

F. THOMÆ CAMPANELLÆ
DE SENSU RE-
RVM ET MAGIA,
Libri Quatuor,

PARS MIRABILIS OCCVLTAË PHIL
lophiæ, Vbi demonstratur, Mundum esse DEI vi-
vam statuum, beneque cognoscentem; Omnesque
illius partes, partiumque particulas sensu donatas esse,
alias clariori, alias obscuriori, quantum sufficit ipsarum
conservationi actotius, in quo consentiunt; & ferè o-
mnium Naturæ arcanorum rationes aperiuntur.

TOBIAS ADAMI RECENSUIT, ET
nunc primum vulgavit.

FRANCOFVRTI,

Apud EGENOLPHVM EMMELIVM, Impensis
Godefridi Tampachij.

ANNO M. DC. XX.

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

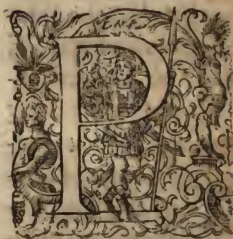

HENRICO ET RV DOLPHO à BINA

Trebæ , Bretingæ &c. Et Bugæ

Ramsdorfi &c. Dominis, Fratribus Germa-
nis, Eqq. Misnicis.

S. P. D.

PRODIT nuper Pro dromus A-
cademia nostra, cui submittendus
erat Epilogismus Philosophia Na-
turalis, Moralis, Politica & Oe-
conomica, cumq̃ Pars eius in pro-
cinctu esset ut emitteretur, qua mo-
ra ab Auctore primum ipso id ro-
gante, & fatali deinde casu inie-

cta sit, ut ad aliquod tempus iam differre illius divulgatio-
nem oportuerit, Vos ipsi VIRI NOBILISSIMI mecum
scitis, Interea ne multorum desideria nimis diu suspensa te-
neamus, placuit dare præclarum hoc opus quatuor libro-
rum De SENSU RE RV M, quorum quartus DE

*

2

MAGIA

EPISTOLA

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

MAGISTRO. Insignem partem Mundana & admirabilis, satisque nunquam explicabilis Harmonia animata, quae si recte cogitabitur, non dici potest, quantus inde concentrata veritatis concentus animo pio exaudiatur.

Dogmata Eius etsi vulgaribus philosophis paradoxa, videri possint, noua tamen non sunt, sed a prisca illis Sapientibus fideliter pensitata & exculpta, ideoque digna, quae a Sophistarum nostri temporis ignorantia vindicentur, sicut & Fran. Patritius in Pampsychia agnoscit antiquum & verissimum esse Stratonis Physici dogma; Nihil viuere sine sensu.

Et Trismegistus in clauē; εν τω εν τω εν, inquit, αι αι οδ; οδ; εις διαι το μηδ υνασθαι εναι χωρ; αυτων. Sed plura de argumento hoc, quo Scholis Pythagoricorum & Platonicoꝝ incognitum non est, attingere, nunc non lubet, ab Auctore in his libris satis excusso & tractato: Quod si omnia omnibus non placent, ut nec nobis, cogitabunt tamen quanta hic extra omnem controuersiam insigniter dicta sint, & quae ad plura alia excitare possint. Quis vero hominum est qui ad amussim in omnibus mirabilissima huic rerum structura ingenij perticam adaptare queat? cum Solius sit Aeterna Sapientia Prime suae hac ipsius opera quae fecit, recte & plene intelligere: nos interim in Schola Ipsius discentes progredimur quo possumus. Aliorum quicumque in Auctore nostro exagitando haecenus se declararunt ex ignorantia professorum iudiciorum

DEDICATORIA

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

eiorum manifestationes. nos non latent : Et fortassis in his etiam occurrent præsertim in quarto libro, quibus animus malus cauillandi occasionem aucupabitur; sed talem vellem primum secum bene habitare, cogitareque ut inconueniens sit ex suo modulo & pedere reliquos metiri omnes. Sinceritatem suam & philosophicam ^{et philosophicam} in multis detegit hic noster; naturamque rerum ut Philosophus considerat & respicit ipsam, non huius vel illius quia sua scripta legat, imaginationem falsam, vel affectus qui sequi possint sinistre impios siue castos, siue lasciuos, ideoque ut ille ait: *αὐτὸς οὐδὲ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ φέρων δέξιν*. Sic ipse: An non Sol æquali splendore lucet etiam in locis fœtidis; nec maculatur? Similiter & Mæns putanda est veritatis rerum desiderio flagrans.

Vos autem BINAVII FRATRES, VIRI NOBILISSIMI, merito nunc omnium primos sigillatim hic alloquor iunctos, ut fratres, & veritatis intelligentes; utpote Sapientie Primæ Amatores quorum ut vterque rerum mearum apprime conscius, ita alter & istius aliquandocum Optimo hoc sed afflictissimo iuxtaque fortissimo philosopho cœptæ cōversationis & tractationis philosophicæ consors fuistis, & porro estis, & absque quibus esset, fortassis hac nondum nunc prodirent.

Pluribus vero commendare talia apud vos supersedendum existimo, quos scio ex his & aliis. Eius scriptis, eruditionem. Hominis continuis XX. annorum tot tantisque car-

* 3

ceribus;

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

EPISTOLA

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

ceribus, exquisitis item tormentis, summaque omnium rerum tum librorum, tum aliarum inopia non detritam aestimare posse. Vnde & cuius alij Ingenium, ludicium, Memoriamque Viri iudicari licet, & non ignaue ante istas calamitates transactam vitam. Ista vero omnia, ut & alia quibus homo pro conditione lubricitatis humana affici possit, respici nolum, sed quid dicatur; ut quantum ex rationes qua afferuntur, momenti habeant vel non habeant, in tantum & valeant vel non valeant.

Quod igitur mihi ex voluntate eius licebat, Amici & hominis incomparabilis scriptum hoc non ex postremis, in sinum vestrum depono, & pro multis & variis in me beneficis vestris nullo tempore ex animi mei memoria eximendis dedico, utque apud quos potestis alios eundem pro miseriarum suarum subleuatione commendetis rogo. Non postulo à vobis vulgato more libri protectionem. Si enim veritas inibi proponitur, seipsam ea defendet nulla inuidia delendam: Quantillum vero temporis est vnius hominis vita pro veritatis defensione? Quod si falsa sunt, qua hic scribuntur, nec ego malim ea perennare, nec vos si velletis, in violata prestabitis cum tempore tandem, quod omnia occulta etiam ad veritatem propalandam in lucem proferret, counellenda.

Testem ergo post cetera qua dixi, hunc etiam volo idoneum, nihil eorum qua nuper à me publice promissa fuerunt,

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

DEDICATORIA.

runt, frustra dictum esse, cum omnia fidei vestre concedi-
ta sint, sed fortassis plura, quam effari placeat. Vos qui me
intimius nostis, scitis quam in his à vulgi iudicio alienus
sim. Boni igitur consulite, de quibus gaudeo mihi contigisse;
qui recte de talibus iudicare valeant. B. Valet, & in Tem-
pore Eternitatem cogitate. Dabam Vinaria Thurin-
gorum a. d. XX. Novembris. Anno Epoch. nostra:
M. DC. XIX.

Tobias Adamj.

INDEX

INDEX CAPITVM HORVM QVATVOR LIBRORVM,

DE SENSV RERV

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

VICQVIDEst in effectibus, esse & in causis; ideo-
que Elementa ac Mundum sentire.

2. Argumenta nulla contra primam propo-
sitionem militare.

3. Perperam à Lucretio sensum rebus auferri, peius à
Galeno; & quid hac de re Sapientiores senserint.

4. Sensum esse perceptionem passionis cum discursu
rei existentis actu, & non potentia purae informationis;
eiusque differentia.

5. Ex actionibus, passionibusque Entium, omnia sen-
tire ostenditur, ac sine sensu Mundum esse chaos, nec
generationem, nec corruptionem fieri.

6. Rerum operationes, in quibus ipsarum manifesta-
tur sensus, non à Deo, nec ab Angelis, nec ab Anima Mun-
di, nec ab intellectu agente, vt alii opinantur; sed ab ipsis
formis naturalibus: ac non sine Deo fieri.

7. Instinctum esse impulsu sentientis Naturae, &
qui instinctu res agi ponunt, sensu ponant oportere.

8. Quæ-

8. Quæcunque accidentia ab instinctu sunt, effectus esse sensus partium, totiusque Mundi.

A P P E N D I X D E

Magnete.

9. Cuncta Entia abhorrere vacuum, ergo sentire, mutuoque gaudere contactu: Mundumque animal esse.

10. Dari vacuum violenter, non naturaliter, & sensum rerum probari contra Aristot. vtrinque.

11. Omnem naturam sentire, si vacuum prohibet, contra Peripateticos.

12. Spatio sensum attractivum inesse, ac potius à rebus amari quam odio haberi.

13. Mundum esse animal mortale, & quid extra ipsum esse queat.

L I B E R S E C U N D U S.

Cap. 1. Quæ & quomodo dicenda remanent.

2. De Sensu materiei.

3. Neq; animam neq; sensum, neq; formam vllam de materiæ sinu educi, sed ab agentibus effundi causis.

4. Ex fabrica & origine animalis, Animam esse spiritum tenuem, calidum, mobilem, aptum pati, proptereaque sentire.

5. Spontaneas generationes, earumque euentus idem ostendere.

6. Stulte Aristotelem generantis motioni Animæ productionem & corporis fabricam committere.

★★

7. Mor.

Index Capitulum.

7. *Mortem, aliasq; passiones animalis idem declarare.*
8. *Entia omnia ab igne motum habere, animamque motiuam esse spiritum calidum.*
9. *Eundem spiritum esse animam cognoscentem, irascibilem, & concupiscibilem, & motricem, contra Galenū.*
10. *Ex concoctione, nutritione, augmento & decremento spiritum esse animam : operarique vt principale agens; nec posse ab anima regi, nisi ipse sentiat præceptum.*
11. *Diuerfos modos sentiendi, significandiq; ostendere vnicum sensum in omni re.*
12. *Omnes sensus esse tactus : at sensoria, & sentiendi modos differre.*
13. *Ossa, pilos, nervos, sanguinem & spiritum, omnes sentire, contra Aristot.*
14. *Positio Aristotelicorum de sensu, sensorii, & sensatione.*
15. *Non fieri sensationem informatione; nec perfectiua tantum passione, nec extare sensum agentem; nec sensum esse puram potentiam incorpoream; sed Ens passibile, quæ non est; & sentire mutatione modica & augmento.*
16. *Si sensus esset potentia passiva incorporea, indiuisibilis, non posset nisi semel sentire; nec multa, nec contraria simul, nec simulacra eorum, sed corpori tenui mobilique hæc omnia conuenire.*
17. *In diuersis sensorii non potentias diuersas informatrices, sed vnum eundem spiritum corporeum sentire &*

*Index Capitum.*PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

& cōferre obiecta quia idem obambulat omnia organa:
& non dari sensum communem, vt Arist. scribit.

18. Animam non esse corporis formam, sed dominam
& accolam: excepta mente humana.

19. Peripatericos ex vna anima indiuisibili plures partes efficere, aut animas aut facultates differentes.

20. Memoriam in sentiente spiritu reponendam, eundemq; sentire & recordari.

21. Eandem animam sentientem & memoratiuam
esse imaginatiuam, & discursiuam.

22. Sensem, intellectumq; Aristoteli motum, esse idē;
& vniuersale ab vtrisque & particulare cognosci, nec vlla
ratione Aristoteli ponendum esse intellectum incorpo-
reum separatum ad immortalem.

23. Esse in brutis sensum, memoriam, disciplinam, dis-
cursum & intellectum vniuersalis, sed non diuinorum,
sicut in homine: qui præstat eis etiam in omnibus acti-
bus & quare.

24. De anima humana sententiæ variæ.

25. De immortalitate ac diuinitate hominis, eiusque
summo bono.

26. Præparatio ad immortalitatem animi lucidandā.
Omnia Entia esse & operari tanquam instrumenta Pri-
mæ Sapientiæ, Summumque bonum esse in eternitatem
conseruari, omniaque hoc appetere, & suo consequi
modo.

27. Ex imitatione Auctoris naturæ, cognoscitur ho-
mo illi conuenire.

** 2

28. Re-

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

Index Capitum.

Cap. 28. Respondetur Pythagoricis aliisque opinantibus de anima humana. PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

29. Responsio & Epilogus operationum demonstrantium hominis immortalitatem ac diuinitatem.

30. Sensum esse cognitionem veram abditam vel additam memoriam, languidam, discursum, extraneam; intelligētiam, remotam; omnesq; communes esse menti humanæ ac spiritui, ipsamque huius esse formam & immortalem. Respondeturque argumentis præcedentibus contrarius immortalitatem.

31. De obliuione & deceptione mentis, & vitiiis & virtutibus, & Phisionomia.

32. Num anima mundi existat.

LIBER TERTIVS.

Cap. 1. Cælum, stellasq; ignis natura constare ac sentire.

2. Cælum, stellasque motu regulari, irregulariq; à propria virtute sensitiua conseruationis propriæ gratia ferri omnes singulasque.

3. Cælum propria virtute moueri, stellasque à seipsis intra cælum, ac fortasse Angelicas mentes illis inditas esse ad actus, &c.

4. De stellarum sensu, & Accolis earum, & cur celantur à nobis.

5. De sensu lucis & ignis & tenebrarum & frigoris & terræ.

6. De sensu Aëris & Ventorum, sensui spiritus animalis consimili.

7. Aërem

7. Aërem esse spiritum communem, & deferre se-
tiam spirituum animalibus inclusorum ab altero in-
terum.

8. De Prophetia animalium & hominum, & ex diffe-
rentia, hominis diuinitatem agnoscere.

9. Aërem affici rebus præsentibus futurisque atq; no-
bis communicare.

10. De sagacitate Melancholicorum purorum & im-
purorum; & de dæmonoplexia, & consensu aeris nobis-
cum.

11. Prophetiam naturalem in spiritu supernaturalem
in mente fieri, & perperam ab Aristotele & Galeno con-
fundi, & de Sybillis & Pythonissis.

12. Omnes aquas, liquoresque sentire, & de Sympa-
thia & Antipathia ipsorum.

13. De sensu lapidum & metallorum, & de amicitia &
odio.

14. De plantarum sensu, sympathia, & antipathia mu-
tua, & alias ad res.

Appendix de remora detinente nauim.

LIBER QVARTVS, QUI EST

De Magia.

Cap. 1. De Magia in communi, eiusque diuisione.

2. Ad Magiam cœlestem requiri amicitiam Dei
dem, & quomodo, & qualem, & in quibus, vnde
cula fiant supra naturam.

3. Miracula facta absque Dei amicitia, non

★★

3

Index Capitum.

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
miracula, sed naturalis Magiæ opera, aut Diaboli, aut astutiae imperitos ludificantis.

4. Miracula circulatorum ludos esse astutia confictos multaue sapientiam continere, & discrimen inter vera, apparentiaq; miracula.

5. De Magia Diaboli silendum esse, & emulam esse diuinæ, & naturæ viribus occultis inniti.

6. Scientias, artesq; omnes naturali magiæ seruire, sed quasdam magis.

7. De naturalibus affectibus, quos mouet Magus, vt perficiat opus suum.

8. Magia naturalis ad prolatandam & breuiandam vitam in vniuersali.

9. In Cadaueribus sensum reperiri, & de putredine.

10. In rebus diu consumptis remanere sensum antecedentem & recentem; experimenta mirifica ad Magiam.

11. Non modo remanere sensum absente aut consumptofsentiente, vnde deceditur: Sed etiam multiplicari & alia in se conuertere: comprobatur in morfu Appulæ araneæ, & canis rabidi, aperiturq; mirabilis quædam latens Magia, nulli huc vsq; nota.

12. In lege lepræ Moysen docere sensum affectumque communicari & multiplicari in res dissimilimas & distantes, consensumque comprobare.

13. Vniuersales Canones ad inueniendum introductionem & immutationem affectuum.

14. Canones, quibus animalia, plantæ & mineralia ad magicum vsum applicantur.

15. Ex

15. Ex oculis ~~hanc~~ vim innotescit; & per con-
sensum actiuam.

16. Mirificas apparentias arte fieri, vtente natura in vi-
sione.

Appendix de Lamiis.

17. Sonos qua motus & qua signa vim magicam mi-
rificam certamque continere.

18. Verba vim in absentes res habere; sed sæpe dæmo-
nes dolose interuenire.

19. Magia ad Generationem.

20. Necessariam Mago optimo Astrologiam esse, &
de eius virtute, veritate & usu.

Epilogus de Sensu vniuersi.

F I N I S

DEE

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

1. *De rebus in rebus*

2. *De rebus in rebus*

3. *De rebus in rebus*

4. *De rebus in rebus*

5. *De rebus in rebus*

6. *De rebus in rebus*

7. *De rebus in rebus*

8. *De rebus in rebus*

9. *De rebus in rebus*

10. *De rebus in rebus*

11. *De rebus in rebus*

12. *De rebus in rebus*

13. *De rebus in rebus*

14. *De rebus in rebus*

15. *De rebus in rebus*

16. *De rebus in rebus*

17. *De rebus in rebus*

18. *De rebus in rebus*

19. *De rebus in rebus*

20. *De rebus in rebus*

21. *De rebus in rebus*

22. *De rebus in rebus*

23. *De rebus in rebus*

24. *De rebus in rebus*

25. *De rebus in rebus*

26. *De rebus in rebus*

27. *De rebus in rebus*

28. *De rebus in rebus*

29. *De rebus in rebus*

30. *De rebus in rebus*

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

DE SENSU RERVM

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

*Quicquid est in effectibus esse & in causis: ideoque
Elementa ac mundum sentire.*

ENs nullum aliis dare posse, quod ipsum in se non habet, alibi à nobis demonstratum est, ac sapientes fere omnes fatentur: experientia quoque nos docet satis. Nunquam enim lucem vidimus gignere tenebras, nec calorem frigus, nec spinam lenire, nec graue leuare. Nec colligunt de tribulis ficus, ait Messias. Idemque in omnibus patet. Potest quidem moles, quæ calida est, fieri frigida, sed non frigus à calore produci, nec calor in frigus conuerti. Calor quoque frigida interentia obsessus roboratur & crescit: at non frigus quidem ei caliditatem addit, sed ipse per se augetur, cum natura sui diffusius ac multiplicatiuus sit; quod rebus non contingit sterilibus per se.

Cum vero animalia (ex omnium Testimonio) sensum habeant; sensus autem ex nihilo non oritur: necesse

sup

A

fario

fario adfirmandum est Elementa, ipsorum Causas, sentire, & quidem omnia. Nam quod vni ex Elementis inest, conuenire omnibus, demonstrabimus. Sentit ergo cœlum & terra & mundus, animaliaque inter ipsum manent, sicuti vermes intra ventrem corporis humani, qui hominis intellectum & voluntatem & sensum non percipiunt, quoniam ipsorum sensui non proportionantur.

CAPVT II.

Argumenta nulla contra primam propositionem militare.

AT inquit: Sol non est animal; neque planta: generat tamen animalia, plantasque. Item tenuis est, mobilis, & candidus; nihilominus indurat, & densat lutum, & nigros reddit Æthiopes sub Tropiciis, vbi immoratur diutius, ignis quoque torret: frigida & nix calefacit manum & pinguefacit solum, calidum nitrum refrigerat potiones; timor non frigidus frigefacit hominem: Viuus dat mortem alteri viuo. Multaque similia dissimiles produunt effectus. Omnisque res fit ex eo, quod ipsa non est. Ergo ex non sentientibus rebus, res sensitivæ oriri possunt.

Respondeo: Quæcunque fiunt intra Cœlum & Terram, quicquid habent, accipere his à duobus Elementis. Itaque animal non est sol, sed terræ portio, in quam agendo sol spiritum produxit intra crassitiem cum liquore: ex
qua

qua exhalare non valens furor, motum organizauit, ac
 communi aptam vitæ effinxit, vt inferius dicemus. Igitur
 planta & animal habent spiritum, calorem, motum, &
 tenuitatem à sole; & materiam à terra, arte solaris sensus
 concinnatam: Attamen nihil habent quod non sit in
 causis, licet non eodem modo, quo in causis est. Hic au-
 tem modus varius nascitur ex mistura ac castigatione
 contrariorum actiones aduersas edentibus, quibus Deus
 Benedictus donauit agentes causas, vt instrumenta ef-
 fect ad imprimendum in materia varios Ideæ primæ
 modos: quo in cunctis reb. eius Bonitas elucescat. Quod
 forte sol non intelligit, neque tellus. Sed ille solem ignem-
 que facere cupit: hæc vero terram. Itaque debilitantur,
 ac res producunt proinde mistas, formatas primæ Ideæ
 figuris, cuius organa sunt primaque sigilla. At sensus non
 videtur esse modus quidam Existentiæ, veluti sunt aliæ fi-
 guræ, sed res essentialis, visque actiua, vt mox palam fiet.
 Idcirco solem sentire necesse est & terram. Similiter sol
 non indurat lutum producendo duritiem ac siccitatem,
 sed detegendo duritiem terrenam, quæ immista sub a-
 quæ mollietate latebat. Ex terra enim dura, ac molli ex aqua
 componitur lutum. Ignis vero agens prius conuertit in
 fumum, ac cælum aquam sibi similiorem, minusq; suæ
 actioni resistantem: Tellus autem remanet cum sua pa-
 lam facta siccitate: quam tamen vehemens ignis lique-
 facere potest, & in fumum vertere, vt in fornacibus com-
 perimus & in salis & metallorum fodinis.

Solem calidum esse, alibi contra Arist. ostendimus: id-

coquuntur in igne communem, & per tenuitatem
 cum igni communi. Vbi autem minus viciens est, languit
 tantum calefacere. Eadem ratione dum partem tenuē
 mobilem ad se tollit, remanet immobilis, quæ illius mo-
 tum particibabat. Ita & nigrefacit non producendo ni-
 gredinem, sed manifestando nigredinem materialem,
 quæ sub candore tenuium calidarum partium latebat.
 Si hanc chartam albam comburas, cernes flammam al-
 bam exhalare, quæ tenuior est chartæ pars, materiam ve-
 ro crassam nigram remanere. At si in ipsam magis agat
 ignis, efficit vitrum, siq; amplius, aerem tenuem, album-
 que; tametsi materiam omnem inertem esse, ideoque
 nigram in Phisicis ostenderimus, nigredine quidem in-
 erti & non actiua, qualis tribuenda videtur frigori. At ex
 his argumentis innotescit, neque in luto neque in carbo-
 ne esse aliquid, quod non sit aut in sole; aut in terra aut in
 materia. Præterea inspicienda est solis actio iam facta,
 quæ semper est tenuitas, & candor, quando tamen perfe-
 cta est: multæ enim nubes adhuc nigrent; non autem fa-
 cienda, quæ remanet priuata re facta. At in rebus simila-
 rib. licet paucissimæ reperiantur huiuscemodi, eius actio
 est perpetuo tenuitas, motus & candor. Nix autem non
 calefacit manum, sed ipse calor natiuus hominis, senti-
 ens ab inimico frigore suum destrui hospitium, colligi-
 tur, crescit, accurritque in manum ad expulsionem illius.
 Pinguefacit nix, quia calorem habet natiuum, blandum,
 tali aptum effectui: Frigus vero illius est extraneum, non
 essentialiale. Nunquam enim tantum frigus, quod ingre-
 diatur

diatur & constituat naturæ opera, videri potest, cum sol
longe terram viribus exuperet. Nitrum vero refrigerat,
quod vini frigus extrinsecum, aduerso illius motu, atque
inimico odore turbatum, concentratur, & crescit. At si
diu agitaretur, vt solet, frigus destrueretur, & vinum ca-
lesceret. Timor est fuga ipsa spiritus vitalis calidi ad par-
tes interiores, ne ab inimica releđatur: Ideoque partes ex-
teriores remanent minus calidæ, & quasi frigidæ, præser-
tim acre frigido, vel minus calido subeunte: ac tremunt,
quia non tantum habent spiritum, qui possit earum su-
stinere pondus. Est quidem accidentalis, non essentialis
actio, qua viuus occidendo dat mortem. In arte vero non
requiritur similitudo naturalis inter effectum causam-
que sicut hæc scriptura fit à me, qui sum homo, & non
scriptura: attamen habeo in mente scripturæ similitudi-
nem, ideoque huic chartæ ipsam do. Nec instrumento
sed agenti principali similis est effectus. Itaque hæc do-
ctrina meæ menti similis est, characterum vero linea-
menta calami & atramento in colore, gracilirate, & ob-
tusitate: Horum enim instrumenta sunt principales
causæ quam ego non autem configurationis. Igitur cum
quis occidit alterum, mors est similis mentali cogitatu
occisoris, & non naturæ: vulnus autem latum est oblon-
gumque simile gladio. Quando autem casu occidit, si-
milis est cogitatu primi motoris, cui nihil est à casu, vt
patet ex Metaph. Cæterum cum calor occidit frigus ex-
pellendo à ligno vel penitus interimendo, quod euenit, si
quis iaciat niuis globulum intra magnam fornacem ac-
censam,

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 centiam, affirmat oportet, motem non à calore oriri, sed
 à non esse frigoris. Calor enim vt frigus occidat, aliud ni-
 hil facit, nisi calefacere. Ergo per se dat ligno calorem, id
 videlicet quod est ipse & habet. At per accidens fit, vt pe-
 reat frigus, quod cum calore simul viuere non potest.
 Posse autem perire, quod potius impotentia est, vt in Me-
 taph. dixi, aduenit frigori, quoniam ipse non est calor, id-
 eoque secum manere nequit. Ergo hoc pendet ab aliqua
 non entitate, & ergo à communi nihilo, vnde res origi-
 nem ducunt virtute primientis. Hic autem argutias has
 persequi non est locus, alibi discussas valde: Sed hoc mo-
 do inferre; Ens nullum dare, quod non habet.

CAP. V. T. III.

*Perperam à Lucretio sensum rebus auferri; peius à
 Galeno: & quid hac de re sapientiores
 senserint.*

CONTENDIT Lucretius Epicureus cum suo Demo-
 crito, ex rebus non sentientibus sensum oriri. Nam
 ex non ridentibus (inquit) elementis, neque plangenti-
 bus nascuntur homines ridentes, ac plangentes, & ex non
 figuratis, figurata: multa que adducit exempla consimi-
 lia contra Anaxag.

Ego autem in eisdem persisto responsionibus, videli-
 cet risum ac planctum præesse in Elementis, & figuras,
 sed non eo modo, quo in homine. Risus enim dilatio
 est spirituum exultantium; dilatio autem est in rebus
 raris.

raris. Ignis nascitur ex calidioribus, & magis confervandi di-
 latatur & latatur modo suo, contrahitur autem & trista-
 tur ab inimico potentiori. Ploratus autem est spirituum
 in cellas collectio ex apprehenso malo: qui proinde mem-
 branam premittit cerebri, cogitque aquam inter illam ac
 caluariam in oculos efferri; sicuti cum tellus vda premi-
 tur, humoremque emittit. Figuræ quoque termini sunt
 quantitatis; Elementa autem terminata & quanta sunt,
 at non eodem modo, vt pateat omnia reperiri in causis;
 sed modo vario. Hic animaduertere licet quod Lucretius
 cum Epicuro & Democrito non modo sensus principiis
 negant, sed omnia fieri ex concursu atomorum, quos in
 solis luce contuemur, & iuxta configurationes varias in
 situ & ordine, quos sortiuntur casu, dum in vacuo agi-
 tantur & copulantur; varias ostentare formas, apparen-
 tiasque: Itaque huiusmodi corpuscula rerum semina, ne-
 que calida esse, neque frigida, neque alba, neque nigra, ne-
 que sentientia: sed eiusmodi concursu oriri calorem, hoc
 est, ex acutioribus, frigus ex obrusioribus; ex rotundis a-
 nimam, ex illis vero ac vacuo multo intercepto aërem; ex
 multa ipsarum condensatione cum modico vacuo a-
 quam: ex plurima vero terram. Hanc opinionem à nobis
 in Phys. & Metaph. reprobata, hic non est examinandi
 locus. Hoc tantum assero homines vigere ratione & con-
 silio; in arboribus quoque sapientiæ vi folia, flores & spi-
 nas fieri, compertum esse, & sapientiæ actus in apibus,
 formicis, aliisque brutis adparere. Ergo necessario repe-
 riri primam sapientiam, quam ista entia participarunt, vt
 &

& mundi & istorum fabrica docet. Casum vero non
 posse, quamuis porci, & cabus, & literas, & humas ordinatet
 (vt in Lucretii exemplo persistam) ita eas copulare, vt
 hunc lib. componant. Ars vero semel ipsum componit.
 Ita non esse tribuendam mundi fabricam ordinatissi-
 mam, nisi arti primæ, quæ Deus est. Stultum est autem
 putare gladium & librum, ab arte propter finem fieri;
 mundum vero & oculum, & cor, & plantam sapientius
 constructas, à casu. Vnde enim nos sapientiam habemus?
 non à nihilo. Ergo præest vniuersitati rerum. Inde
 assumo; calorem & frigus cum sint actiue res, ex passiuis
 atomis absque agente vi non nasci. Infinitosque aculeos,
 ac spinas nihil calefacere vnquam; nec obtusas farinas
 frigefacere. Nec tantam lucem subito volatilem cor-
 puscula esse posse, quibus peruium sit crystallum bene
 crassum, non autem gracilis charta. Item quomodo non
 destruitur sol, si substantia corporis eius ita spargitur, &
 non est vis actiua sui multiplicatiua, non imminuibilis,
 incorporea? Ac concedit Lucretius solem mane nasci, &
 casu circumferri, & in occidente extingui: ac quotidie
 nouum solem generari ex atomis. At inquam, cur vesperi
 tota die imminutus, non minor adparet quam mane?
 Et vnde tanta temporum distinctio, & ordo annuus, &
 menstruus, & diurnus, & repetitio eorum mirifice ordi-
 nata? Experientia quoque nautarum circumdantium
 terræ orbem post navigationem columbi iam detegit
 hanc stultissimam impietatem. Dehinc incusare licet Ga-
 lenum, aliosq; Peripateticos, qui concedentes qualitates
 actiuas

actiuas Elementis contra Democritum, negant tamen
sensum. Aiuntque esse temperamentum ipsarum quali-
tatum. Profecto Temperamentum est quædam relatio
rerum temperatarum, quæ esse non potest virtus vitalis
ac sensitua, nisi sentiant res ipsæ in tali temperamento
vitæ: Et quamuis cytharæ fides materia aridæ temperatæ
musicam faciant: non tamen ipsa musica res vna est, sed
variæ aëris percussiones, à variis actæ fidibus. Actamdiu
existit perseveratque, quamdiu pulsantur ab habente ar-
tem, vel potentiam; ergo qualitates vnitæ nunquam sen-
tient, nisi virtus sentiens insit illis, quæ viuificet, moueat-
que: & quoniam à se moueri concedunt ipsas prædicti
Philosophi, à seipsis sentire affirmant etiam oportet. Non
quidem cum Anax. asseram omnia in omnibus actu esse,
licet cibus distribuatur in carnem, os, neruum, pilum, si-
milibus partiunculis similes petentibus, quod indicare
videtur idem in mundo fieri, quoniam ex quolibet per
successionem fit quodlibet; sed affirmem, ita euenire ex
variis dispositionibus eiusdem materiæ: quibus alia pars
apta sit conuerti in carnem, alia in os, alia in aquam, alia
in fumum. Hæ autem dispositiones variatæ sunt semper
à mundi exordio ob varias actiones & vices virtutum a-
gentium. Vnde opinatur Anax. omnia in Chaos versari,
& ex homiomeria nasci, & in homiomeriam reuerti. Ve-
rus est sermo eius in hoc quod cum res non fiant ex eo
quod non est, fiant ex eo quod est: at nequaquam asseren-
dum erat, eodem præesse modo quod fit omne, atque la-
tere, & deinde patefieri. Sed enim fit ignis ex ligno, qui

B

non

non est ignis, sed aliud, & magis calidum, quoniam ex lapide, quoniam illud dispositum est magis à calore. Dispositum enim est partem habere rei faciendæ; ut in Metaph. declaratum est. At confriatus lapis, sicut & lignum emittit ignem, magis autem silex, quoniam plus ignis absconditum habet: quod odor sulfureus & cinis scintillarum ostendit. Fallitur Arist. quod motus generet calorem: nam plures & strenuiore plagæ minus ignis educunt ex aliis lapidibus ergo præest, & non fit à motu, sed materia in qua sopitus, adstrictusq; est ignis, percussa relaxatur, calorq; vim se manifestandi & effundendi cum particulis accendibilibus nanciscitur. Nullum ergo ens dat, quod non habet. Et quidem creatio esset non generatio, si ex non ente sui quid fieret, ut anima humana quæ intra corpus & in materia. Formæ ergo actiue ab actiuis sunt causis sese multiplicantibus, ut ars & natura docet. Quamuis S. August. asserat omnium rerum semina occulta extare ab initio: Vnde videtur Anax. fauere nihilominus de antiquissimis dispositionibus interpretandus est. Stultitiam illorum qui ex non corpore faciunt corpus, alibi reprobauimus. Ergo sensitiuæ res continuo factæ, sensitiua elementa esse declarant, omniaq; ex eis producta. Quod & optimus Teleseus docet: & Thales Milesius exemplo magnetis probauit, & Hippocr. in Periarchum calori sensum omnemq; cognituum largitur vim. Et S. Clemens Rom. introducit Simonem Petrum loquentem ad Simonem Magum, quod ubi est ordo, & ratio, ibi est sensus; & quia omnis planta, animal, lapis & alia, ordine ac ratione constituuntur, sensum

sum habeant. Omnes item creatura creatorem laudant, ei; obediunt, teste Sap. & Eccl. Dauid autē omnes inuitat ad laudem eius, & Daniel: quoniam sensu naturali illum agnoscunt, cum intimus sit ipsis: dū esse gaudent, & non esse oderūt; & vita latantur; lätitia autē testis est lätissimi Dei, testāte Apostolo. At quo videamus, nū res à causa externa ad proprias operationes impellantur, vt forte Anax. putat à mente, & Auice. à Colcodea, & Alex. ab intellectu agente: Oportet declarare quid sensus sit, & quomodo omnis forma sensitua sit.

CAPVT IV.

Sensum esse perceptionem passionis cum discursu rei existentis actu; & non potentia pure informationem; eiusque differentia.

VIDETVR sensus passio esse. Cum enim calorē aut frigus sentio, calidus, frigidusve fio. Non autē sentiūtur, nisi potentes sint ad mouendum, agendumque. Febricitas quidem medici manus calorem non sentit, vt ego, quoniam non patitur maior calor à minori, & qui æque calidū tangit, non sentit calorem; ergo sentimus, quando patimur, & punctionem dum pungimur, & dulcedinem, dum dulcescimus, & odorem dum afficit nares; & colorē dum disgregat aut congregat visum: Sensus ergo passio, alteratioque est. Sed bifariam: Nam sensibile aut delectat, aut displicet, aut non ita validam infert passionem, quæ dolorifica, aut voluptuosa sit, sed consuetam. Illæ nos delectant res, quæ Symmetriam

B 2 nostri

nostri sensus in aliis organis taliter conuenerunt, conseruant. Idcirco blandus calor nostro similis delectat; displicent autem quæ destruunt, vt ferrum ignitum. Ita & omnia obiecta etiam sensuum interiorum, si vtilia sunt conseruationi, placent, si noxia displicent. Sensus ergo non est sola passio perfectiua, vt Aristot. putat: sed etiam corruptiua. Porro cum quid sentimus, non totam illius vim & formam suscipimus; patet cum lapidem videmus. Ipse enim non potest se propria spoliare forma, nec qui spoliaret extat: sed lux resiliens eius tincta facie intrat in oculum, tangit spiritum, afficitq; faciem lapidis qua & ipsa lux est affecta: Sicq; spiritus sentit nō quidē lapidis informatus, forma, nam lapis fieret. Sensus itaq; non fit per informationem, sicut Aristoteli videtur, sed per immutationem. Per informationem enim fieret totalis destructio formæ precedentis, & introductio alterius. Tunc ergo ignem & solem cognosco, quando ab illis immutor, sed non omnino: nam fieret ignis: sed parum: & ex illa parua paucaque immutatione virtus sentiens mensurat reliquum potentiæ ignis, & ex aliis experimentis in aliis rebus combustis validissima simul esse argumentatur. Sensus igitur non solum passio est, sed fit simul cum discursu tam celeri, quod non percipitur. Totum enim ignem ex parte caloris, vel lucis percipere syllogismus est. Porro cum videmus, quæ alias vidimus, vel quid per simile, subito idem patimur. Sicut cum festum celebrari intuemur, alterius festi reminiscimur, & pariter lætatur; & nauem videntes nauis, quam nauigado passi sumus,

& vo-

& vomitus, in quo similes vomemus. Et concubitus
 bestiarum insipientes, sepe concubitus cum muliere sua
 quis reminiscitur, & semen iaculatur sponte. Sensus ergo
 est passio. Memoria vero est sensus anticipatus; remini-
 scentia autem renouatus in simili. Discursus vero est sen-
 sus similis in simili, & ideo quot genera similitudinum
 sunt in mundo, aut essentia, aut qualitatis, aut quantita-
 tis, aut actionis, aut passionis, aut operationis, aut loci,
 aut temporis, aut situs, aut causæ, aut figuræ, aut coloris:
 tot sunt etiam discursus & syllogismi: Omniaq; anima-
 lia habentia spiritum liberum intra cellas proprias, ha-
 bent & memoriam, & discursum. Non autem plantæ,
 quia ligatum in angusta crassitie obtusumq; sortitæ sunt
 spiritum. Et quidem animam esse calidum spiritum cor-
 poreum, tenuem, mobilem, aptum pati, ac sentire subito,
 sicut aer in 2. lib. declarabimus. Ergo non est pura poten-
 tia, vt materia, sicut Arist. videtur, sed res tenuis, patibilis-
 que ab omni re sibi dissimili, non autem à prorsus simili.
 Vnde spiritus spiritum, & aerem minus sentit, non ergo
 est pura potentia omnia percipiens. At mens, quam Deus
 hominibus immittit, non modo hoc sensu, & memoria,
 & discursu sensitiuo animali donata est, sed diuiniore, al-
 tioreque vt palam fiet. Igitur si sensus est passio, omniaq;
 elementa, ac elementata patiuntur; omnia ergo sentiunt.
 At sæpe patitur homo, quæ non sentit, vt dormiendo
 morsus pulicum; & in ira multæ paræ latent passionēs.
 Ergo sensus non passio sola est sed perceptio passionis, &
 iudicium de obiecto passionem inferente. Quæ si con-
 seruatiua

feruatiua est, iungendaque, amplectitur, cupiturque: & dolorifica, destructiuaque, respuitur, abiiciturque.

CAPVT V.

Ex actionibus, passionibusque entium, omnia sentire ostenditur, ac sine sensu mundum esse chaos nec generationem nec corruptionem fieri.

ITA inimicus est calor frigori, quod alter alterum ad necem infectatur, qui autem minus resistere potest, fugit; qui autem ab inimico circumdatum se noscit, concentratur, crescit, viresque adsumit, vt calor sub terra in hyeme, & in nubibus inclusus: & frigus grandinum & sub cane, manifestant; omnes illas edunt actiones quas animalia: Ignis quoque & tellus perpetuis odi se semutuo interimunt. Ergo fateri necesse est, alterum a terum nosse, esse sibi contrarium, ac illius necem parare, vt ipsum feruetur: Vnde suboritur mutua ipsorum debilitatio & generatio mistorum, & corruptio eorum, quæ tali in pugna transmutantur. Non esset ergo in mundo generatio & corruptio, nisi esset contrarietas, sicut omnes Physiologi adfirmant. At si alterum contrarium non sentiret alterum sibi esse contrarium, contra ipsum non pugnaret. Sentiant ergo singula. Præterea ignis aliquam terræ portionem superans, attenuat & sursum ad suum consimile cælum igneum vadit: Telluris vero gleba in sublimi posita deorsum impetu fertur: & veluti fere fugiunt contrarias,

rias, & similes petunt, propriasque casas, & homines cum hominibus viuunt, lupi cum lupis, pisces cum piscibus, idem experimur in corporibus magnis. Omnia ergo sentiunt: alias mundus esset chaos. Ignis enim non sursum tenderet, nec aquæ in mare; nec lapides deorsum: sed res omnis vbi primo reperiretur, permaneret, cum non sentiret sui destructionem inter contraria: nec sui conseruationem inter similia. Ergo efficax argumentum sensus eorum dat mundi ordo, rerum productio, & controuersia ac pugna simillima pugnae animalium sentientium. Omnino asserendum videtur, animalia à corporibus primis habere hanc sentiendi vim, atque ita operandi: Et stulte Auerr. vocitare elementa corpora imperfecta. Has vero misturas ipsorum debilitatorum & semiconsumptorum, perfecta. Imperfecta enim sunt cum vires languidas habeant, & non summas, quales insunt elementis. Magis autem si mista sunt ex contrariis rebus, mutuoque se oppugnantibus, vt patet: vnde internam quoque infelicitatem sustinent, quam Elementata sustinent tantummodo externam.

Ca-

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
*Rerum operationes, in quibus ipsarum manifestatur sensus
 non à Deo: nec ab Angelis, nec ab Anima mundi, nec ab
 intellectu agente, ut alii opinantur, sed ab ipsis for-
 mis naturalibus at: non sine
 Deo fieri.*

AT plurimi Deo tribuunt huiusmodi actus, qui in-
 trinsece in rebus operatur, & Anax. videtur opinionis
 author; dum chaos à mente separata distingui statuit. Id-
 circo ab eadem forte diceret mente ignem sursum ferri,
 resque alias deorsum: quoniam ipsa distinguit ordinat-
 que: Itaque eadem mens prima, copulando, & separando
 generationes & corruptiones operetur: quod Stoicorum
 spiritui adscribit Alex. Arabes, Theologi, & Galenus idem
 opinantur, dum aiunt; non lucere solem, sed Deum in
 sole: Nec loqui hominem, sed Deum in homine: nec mo-
 ueri ignem, sed Deum in igne. Alii vero has operationes
 Angelis tribuunt, & Diuus Augustin. in lib. de cognit. ve-
 ræ vitæ, videtur idem sentire, dum procellas, ventosque
 non à se, sed ab Angelis, ac dæmonibus moveri docet: &
 in 3. de Trinit. Themistius cum Peripateticis quibusdam
 ad intelligentiam non errantem confugiunt. Alex. & Aui-
 cen. ad intellectum & cholcodeam non longe ab Anax.
 At Galenus libr. de formatione fœtus, hanc mentem ad-
 miratur, eiusque animalium formationem committit,
 sicuti Platonici Animæ mundi, & S. Basilii & S. August.
 consonant: multi etiam Theologi Primæ semper ope-
 ranti

ranti Sapien^{ti}a: Ego vero respondeo, quadi^onas opinio-
 nes omnes aut perperam declarari, aut errorem contine-
 re. Si enim omnia opera Dei perfecta sunt (vt Moyses &
 natura testantur) fateri oportet, eas rebus vires ab eo lar-
 gitas esse, quæ ipsarum conseruationi sufficiant. Quoni-
 am vero nulla facultas tam necessaria est in tanta rerum
 varietate, quam cognoscendi similia, quibus seruamur,
 & contraria, quibus destruimur: necesse est hanc sentien-
 di vim innatam esse rebus cunctis. Experimur in nobis
 fugam mali, & sequelam boni ab illorum perceptione,
 notitiaque suboriri. Non enim malum ignotum fugi-
 mus; nec rete non visum animalia vitant; nec pecudes
 lupum, aut iaculum non perceptum: Ita & tellus & ignis
 nisi sentirent, non fugerent, nec sectarentur. Præterea o-
 mnibus inest rebus adpetitus, amor, odium, abomina-
 tio; omnis autem amor oritur ex cognitione rei amatae.
 Ergo amor naturalis à cognitione naturali. Ignoti nulla
 cupido, ait Poeta. Igitur cum concedant ignem adpete-
 re sursum, concedant oportet illum nosse, ibi esse suum
 conseruatium; in terra vero destructiuum. Ergo est ne-
 gare igni propriam naturam atque formam, cum asse-
 runt Deum ire sursum cum igne & lucere in sole; & qui-
 dem patentissimus error est, quoniam formæ naturales
 sæpe errant, tribuere Deo ipsarum errores. Sequitur etiam
 non sentire nec intelligere animam humanam, sed De-
 um in illa; ipsumque adpetere & operari nostras opera-
 tiones & adpetitiones, tam malas quam bonas. Hoc au-
 tem transcendit Caluini impietatem, qui tantummodo
 C asserit

asserit Deum impellere animam ad malum, non autem
 solum in ea agere malum: & hæc opinio ab Alcorano
 Machometi orta est, à nobis autem in Metaph. reproba-
 ta. Patet quidem quoniam si simile per formam est simili
 simile: per formam quoque sentiat suum simile, adpetat-
 que. Quorum autem adpetere est, est & nosse: neq; enim
 alia res cognoscit obiectum, alia vero appetit, sed eadem.
 Profecto Anax. separatæ menti tribuens opera Naturæ o-
 mnia, necesse habet, aut violenter ad suum quemque or-
 dinem res trahere, & naturam tollere: aut affirmare, quod
 ipsæ sponte imperium mentis sequantur. Ergo sensum
 quo obediant, habent. Hoc enim obedire, est operari se-
 cundum naturam, quam Deus Enti ita operanti dedit:
 Aut fateri oportet, Deum fieri formam rerum cum ipse
 formarum loco operetur. Hoc autem peruersus est error,
 & Anax. pernouit: idcirco mentem ponit abstractam.
 Deus quidem omnib⁹ in rebus operatur, sicut causa pri-
 ma, dans esse & virtutem essendi, & operandi, & cooperan-
 di actibus illarum, quatenus ad Entitatem vadunt, non
 quatenus ad non esse: quod rebus naturalibus est deficere,
 nobis vero peccare: sicuti in Metaph. ostendi, peccatum
 non habere causam efficientem, sed deficientē: Attamen-
 cum isto verum est, formas ipsas operari & ignem calefa-
 cere & terram frigefacere, ac grauare, & mutuo se elemen-
 ta oppugnare: & non Deum in igne oppugnare Deum in
 terra: Hæc aliæque alibi positæ rationes ostendunt, res à se
 agere. Animam vero mundi, aut naturam communem
 rebus consulere, discendo à Deo: sed ad particulares actus
 parti-

particulares causas agentes requiri; vt calor vere calefaciat, & non Deus in illo, sed cum illo. Ad quid enim calorem dedit igni Deus? frustrane? Si enim ipse calefacit in igne, calor vanus est; & calefaciet etiam in terra & frigore, quoniam non minus hoc quam illa seruit Deo. Construxit sane Deus orbem, & creauit res, viresque se conferuandi, ac mutandi se mutuo per tempora dedit, illæ autem vires perseverant tanquam Natura, donec tota rerum machina ad suum magnum mutetur finem. Natura autem participatio est legis æternæ, sicut lux in aula participatio est solaris lucis, teste D. August. estque simul potestas, & sapientia & amor rebus inditus natura ipsa. Absque enim prima aut sapientia aut amore, est viuitque nihil, nihilque operatur. Quapropter adscribere Angelis operationes rerum naturales errore non vacat, ideoque credo S. Augustin. operationes tantum supernaturales & extraordinarias intelligere. At ritu ordinario Mare à Sole & Luna intumescit, agitaturque, ventique mouentur, vt locum spatiosum suæ vitæ aptum nanciscantur, quibus angustia mors est. Aquas non absque sensu fieri libri sequentes indicabunt. Animalia vero à natura formari necesse est, remque omnem à sua forma actiua, iuxta præceptum Dei. Igitur dicere lapides deorsum ferri ab Angelo, & non à seipsis, ignemque fugere terram inimicam, quoniam ab Angelo trahitur ad fugam, fictitia assertio est, indignaque Deo, tanquam non largitus fuerit omnem necessarium vigorem actibus cunctis. Est quoque Angelos vilifacere, dum deputantur ad

faciendos naturales actus omnium rerum viliſſimarum,
 quibus loco formæ deferuiunt. Homines quoque ab-
 icere, & animalia, quibus formæ viliores adessent, quam
 luto, & paleæ, quibus forma est Angelus. Item Angelus
 non est sicut Deus rebus intrinsecus, qui absque violen-
 tia omnem mouet naturam, cum ab eo, in eo, & per eum
 sint; sed extrinsecus est; ergo sensus omnis esset violentus.
 At si respondeas, ignem & tellurem obedire Angelis, opus
 est quoque asseras, quod eorum præceptum sentiant,
 cum non trahant Angeli manibus, & instrumentis cor-
 poreis, nec res virtutem obedientialem habeant; nisi ad
 Deum, qui etiam solus miracula in eis facit, quoniam
 solus ipsas creauit: Si autem sentiunt, ergo non indi-
 gent Angelis vt moueantur ad operationes naturales. At
 modo Angeli erunt custodes singularum specierum, &
 nostrorum indiuiduorum, sicut Diuus Hieronymus do-
 cet, ac ego expertus sum, quod nunquam intellexeram.
 Concludamus ergo cuilibet inesse rei tantum sensum,
 quantus singularum conseruationi est opus: Ita-
 que aliis plus, aliis minus, nisi posteriores
 opinantes nos superent.

CA

*Instinctum esse impulsum sentientis natura, & qui
 instinctus agi ponunt, sensu po-
 nant oportere.*

DOCTIORES alii introspecientes huiusmodi absurdita-
 tes dixerunt, ad suas operationes res naturales agi in-
 stinctu quodam secreto Dei, suis indito formis, & veluti
 nos calcaribus & freno agimus quolibet equos: Homi-
 nes vero præceptis, verbisque: Ita Deum res omnes rege-
 re impulsibus naturalibus, inditisque propensionibus,
 homines vero libertate intellectui indita. D. Thom. vide-
 tur ita sentire. Et absque sensu res ad suos conducunt fi-
 nes. At hi in difficultates consimiles offendunt. Instin-
 ctus enim naturalis est impulsus naturæ, nisi à Deo exte-
 rius inferant, vt reprobata paulo ante opinio. At iuxta
 dogmata eorum natura nihil est, nisi forma, aut materia,
 & quia formis adscribunt operationes declinando alio-
 rum errorem, necesse habent adfirmare formas omnes
 sentientes esse. Nam concedunt cum Aristot. natura-
 lia omnia agere propter finem, & contra Empedoclem
 ostendunt plantas fructus ferre, vt æternentur, spinas vt
 defendantur, folia vt tegantur, multa; doctè affirmant
 hac in re: Ergo natura cognouit finem: non enim ageret
 propter illum, nec ad illum opera sua dingeret, nisi illum
 cognosceret: Ergo instinctus est impulsus cognoscentis
 naturæ; & cum opera Dei perfecta sint omnia, omnisque
 natura,

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

natura, vt perfecte operetur, indigeat finis cognitione, omnem naturam sentire affirmandum est, ac ignem sursum tendere, à propria impulsus forma sentiente, bonum suum esse in peripheria, malumque in imo. Itaque calor & frigus omnisque res sensu operabitur. Quia Aristot. ipsorum præceptor in 2. Physic. docet plantas, omneque Ens propter finem operari; nec indigere discursu nouo ad eius notitiam; Sed veluti peritus Cytharædus absque consilio quamcunque opus est harmoniæ, scit statim, nil cogitando chordam pulsare, ita rem naturalem omnem proprios perite edere actus; quoniam vt & S. Thom. addit, natura est ars intrinseca rebus, ars vero natura est extrinseca; Et in libro de insomn. dixit Aristotel. Deum non immittere somnia, sed naturam, quoniam dæmonia est, hoc est, sapiens, multa in somnis nos docere. Et in libro de part. Anim. dat calori sensum, vt quodammodo omnia anima sint plena. Quare obstupesco quomodo in libro de An. postmodum plantis negat sensum, non modo elementis, vt magno contradicendi Pythagoræ pruritu gestiens. Si vero præfata Auctores sententiæ velint huiusmodi instinctum à Deo oriri immediate, ac minime in forma naturali esse impressum, omnia argumenta natura & Diuus Thom. contra Arabes, & Anax. sunt contra eos, si autem in forma impressum esse dicant, cum D. Thom. cum hæc impressio sit facultas operandi innata & non violenta, opus est adfirmare, ipsam esse sensum ac cognitionem. Sed respondent sagittam à sagittario directam ad scopum rei, nil ipsum intel-

intelligendo. Ego voco iniquos, Chana. <https://t.me/cardinglatinotg>
 de decipi. Deus enim est intrinsicè rebus multo magis, quam proprie ipsarum formæ (ait S. Augustinus) nec ducit ad finem nisi per ipsarummet naturas, imprimendo vim, non modo tendendi ad finem, sed & sciendi tendere in finem, sicuti ars in Cytharædo est pulsandi, & in planta florendi, & frutificandi, ut ipse Aristoteles monet: alioquin Deus æqualis esset nobis, qui non potentes dare virtutem sagittæ, damus violentiam, quæ parum perseverat, ipsamque sagittam destruit: unde impedita non amplius ad scopum tendit: Natura vero semper contendit ad eundem finem, nisi penitus destruat. At quoniam, teste Salomone, sapientia Dei attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter, putandum est, omnes illi naturas obedire eundo ad suos fines, ea actas virtute, quam ad obediendum habent. Quapropter veluti absurdum est asserere, quod ignis calor non calefaciat, nec terra proprio frigefaciat frigore, sed alieno ignoto impulsu; ita absurdum est adserere, quod natura sentiat finem, & operetur gratia illius absque sensu, quem ipsa habet, aut quod non habeat; & vere sensus omnis est participatio primæ sapientiæ, ut Salomon testatur; ac Diuus Thom. omnem formam participationem divinam esse docet, & quoniam Deus potens est & sapiens, & amans optimus, ego ostendi in Metaph. omnia Entia, Potentia, Sapientia & Amore constitui, & vnum quod-

quodque esse, quoniam potest esse, scire esse, & amare esse. Itaque præliatur contra non esse, & quando illi defecerit posse, aut scire, aut velle esse; perire, aut transmutari in Ens plus illarum habens, concedunt quidem hi Philosophi omnibus inesse rebus potentiam adpetitumque vitæ & esse, at negant sensum longe magis concedendum. Non enim potest esse id, quod ignorat res sibi utiles & noxias, nec quod sibi utile est amare potest, nisi sciat illud vtile esse sibi, nec odisse quod nocet, nec fugere, nisi se ab eo destrui sentiat: quod cum omnes res faciant, non modo quando se destrui sentiunt, sed etiam cum ad destructionem se disponi præsentiscunt; Hic cogimur creatorem suspicere, ac celebrare qui suam imaginem aut vestigium cunctis impressit rebus nec facultatem necessariam aut vtilem prætermisit, quam non largiretur eis. Vnde clamat in Prophetis: Quid ultra debui facere & nō feci? Seipsum laudat quidam (Sotus in pr. de Iustit. & Iur.) ex hac schola, quod ipse hoc arcantum intellexerit, nullum scilicet animal à proprio fine aberrare, nullumque aliud Ens, nisi hominem; quoniam compositus est ex sensu & ratione secum mutuo pugnantibus, positusque est in sua libertate. Cætera vero à Deo regi, ideoque non errare. Grandem profecto stultitiam: cum sæpissime errare videantur, & quid ipse vidi asinum, alium asinum subagitantem contra naturam in ano, & felem proprios comedere natos; & ceruum subagitare præpostera Venere asellum. Omitto quod plantæ suis frustrantur floribus, aliosque actus mille contra naturam reperi in brutis; licet illis culpa

culpa nulla sit, sed poena tantum semini perdendi, homini autem ad culpam imputatur grauem coram Deo, qui docuit illum super iumenta terræ, ut ait Iob. Ergo non est asserendum bestias diuino tantum instinctu duci, sed proprio sensu, & eo peruenerunt præfati sapientes, quod videntur tollere sensum non modo rebus cunctis, sed & ipsis bestiis. Quoniam timent, ne si concedant illis sensitiuum discursum, mentem quoque arbitrio liberam tribuant, qualis est humana: Nec vident, quanta differentia est inter humanam mentem, & hunc sensum communem. De quibus in Metaph. & in sequent. libr. Arist. quoque prudentiam dat habentibus memoriam. Hæc autem inest ut ex præteritis syllogizet futura. S. Isidorus has cunctas cognitiones largitur bestiis, & discursum, & voluntatem, nedum ad petendum, nec tamen errat, quoniam animali modo & non humano intendit, & sapientiam vnam esse diuinam: De qua omnia Entia participant, ideoque similes habent actus. Sed de his posterius.

CAPVT VIII.

Quæcunque accidentia ab instinctu sunt, effectus esse sensus partium, totiusque mundi.

CONANTVR alii ostendere instinctum extare in natura absque ratione & sensu. Nam magnes trahit stupidum, insensatumque ferrum, & ipse ad polum mirabili

D instin-

instinctu impulsum. Pugil & animal: <https://t.me/cardinglatinotg>
 fa nolens ori bufonis illabatur, deuoraturque; & taurus
 fugax, si ficulneā inuenerit, sub ea instinctu naturæ quie-
 scit, deposita ira: Delphini amant pueros; Animalia mul-
 ta pluuias, ventosque prædicunt, nec tamen sunt prophe-
 tæ. Et Gallus gallinæ, paruum animal, Leonem fero-
 cissimum terret, aliaque huiusmodi addunt exempla.
 Quibus respondeo: Hæc exempla declarare omnia sen-
 sum & consensum omnium naturarum, ipsumque instin-
 ctum esse sentientis naturæ impulsus. Non quidem ma-
 gnes polum prorsus respectat, sed aliquibus à polo gradi-
 bus declinat versus insulam quādam in Septentrione, ex
 magnetibus totam constitutam. Iecirco talis est magne-
 tis sensus, quod semper suam uoluitur ad vniuersitatem,
 & veluti ignis in cælum adspirat, & lapis in terram, & a-
 quæ in Mare: Ita magnes eo spectat, ubi est ipsius portio
 maxima vel vniuersitas, & propter consensum, quem
 illa habet insula cum stellis polaribus, quibus subiacet ac
 fouetur omnis magnes eas ad stellas spectare videtur. Ita-
 que si aliorum magnetem veritas, ipse exemplo suam ad
 posituram reuertitur: Sicuti homo decidens vultu in
 terram, subito erigitur ad cælum, iuxta sui posituram,
 & rami arborum flexi ad proprium situm reuertuntur.
 Non noui, quoniam non licet misero nauigantes in-
 terrogare, num & ad polum spectet Antarcticum, sed
 bene credo, ultra æquatorem adductum, ad alterum re-
 spicere polum, sub eoque alias magnetis fodinas esse.
 Quoniam consimiles sunt res fere omnes, oppositis sub
 paral-

parallelis aequidistantibus utrinque abaequatoribus. Aequa
 Austro sol descendendo magis, & in Borea ascendendo,
 & immorando magis, multam adducit varietatem he-
 misphaeriorum, quam & stellarum diuersitas in multitu-
 dine & robore auget. Nascitur magnes intra marmor &
 ferrum, qui tamen viuidior est; iccirco ferrum non ad
 ferrum tendit, consimilis perfectionis, a quo plus virtutis
 & virium accipere nequit, sed ad magnetem, tanquam ad
 simile perfectiusq; simul: Et sicuti animal in altum attol-
 li nequit: at si cibus est ab alto pendens, colligit vires ele-
 uaturque: ita ferrum colligit vires & spiritu corpulenti-
 am vincit vt superpositum ad magnetem eleuetur; vbi
 pater sensus illius. Magnes, vt aiunt, alio illius non trahit
 ferrum, quoniam ipsius odor ferro suauis, ab alio odore
 victus non potest ferro communicari. Sed hoc falsum est
 se experientia admonet. At si igni adponas magnetem, vi-
 ridis flammula educitur, ipseque amplius ferrum non tra-
 hit, quoniam spiritu viuido ab igne priuatus est, at si ma-
 gnetis liquor eidem super iniiciatur, regreditur intro, &
 deinde trahit magnes, quonia et assities humoris occludit
 poros, per quos tenuitas attractiua regressa est intro. Ego
 quoque experimento didici, magnetem manducare ac
 ferri limatura nutrir, tanquam ex suo simili minus per-
 fecto, ita vt homo animalibus vescitur. Porro si altera ex
 parte ferrum attrahit, ex altera expellit, vt aiunt: non ta-
 men sic est, sed ferrum magnete perfricatum altera ex
 parte, illius partis symbolum imbibit, itaque de larum in
 alteram partem regreditur ad priorem, qua prius affectu

erat, sicut nos ad ea sumus partis, quo plus delectamur,
 prauenti delectatione sumus. Potest & polos habere &
 posituram mundialem, quoniam à Deo, vt mirabiles di-
 uitias suas declararet, ita factus est. Remoram aiunt te-
 nere nauim, nec potest alia de causa fieri, quam stupore
 sensus toti communicato machinæ, aptæ ab illa, per o-
 mnes pati poros, afficique. Ita & torpedo piscatoris ma-
 num stupefacit, graui vapore, ac manus spiritus per funē
 delato aggrauante. Sicut dicemus de animalibus tractan-
 tes. Mustela calida est, & viuax, & odor exhalans ex bu-
 fonis ore frigidiusculus est, crassiusculusque aptus nutri-
 endo eius per calido spiritui, eidemque proportionatus: I-
 taque cernens bufonem timet à principio ei coniungi, &
 circumcursitat timendo & amando: Donec bufo præ-
 de cupidus os aperit, ipsaque finit se voluptate sensus vin-
 ci; non tamen certa mori: sicuti nec papilio lucis amore.
 Ita crocodilus ibici os aperit, quæ cupida vermes deuora-
 re gingiuis illius adhærentes, libetè accedit, beneficium-
 que commune fit. Acquiescit sub ficu taurus, quoniam
 odor illius ita mulcet illum, sicut nos rosarum; & veluti
 per aromatum apothecas transeuntes, sistimus gradum
 ad odorem; ita bos ad ficulneam, qua & libentissime ve-
 scitur. Quid mirum si leo timet Gallum, cum nos ti-
 meamus aspidem & araneam, bestiolas nobis magnitu-
 dine & viribus longe inferiores? Spiritus multi crassique
 leoni insunt, à cibus crudis crassisque, & calore, quo abun-
 dat, multo; Gallo vero tenues acutique, itaque spiritus
 huius tenues in aerem sparsi, leonis penetrant spiritus,
 reddunt-

redduntque reuerentes. Idem inter duos homines euenit
vt alter in alterius aspectu concidat animo: Nam lumen
ex alterius oculis reflexum affectumque viuacitate viuacioris in oculos minus viuacis ingrediens lædit occulto modo, reuerentemque hunc reddit, & magis ad passionem dispositis vt amantibus vel formidolos, id contingit magis, sicut qui nauseam est passus, conspiciens mare vomit, ex anticipato sensu. Vox etiam pusilli animalis terret, sicut nos suberis stridor quando inciditur, quoniam acute aerem mouet, qui spiritum nostrum penetrat, pungitque & secatur, sicuti punctus ipse sectusque est. Et Costa noster à stridula canum & puerorum voce terrefcit, magis autem suspiriis. Qui & canem obseruauit ad sonitum campanæ ita affectum ululare consueuisse. Animalia patiuntur frigus ac calorem ab aere, quoniam ventri didici sunt, & aliud non cogitant, sicut homo; ideo ex aeris affectibus tempestatem præsentunt, studentq; consulere tunc ventri, & vociferantur, declarantq; nobis, sicuti nos expectantes bellum, aliudue noui. Aer n. per poros & respirationem communicat cum spiritu nostro in capite, ipsiusque humectat, aut attenuat, aut calefacit, aut refrigerat, aut aggrauat, & qui attendunt, perferunt temporum ex aere mutationem. Nam hernia aliove morbo affecti, bene austrum norunt, quo tumescunt, frigusque quo plagæ veteres constupescunt. Ita luna tumefacit maria, variasque mutationes, variatis splendoribus adducit, & res humidiores eiusmodi affectum patiuntur magis quàm sicciore. Sol mutationes magnas, grandes, & consuetas

inductum in hoc potius est, cuiusmodi capere mandatum gignit
 faciens, & minus attenuans. Adde & siderum congressus,
 varietatis causas. Ex eiusmodi sympathia & antipathia
 in mundo sensum, consensumque esse declaratur. Idcirco
 res marinæ terrestribus sunt similes, ita ut piscis epi-
 scopus, & catena, & lorica, & verpa reperiatur. Hæ au-
 tem res per similes sunt caloribus ab astris demissis, &
 hoc pacto res confirmantibus, non ad quantum ipsæ
 habent, nam is ignis magnus est; sed ad quod imminu-
 tum in terram perfertur; itellæ autem in Deo omniaque
 Entia ideas habent.

Appendix.

Postquam librum hunc conscripseram annis multis,
 peruenit ad me per manus Tob. Ad. nostræ Philosophiæ
 Symmistæ, libellus G. Gilberti de Magnetica Philosophia.
 Vbi vir minifcus in experientia multiplici occupatus, cō-
 tra priscos de magnete scriptores optime disputat; suas
 tamen theses ad Copernici doctrinam aprat à Timæo &
 Philolao nostratibus manantem. Nolui opiniones meas
 mutare; neque textum reficere, ne alienos labores præri-
 pere tanquam meos videar. Gaudeo sane quod & ipse nō
 ad quasque; fictions magnetis motum refert, sed cau-
 sas inuestigat experiendo, & motum eius ad terram per-
 petuo obseruat & ex necessitate positionis naturalis fieri
 statuit, quod & nos scripseramus; Attamen ad polos
 coeli & ad magneticam Insulam nos sensum magnetis
 referebamus, ipse vero ad polos terræ: & per placet expe-
 rientia

nientia quod magnocum adiecta: ad mari in qua
 terra distans recta ad polos respicit: vbi vero terræ propin-
 quat, vt in littore Brasiliensi & Ghineæ ad terram decli-
 nat, vt manifestum sit eius sympathiam cum tellure non
 cum cœlo celebrari: neque perpetuo aliquantis gradibus
 à polo recedere, vt alii testabantur. In pluribus autem
 mihi vir sagax non satisfacit: Primo quia sensum & sym-
 pathiam (quæ non sensus est, sed affectio ex sensu prod-
 iens: Omnis enim adpetitus proles est sensus boni, vt o-
 dium sensus mali, hoc est, rei destruentis) quasi spernit.
 Attamen cum Thalete animatum magnetem concedit,
 & plus extra suum corpus extendi, quam nostram ani-
 mam docet. Hoc autem falsum est. Quoniam sphaera
 actiuitatis animæ nostræ vsque ad cœlum, vbi sidera per-
 uestigat, extenditur, & in terram vsque quo vox & impul-
 sus humanus & visio & auditio protenditur. Mirum,
 quomodo magnetis anima videtur Gilberto liberior quā
 humana: quæ etsi non trahit ferrum odore, trahit homi-
 nes & ceruos sono, & fascino afficit à longe, & voce etiā
 Diabolos & Ange'os ad se vocat; ad pauca respexit in hoc.
 Præterea cum duas terræ dat virtutes in alia corpora o-
 peratiuas, alteram Electricam, qua per vapores, quasi
 manus, deorsum omnia corpora trahit ad se, sicuti
 electrum palcas per vapores tenuiores aere: alteram
 vero magneticam, quia sicut magnes ferrum ad sui
 positionem adaptat, ita tellus magnetem & ferrum:
 Non enim per vapores fit talis actio, sed per figura-
 tionis conformationem. Videtur mihi vir doctus
 ex parte

exparte cuius potius quoniam Eleotrum per vapores nō attrahit: Siquidem vapor egressus, ad corpus vnde emanat, non reuertitur, sed statim sursum attollitur vi caloris vti nos dicimus, vel à grassioribus corporibus quibus cedit, extrusus vt docent Epicurei, & cum eis Copernicæi. De quibus in Metaph. Nisi iste homo putet lucem ab electro, vti à sole effusam, ad electrum trahere, vti radius solis ad solem. Sed hæc attractio in obscuris ædibus non fieret, neque in nocte, vbi electrum lucernæ non exponitur; siquidem lux eius de se, nisi à sole adiuta, non tantum potest. Præterea magnes ipse trahit electrice etiam Gilberto ferrum interposita tabula etiam lapidea. Vapor autem sic penetrare tantam crassitiem & subito nequit. Quapropter alia causa electricæ attractionis inuenienda erat: & quam à Lucretio ex parte accepit, reiicienda. Tellus quoque non trahit ad se nisi similia corpora. At videmus deorsum ad terram ex aere ferri non modo terrena, sed etiam carbones ignitos & vinum, & piper & omnia calidissima, quibus quantulavis insit crassities, vt motus ipse potius delapsus sit, vti in 2. libr. dicimus vel regressus ad naturam in vere terreis, non autem per vapores attractio. Quæ autem dicit de positura magnetica mirabilia sunt: sique experientia ipsum non fefellit; (Nam dicunt nautæ in tropicis lineis magnetem mutare vires & inclinationes) vti que fatendum est, ita magnetem ad terram conuertere, vti heliotropium ad solem, & lunaria ad lunam. De quibus in 3. lib. At non recte vir sagax videtur mihi telurem propterea magneticam facere, quia magnetem sic ad sui

ad sui positionem conuertitur, sicut enim oportet et solum & lumen
nam herbaceas facere, quoniam herbas ad sui motum
conuertunt. Neque propterea quod non alia metalla &
corpora tellus ad se inuitat, solummodo magnetica sit
tellus. Nam etiam Sol omnes producit herbas, non ta-
men ad se rapit; sed quasdam, nec propterea de natura il-
larum, quas rapit, ipse erit, cum etiam aliæ calidiores, sint
soli similiores; sicuti neque lux de natura papilionis; sed
oportet aliquid esse in heliotropio, quo ad solem propen-
det & voluptatem in papilione à luce excitari, & in ma-
gnete à tellure. Præterea cum in nostra Philosophia sta-
tuerimus terram esse natura frigidam, obscuram & im-
mobilem in sua puritate; quæ autem partes eius in metal-
la & plantas & lapides, & in rubras & albas, aliisque colo-
ribus affectas terrellas conuersæ sunt, terram non esse ve-
rè; sed Entia secunda: nequaquam affirmare possumus
terram esse magneticam. Magnes enim ex floribus fit,
à sole ingenerato liquefacienteque, in terræ visceribus fa-
ctis, sicuti & cætera metalla. Impossibile est autem ef-
fectum solis esse id, quod maxime terra est. Neque enim
contrarium à contrario fit. Si autem terra sit in centro
calida, ut Pythagorici putant, & quasi animal variis con-
stans partibus, nec propterea magnetica erit. Non enim
homo offeus est, quia os in compositione eius quoque
reperitur. Præterea lapides, ex quibus montes maximi
constituuntur, ut Alpes, Apennini, Taurus, Libanus, Cau-
casus & alii totam terram cingentes & incrustantes & vs-
que ad ima viscera intrantes, longe plures & grandiores
E telluris

telluris portiones sunt, quam magnes, ut potius lapidis, quam magnetica videri debeat, sicuti homo potius car-
 neus quam à renibus reneus dici debet. Motus ergo ma-
 gnetis ad telluris positionem, qualis heliotropii & lupini
 ad solem existimandus est, & ex sympathia non solum si-
 militudinis naturæ: sic enim à terra electrice traheretur;
 sed positionis naturalis oriri apparet. Neque negandum
 est ad partes polares cœli polos terræ per positionis sym-
 pathiam referri: quoniam talem ex origine posituram ac-
 cepit. Quod autem ex origine habemus, naturale est, ut in
 Epilogismo, & in Metaph. docuimus. Hoc autem pulcro
 experimento ipse Gilbertus cõfirmat, dum ferreos clauos
 eam posituram in aqua super subere seruare docet, quam
 sortiti sunt in officina ferraria, dũ à fabro sic positi cude-
 rentur. Mira res, veritatisq; plena; vnde mundi cõsensum
 in suis partibus intelligas. Quod etiam cadauer humanũ
 probat, dum aquis natās perpetuo in cœlum faciem spe-
 ctantem tenet, & à tali positione deturbatum, ad eandẽ
 mox redit, ut pluries expertus sum ut in 4. lib. dicemus, oc-
 culto regi sensu, quibus manifestus deesse videtur. Narrat
 etiam de ferro posito in templo Mantuæ conuerso post
 tempora in magnetem, & seruante posituram quam diu
 tenuerat in templo, ut scias magnetem non esse terram
 puram, uti neq; ferrum, sed à calore Ens constitutum; &
 positionis vim magnam. Neq; Ptolemæum spernas, ubi
 Ecclipsin in Orientali angulo superiuuenes & res nouas;
 in medio cœli super Reges & res validas, & altas & viriles:
 In Occidente super senes & res vetustas indicationem ha-
 beret.

beret; quod ex symbolo positionis veritatem habet. Sic D. Thom. in opusc. de Fato (si eius est) gemellos ex diuerso situ cordis in ventre varias sortiri conditiones Philosophatur. Ex his quacunque ratione fiant etiam Gilbertica, sequitur, sensum cunctis inesse rebus quod in nostro presenti opere solum contēdimus. Quæ alii scriptores de magnetē tradunt, negligenda sunt præter illud quod aiunt magnetem suis suspensum polis 24. horarum motum circulare edere. Quod Gilbertus sagax explorator negat. At si fieret, non propterea tellus circulo feratur, cum magnes terreus non sit Sed de his in Metaphys.

CAPUT IX.

Cuncta Entia abhorrere vacuum: ergo sentire, mutuoq; gaudere contactu, mundumq; animal esse.

NEMINI non persuasum esse debet naturas omnes particulares ac cōmunem sensu donatas esse si animaduertat singulas omnesque simul ita vacuum inter ipsas exhorrescere quod & contra impetum naturalem partialem ad replendum accurrant, quo ipsarum communitas & resp. integra seruetur: Quoniam in totalitate ipsarum seruantur, & gaudent mutuo contactu ex vita comuni. Quapropter conspicitur aer in profundum aperti maris & in terræ cauernas impetuose insilire, & contra naturam descendere ad prohibendum inane,

E 2

quasi

quasi per totum orbem CANAL, quod ut aqua quam &
 terram habet, vt communi succurrat vtilitati; aqua ve-
 ro per canales ex quibus exuctus sit aer superne, sursum e-
 leuari; saepeque sustinere se in sublimi, vt in clepsydra, vase
 multa inferne habente foramina, superne vero modo v-
 num, quo obturato, ne aer ingrediatur, aqua per inferio-
 ra foramina nil descendit; innumerabiles sunt de hac re
 experientiae, ex quibus orta est ars de spiritalibus. Igitur
 adfirmare licet, mundum esse animal, totum sentiens; o-
 mnesque portiones eius communi gaudere vita, & sicut
 in nobis brachium non vult ab humero diuidi, nec hu-
 merus à scapulis, nec caput à collo, nec crura à coxendici-
 bus; sed omnes inuicem ad se mutuo colliguntur, diui-
 sionemque vitant; ita totum mundum horrere diuissio-
 nem, quæ aduenit illi, cum inter corpora partialia inane
 intercidit, & quidem nisi timore aut dolore quopiam
 aer afficeretur, cum deficit sibi alterius corporis conta-
 ctus à vacuo, non tam celer succurreret toti, alio-
 rumque corporum expeteret
 contactum.

★ ★

CA.

*Dari vacuum violenter, non naturaliter, & sensum
rerum comprobati contra Arist.
utrinque.*

OPINANTVR Peripatetici nec naturaliter nec violenter
posse inane reperiri, quoniam adducta exempla do-
cent, Entia omne malum sustinerè magis quam inane:
Attamen nolunt sensum consensumque rebus tribuere.
Irridentque Platonem aliosque mundum animal adpel-
lantes, reddentes autem rationem, quare non datur in-
lane, dicunt, quod si daretur grauis absurditas eueniret, vi-
de' icet quod fieret motus in instanti absque tempore,
quoniam simul lapis cadens de tecto in pauimentum
domus reperiretur in suo fine, quod declarant, quoniam
mobile tardius mouetur intra corpus crassum, quam in-
tra tenue: velocius enim fertur intra aquam, quam intra
mel, & velocius intra aerem, quam intra aquam; ergo si
vacuum esset, nullo resistente corpore medio, ac largiente
tempus motui, mouetur subito, quod est contra defini-
tionem motus. Sed hæc ratio non est Philosopho di-
gna cum quia non respondet ad odium vacui, & amo-
rem pleni, require sensum adparentes; & ratio à quæ-
stione distat valde, veluti si quis interrogatus, quare man-
ducat, responderet, quia nisi manducaret, perderentur
dapes: tum quia fallacissima est, vt ostendit Auenpaxes &
D. Thom. Non modo enim dat motui tempus resisten-

*Omnem naturam sentire, si vacuum prohibet
contra Peripateticos.*

ALI Peripatetici frigidam Arist. rationem cernentes addunt non dari vacuum, quoniam à natura prohibetur, nec dicunt à qua natura, sed quidam dicunt à natura vniuersali. Sed hoc est petitio principii. Idem enim aut intendunt à Deo prohiberi aut ab Angelis, aut ab anima mundi, nos vero iam demonstrauius hosce actus pendere à formis rerum particularibus, atq; ad naturales actus formas sufficientes habere vires, Deumque in eis operari non absq; ipsarum formis. Quapropter existimandum est, omnem formam sentire sibi noxiam esse diuisionem à toto suo, omnesque conatus adhibere, vt concorporetur, si autem natura particularis vacuum abominatur, quælibet natura sensum habeat oportet, quo patiando inane sentiat, cum tam celeres sunt ad succurrendum. At magnus lapis non succurrit vacuo, ob nimiam corpulentiam, succurrunt autem parui. Quoniam clavis vacua exucto aere, labro affigitur, trahit & pendet.

Itaque res tenues, quæ plus molestiam sentiunt, &
celeriores sunt succurrunt illi
magis.

CA

*Spatio sensum attractiuum inesse, ac potius à rebus
amari quam odio haberi.*

DIFFICILE quidem perceptu est, num ipsum naturale spatium horrescat vacuum fieri, cum creatum sit ad iustinenda corpora; itaque quando inane est illa attrahat sibi: Nam & in materia sensum adpetitumque reperiemus. Ego quidem sentio spatium natum ad locandum trahere ad se corpora, non quidem instrumentis, sed adpetitiuo sensu. Nam & illi inest potentia, sensus & amor, essendi tale, quale à Deo creatum est. Ex quo Arabes quidam putarunt spatium esse Deum ipsum, quia omnes sustinet res, nullis contrariatur, omnesque recipit benigne, nec vnquam moriuntur illi, & per illud, sed hoc corpus modo respectu illius corporis mortuum est. Maximum est non quantitate corpulenta sed incorporea, & infinitum extra mundum omne existimatur: Amans, beneficiumque rerum omnium. Equidem ipsius admiror excellentiam, at Deum esse ipsum minime credo. Et in Metaph. hanc reprobauim opinionem. At agnosco ipsum esse basin omnis esse creati, omniaque præcedere esse salutem origine & natura. Nam si creatus est mundus oportet (ait Auerr.) asserere, quod præfuerit inane, quoniam non intelligit Auerr. vbi Deus esse potuisset, nec spatium immateriale ab eo potuisse creari. Qui autem mundo creationem tribuunt, sicut ego existimo ac credo, parui-
pendunt

pendunt istiusmodi. Deus enim infinitus est,
 & non dimensionibus præditum incorporeis receptacu-
 lum appropriatum rebus materialibus sicuti spatium: At
 longe præstantiorem magnitudinem Deus habet, præce-
 dentem has omnes. Ab eoque datum est vacuo spatio
 posse locare corpora & attrahere, & esse basem vniuersa-
 lis Entitatis. Deus non est in loco, sed locus in ipso, & non
 sicut locatus in loco, sed sicut in suo principio largiente
 esse, & conseruationem illius, omniumque Entium.
 Nec spatium, cum indigeat repletionē Deus existimari
 potest, qui nullius indigens est: nec repugnat spatium si-
 mul cum corporibus creatum esse: nisi apud eos quide
 Deo humiliter sentiunt, quoniam abiecti sunt animo,
 paruique. Igitur si spatium tam diuina creatura est, conii-
 cere licet, res cum voluptate ad ipsum trahi, vtque occu-
 pent spatium, quod basis entitatis est, res accurrere ad im-
 plendum, quasi acquirentes libenter nouum regnum ex-
 istentiamque: & non modo sensu mutui contactus vni-
 ri mundum, sed & gaudio ex repletionē vacui, nec res ac-
 currere ad prohibendum vacuum, sed ad dilatandum se
 in ampliori regno in ipso cum amorem sese amplificandi
 & multiplicandi & plures viuendi vitas in spatiosa existe-
 tia experimur cunctis inesse rebus: quæ sese multiplicant,
 generant effunduntque in locum inimici, omne aliud
 expellendo, seque solas esse appetendo, ob securitatem se
 conseruandi, æternandi, & Deificandi, si possent: Omnes
 enim imitantur Deum æternum, infinitumq; , & illi tan-
 quam causæ propriæ persimiles fieri percupiscunt. Itaque
 F cum

cum voluptate spatium res attrahere possumus alta cogitatione sentire, ut in Metaphys. probatum est. In prima huius libri compositione latina, quam Bononia subripuerunt, ac simul libros alios falsi fratres, eosque reficere nunc cogor, quoniam recuperare nunquam nequimus, dubitavi, qua ratione res potius ad contrariarum rerum, à quibus destruuntur, contactum accurrunt, quàm vacuum permittant, & tunc dixi magis contrariari inane corporibus quam contraria corpora. Ignis enim cum terra conuenit in eo quod vterq; est corporeus, & formis donatus actiuis, vacuum autem neque corpus est neque forma.

Quapropter intra se vacuum sentientes dolent, quasi timentes annihilari, quoniam vacuum quasi nihilum est ad corpora, & hanc rationem assignaui, qua cœlum, licet extra ipsum foret spatium non expanditur in eo: Gaudet enim cōtactu mutuo partium propriarum, timetq; nullitatem, si foras expandatur. Et Democritum irrisi, qui pelle ne euenter, circumdat cœlum; nunc autem illam sententiam possibilem esse arbitror, attamen perplacet magis asserere, quod mutui contactus delectatio inter corpora insit, & cum spatio simul, nec non & timor amplioris existentiae. Ac video non corpora præbere mundo vnitatem, cum ipse contrariis sit compactus, sed magis spatium ipsum, quod & inter corpora etiam separata interponitur, & colligat mundum vniuersa coexistentia basilari. At recta existimatio fuit partes mundi contineri consimilitudine, sicut aquæ gutta super herbam:

bam: cui Salomon non parat mundum rerum Deo
 eademque ratione collecta est stella omnis.

CAPVT XIII.

*Mundum esse animal mortale, & quid extra ipsum
 esse queat.*

VULT Aristoteles extra mundum non reperiri plenum
 locum nec vacuum, nec tempus, nec motum, sed ni-
 hil: Imo Alexander pluresque illius asseclæ contendunt,
 non posse Deum extra mundum quippiam producere;
 primamque sphæram non esse in loco, quoniam non
 habet quo ambiatur, at semper in se circumuolui, &
 communis videtur esse sententia, mundum non moue-
 ri motu recto: Quamuis Democritus & Epic. infinitos
 mundos extra nostrum systema extare doceant. Nos
 autem minime credimus Dei potentiam hoc in paruo
 globo exhaustam esse, terminatamve, licet Copernico
 longe maioris quantitatis, quam cæteris appareat: Sed
 foris alia Entia posse existere, Deumque posse infinitos,
 multiformesque creare mundos. At num sint, quis
 sciat, nisi reuelet, Deus? Qui intus & foris esse creditur,
 non sicut in loco sed sicut infinitum Ens, principium-
 que, cui omne innititur Ens. Corpus tamen IESV
 fatemur esse super omnes cœlos, vbi Legislatores po-
 nunt felicitatem, & Pythagoras Entia diuina. Argumen-
 tum Stoicorum, quod si quis ab extrema sphæra iacula-

retur lanceam foras, conuincit aliquid ibi esse & non ni-
 hil. Si enim abicit lancea, patium ibi est, in minus, a remi-
 tente corpore impediarur, oportet. Nihilum autem non
 est ibi, vt aiunt. Tunc enim Sphæra nihili esset infinita, &
 nihil erit circulare, sicut Sphæra cui adiacet, Ergo ens est.
 Nec cogitatione assequi possumus esse nihil neq; in men-
 te, neque extra mentem, neq; in in Deo, neque extra Deū.
 Ens enim finitum esset, & Deus finitus, cui adest non ens.
 Profecto si ignis vsquequaque infinitus esset, non extaret,
 Tellus eius contraria nec res alia sibi dissimilis: Ergo si De-
 us infinitum Ens est, non ens non est, neq; fuit vnquam.
 Sed Deus ex nihilo dicitur fecisse mundum, quoniam ex
 nulla materia præexistente, nullaque ex forma creauit eū,
 sed ex sui esse fecunditate per simplicem emanationem
 ad hoc esse illum tulit. Quæ de re satis, cum in Metaph,
 luculenter hanc doctrinam tractauimus. Dicam tamen
 impossibile scitu esse; num recto moueatur motu mun-
 dus. Nam qui intra nauem sub tecto fertur, non percipit
 motum eius, & in I.V. libris, quos de re Astronomica scri-
 pti contra Aristot. & Telesium & Ptolemæum & Coper-
 nicum, diligenter hoc Cortesio discipulo indicaui, simul-
 que ostendi, nec posse ex visu sciri, num stellata sphæra in
 gyrum feratur, an tellus eadem enim ad parentia fit moto
 visu, ac visibili; attamen ex qualitatibus motum cœlo af-
 firmaui, negaui vero violentum motum & diuisionem
 sphærarum, ostendendo vnam modo esse; stellasq; spon-
 te moueri sua, sicut pisces in mari. Abstuli concentricos,
 excentricos & epicyclos; Physicas de Phenomenis reddi-
 di cau-

di causas; ostenditq; perpetuo solent descendere deorsum
 magis, ad cremandam tellurem; ideoque non semper ab
 æquatore ad Tropicos excurrere, grad. 23. & m. 28. sem-
 perque obliquitatem defecturam, quoniam prope ter-
 ram arcus est angustior, nec reuersurum sursum aliquan-
 do, vt Copernicus sentit: Nunquam enim obseruatum
 est ipsum ascendere, sed descensum modo tardare, & à
 Ptolemæo ad nos, descendisse 31. parte ac dimidia fere,
 quarum yna est pars terræ semidiameter; easdemque ob-
 res anticipari solstitia, & æquinoctia, quæ in anteceden-
 tia feruntur, sed irregulariter in 6365. annis grad. 77. fere; o-
 mnesque in anteriora ferri stellas, alias velocius alias pi-
 grius, quæ de re videntur hæc relinqui, ac ab occasu in or-
 tum ferri, qui motus est subdeficientiæ non autem exi-
 stentiæ, & prædixi mundi mortem per ignem; sicut He-
 raclitus sensit, & S. Petrus prophetauit; Ergo hoc animal
 magnum deficiet amisso altero contrariorum compo-
 nentium vt in aliam præstatiorem à Deo perducatur for-
 mam, teste Dauid. Cæterum totius cœli mutatio & a-
 nomalia Aristoteli ignotæ, iccircoque ipsum æternantis,
 clare indicant mundi interitum. Quod autem Telesius
 dixit maris ope colligatum permanere cœlum cum terra,
 quoniam instaurat telluri per vias spōgiosas, quod à sole
 aufertur, ac deinde mare idem recipit à pluuiis & fluuiis
 restitutum; pulchra est sententia etiam D. Basilii. Quod au-
 tem Telesius addit, quod cœlum non existente hoc in
 medio cœli terræque corpore humido, recederet à terra,
 vacuumq; inter eos remaneret; non mihi probatur. Con-
 trarietas.

1. ~~PATROCINADO POR EL CANAL : https://t.me/cardinglatinotg~~
 Ira enim non dissoluit mundum, imo ad vniorem
 incitat; & partes ad pugnandum alteram contra alteram,
 & ad succurrendum inani, certando præ altera, alteram
 occupare illud, & se amplificare, generare, & effundere ab
 inimica timentem, ac spontanea ira congregi conspiciun-
 tur. Hoc ergo animal ita se ipsum perimet sicut febris, quæ
 feruor spirituum est armatorum ad bellum contra ini-
 micum humorem, dum in perniciem inimici pugnat,
 totum dissoluit compositum. Hoc arcanum de febre la-
 tet medicos, putantes rem esse perniciosam, quam ego
 iudico vtilem: nisi enim accederetur spiritus contra mor-
 bum, & motus pulsusque non velociores solito, vehemen-
 tiores, & crebriores ederet, & calorem non augetet con-
 tra inimicum humorem: remaneret ipse victus, subitoque
 mortuus. Quod repentinis accidit in mortibus, quando
 non datur tempus spiritui armandi se, ac feruendi: itidem
 quando in ipso feruore vincitur, nec fit diminutio febris
 ordinate. Indicium copiae malignorum humorum vin-
 centium extinguentiumque subito spiritum in angustiis
 vasibus, aut in congressu aperto copia prauorum humo-
 rum obnubilantium. At in mundo oppositum contin-
 get aliquo pacto. Nam cæli candidi formosique feruor ex-
 superabit terram atram turpemque & præsens interibit
 constructio fabricæ, totumque erit cœleste ac nouum, vt
 fanum sub alia specie. Stultum est asserere mundum sen-
 sus expertem esse, quoniam caret oculis, auribus, pedibus
 & manibus. Hæc enim instrumenta conueniunt spiritui
 animali; materia crassa, circumsepto; ideoque indigenti fo-
 ramini-

raminibus, quæ sensoria sunt ad sentientium exteriorum
instrumentis ad motum & sustentationem crassæ molis
quam vectat. At mundo ad motum sufficit rotunda fi-
gura, manus eius radii sunt & virtus diffusiva, ad operan-
dum se extendens, non quidem inclusa ponderosis bra-
chiis, impediens robore eius, oculi sunt stellæ ac lumi-
naria, quæ vident & videre etiam dant nobis, qui crassâ
interclusi mole per fenestras sensoriorum aspicimus ægre
tunicis carceris nostri impediens ea quæ in toto aere
ac cœlo patent absque fenestris & specillis vidente: si qui-
dem & visus tactus est, perceptioque, ut in seq. patebit li-
bro. Tam stultum est sensum rebus negare propterea
quod carent oculis, auribus, & ore, quam stultum est, ne-
gare motum vento, propterea quod caret cruribus, pedi-
busque & igni manducationem, propterea quod caret
dentibus, & visum manenti in platea, propterea quod fe-
nestris caret, per quas prospiciat, & aquilæ, eo quod spe-
cillis caret. Idem furor alios impulit ad credendum, De-
um habere corpus, oculos, manus, &c. Deum obsecro vi-
uum, verumque, ut declaret qualiter non modo rebus o-
mnibus largitus est potentiam & amorem essendi, qua-
les ab eo factæ sunt, sed & sensum bene essendi, ut seruen-
tur in gloriam ipsius. Hoc autem nunc examinan-
dum est in cunctis denique
rebus.

Finis libri primi.

DE

DE SENSU RERVM

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Quæ & quomodo dicenda remanent.

CVM declaratum sit generatim rebus inesse sensum, nunc dicendum videtur speciatim de cuiuscunq; rei sensu, & quid & quomodo sentiat; quid ditates rerum & operationes & actiones filebo, nisi quatenus sensum declarant. Nam in Physicis & Metaph. hæc omnia docuimus; quæ in hoc libro præsupposita esse volumus.

CAPVT II.

De Sensu materiei.

MATERIAM vniuersalem, locum omnium formarum, sicuti spatium est locus omnium materiarum, molem esse corpoream intelligimus. Eam enim Peripateticam materiam quæ non est quid, nec quanta, nec qualis, in mente tantum reperi, primus dicit Auerr. & alii. Si autem in mente est subiici rebus extra mentem genitis nullo potest modo. Procul dubio corpus substantiale nunc calefit, nunc frigescit, nunc aqua fit, nunc tellus, nunc ignis, & planta, & animal, &c. aptum est ergo in omnem mutari formam, nihil ipsius pereunte. Ergo huius creatum finis gratia, non patitur in vim formarum susceptione

ptione, sed gaudet. Eius enim omni libenter operatur, afficiturque, quod sibi naturale est. Hinc orta est sententia Platonis & Aristot. materiam adpetere formas sicut femina masculum: quoniam illius est perfectio his ornari: quæ participationes sunt diuinæ pulchritudinis. Ergo ipsa sentit, cum adpetat. Omnis enim adpetitus à cognitione suboritur. Irridet hanc opinionem Auicenna dicens, ipsam carere appetitu, quoniam caret sensu, nec adpetere formam quam habet: iam enim possidet, nec quā non habet, quoniam ipsam non sentit. Quin Telesius recte docet, quod si calor bene possidet aliquā materiam, sit vnum cum illa: totamque vsquequaque penetrat, extinguitque adpetitum frigoris; & hæc sententia vera est. At cum materia non est bene deuicta ac possessa ab vlla formarum adpetere inuenitur quod sibi conuenit, ac sentire. Res deorsum cadentes id declarāt, q̄ sæpe calidæ sunt, vt carbo accensus, & vinū ac similia: q̄ quo magis terræ appropinquunt, eo magis concitant motū: Hoc à similitudine formali, q̄ cum terra habent, euenire nō potest: cū tellus sit frigida, siccaq; res vero cadentes interdum calidæ humidæque: Nec à calore, qui potius sursum ire cupit, ergo materiæ tribuendum est: Quæ, quando non est deuicta à calore, quantus possit ipsam sustinere in sublimi, aut mouere, nec à frigore à quo possit immobilitari, ipsa sibi relicta non potest se pensilem sustinere, quoniam hoc esset agere: ipsa autem ad patiendum non ad agendū nata est, & illo, nō hoc gaudet: ergo cadat in terram commune fulcimentum necesse habet. Et quo propinquat eidem

dem, eo concitatus motum quatuor animalis sine
 fugæ concitantis; Ergo falsa est Peripateticorum opinio
 quorundam res graues motum accelerare, cū à vicina ter-
 ra consimili confortetur; ita enim glebis concitatio, par-
 tibusq; modo terrestrib. conueniret; at in omni cernitur
 corpulentia, etiā inimica terræ & aquæ, licet ad extinctio-
 nē properet sui; Ergo materiæ est à sensu. Tribuere enim
 id copię aeris semper magis accumulatæ super cadente re
 vt aiunt, negat ratio opposita: nam è contra plus aeris ad-
 densatur sub re cadente, aptiusq; tardare impetum. Profe-
 cto hic adpetitus, vt Auicennæ respondeamus, nascitur à
 sensu non animali sed naturali. At cum omnes sensatio-
 nes à prima sapientia emanent, similes sunt ad inuicem, i-
 ta & ad petitiones. Et materiam dicimus nō adpetere for-
 mam quam habet: sed frui illa, & ex eis fieri compositum
 & consensum, quo idem sapiunt, idemq; volunt; adpetere
 vero alias formas, quādo disposita est ad illas, nō autem
 penitus informata: vt tepesfacta plus caloris appetit, quo-
 niam & ipsa tepiditas augeri cupit. Item existimandum
 est, eius adpetitum sensuique conformari, ad sensum o-
 mnis formæ, ac ipsam non pati dolorem nec voluptatem
 per se dum transformatur, sed ex accidenti, vt experimur
 in carne nostra incisa aut cōtusa, non modo temperiem
 informantem dolere, sed & calorem, & corpoream molē
 ex quibus ipsa constat temperies. Communi ratione idē
 suadetur, nam cum habeat ipsa potentiam & adpetitum
 Essendi, ad finē, cuius gratia creata est à Deo; sensum quo-
 que habeat essendi materiam, & non nisi materiā esse cu-
 piat, sicut & omnia entia sentiūt Esse, amantq; esse & ab-

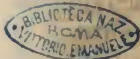
ominatur non esse. Materia quoniam materia est, in formisq;
apta ad omne artificium formamq; recipiendum; est ergo inui-
sibilis, quoniam in visum non potest agere passiva res, ergo ni-
gra, tenebricosaq;: Tenebrae namque ita apertis, sicut clausis spe-
ctantur oculis: nec tenebra est actiua qualitas, sed passiva,
materie conueniens, & calore lucido priuatus carbo ostē-
tat materialē nigredinē quā luci mista rubescebat. Ergo pu-
tandum est ipsam adpetere colorē, variisq; ornari formis. I-
tem cum passio sit sensus, ipsa quoque ad patiendum aptissima sit,
ad sentiendum quoque idonea est. Dicunt alii natam esse ma-
teriam ad recipiendas formas: ideoque adpetere non adpetitū,
sed instinctu, sicuti sagitta à sagittario impulsā. Hoc re-
batur eis de rationibus, quibus in precedenti libro ostensum
est, instinctum esse sentientis naturae impulsū. Atque si hoc
illi naturale est, necessario sentire Opinione Lucretii, quod om-
nia corpora deorsum appetant sed tenuiora à grauioribus
fursum extrudi, alibi reprobauimus, ipseque reprobatur ignis
nullis machinis compressionibusque deorsum premi patiens,
volensque, sed ciuitates & montes eleuans, ut fursum petat, dum
non extruditur sed intruditur à grauioribus. Reprobauimus
etiam quod asserunt, omnia materialia corrumpi, quoniam ma-
teria aliam adpetit formam: Sed diximus illas modo corrū-
pi res, quae contrarium habent prepotentius. Ideoque viscera ter-
rae non corrumpi, quod à contrario distat valde: Solemque ppe-
tuo vivere, quoniam tellus eius inimica eas non habet vires
summas, quibus ipsam transmutare interimereque possit.
Formas non educi de sinu materiae, sed ab agentibus ingeri
causis, alibi scripsi, & sequens docebit sermo.

Necque animam, neq³ sensum, neq³ formam ullam de materia sinu educi, sed ab agentibus effundi causis.

TVRPITER sibi contradicentes qui materiam prope nihil ponunt nec quid, nec quale, nec quātum, omni-que priuant sensu, dicunt e contra, formas essentielles accidentalesque de materiae gremio educi, animamq; sensumque ex ea oriri, & non a causis agentibus. Nam dum elementa priuant sensu, ac simul ex cis animalia sentientia constitui cernunt, coguntur ex materiae sinu virtute agentis animam producere. Hanc opinionem alibi à nobis reprobata, vt totum declaremus sensum, hic examinare oportet. Palam est quidem materiam conuerti in formam non posse, naturam passiuam in actiuam, nec formam perpetuo in materia manere, nam perpetuo informata esset, & non pura potentia, vt volunt, & cum à frigore informatur, impossibile est intus cōtinere caloris formam. Nam regnum in ipsa contrarium omnes illius penetrat latebras, iūoq; conformat esse: Ergo nullatenus successura forma in materia praeest; sed e contra videmus, omne simile suū pducere simile, & cū ignis generat ignē, non ducere de ligno ignē, sed ipsūmet praeber ligno ignē, seipsum multiplicando & effundendo. Nec quidem ex tenebricosa mole lux educi queat; ita & frigus non educere de nostra manu frigus, sed seipsum ingerere, & effundere

funderē in manum experimur. Nam & quomodo ex re calida educat frigus & non potius det? Ergo sensus & anima non later in materiæ sinu, sed producitur à generante causa sui ipsius diffusiva; Alioquin esset creatio ex nihilo, aut manifestatio formarum infinitarum, & similitum & cōtrariarum simul abditarum in quavis materiæ parte, nec infinitis formari potest, ut aiunt. Dicunt materiam esse in potentia ad formas non autem actu. At (inquam) hæc ipsius potentia passiva est, & receptiva formarum, si quis det, non autem actiua & formalis & dativa. Igitur dicere quod ipsa est in potentia formæ omnes, est dicere, quod ipsa potest recipere formas omnes, non autem dare; & hoc affirmo. Alii inepti adducunt seminum exemplum, ut frumenti, in cuius grano est frumenti forma quam edit actu cum terræ seminatur. Stulta fallacia: Semina enim habent ideam generantis ac virtutem actu, licet ligatam in materiæ densitate: Quæ excita à terræ calore & mollificata eius densitate, ipsa virtus vigorem sumit operandi, & quod in generante faciebat, faciendi, ideoque molem ad sui principii similitudinem effingendi. At in osse, in lapide, in pluma non fit forma frumenti, quoniam non habent intus virtutem frumentariam. Et quidem ex quolibet quodlibet oriretur, si à materiæ potentia & non agentis emitteretur forma. Et fabulosa est stultitia, quod de materia incorporea, ut ipsi dicunt, educatur magna mundi corporeitas, & de insensata sensus, & anima, & de non calida calor, non autem de calido agente; & quoniam agens tunc perfecte producit,

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 cum bene materiam disposuerit, affirmandum est, ab eo
 formam introduci, propriam effundente similitudinem.
 At quoniam corporeitas materialitas est, ut in Metaph.
 probauimus, eamque vident triangulum fieri, & quadra-
 tam & circularem, cogitant formas quoque actiuas esse
 materiæ filias. Nec intelligunt materiam esse corpus sub-
 stantiale per Essentiam, aptum ad recipiendos innume-
 ros terminos quantitatuos figurasque. Item nec intelli-
 gunt, quod ponentes ipsi formam æque ac materiam prin-
 cipium rerum, dum de materiæ sinu ipsam educunt, non
 principium ponunt, sed finem & effectum, & non cau-
 sam primam. De quibus affirmant quod ex alterutris nõ
 fiant. Quapropter antequam vltius progrediat, de ani-
 ma & animatis dicere necessarium arbitror.

CAPVT IV.

*Ex fabrica & origine animalis, animam esse spiritum te-
 tuem, calidum, mobilem, aptum pati, pro-
 ptereaq; sentire.*

LIQUIDO constat lucem caloremque solis non in aere
 gigni, & in terra eductos de materiali gremio, sed ab ip-
 so effundi sole. Præsertim intra frigidam glaciem ex cu-
 ius latebris oriri, nisi stupidissima affirmaret bestia. Hic
 calor sub terram penetrat & abscedente sole remanet, dis-
 ponitque ipsam in varias formas; vbi liquidam reddit,
 producit aquas, oleum, gummi, vbi indurat, lapides, me-
 talla,

talla, &c. vbi ~~atrocino~~ ^{atrocino} ~~ad~~ ^{ad} ~~por~~ ^{por} ~~cor~~ ^{cor} ~~que~~ ^{que} & ventum
quorsumlibet mobilem: vbi autem ingenerat spiritum
qui exhalare nequeat, vel disrumpit vel intus remanet:
Ergo quando producit animalia, spiritum intra corpu-
lentiam generat: animal enim mouetur sicut spiritus, &
quiescit sicut corpulentia; Continetque intra se liquo-
res, sicut aquam & oleum. Componitur ergo ex vasis
solidis continentibus, & ex contentis liquoribus, & ex
spiritibus impetum facientibus, vt bene loquitur Hip-
pocrates. Anima ergo est ipse spiritus tenuis & calidus
ingeneratus in humore intra crassam molem, vnde egre-
di prohibitus ipsam effingit, formatque ad vsus perma-
nentiae vitaeque communis: & quoniam ipse suo calore
se attenuans exhalat & humores consumit, & corpus ex-
siccat, efformauit vasa, quibus possit alias res sibi consi-
miles conuertere in substantiam corporis, & humoris &
sui: Ergo aedificauit os, quo deglutiret, dentes vt conte-
rat, reddatque aptas transire eas in partes, in quibus fit im-
minutio; ventrem vt coquat, venas vt transferant, iecur
vt absoluat, perficiat, distribuaturque: arterias vt viuifi-
cent, cor vt in spiritum attenuet, pulmonem, vt ven-
tilet, purget, retineaturque; caput, in quo habitet ipse
princeps, ossa ad sustinendam machinam; futuras ad
flectendum & erigendum, nervos, in quos excurrat,
trahaturque, quo opus est quasi funibus, pedes quibus
se ad cibum & ad amica Entia conferat; & ab ini-
miis fugiat, carnes ad custodiendam machinam,
ne laedetur ab aestu & gelu, & obuiantium contu-
sionibus;

si omnes in quos per se in corpore pilos proleui et cernit, et vel
 plumas ex excrementis, vel squamas facit; aliaque organa
 ad alios vsus expellendi excrementa, & admittendi res v-
 tiles; sensoria autem quibus agnoscat, quæ prosint quæq;
 obsint. Itaq; non est putandum sensum esse, habere ocu-
 los, aures, nasum, linguam, cum & in mortuo animali,
 neque oculus videat, neque auris audiat, nec nasus olfa-
 ciat: Sed sensum esse perceptionem passionis, in ipso ta-
 men spiritu viuidiorem. Qui aures efformauit, & in eis
 tympanum, in quo motus sentiat, & per motus mobilia
 absque læsione; & speculum oculorum ad excipiendum
 lucem affectam illuminatis rebus, quas ita simul videat
 non læsus: Nasum vero qui admittat vaporem exhalan-
 tem omnibus ex rebus, vnde ipse iudicet, num possint sue
 instaurationi vtiles esse, aut noxiæ; dum ab eis aut viuifi-
 catur, aut infestatur, sic & linguam spongiosam ad imbi-
 bendum contritum cibum, ipseque ex sapore (qui calor e-
 scæ natiuus est incorporatus) pernoscat, utilisne sit cum
 sua substantia nutriendo ipsi suæque; domui viuæ, quæ cor-
 pus generatim adpellatur, nec ne. Quos ergo vulgus ap-
 pellant sensus, sunt partes corporis graciliores, ac perforatæ
 per quas ingredi queant res sensibiles, cum parua læsione
 ad sentientem iudicantemque animam: Non autem sen-
 sus: Verum omnem sensum passionem esse & fieri tan-
 gendo tot modis, quot tangi potest spiritus, alibi de-
 monstrauius, nec non & hic de-
 monstrabimus, &c.

CA-

*Spontaneas generationes, earumque euentus
idem ostendere.*

NATIVITAS, mors, passionēs, operationesque animalis omnes declarant, animam esse calidum, tenuem spiritum, aptum quavis passione affici, & sentire, & corpus vectare: Proptereaque dicitur anima, quod animet agitetque impetu, quorum accurrit collectus. Ideoque alia Entia licet sentiant, animalia non vocentur. Semen hominis aliorumque animalium frige factum, non est prolificum; nec calefactum nimis: quoniam aut extinguitur, aut exhalat spiritus innatus: sed blando fomentum calore formatur in animal; idcirco in utero, in seminibus, & ovis humi calefactis fit generatio. Oua namque gallinarum sub calido fimo, aut sub calido sabulo, sicut in Ægypto consuevit, non tecus viuificantur, quam ab incubante gallina. Oua sericorum in calabria prope ignem excitantur ad formationem. Ipsa ergo anima calidus spiritus videri debet. Caro putrescens, in loco præsertim calido, vermes producit, & urinae calor in pulvere pulices, & vinctuosus sudor humanus pediculus. Quos ego vnus non produco, ac mihi appositi aut fugiunt, aut cito pereunt: meus enim calor illis non conuenit; cum sim ego corpore absolutus exsiccatusque; & spiritibus abundans viuidis, excrementaque tenuia resoluta, non apta ad præducendam corticem constipandamque vlla vinctuositate in-

H

te in-

te includendo spiritui. Aristot. autem (de gener. anim.) id
 conPATROCINADO POR EL CANAL (de gener. anim.) id
 tur animalia, quia est in humore spiritus, in spiritu calor,
 vt quodam modo omnia animæ sint plena, &c. Vide-
 mus sane intra caſeum & ligna, & carnes putreſcentes ca-
 lorem agitari (Nam cum ſit natura actiuus, agit ſemper
 nunquam ſuæ natiuæ actiuitatis oblitus) itaq; tenuem
 producere ſpiritum, qui exhalare nō valens, dum molem
 ſuam agit, ſequeſtrat tantum à communi reliquo cor-
 pore: ac proinde organa format, quibus in ea viuere poſ-
 ſit. Hoc autem facit calor à ſeipſo tanquam princeps cau-
 ſa, non ab alia principaliori impuſus, modificatusque:
 At veluti in nubibus & in ſceno compreſſo ignem gene-
 rat, nulla ipſum regente aut moderante ignis forma: Ita
 in putrefactionibus animalia generat, non ab alia inſtru-
 ctus anima. Ergo non eſt organum, vt alii putant, niſi ſo-
 lius Dei, ſicut & omnes formæ Ariſtot. quoque in IV. Me-
 teor. ait, excreta caliditas in putrefactione componit &
 architectatur corpora animata. Componere autem cor-
 pus, liquido conſtat eſſe animæ opus in habitura; & ali-
 bi (de partib. animal.) ait: In omnium ſemine eſſe calorem
 foccundum, proportionem reſpondentem elemento ſtella-
 rum. Patet ergo calorem producere animalia, & non ex
 materiæ gremio, ſed ex materia attenuata & calore con-
 ſtitui animam. Cernimus quoque ranas ex aqua crassa,
 viſcoſa in calidum puluerem æſtate cadente, facta corti-
 ce ac ſpiritali tenuitate intra ipſum produci. Saepo quo-
 que vidi crines equinos in aqua pluuiali tepida animari
 fieri-

ferique anguiculos. Nam dum mollicantur ab humore & calore imbibito, cum sint perforati, humor intus attenuatur spiritusque fit. Quin & fila & funiculos lineos intra tepentes aquas in insecta animalia transire vidimus non semel. Vere ergo omnia animæ sunt plena; quoniam omnibus inest calor. Quod autem mirabilius est, non modo blando ex calore, sed etiam robustissimo viuificari pyraustas in fornacibus cypriis Plinius observauit; qui quidem solido cortice gracilique ambiuntur fuso ex liquore induratoque extracti. Vbi etiam pater eundem calorem solis & ignis: ut alibi ostēdimus omnem ignem à sole deriuari, contra Peripateticos. Vitam esse natui caloris (ergo animæ) permanentiam dixit Aristotel. Et à calore demortua animalia reuiuiscere palam est. Igiture quoniam ex nihilo non fit anima, nec ex anima mundi, aut ex Colcodea, ut in Metaphys. docuimus; semper autem à calore generari videtur, In glacie enim & niue animalia non oriuntur necessario affirmandum videtur calorem eius causam agentem esse, ipsamque flatum.

* *

H 2

CAP.

*Stulte Aristotelem generantis motioni, anima pro-
ductionem & corporis fabricam
committere.*

ARISTOTELES autem hanc ab eo assertam doctrinam oblitus, dum de animalium, deque hominis generatione loquitur, negat in semine esse animam, quæ ipsum in tam pulcram efformat statuam, sed neque in primo neque in secundo actu animatum esse vult, hoc est neque vitam, neque vitales operationes habere, sicuti qui nec artem cytharizandi habet, neque cytharizat. Coactus autem declarare quomodo semen in anime animam deinde producat, ac admirabile corporis opificium formet, Respondet hoc semen facere posse in virtute generantis, qui emittit semen; Et quærenti quomodo generans absens aut mortuus post coitum, potest semini dare virtutem animandi & architectandi, dum animam cum semine non iaculatur, respōdet sufficere motum, quem impressit in coitu; qui remanet in semine, sicuti in virga mota agitataque, quæ aliquantum postea, nullo tangente mouetur. Ostultitiam incredibilem! Quo pacto enim motus, qui quasi nihil est, potest animam, nobilissimum Ens producere & corpus fabrefacere, distinguendo, copulando, & affabre elaborando tot ossa, neruos, venas, arterias, viscera, tam mirifica, industria & potestate tanta, quod Philotophi meliores Deo potius committendum

dum esse putant tantum opus, quam calor aut animus. Eoque minus Aristoteli id asserendum erat, quo in putridis generationibus spiritum agnoscit. Hic autem docet ex menstruo sanguine, quem anima mulieris emittrit tanquam vitiosum, nec ab animæ viribus conuertibile in nutrimentum eius, posse motionem, quæ nihil est, opificium tam mirificum efformare. Præterea ut ab eius exemplo non recedamus, motio virgæ absente motore continuo paulatimque decrescit deficitque & perit. Sed in utero, cui nullam vim actiuam ipse tribuit, & in ovis semper huiusmodi motus perseuerat, crescit & perficit, absoluitque opificium. Non ergo motio est, sed res bene potens, beneque sapiens. At timet Aristot. ne eadem res sit agens patiensque; idcirco semen non esse materiam foetus, nec animatum putat. Verum tamen in plantarum seminibus videmus germina oriri, spiritu eius excitata, ad formandam ex ipso plantam, & agit calor, materiaque patitur. Nec dedecet naturalem motum ab interna fieri formâ, cum natura intrinsecum sit illi principium motus: male arguit ergo ex eo, quod ædificator est aliud ab ædificio & Doctor à discipulo, non posse internum calorem fabrefacere corpus. Exemplum eius sunt ab arte petita & à violentia, causis actiuis extrinsecis, non autem à natura arte intrinseca: Sed alibi hanc opinionem reprobauimus. Hic autem concludere liceat, animam ex infecto menstruo qui abortus & sterilitatem foeminis affert, & canibus rabiem, & germinibus tabem, non posse oriri, nec corpus formari, præsertim ope motionis, quæ

actus est sanguis et deficiensque, nullo proximus, calorem vero causam esse principem, non organum, qui semen conuertit in partes corporis animatas exanguesque; ac deinde sanguinem purum non menstruum, in rubras sanguineasque, ut in Physico epilogismo declarauimus, & in disputationibus.

CAPVT VII.

*Mortem, aliasque passiones animalis idem
declarare.*

ITa frigus causam esse mortis animalis compertum est, ut vitæ calor. Omnes enim morientes frigescunt abscedente anima. Non tamen propterea frigus carere sensu, sed animam calore constitui, admonemur; & Arist. in libr. de Iuuentut. vitam esse natiui caloris permanentiam mortem vero deficientiam scripsit. Et quoniam à frigore animal infestatur, sensum amittit, obstupescitque, & sæpe calefactum reuiuiscit, hoc experimur in apibus muscisque aqua necatis, quæ ad solem positæ, aut in tepente cinere attenuato spiritus, qui aqueus factus erat, & mouentur & volitant. Quod grandioribus non accidit, eo quod plura magnaque habeant organa, quæ ab aqua replentur, & deprauantur: Non ita illorum angusta organa, quæ parum aquæ admittunt.

Præterea in Islandia, aliisque Angliæ Insulis multa animalia hyeme gelantur, demortuaque videntur, nil mouen-

mouentur, nec manducant. Vere autem requiescunt ad
functiones consuetas. Frigus enim non deprauat orga-
na, nec frangit, sed gelat humores, spiritus vero non re-
soluit, sicut ignis, sed inter humores cohibet. Ita vinum
gelatum iis in regionibus dum frangitur, reperitur in
centro suo liquidam sui tenuiorem portionem calidio-
remque habere; quam aquam vitæ adpellant, & apud
eos ita fit, sicut à nobis in destillatoriiis. Nihilominus
& calor multus occidit animal, foras educendo spiri-
tus & vasa frangendo dissoluendoque, per accidens
perimendo, non per se. Nam eductus spiritus in aerem,
vitam viuit aeream, obliuisciturque hanc, quam in-
clusus vixit. Galenus quoque declarat esse calorem
natiuum: nam frigidam deuorans cicutam, moritur
homo. Ego autem nil credo cicutæ frigus occidere;
cum niuis frigus copiosius, robustiusque non occidat,
si deglutiatur. At omnia venena necant, aut quia cor-
rodunt viscera, & spiritum robore vincunt, inficiunt-
que sicut calx, mercurius, &c. aut quia copiam visco-
forum vaporum in cerebrum mittunt, aliaque in vasa,
in quibus habitat spiritus; intercluduntque obstruunt-
que ita, vt spiritus intermanere aut perambulare nequeat:
sed ab ipsis suffocatur priusquam eos possit dissoluere,
vincere & in spiritum conuertere. Hinc patet contra
Aristotelem animam sensituiam non esse incorpoream,
impassibilemque, sed tenuissimam, volatile corpus.
Non enim res corporea incorporeæ obstruat viam, aut
mortem afferat,

Cum

Cum homo laborauit, languescit, quoniam paucos habet spiritus, eo quod à labore attenuati exhalant multi in aerem: Ideoque manducando aut odorando quippiam statim viuificatur. Ergo anima spiritus est; quæ vapor nutritur, reficiturque & augetur. Bibens homo generosum vinum, inebriatur & dormit, vinum autem hoc vi frigoris non facit, cum calidius hoc magis efficiat, sed quia copiam vaporum in cerebrum emittit, ad quos attenuandos, vincendosque spiritus accurrit: itaque remanent membra absque sensu & motu, quos à spiritu habebant, & hoc est somnus. Ergo anima res mobilis est, quæ neruos intercurrit, & sensum motumque statuae communicat: In necessitate autem retrahitur ad refectionem: Proptereaque vapores somnum afferunt, quod ipse ad illos vincendos colligitur; Labor vero quoniam ipsum imminuit, resoluitque; ipse vero deponit onus corporis, & ingreditur reficiendi se gratia ex sanguine, quem attenuat. Idcirco debi is est pulsus in principio somni, paruus in medio, quoniam in penetralibus operatur, magnus in fine, quoniam foras iam egreditur refectus auctusque ex vaporibus. Porro sicuti vini vapores pauci vilesque inebriant, impediuntque consuetos motus; ita vapores ex fungis infectis & napello consimilibusque succis prauis prorsus spiritum exuperant, extinguuntque. In Epilepsia & Apoplexia id patet, vbi humores multi replent cerebrum, spinamque & neruos, auferuntque motum & sensum. Ad Agnani lacum est antrum vbi ingressum animal quasi moritur: ad aquam vero delatum reuiu-

reuiuifcit; PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 in eo, veteri igne combultam: nunc autem madet fu-
 gendo lacum propinquum. Quapropter exhalat inde
 vapor crassus, ater, fœtidus, qui subit per narices in cor &
 in cerebri cellas, spiritusque totus contra ipsum colligi-
 tur, corpusque motu sensuque, destituit: Sique pluscu-
 lum immoretur, pœnitur moritur suffocatus copia infesti
 succedentisque vaporis. At parum immoratus, non pe-
 nitur moritur, sed sensum motumque amittit; Sicut &
 qui venæ sectione deliquium patitur, vbi spiritus timens
 ad interiora fugit, exterioraque hominis pauidi demor-
 tua remanent: at ab aqua viuificantur, quoniam spiritus
 inimicum frigus sentiens, subito regreditur foras, ad au-
 xilium membri ferendum in terrore infueto, reuiuifi-
 catque: Pari modo fœmina vteri strangu'ationem pa-
 tiens, vaporibus noxiis suscitatur à torpore; quia spiritus
 qui ad vteri subsidium confluxerat, reuertitur ad subsidi-
 um capitis, sedis principalioris. Carbones quoque oc-
 cluso cubiculo vapores emittunt fœculentos, qui sua
 crassitie aggrauant spiritus tenuitatem, caliditate vero
 vincunt vires spiritus & nigredine fœdam lucem spi-
 ritus; ideoque occidunt. Eademque ratione pestis ab
 infecto hauritur aere. Vnde palam fit corporeum esse spi-
 ritum, tenuem, lucidum, calidumque, cuiusmodi nos
 docuimus. Eundemque ostendit animam esse, mors ex
 ingenti repentina lætitia contingens. Nam dum totus
 confluit in oculos & ad exteriora, vt fruatur bona vel re,
 vel nuncio insperatis, quibus quasi beari se putat, suffo-
 catur

catur seipso in angustia vasorum, & stringitur in liquorem, aut collecto ardore soluitur in tenuitatem, aut à concitatis simul humoribus compressus, mortem patitur. Non sic facile interficit mœror; ipse enim spiritus ad interiora passim colligitur miserum se arbitrans ac propriam abdens miseriam, vel fugiens. Ideoque oculi exigui vmbrosique adparent, ipso priuati lucido, amploque: At in risu & lœtitia lucidi grandes, pleni spiritu, qui ad fruitionem rei lœtæ effunditur, vtque ostendet se beatum, amplificetque, vt pateat corporeum, tenuem, lucidumque esse spiritum. Quod & ira ostendit, quæ est accensio spirituum ad vindictam: Ideoque vultus rubescit, turbaturque accursu cius, nerui ac muscoli tenduntur & non dilatantur, vt in risu. In timore autem mollescent, deciduntque, quoniam fugiente spiritu semiuacui relinquuntur. Somnum non esse cordis stuporem frigefacti à vaporibus de cerebro gelatis cadentibus, vt Aristot. opinatur, in Phisic. declarauimus; & iciunio affecti homines, qui absque vaporibus dormitant, idem demonstrant, & cor in somno semper commotum non secus ac in vigilia, & magis. Nec esse cerebri refrigerationem, vt Galeno placet; ibidem diximus. Nam & vinum calidum potentia & actu, & Austri somnum afferunt: Boreas vero frigidus vigiliam & afflicti calore dormiunt: & musica nil refrigerando affert somnum. Ergo est somnus vt diximus, collectio spirituum ad interiora, quiescendi gratia à labore, aut fruendi sono vel refectione; aut succurrendi cerebro occupato vaporibus, eosque vincendi, aut expellendi, aut vefcendi,

vescendi, læpe & morbo alicubi succurrendo fit passio
 persimilis somno. Sed de his alibi. Omnis ergo passio, ani-
 miam spiritum esse corporeum declarat.

CAPVT VIII.

*Entia omnia ab igne motum habere, animamq; mo-
 tuam esse spiritum calidum.*

ENTIBVS cunctis ignem dare, vt moueantur, comper-
 tum habemus. Res enim crassæ frigidaque, vt lapides,
 congelatæ aquæ & plantæ, & tellus motu carent: At ab
 igne in fumum vaporesque tenues resoluuntur, mo-
 tumque assumunt, & motum communicant rebus, qui-
 bus intercluduntur, aut impediuntur. Sic ventus impellit
 ad motum naues, & ignis pilas bombardarū, quin mon-
 tes & ædificia prostermit: vapor inclusus tremefacit agit-
 que terram. Igitur & animalis motus à spiritu calido te-
 nuique qualis ventus, edinecesse est. Nam & bene frige-
 factum nil moueri potest, & abscedente toto vel parte
 spiritus, ex toto etiam vel parte amittit motum. Videmus
 etiam pulsus ac thoracem moueri semper; reliquum ve-
 ro corporis tunc modo, cum animali pacet. Oportet er-
 go asserere ipsum compositum esse ex re, quæ semper mo-
 uetur, & ex re immobili: quæ tamen mouetur à re mobi-
 li, cum illi placet. Illa ergo vult, ergo illa sentit, ergo illa
 est anima; ergo anima est spiritus mobilis, tenuis, ca-
 lidus. Item enim cælum semper mouetur & ignis, qui
 etiam motu priuatus exstinguitur; tellus autem semper

quiescit. **ET** **ROGINADO** **PER** **EL** **CANAL** **DE** **https://t.me/cardinglatinotg**
 que & ex terrestri corpulenta torpidaque constat animal.
 Sanguis autem est in eo, sicut mare in mundo, animali
 magno, vt copulet vniatque, vtrumque nutriendo, spiri-
 tum sua exhalatione, & corpus sua crassitie. Præterea
 patet quando nervus repletur fluore, ita vt nequeat per il-
 lum spiritus interlabi, membrum illud amittere motum,
 afficique paralyti, aut spasmo; ex virtute autem immobi-
 li prodire motum impossibile est. Aristot. tamen omnem
 animam incorpoream faciens, coactus est dicere ipsam
 immobilem: Volensque docere, quo pacto animali præ-
 beat motum ipsa immota, respondet ipsam imaginatione
 producere calorem & frigus: quorum altero dilatat,
 altero vero contrahit, partes animalis: Omnis autem
 motus ad constrictionem & dilatationem reducitur. At
 nunquam docere potuit, nec potest doceri aut credi, qua
 ratione incorporea anima, nullis dotata qualitatibus,
 possit sola cogitatione calorem, frigusque producere, solum
 Deus id mentali nutu facere potest: & quia dum quis
 cogitat, incalescit, & dum timet frigescit, opinandum e-
 rat corporeum esse calidumque spiritum, qui motu co-
 gitationis incalescat, & fuga abientiaque eius corpus fri-
 gescat, vt declarauimus. Nec potest anima, quando
 quis in chorea saltitat, tot simul caliditates & frigiditates
 producere, quot sunt flexiones, dilatationes & conuolu-
 tiones in chorea, & simul, cum præsertim nec cogitan-
 do peritus saltandi hos edat motus. Hoc quoque nobis
 notum fieret. At bene cernimus, nervos musculosque in-
 tendi.

tendi, tumescere & detumescere, nunc ipso impellente
introrsum, nunc extrorsum, nunc torquendo nervios
funes, produciendoque motus. Nunquam Aristot. in na-
tura ostendet hos actus ab imaginatione fieri. Ego nunc
moueo calamum cogitando doctrinam, quam doceo,
& non motus varios, quos scribendo promo. Sed Arist.
illi inhaerens stultitiæ, quod nequeat eadem res esse mo-
uens motaque, aufert animæ motum: qui & vento & ae-
ri conuenire visitur. Ipse tamen vult ventum ab aere mo-
ueri, tantumque impetum quo prosteruntur quercus,
& turres, ab insensibili languidoque aeris motu deriuat.
Aerem vero moueri ab igne, ignem à coelo rapi ad mo-
tum; cælum ab Angelis immobilibus; omnem ergo
motum violentum ponit. Motum vero ignis sursum à
generante igne, & non à proprio calore effici: illum vero
ab alio generante; sic & graua omnia & leuia, donec eo
deuenit, vt spoliet res cunctas proprietatibus suis, donet-
que violentia.

Quibus de rebus in Physicis luculenter disputauimus,
ostendimusque operationes, quas immanentes actiones
vocant non requirere agens & patiens disuncta, quoni-
am passiones saltem in voce sunt, & non violentæ, & ab
arte. Ideoque eadem definitione cum vectura & ædifica-
tione non contineri. Sed neque calor, quamuis ab ima-
ginatione productus, moueat corpus, nisi quia mobilis ip-
se, est. A re vero immota motum non fieri, alibi ostendi-
mus. Nec in animali hoc inquirendum, quod ex immo-
ta & mobili re compositum, indiget externo immoto

fulcimento, vt & nauta ad sustinendum pondus, sed in ventis & igne id considerandum erat ex toto mobilibus. Nec montibus inhaerere ventos, vt possint moueri; stolidè cogitasset, si rei mobilis immotæque naturas inquisiuisset in illis: Nec quia à se mouetur, à se discedat anima, vt cum eo Aphrod. putat. Non enim à se tanquam à loci termino mouetur; sed tanquam ab agente actui semper præsentè. De his alibi.

CAPYT IX.

Eundem spiritum esse animam cognoscentem irascibilem, & concupiscibilem, & motricem, contra Galenum.

GALENO (De placit. Hippocr. & Plat.) quosuis spiritus mobiles asserenti, non videntur nerui ab illis intercurrentibus moueri, sed ab incorporea facultate à cerebri temperie manante; & pulsus à facultate emissà à cordis temperie; ergo & motiones nutritionis & veneris, facultati temperamenti iecoris tribuendi videri debent. Ipse enim has tres temperies, tres esse animas, hoc est, rationalem, irascibilem, & concupiscibilem, & rationali duntaxat tribuit sensum, discursum, memoriam & imaginationem; cæteras vero etiam sensu priuat. Nihilominus vult has obedire & repugnare rationali, prout libet: Cuius tamen præcepta nec sentiunt Galeno. At Plato huius sententiæ post Pythagoram & Hippocr. Author, sensum

tribuit

tribuit irascibili, & concupiscibili, ut agant. Verumtamen difficile est ab ipso sumere corporeæ ne sint an incorporeæ: tamen si omnem animam, per se mobilem esse ponat. In Apologia contra medicum Veronensem pro Telefio has examinaui opiniones: Hic id modo referam, quod confert ad probandum sensum omnis animæ, ac motum in calore consistere.

Quando irascibilis vult parare vindictam, aut concupiscibilis bibere aquam noxiam febricitanti; aut prohibitam adire venerem controuersiam in nobis & pugnam sentimus à rationali docente has res noxias fugiendas esse: ac sæpe iuxta eius consilium fieri, vel contra superatam cedere iræ aut cupidini: In omnibus hisce actibus necesse est tribuere sensum irascibili & concupiscibili. Non enim rationalis frenarentur argumentis, nisi illa perciperent, auscultarentque: Stupido enim lapidique quid persuadeas? nec ratio illis cederet, nisi doceretur aliquid boni esse in re vindicabili aut fruibili. Si ergo irascibilis & concupiscibilis id persuadent rationali: Ergo & ipsæ sentiunt cognoscuntque valde, cum & rationalem conuincere queant. Si autem ratio ipsa sibi persuadeat sequendum esse obiectum iræ & cupiditatis, ergo vnica est, solumque eademque anima, quæ argumentatur ad vtramque partem; & dicit bona est Venus, sed cum voluptate sua secum affert, deinde damnum; itaque perpendit examinatque damnum & vtile, & mox sectatur id, in quo plus boni inuenit, in illo tunc. Nam futurum malum tanquam semicertum

certum quod in hoc canem patrum disputacionibus
 Philoſophicis, vbi vna rationalis liberando argumē-
 ta contraria, nunc huic, nunc illi ſententiæ adhæret, dum
 veritas dubia eſt. Poſtremo tamen veriorem ſectatur
 vel quam vtilitas aut voluptas veriorem facit videri. Ergo
 vnicū eſt animas; vnus ſcilicet ſpiritus in toto corpore, in
 variis vaſibus, habitans & operans. Sed diuerſitas & in-
 certitudo obiectorum, miſtorum ex bono & malo, va-
 riæque actiones efficiunt videri animas multas, eſſentia-
 literque diuerſas eſſe in brutis. Nam canis vellet preſſare
 carnem, & timet heri baculum ſimul, videturque diſpu-
 tare quid magis agendum. At in homine reperiri ratio-
 nem, ſed altioris ordinis repugnantem rationi & pruden-
 tiæ ſenſus carnalis, vt Apoſtolus docet, poſterius demon-
 ſtrabimus. Porro temperiem cerebri, non eſſe animam
 ſed formam ſtraminis & cubiculi animæ, alibi oſtenſum
 eſt. Nam & animal nil cerebri temperie mutata ſubita-
 neam oppetit mortem in magna lætitia. Item à corpore
 fœtido ſi ſpiritus afficitur ſubito, vacillat & intermori-
 tur, & ſpiritibus in patiente vtero occupatis, ſenſus in ca-
 pite non eſt, vbi ſenſitiuam & rationalem Gal. temperiem
 locat: Sed vel fœtoribus vel odoribus ipſe Gal. in caput re-
 uocat ſpiritum & ſenſum & motum. Neque enim à fœ-
 tore temperies ſenſum recuperat. Quin & ipſe cum A-
 riſtot. cerebrum nil ſentire alias fatetur. Iuuenis Smyr-
 nenſis, cui apertum fuiſſe cerebrum, refert Galen. & mor-
 tuum non fuiſſe, oſtendit cerebri temperiem non eſſe a-
 nimam, ſed ipſum ſpiritum, qui ſe abdiderat in cerebello,
 & ſpina.

& spina. Non autem ex malauerat (vt Galen. putat) posse
 eaque reuersus est in domum à medico reconcinnatam.
 Quod non perpendit Galen. ideoque dixit spiritum non
 esse animam, sed temperiem fractam & reconsolidatam.
 Præterea timor consistens in adprehensione mali, à sola
 rationali tam cito adprehensi cessare simul facit iram, &
 animositatem & concupiscentiam veneream repente.
 Stupida autem irascibilis & concupiscibilis non apprehendentes, nil ita conciderent, saltem subito. Omnes ergo spiritus iidem vna sentientes.

Præterea nec irascitur ad vindictam homo verberatus
 à patre, aut à præceptore, nec contra alios vliscitur casu
 lædentes aut insania, sed cum modo per contemptum
 tangitur, aut conspuitur aut maledicatur. Cognoscere
 autem præsertim subito contemptum, qui quasi nihil
 est, & parum mouet sensum, sed discursu noscitur, non
 est actus insensatæ temperiei; sed bene cognoscentis virtutis. Præterea committere Imperia, dominatus & arma
 insensatæ irascibili, vt Galenus facit, insensati Philosophi est: Summa n. arte & ratione illa tractantur. Imperare enim homo cupit, & vincere, vt contra hostes præualeat, ab illis se tuetur, vtq; æternetur & Deificetur. Res
 iummæ sapientiæ tribuenda. Pari modo appetitoria cibi
 copiam multo coquit calore, paucos vero paucos, quasi peritus coquus præparat, distribuit corpori, singulis partibus congruentem adducendo, & deperditum instaurando. Quod quidem absque sensu ac ratione non fit. Appetit coitum vt æternetur, & formosiores amat, vbi semen
 K melius

melius significatur & producit, & iuenculas: non annis, in quibus tabescit & extinguitur. Hic autem summæ rationis actus sunt. Et licet non fiant consilio nouo, indicant perfectam scientiam agentis. Non enim peritus Cytharista consulit, quam pulset chordam, sed tyro. Quoniam vero nocent, si actus præter tempus & locum & rem, dubitat secum interdum spiritus, disputatque, vnde de vno fit quasi, videturque duo.

Præterea liquet spiritum tumescere pudenda, & musculos & nervos, quos ab incorporea facultate tumescere nullo pacto asserendum videtur. Ergo falso illi adscribuntur huiusmodi actus & quidem Gal. fatetur, nervos opticos & spinalē medullam perforatos esse, vt intercurrentis distribuatur spiritus: Postea tamen comminiscitur facultatem. Vesalius autem illo deterior, quoniam poros non videt, negat. Profecto ex multis constare filis nervos palam est, quos si elixaueris, comperies in filis foraminū signa: sed ita exiguum, quod sufficiunt congruuntque tenuissimo spiritui: & quamuis laterēt visum oportet tamen illa fateri. At Gal. ait, quod veluti lux incorporea à sole defluens, si quid opponas, non penetrat: ita facultas incorporea per nervos humore plenos non penetrat in spasmō. At hoc ipsi affirmare non licet, pōnenti, calorem quoque natium corporeum esse imo compositum ex quatuor qualitatibus, omniaque ex quatuor temperatis elementis componenti. Quapropter hanc incorpoream facultatem ex corporea cerebri temperie deriuare non potest. Nobis autem congruenter patet, temperies cerebri

cerebri & cordis, & iecoris esse materiales & corpulentos nec virtutem habere diffusiuam, sicut sol, vt possit incorpoream virtutē tam procul mittere ad exteriora & subito, atque reuocare, vt contingit in motionibus animalis, & quidem opaciores & densiores sunt nerui quam humor, ergo hic, qui peruius est magis, non impedit facultatem. Et quid dicet in spasmo sicco? Niritur nihilominus ostendere Galen: virtutem pulsatricem & adpetitoriam carere sensu: Eo quod nos cupientes ipsas ab operibus suis reuocare nequimus. Nemo enim imperare potest pulsui & cordi ne sic moueantur, aut à motu vt cessent: Nec iecori, ne coquat, nec transmittat sanguinem; aut ne cibos noxios retineant viscera. Potest autem sponte crura & manus mouere & sistere vt lubet. Ergo aliæ (inquit) sunt actiones voluntariæ sensu & ratione factæ; aliæ naturales ac vitales absque sensu. Patet etiam affecto corde pulsuum demitti, & animositatem concidere: & male affecto iecore non nutritur animal, & adpetitum amittit: affecto autem capite deprauatur memoria, discursus & sensus, & ex corde nascuntur arteriæ, vbi etiam sunt latiores, & corpulentiores habentque stipitem, cui aliæ sunt quasi rami: Ex iecore venæ, vbi etiam latiores sunt: ex cerebro autem nerui, instrumenta motuum arbitrariorum. Ast hoc neque ab ipso Galeno affirmari potest; quippe qui in libro de semine demonstrat contra Aristotelem, ex rubro sanguineoque menstruo non posse formari ossa, neruos, venas arteriasque & cartilagineas albas, exanguesque, sed

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 ex semine illis per simili: Sic inquam ego, non posse deri-
 uari ex corde & iecore sanguineis rubrisque venas & arte-
 rias, sed omnes oriri ex cerebro albo, exanguique quales
 sunt ipsæ. Hippocrates quidem (in lib. de foetu) demon-
 strauit primo hæc vasa & canales ex semine fieri, ac dein-
 de sugere sanguinem, ex quo primo formatur iecur, &
 mox caro, co resudante. Quod luculenter in Apo'log. &
 disputationibus ipse ostendi: Stipitesque arteriarum ve-
 narumque dilatari in prædictis visceribus, non quia ab
 eis manant, sed quia ab eis bibunt sanguinem largiter,
 quem in cerebrum deferant originem ipsarum, & per
 corpus vniuersum, ita riuuli in fonte parui sunt, & proce-
 dentes dilatantur, & ingurgitantur. At vocalis arteria la-
 tior est in cerebro, & inde deorsum labens ramificatur in
 pulmone, & minoratur, quoniam ab ore flatum haurit,
 deorsumque infundit. Omnes quoque membranæ ac
 nerui ex cerebro per anatomiam comperimus, ossa-
 que ab caluaria. Propterea autem (vt respondeamus
 Gale.) intercepta filo arteria non pulsat cerebrum versus,
 vti cor versus: quoniam sanguis ex corde in ipsam influ-
 ens aggrauat spiritum: qui vt amoliat onus, dilatat strin-
 gitque arteriam, ipsumque ita attenuat in spiritum: ex-
 pellitque per fibras ad nutrimentum carnis: ex cerebro
 autem non influit sanguis quoniam in ipso est regia au-
 la, & non culina. Perditur ad petitus non modo affecto
 iecore, sed etiam pulmone & ventriculo: Nec tamen pro-
 pterea ventriculus quartam habet animam: Ita etiam
 perditur animositas quocunque ab vlcere & dolore cu-
 iusque:

iusque partiss; nec tamen sunt partes partibus animæ. At
quidem appetitus omnis, & ira & amor & sagacitas &
vis subito perditur, vbi animales spiritus prauè afficiun-
tur: veluti cum nuncium pessimum affertur, aut vapor
quispiam infectus subit caput, sicut ad antrum Agnæ
euenire diximus; vt pateat ipsum vnum esse totam ani-
mam. Nec quidem repentina corrueret morte nil læsis
visceribus & corpore animal vllum, si ipsorum anima
esset immortalis incorporeaque. At quoniam spiritus est
lucidus, mobilisque potest subito opprimi humoribus,
vaporibusve infestis eius vasa occupantibus; vel ipso se
effundente, plus quam proprie conuenit Symmetriæ.
Iubere non potest animal, arteriæ & cordi ne agitentur,
nec aliis visceribus, vt functiones intermittant, non quia
in eis spiritus alterius substantiæ insint, sed quia tenuissi-
mus spiritus tam mobilis, motu priuatus extinguitur. Ic-
circo non potest sibi met mortem imperare, bene autem
potest vasa disrumpere & abire. Nec sibi potest anima ra-
tionalis iubere ne velit, neve intelligat; non tamen ob id
duplex est, aliæ à seipsa.

Præterea pulsus instaurat spiritus continuo exhalan-
tes, iccirco nunquam cessat, nisi in apoplexia, quando
spiritus suppetias it cerebro, arteriæque remanent exiguo
cum spiritu crasloque; non adhuc beneperfecto; Ex quo
patet pulsus ex capite oriri quandoquidem in hac & in
cæteris ipsius passionibus perditur, aut imminuitur, &
solo mœrore aut lætitia aut cogitatione intenta variatur.
Nec quidem ita eueniret ex consensu cordis, vt dicunt

in nutritionis & corporis sensum cum eis. Hos enim ad consentire. Nec assignari posset, quid faciat animale esse vnum, nisi vnitas inesset spiritus. Hæc enim viscera separata essent veluti ciuitates tres (ne discedamus ab exemplis ipsorum) quarum si mutuo se non sentiunt, non est mutuum auxilium. At quidem patet in attente Philosophantibus ægre cibum concoqui, & ægre arterias pulsare; iidem ergo spiritus speculationi operam dant; proptereaque hos actus deserunt, aut pauci remanent ad hos vsus, non adhuc absoluti, sicut senes consilio interfunt, iuuenes ludo natiuo.

Igitur si tam necessarius est pulsus, ad reficiendum spiritum continuo exhalantem, vt flamma candelæ, intermitteri non potest, sed nec nutritio omnino: Respiratio vero aliquantulum. Ipsa enim infundit ventum cordi, sicut folles, ad excitandum viuificandumq; natiuum calorem & conuertendum sanguinem in spiritum inter arterias, ipso simul vento in spiritum transeunte. Hic autem ergo si cesset natiuus calor, spiritusq; foras egrederetur, dum a vento non retruditur intro, sicut à folibus intruditur lignis calor, qui accendat magis, seq; augeat, viuificetq; de substantia ligni: Hac ratione moritur quis non respirans, quæ ignis non insufflatus. Hic caue Aristot. errorem & ex parte Galen. qui respirationem fieri putant refrigerandi gratia æstuosi cordis. Neque enim in frigidis morbis & temporibus fieret, vel minus fieret: cum tamen in hyeme sit maior. Item intra stufas vbi calidus est aer, nulla fieret respiratio, nec calori calorem addat. Ergo alium fit ob v-

fum.

sum. Neque patet, quod Deus canonem ignis in corde diffusum, qui continuo frigore indigeat ab aere: Et Aristotel. plus errat, qui & cerebrum frigidum, vt cor refrigeret factum esse stulte asserit, duasque illi in frigidationes necessarias ponit. Sed quidem patet tale artificium vt subministret vitam & spiritum viuò igni molendinoque animato datum esse.

Quapropter liquet motus necessarios magis, intermitteri posse minus, indicium quod calor omnia operetur, qui sibi nequeat imperare contra se, quodque princeps sit, & non organum. At quidem bene intermittere, & retinere motum brachiorum & pedum posse quando libet: propterea quod huiusmodi motus non fit ad ipsius instaurationem immediate, sed sectandi gratia commoda, fugiendique incommoda, & quod statuam animam quiescere oporteat, ne dissoluatur. Itaque prouidit spiritus sibi; vt semper moueatur, & corpori ne moueatur, nisi quatenus sibi opus est; non magis. Hinc incusandus videtur Gal. valde, quod cerebro per se immobili tribuat vim motricem, non autem mobilissimo spiritui. At dicat quæso Gal. cur natura cerebrum finxit molle, duasque in occipite ex illo aulas ædificauit spatiosas, vnam vero in posteriori syncipite; & vnum in medio paulo inferiorem, vbi tot cōplexæ arteriæ formant quasi rete; quod agitatum emittit spiritus multos reficientes vniuersitatē: estque sicut mensa capitis, in cænaculo inferiori, veluti anteriores sunt aulae regiæ, in quibus spatietur: Posterior vero est facellū & studiolum, vbi consilio & contemplationi

medicinis & corporum sentiant cum eis. Hæc enim non
 consentire. Nec assignari posset, quid faciat animale esse
 vnum, nisi vnitas inesset spiritus. Hæc enim viscera se-
 parata essent veluti ciuitates tres (ne discedamus ab ex-
 emplis ipsorum) quarum si mutuo se non sentiunt, non
 est mutuum auxilium. At quidem patet in attente Phi-
 losophantibus ægre cibum concoqui, & ægre arterias
 pulsare; iidem ergo spiritus speculationi operam dant;
 proptereaque hos actus deferunt, aut pauci remanent ad
 hos vsus, non adhuc absoluti, sicut senes consilio in-
 tersunt, iuuenes ludo natiuo.

Igitur si tam necessarius est pulsus, ad reficiendum spi-
 ritum continuo exhalantem, vt flamma candelæ, inter-
 mitti non potest, sed nec nutritio omnino: Respiratio ve-
 ro aliquantulum. Ipsa enim infundit ventum cordi, sicut
 folles, ad excitandum viuificandumq; natiuum calorem
 & conuertendum sanguinem in spiritum inter arterias,
 ipso simul vento in spiritum transeunte. Hic autem ergo
 si cesset natiuus calor, spiritusq; foras egrederetur, dum à
 vento non retruditur intro, sicut à foliis intruditur li-
 gnis calor, qui accendat magis, seq; augeat, viuificetq; de
 substantia ligni: Hac ratione moritur quis non respirans,
 quæ ignis non insufflatus. Hic caue Aristot. errorem & ex
 parte Galen. qui respirationem fieri putant refrigerandi
 gratia æstuari cordis. Neque enim in frigidis morbis &
 temporibus fieret, vel minus fieret: cum tamen in hyeme
 sit maior. Item intra stufas vbi calidus est aer, nulla fieret
 respiratio, ne calori calorem addat. Ergo alium fit ob v-
 sum.

rum. Neque præterea Deus tantum ignis cordi dedisset, qui continuo in igne indigeat ab ære. Et Aristotel. plus errat, qui & cerebrum frigidum, vt cor refrigeret factum esse stulte asserit, duasque illi in frigidationes necessarias ponit. Sed quidem patet tale artificium vt subministret vitam & spiritum viuò igni molendinoque animato datum esse.

Quapropter liquet motus necessarios magis, intermitteri posse minus, indicium quod calor omnia operetur, qui sibi nequeat imperare contra se, quodque princeps sit, & non organum. At quidem bene intermittere, & retinere motum brachiorum & pedum posse quando libet: propterea quod huiusmodi motus non fit ad ipsius instaurationem immediate, sed sectandi gratia commoda, fugiendique incommoda, & quod statuat animam quiescere oporteat, ne dissoluatur. Itaque prouidit spiritus sibi, vt semper moueatur, & corpori ne moueatur, nisi quatenus sibi opus est; non magis. Hinc incusandus videtur Gal. valde, quod cerebro per se immobili tribuat vim motricem, non autem mobilissimo spiritui. At dicat quæso Gal. cur natura cerebrum finxit molle, duasque in occipite ex illo aulas ædificauit spatiosas, vnam vero in posteriori syncephite; & vnum in medio paulo inferiore, vbi tot cōplexæ arteriæ formant quasi rete; quod agitatum emittit spiritus multos reficientes vniuersitatē: estque sicut mensa capitis, in cænaculo inferiori, veluti anteriores sunt aulæ regiæ, in quibus spatiatur: Posterior vero est sacellū & studiolum, vbi consilio & contemplationi

plationi se abdit; & ne sit ab osselli molestia, parietes, sic molles fabricauit; Aliud responderi non potest, nisi quod rios, & fateri, cerebrum esse domicilium animę, & non animam animatorum.

CAPVT X.

Ex concoctione, nutritione, augmento & decremento spiritum esse animam: operarique ut principale agens, nec posse ab anima regi, nisi ipse sentiat, at preceptum.

NULLI dubium concoctionem in ventriculo fieri, deinde in iecore perfici; & per venas distribui, & in particulis ad quas fertur absolui & coalescere: succiq; partem in corde flatu spiritali: & delatum arteriis corpus viuificare, & in cerebro vniuersitatem reficere. Cum autem hos omnes actus operetur calor; quis neget illum animam esse? Imo Deus confirmat (Genes. 9. c.) dicens ad Noe, ne vescatur sanguine animalium, quoniam sanguis (inquit) illorum pro anima est; quasi aperte dicens, spiritus qui in sanguine & de sanguine fiunt esse brutorum animam. Et inter Entia cuncta comperimus ignem fere vnum deuorare, nutriri, & augeri. Concoctrix ergo vis ac nutritrix ab eo est. At Aristot. (2 de anima. & 1.) e contra ait ignem deuorare absque modo; & quot adposueris ligna comburere in infinitum, animal vero cum modo certo coquere & ad certam determinatamque quantitatem crescere.

erescere. Ego roboris animi incrementum, air, ab ipso
 modificatum. Cui respondeo non posse docere, quomo-
 do in sensatus calor ab anima regitur. Item ignem robu-
 stum robuste deuorare, ignem vero animalis imminu-
 tum blandumque esse, & calefacere quidem semper &
 coquere sicut ignis, sed iuxta proportionem. Nec posse
 amplius augeri animal, quoniam auctus calor eius partes
 plures tandem exhalaré facit de substantia corporis, quam
 in ipsam de cibo conuertit, & tunc fieri decrementum,
 sicuti in pueritia fit augmentum, quoniam tunc blandus
 est calor, & æque fundit ac belle cibum insuetum, & non
 adeo calefacit corpus, quod multum exhalet, sed plus illi
 aggenerat quam tollit.

Postmodum in iuuentute crescente calore, corpus ali-
 quanto magis calefcit & exsiccat, & color non est ut
 prius, albus, & caro tam mollis; abscedente tenuitate,
 quæ sui missione mollietiem & candorem faciebat. Ve-
 runtamen crescit semper, dum calor plus addere potest,
 quam resolvere; & in roboris perueniens statum, qui ho-
 mini esse solet in 25. anno fere, tantum educit, quantum
 inducit substantiæ: ideoque machina cessat crescere. Sed
 cum maxime auctus fuerit deinde calor, plus exhalare de
 corpore facit, quam eidem ingeri. Itemque corpus indu-
 ratur magis, nec proinde transitum succis nutrientibus
 dat, & calor auctus resoluit spiritus plures; remanentes
 vero nequeunt bene fundere, distribuere, & nutrire. Itaq;
 curuatur corpus, crispaturque deficiente succo, & calor
 propria actione imminutus remanet in excrementis, &

L

suo

fuo albore albescit pilos, qui prius à multo calore adu-
rebantur & nigrescebant, ipso cum alba tenuitate exha-
lante, & faciem materiæ atram manifestante: Tan-
dem paulatim nutritio perditur; & spiritus exhalat de-
ficitque, sicut lucernæ flamma deficiente oleo, quo
nutriebatur; & tandem totus, qui remanet spiritus exilis
exiguusque exhalat, & secum mens à Deo nobis indita, &
remanet corpus carbo extinctus aut lychnus concrema-
tus. Hæc autem mors animalis absque dolore fit, cui
similis est per Phytin; cæteræ vero cum dolore. Nam
aut inflammatio destruit organa, aut cruditas implet
vasa, aut distillatio suffocat; ipiritusque qui in qualibet
fibra carnis, & sanguinis & nervositate vivit, violenter
eradicatur de suo habitaculo, quia multus est, multoque
humore irretitus, pastusque. Quare videat Aristoteles
quod sicut incendium ligni & lucernæ deficit seipso, ita
animalis vita: Et sicut ille vrit calor, ita & iste pro-
rata; & sicut ille vento vel humore nimio
perimitur, aut fracto vase,
ita & iste.

CAPIT

*Diuerfos modos sentiendi significandique, ostendere
unicum sensum in omni re.*

REs quæ non tangit nec mouet nos, nil sentitur. Quæ procul sunt à nobis valde, nec vnquam appropinquarunt; & quæ corporeo tactu communi nobiscum carent, dicuntur ignotæ prorsus. At si quo pacto similes sunt rebus, quæ nos tetigerunt, per similitudinem à nobis agnoscuntur. Hoc nos vocamus sentire in simili: alii autē vocant discursum; quoniam à simili ad simile aliud spiritus mouetur cognoscendo: Quando vero notæ fuerunt atq; perdita notitia instauratur videndo quid simile excitans notitiā sopitam, hoc vocamus resenti-
re; alii reminiscētiā. At cum rem nunquam in rerum natura visam sentimus veluti montem aureum, aut cētimanum, aut Acephalum: Hic nobis vocatur sensus cōplicatus aut disiunctus. Aliis vero imaginatio. Potest quidē sic sentire spiritus, quia natura passibilis est mobilisq; sicut aer, ita quod remanet in ea affectus mouentium obiectōrū: Sicuti in aere & in aqua cernimus. Ipseq; postea copulans diuersorum obiectōrū motiones diuersas, diuersa cōponit sensibilia simul; aut diuidendo eundē motum, facit imaginē truncam & compositam vt libet, & diuersis ex causis, in somno fiunt magis præter voluntatem, aliunde excitatis motibus sopitis diuersorum. Hic deceptio fit: si n. credit spiritus has imagines veras esse, vt in somno falsus est; aut si verum repræsentare putat,

vt in vigilia, mendax est. Veritas enim est ipsa rei. Veritas. At tunc cognitor verus est, cum eas cognoscit, sicut sunt, falsus autem quando sicuti non sunt. Sed in mundo non est falsitas & mendacium, quoniam res est omnis, sicut est sibi, non autem nobis. Quando multa similia sentit spiritus, quoniam ab illis consimili immutatur modo, vnoque: adprehendit ea multa quasi vnum, ac nomen vnum imponit commune illis omnibus. Dum enim vult aliis rem significare quam sentit, coactus est fingere in aere respirato similitudinem illius rei motibus in ore sonantibus, quas reflectit in varias figuras, prout vario modo afficitur à rebus, quas sentit: itaque primi locutores, ex accepta passione formarunt nomina; & Græcus dixit *ῥῆμα*, à ligni percussione: & Romanus verbero, à loro vibrato, & nos Batto. & Botta, ab ictu boante; At quoniam variae Nationes vario afficiuntur modo, & varium modum exprimendi aeris habent; Nam Germani impetu quodam, frigore retrudente spiritum, doquuntur; siccirco multas consonantes pronuntiant literas; Veneti liquidas vocalesque multas, quia solum liquidum incolunt: Hispani prolixas voces vocalibus & sibilantibus spiritibus ex calore & acumine regionis: Itali in medio climate mediocres sunt inter utraque: At antequam solita telluri propinquus fieret, multis consonantibus latine enuntiabant.

Quapropter (vt dicebam) similia multa vno exprimit nomine, vt Petrum & Paulum, singulosque ceteros dicit hominem: Omnia corpora dura frangibilia lapidem

dem ; flexibilia metallum. Itaque nomina inuenit omnibus communissima, ac minus communia multis ; & particularia singulis : quoniam enim res sunt omnes, dixit, Ens ; itidem quoniam eadem res, quæ simili modo ipsum mouent, etiam dissimili simul mouent : notauit quoque dissimilitudinem illam nominibus dissimilibus & differentialibus, & dixit Ens corporeum & incorporeum, & viuientia & non viuientia ; sensitium & vegetans, rationale & irrationale ; Indiuiduis vero ultimas differentias apposuit, Petrum & Paulum, &c. Porro huiusmodi cogitationes omnes, in rerum naturis esse oportet. Calor enim non hoc vnum modo frigus cognoscit, sed ex hoc vno omnia alia frigora similia : Hoc autem est discursus. Equus quoque non hoc vnum hordeum nouit, aut vnum modo equum : sed omnes similes, notis visisque equos esse dicit : sed etiam inter Entia similitudines norunt & differentias ; illaque Entia sapientiora sunt, quæ melius distinguere ac componere norunt absque errore : Hoc est non copulando res diuisas ; sicut qui diceret, asinus est homo, aut mons est aureus : nec diuidendo vnitas, vt dicens, lux non est candida, sol non est calidus ; ignis non sentit. Inter res, communis mutuaque significatio reperitur ; quæ tactu fit : Sic tangens æræ alium ærem, illius affectum sentit, quoniam mouetur ab illo moto, aut frigescit ab illo frigefacto, aut calefcit : Et stellæ, altera alteri radios mittens, communicant cognitiones. Nos autem crassa mole & carcere clauso corporis, necesse habemus ærem verberare, qui animales

conceptum dicitur, & conventionem habere cum aliis, qui nos audiunt, quod quando verbero aerem taliter, rem talem dicere volo, quando aliter aliam. Idcirco qui regionis linguam ignorat, quæ etiam continuo variatur variatione solis, descendens continuo, & nationum cōmitione, sicut vestitus variatur, & ritus, nequit intelligere, nisi voces omnib⁹ naturales, hoc est risum, planctum, dolorem consimiliter, & manifestationem demum rei communis cunctis; quas ob res debilis est animi & parum syllogizantis, putare res sese mutuo non sentire, propterea quod non loquuntur: cum loquela sit significationis modus impeditus, tardusq; longe magis, quam significatio rerum expeditarum à crassitie corpulenta. Sicuti Angeli & Dæmones, qui subito mutuos percipiunt conceptus, & dum nos voce figuramus vnum, ipsi signant mille, & quod velocior est scriptura, quam sculptura; & verbum quam scriptura, & cognitio quam verbum; eo velocior & longe magis & ipsorum significatio; Igitur quoniam Entia omnia & mutuo tanguntur, & non tactæ res similes sunt tactis, omnes sentiuntur mutuo vel præsentia vel similitudine, & persimile sentire discursus est: res sentire vero memoria; sentire similia multa, vt vnum, intelligentia. Sed hoc nomen appropriatum deinde fuit humanæ menti, sicut & discursus, qui & ratio; & nomen spiritus, qui ventorum est, Deo, Angelisque tributum est, quoniam ab his similibus saltem in eo, quod non visuntur, illos intelligimus quoquo modo: Verum abstinendum est à dicendo, quod res discursu & intel-

intellectu polleant quoniam animæ appropriatum est.
At venti nomen spiritus adhuc non amiserunt.

Dicemus ergo res sentire, resentire, existimare, & transcurrere & perspicere & sapere. Imaginatio enim est copulatio vel disunctio motuum omnibus conueniens; aut discursus in rem incorpoream per simulacrum corporeum, quod est sentire in simili: Hinc elucescit genera esse communitates aliarum communitatum affectuum; species vero communitates indiuiduorum, indiuidua vero quæ diuidi nequeunt neque multiplicari in plura, sed mouent modo vno proprio soloque.

CAPVT XII.

*Omnes sensus esse tactus: at sensoria & sentiendi
modos differre.*

ANIMALIS machina vniuersa sensu tactus donata est; Res enim omnes in mundo tangendo sentiunt. At aliis in partibus alios sentiendi modos obtinet; qui tamen omnes tactiones sunt; quotque modis à rebus tangi moueri que potest, tot sentiendi organa insunt: Quoniam non omnium rerum præsertim languidarum tangentium carnem & corium, vires intrinsecas percipit animal: nec prodest illi omnes tangere penitus: multæ enim pungunt, franguntque machinam, vt spinæ & lapides, aut dissoluunt, destruuntque, vt ignis: Idcirco instrumenta

data

data funt oculi & ferendi res linguique, quæ communiter tactu non percipiuntur, sed interius admissæ sentiri possunt; & instrumenta quoque sentiendi procul, res nocere potentes, si cominus moueant. Priorum gratia sunt nares & lingua. Posteriorum oculi & aures, totque organa sunt, quot res modique communicandæ. Nam aut à rebus in animal motus manat, quo afficiunt aerem, & huius percipiendi gratia sunt aures; aut lux qua illustratæ sunt, & quam afficiunt, & huius gratia sunt oculi; Cetera ignotum est, num proficiant animali eas tangenti: Nam piper tactu est frigidum, & lilium oculo suaue ac nobile: sed nasus & lingua piperis calorem persentiunt: at quia decipitur spiritus in naso, lilium vtile putando ex odore: lingua mox per saporem examinando inuenit esse noxium. Interdum linguæ non displicent carnes prauæ, quas nasus respuit, putentes comperiens. Itaque talia sensoria non sunt, nisi Veneris & famis: Sed iudicium in his modo videtur residere, quoniam à rebus aliud non manat, nisi lux motus, vapor, substantia, & actio, ex quibus iudicamus.

Procul dubio gustus, tactus est intrinsecus sagaciorque, nam & tangendo fit. In lingua apparent pori multi admittentes ad sentientem spiritum cibi substantiam: quæ si bene afficit, proficua toti corpori æstimatur: non enim tenuiorem portionem, quæ sapissime utilis iucundaque est, sentit, sicuti nasus, spiritus linguæ, sed etiam crassiorum tenuiori mixtum, eiusque natium calorem, unde scit aptane sit, non solum nutrienda spiritui, vt tenuis, sed etiam

etiam sanguini & carni & vasibus; sentit etiam lingua naturam rei extrinsecam; Nam & calorem ferculi extrinsecum sentit, nedum intrinsecum, qui est sapor, & vini frigus extraneum, & nativum calorem. At cum extranei frigus calorem robustus est, sicut in glaciato vino, & feruenti ferculo, non potest saporem obiectum sentire spiritus præuentus robore vinum extrinsecante, sicut nec visus stellas, præoccupatus à solis luce robustiori. Ex quo patet etiam per immutationem fieri sensum, & non per informationem, cum nulla forma sit sapor, nisi calor in mole communicatus. Etiam tangendo odoratus sentit. Ipse enim odor tenuis substantia est omnibus exhalans ex rebus; quoniam omnes calidæ sunt, porisque sparsæ à calore actis in cœlum exhalante: iccirco nasus deorsum spectat, & intra ipsum spongia extat ossea, quo spiritus ex cerebro per neruiculos duos descendit vaporemque tangit: Sique ab hoc sentit se grauari & robore vinci, iudicat foetidum, inimicumque, si vero roborari augeri que, quoniam tenuis est blandusque, aptus verti in ipsum, iudicat odorem esse bonum, eoque reficitur, & odore nutriri spiritus, notum est. Nam lassus à labore & ieiunio homo, odore subito resipiscit, viuificaturque, & quasi instauratur. Et Democritus tres ex odore panis calidi supervixit dies; odor vini & carnis assatæ, famelicum recreat: Coqui autem & Aromatarii, odore rerum quas tractant quasi semper saturi, eas in cibum minus cupiunt. Non tamen inquam odore nutriri carnem & sanguinem, sed spiritus tantum, liquores autem & soliditates illis conuenire. Va-

M

pores

por. PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 hil afficiunt spiritum in obtuso naso, non videntur esse
 odores, vt sunt canibus acutis, sicut nec motus aeris vi-
 detur esse motus, quoniam nobis non sentiuntur obtu-
 sioribus aut calidioribus & mobilioribus : Similiter &
 auditus tactus est, in centro autem auris tympanum ae-
 re plenum terminat neruum ; cui de foris malleolus su-
 perastat, extrorsum vero porrigitur membrana & cartila-
 go caua, colligens motiones aeris, qui percutit malleum,
 & per ipsum tympanum, & per hoc spiritum interclu-
 sum, ea ratione ne exhalet, nec facile afficiatur ab intran-
 tibus rebus, ipsi que spiritus commotus cognoscit ex v-
 su corpus mobile, quo ipse mouetur & vocatur & mul-
 cetur & exasperatur.

Tactus ergo est auditus, & non per simulacrum infor-
 mans, sed afficiente & mouente obiecto, iccirco motus
 graues corpulentarum rerum, aerem multum mouenti-
 um & aurem quasi late, displicent, quoniam ipsum con-
 cutiunt ad capitis concauum. At acuti gracilium rerum
 stridentium, verberantium aerem quasi punctim, mo-
 dica materia inflexa, reflexaque pungunt spiritum, diui-
 dunt, lacerantque, ideoque displicent, soni autem com-
 positi grauibz acutisque veluti ex fidibus grauibz,
 subtilibusque in cythara, mouent alii multum, alii
 parum aeris, & temperantur & Musicam efficiunt spi-
 ritui amicam. Ipse enim natura mobilis gaudet inui-
 tari ad motum propriam operationem, qua ventila-
 tur, purgatur, augeturque & dilatatur in sua symme-
 tria.

tria. Vbi autem soni sunt acuti alii, alii vero graues, ad
eius conditionem temperantur, ideoque mensura hu-
manæ musicæ expulsi humani mensura adsumpta est:
At existimandum omnes voces mundanas simul melo-
diam esse mundo toti; itaque motus cœli: cum sonus sit
motus perceptus, sed aliis generibus rerum alia harmo-
nia congruit.

Sicut & in genere hominum crassiores spiritu adpe-
tunt carnes pingues, linguam crassam ipsorum dilatâtes
ad metrum ipsorum: Acutiores macram, mediocres ex
his compositam. Sic acetum cum oleo harmoniam af-
fert gustui, sicut graues acutique soni auditui: quoniam
vero eadem res aliis animalibus dulcis est, aliis amara;
nam & in genere hominum pueri dulciora cupiunt,
blando spiritu præditi: Senes sub amarescentia, quoniam
temperies & calor similis inest illis. Capris genista dulcis
est nobis amara: idem de vocibus existimandum est. Asi-
nus enim asini voce iucundatur, homo hominis, &c.
Fœtet nobis sterco nostrum, quia à spiritu nostro reiici-
tur, & tamen olet canibus & porcis, sicut nobis excremē-
ta quarundam feruscularum sunt muscus & Zebettum.
At in mundo nō est odor, neq; fœtor, nec dulcedo, nec a-
maritudo, nec symphonia nec cacophonia, nisi particu-
larium respectu rerum, q̄ aliis seruantur, aliis destrūuntur,
toti autem mūdo cui res omnes sunt partes, omnes sunt
harmonia, odor, dulcedo. Vtq; meli⁹ intelligas spiritū mo-
bilē contactum audire, nec re incorporeā, vt Arist. opina-
tur, Pythagoras Musica furiosos sanauit, Damon ebrios,

Timor. PATROCINADO POR EL CANAL : https://t.me/cardinglatinotg
 bat, Orpheus contemplationem, Terpander surdis repa-
 rauit auditum, Musica lydia effœminabat homines; La-
 cedemonica masculẽcebat; alii castitatem conciliabant.
 Hæc autem propterea fiunt, quod spiritus ita operatur,
 sicut mouetur afficiturque. Non enim saltitamus in
 chorea gagliardam, alio sonante spagnolettam, vt enim
 spiritus mouetur mouet corpus, vt calefacta calefaciunt,
 & frigida frigefaciunt. Ergo furiosum, cui motiones sunt
 perturbatæ ingeneratis fuliginibus, aut nimio æstu, aut i-
 maginatiua feruente aliunde, prudens artifex sono mul-
 cet spoliaturque aliis furentibus motibus, quæ cogitatus
 sunt, cogitque frui musico sono. Ideoque sæpe melodia
 sonum inducit, quoniam totus spiritus in caput colligi-
 tur, ad fruendum blando sonò, cæterumque corpus mo-
 tu sensuque ita vacuatur, sicuti spiritus vapore vini op-
 pressi ventilantur & alleuiantur. Et soni asperi mouent
 ad iram idcirco in belliseis vtimur, suauēs vero mulcent
 ad contemplationem, ideo in templo habent vsum: titil-
 lantes autem ad luxuriam & molliem; quibus vtuntur
 amantes. Idcirco Respub. omnis cantus curam habent.
 Cantu honoratur Deus eleuando spiritum, animamque
 illi inditam, ad contemplandum. Et mutato cantu mo-
 res & resp. mutatur; Vnde Legislatores & quicunque se-
 ctas introducunt etiam falsas, cantum mutant, vt mores
 suis assuefaciant præceptis, & ab antiquis abstrahant. Sed
 & diuinus Dauid Saulem cantando pacabat & sono. Et
 Elifæus prophetare, dum minus potest, cytharam sibi
 pulsari

pulsari fecit, quæ attenuauit spiritus, & à turbationibus presentibus alienauit, coegitque ministrare menti in ipsis residenti, vt ad contemplationem eleuetur, recipiatque notiones à prima sapientia Dei, à qua omnis sapientia deriuatur sicut lux à sole.

Tandem & visionem esse tactum inde patet, quod eas modo res illustratas videmus, quæ recta ad nos lucem reflectunt. At si ipsæ manent in tenebris, nos vero in luce nil videmus: quoniam ab ipsis in oculum nostrum non resiliit lux: Ergo lux à rebus tincta venit, & transit per corneam transpicuam, & per aqueum humorem & tangit spiritum qui est in cristallino, itaque ipse discernit visibile obiectum. Lucem simplicissimam omnibus affici reb. & colorari & reflecti & multiplicari, notum est cunctis. Visio ergo tactus est lucis tinctæ à rebus illustratis. Hinc existimare licet, lucem, quæ viuus apparensq; est calor, omnia probe sentire, quoniam omnibus afficitur: itaque alios afficit & sentire proinde facit. Sol quoque & stellæ sensitiuissimæ iudicari debent. Cum ergo visum sit, sensationem omnem contactu fieri; diuersitatem autem tangendi suboriri ex crassitie & gracilitate organorum ob id formarum, de sensu rerum omnium iudicare consequenter possumus: Resque durissimas sicut lapides modicum sentire, quoniam pati modice sunt apti; habereque sensum simili omnibus animalium. Plantas vero præstantiori vigere sensu simili sensui carnis; Liquores autem adhuc maiori, similique sanguineo. Ventum autem & aerem facillime sentire, sicuti spiritus animalis.

M 3

Nec

Nec modum tangendi in organo, ut per se, ut in organo, sed
 minus & leui sentire ob passibilitatem, quæ ipsis motis
 communicatur, & ob lucis affectiones, in eis inspersæ ac
 tinctæ figuris coloribusque cunctis; Lucem vero ca-
 loremque maxime sensitiua entium omnium, quæ in
 mundo sunt, præ omnibus existimare conuenit. Mun-
 dum quoque sentire totum, alibi magis, alibi minus,
 sicuti animal in variis partibus vario sentire modo de-
 claratum est. Quoniam enim tactus non sentit na-
 tium piperis calorem, vt nasus; nec nasus amaram
 lili substantiam vt lingua; nec lingua sonum aeris vt au-
 ris, nec auris lucem vt oculus, quoniam spiritus sub cor-
 ticibus transpicuis afficitur magis, quam sub opacis, &
 sub gracilibus magis, quam sub obtusis, magisque in
 magis perforatis, quam in occlusis; ille enim admittunt
 magis res sensibiles quam istæ: sequitur idē esse de mundi
 partibus ferendum iudicium.

CAPVT XIII.

*Ossa, pilos, nervos, sanguinem & spiritum, omnes
 sentire contra Aristotelem.*

SEd quæcunq; præcedentibus duobus capitulis decla-
 rauimus, nunc cum schola Peripaterica, quæ hodie-
 no tempore regnat, disputanda sunt: incipiamque ab vl-
 timis.

Ossa sensus expertia prorsus esse contendunt o-
 mnes:

• mnes: Nam quando perforatur calvaria à medico, quid morbi intra curaturo, non dolet æger: nec in cæterorum ossium fracturis, nisi ob carnem adnatam, quæ dolet. Pari modo dum vngues & capillos retecamus, nil dolemus: Et si quis tangat sanguinem exsurgentem de vena, quin & spiritum non videtur sentire. Nec cerebrum ferro tactum sentit. Ergo falsum est omnes partes animalis sentire; ita etiam partes mundi.

Respondeo obiter nunc quod inferius examinandum erit, has omnes res sentire. Ad animal autem (qui est spiritus habitans in crassa mole ad communis vitæ usum organizata) non omnes passionēs omnium partium pervenire, vel non ita valenter: nisi eas quæ per medium communicantium attingunt. Hoc autem non comperriri in partibus nimis liquidis nimisque tenuibus; nec in duris nimis, sed in mollibus palam fieri: Nam cum tangitur caro, plena calore ac spiritu, patitur, & per corium & nervos & fibras communicatur sensus usque ad universitatem spirituum in capite habitantem: Atque ita spiritus iudicat declinandum aut sectandum, quod tangit.

Proptereaque quando quis dormit, aut attente quid contemplatur, non modo non sentit in capillis, & vestibus cæcis, sed nec in carne punctus saltem leuiter: non quia caro non sentit, cum & præfati Philosophi non negent, sed bene quidem sentit; sed quia sua passio, tunc non communicatur spiritui principali in penetralibus collecto ad contemplandum, aut pugnandum contra vapores;

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 vapores cōbi aut contra in corbum, haps: ad mutacionis togt
 pera. Hinc clucescit spiritum animale intermanere in corpore, sicut nauta in naui, aut Dominus in suo palatio, & populus in ciuitate; non autem sicut forma informās æqualiter totum compositum vt placet Aristot. Si enim ita esset æque sentiret in omni parte nec seiungi possent à partibus exterioribus, & interiora ingredi, & non sentire in singulis particulis à se informatis. Sicut calor ignis forma, non potest ab igne discedere, nec ab aliqua eius parte, quin totus, vel illa pars extincta mortuaque remaneat. Sed de hoc inferius.

Ita igitur quando spiritus exhalat, aut sanguis effluit, si tangantur, non communicant illam tactiōem spiritui & sanguini intus remanentibus: motus enim deficit priusquam ad illos regrediatur, ob disgregabilitatem & disiunctionem, quam facile patiuntur liquor & spiritus: Sicut dum tangitur aqua, per canalem de fonte effluens, non reuertitur eiusmodi motio impressa intra fontem. At bene quando aqua intra concham continetur si tangas portionem vnā, omnes coagitantur manifestis circulationibus. Itaque quando inter venas malignus humor oritur, sanguis & spiritus accenduntur, ad eius expulsionem; & adeo agitantur, quod ille humor vel vapor calefcit, attenuatur, & extra venas propellitur, per rimulas interfibriles. Et hæc pugna est febris; quæ tantopere prodest, victoriosi remanentibus sanguine & spiritu: nocet autem si vincantur: non quia ipsa accensio nocet, quæ febris appellatur, sed quia superare morbum non potuit.

tuit. Fieri etiam potest, quod in magno vulnere attatus sanguis sentiat parum, quoniam spiritus iam ad interiora fugit: Et hunc exiguum sensum sanguinis dolor plagæ superet, tegatque; sicut calor ferculi saporem occultat. Patet tamen in membrorum passionibus subito sanguinem & spiritum accurrere in auxilium: & in timoribus interiora petere in salutem. Et humorem inuicem pugnare notum est Medicis. Idem dicimus de sputo, aliisque humoribus, quorum passio ad principem non pertingit spiritum. Sed conspiciuntur in terram iacti assumere figuram sphericam, qua sese tuentur ab aere, aliisque ab aduersis Entibus & extendi ut coniungantur, & simul seruentur, ut mox docebimus. Ratione opposita os non videtur sentire; nam cum durum sit, tenuitatis spiritalis expers, sensum exiguum habet: & cum frangitur motus & passio non perambulat, nec communicatur per duritiem usque ad principem spiritum. Ita quando lignum ingens secatur durumq; , qui eius extremam partem manu tangit, non sentit eiusmodi motum. At tangendo flexibilem virgam, statim motus eius ad extremitatem fertur. Quapropter patitur os fractum afflictionem, magis autem caro cui plus spiritus & tenuitas inest. Sensus autem in passibilitate consistit, quæ est socia tenuitatis. Itaque illa parua ossis afflictio, in suo principio est & non excurrit. Quod autem sentiat os, patet ex nutritione & augmento illius. Non enim nutritur quippiam, nisi ad se simile nutrimentum trahendo: Sentit ergo simile; quoniam ipsum noſcit & trahit. Dentes autem manifeste sentiunt & trahunt

N

hunt

humidum calorem & frigus & laporem; nil in lingua contingit
 do, sed solum extremitatem dentis, ne dicas carnis ad
 natae esse sensum. Item rebus acidis obstupescunt dentes
 & non gingivæ, & manifesto sensu tunc patiuntur. Et
 Galenus sensum dentium fatetur, ac cæterorum ossium
 tantillum. Quibus Hippocrates inimicum esse frigus di-
 xit, sicut & nervis & medullæ: nulla autem inimicitia
 sine sensu læsionis fit. Falsum est quoque cerebrum ex-
 pers esse sensus; Nam Galenus illud rationale, nedum
 sensitivum facit, sed eius mollieties passioni cedit, ideoque
 videtur minus sentire, & cum sit anaclinterium spiritus,
 conveniebat ei huiusmodi sensus obtusus, ne perpetuo
 ipsum affligeret. Nervos sentire nemo negat præter Ari-
 stotel. eo quod terrestres valde sint; Ergo ex hoc conce-
 dit sensum rebus aereis, igneisque velit, nolit. Ac quidem
 solidi valde facti sunt nervi ut tenuissimum spiritum, ne
 exhalet, retineant, parvoque sensu in substantia pollent,
 sed omnis sensus grandis ipsorum est ab inhabitante
 spiritu.

Tandem sentire pilos, nemo dubitet, cum nutriantur,
 & crescant attrahendo simile, similiter & ungues; sed i-
 psorum passio non percurrit usque ad spiritum. In loco e-
 nim ubi secantur duri sunt, sensumque obtusum habent,
 qui proximis ipsorum met portionibus nec diffunditur,
 quamvis in loco incisionis exiguum quendam doloris
 sensum habeant: qui nobis communicatur non ut do-
 lor, sed sicut sensatio ordinaria præter dolorem. Voluptas
 enim & dolor sensationes sunt plusquam ordinariæ. At
 igni

igni appositū pilī & ungues ad fugiendū conuoluantur & curuantur & resiliunt, patiēdo valde. Et ex capillis vermes fieri vidimus, vt paulo ante narrauimus. Opificis summi hic prouidentiam collaudare conuenit, qui portionibus, vbi viuīdus sensus nocebat, parum largitus est: Sicuti ossibus, quæ totam machinam sustinent, & pilis, vnguibus & carnibus, quæ ipsam defendunt, & cuticulæ extremæ. Totum autem corium & neruos sensu mirò donauit, celerique, ob necessitatem sentiendi bona & mala; & exquisitissimum sensum tandem redegit quasdam in partes organicas, vbi modo opus erat. Aerem & ventum passibiles sentientesque valde fugacitate & mobilitate donauit, vt offensiones vitarent; lapides vero duritie, & plantas cortice, prout vsui proprio cuiusque ad mundum congruum erat. Cetera inspicite & admiramini o mortales!

CAPVT XIV.

Positio Aristotelicorum de sensu, sensorijs & sensatione.

NOLUNT Peripatetici omnem sensum esse tactum, sed gustum duntaxat consentiunt: ponuntque sensus exteriores quinque, & animali tantum conuenire: Ostenduntque ex obiectis diuersis. Nam oculus colores tantum percipit; Auris sonos: nasus odores; gustus saporēs;

N 2

Tactus

Tactus qualitates tangibiles: Nec potest aliter aliter sentire obiectum: Sunt ergo diuersæ res. Quod etiam inde patet, quoniam diuersis sunt affixi partibus organicis. Et quilibet sensus proprium informat sensorium, sicut anima corpus totum; itaque plures formas partiales ponunt. Præterea ait Aristoteles, quod cum oculus omnes sit percepturus colores, oportet illum nullis esse coloratum, alioquin eos percipere non posset; intus enim existens prohibet extraneum. Sunt ergo sicut cera omnino informis, ut possit formas recipere. Hinc adfirmat sensum nullum Ens actu esse, sed puram potentiam passiuam, nullo modo actum. Ergo ut materia, quæ ideo est informis, ut omnes recipiat formas, estque pura potentia apta informari substantia, qualitate, quantitate, quia ipsa non est quid, nec quale, nec quantum. Ex quo postea deducit omnem vim sensitiuam esse incorpoream, quoniam corpora sentit: Estque forma corporis, non corpus, alias esset informatum. Item fieri vult sensum per informationem, ita quod species formæque obiectorum deferuntur ad ipsas substantias sensitivas, easque informant: & sic sentiri. Nulla enim res sentiri potest, nisi illi fiat similis sentiens vis: non potest autem fieri similis, nisi illius informetur forma: tactus enim ut calorem sentiat, calefit, calorisque suscipit formam: Oculus vero formam visibilis. Et quoniam hoc impossibile videtur addit, formas esse incorporeas, & immaterialiter recipi in potentia sentiente, ideoque sensum fieri cum voluptate, quoniam potentia recipit actum sui perfectiuum, itaque perficitur.

Ex

Ex quo sentire passionem esse perfectiuam docet, non autem corruptiuam. Sicut generatio & alteratio aliarum rerum. Ex quo sequitur, aut res nullas sentire, quoniam sunt res actu, & non potentia, ut sentiens vis; & patiuntur corruptiuam passionem suę formę: Aut aliquem modum tactus rebus inesse, quoniam non sunt purę potentię, nec organa habent eiusmodi potentiis informata.

CAPVT XV.

Non fieri sensationem informatione, nec perfectiua tantum passione, nec extare sensum agentem, nec sensum esse puram potentiam incorpoream, sed Ens passibile eorum quæ non est, & sentiri mutatione modica & argumento.

TOT assertionum vna modo vera est: Non fieri sensationem nisi sentiens vis similitudine sensibilis afficiatur. Hanc autem actionem obiecti esse liquet: quandoquidem actio est proprię similitudinis effusio ab agente. At illius informare formam, ut sentire queat, stultum est dictu. Oporteret enim obiecti formam separari ab eo, & ferri ad potentiam sentientem; eique imprimi: Ex quo sequitur, quod obiectum remaneret, absque propria forma; sicut materia nuda: aut corrumpere penitus. Et quod potentia sentiens, cum primo informatur aliqua specie, non posset aliud quippiam sentire; vel si reciperet

aliam formam sensibilem, corrumpitur sentiens vis,
quoniam eius forma, qua cum fit vnum magis, quam ex
materia & forma, Peripateticorum omnium testimo-
nio, corrumpitur accedente noua forma. Omne autem
Ens formam perdens, perditur. At respondent Peripate-
tici venire ab obiecto similitudinem formæ, non ipsam
formam. Verum Aristoteles palam docet ita, dum per
informationem facit sensationem, sicuti fit compo-
situm ex materia & forma, secundum quam postea agit;
Et sicut lignum informatur forma ignis, & postea ignit:
ita potentia forma obiecti, vt postea per illam sentiat ob-
iectum. Item declarandum est illis, quis producit simili-
tudines has? quomodo lapis suam similitudinem exuit,
& tamen remanet lapis? Et quis eam de lapide extrahit?
& quis defert ad sentientem potentiam? & quis copu-
lat? & vna suscepta similitudinem quomodo potest a-
liorum sensibilibus suscipere? Et si est informatio simi-
litudinum, quomodo simul pluribus formis albi & ni-
gri oculus vel potentia oculi indiuisibilis informatur? Ex-
perientia quoque illis repugnat. Vt enim ignem sentia-
mus non oportet totam formam ignis suscipere: sed suf-
ficit parum calefieri. Sensus ergo non fit informatione,
sed immutatione. Item cum pura passiuæque potentia
sit; non agit: quomodo ergo spoliatur obiectum sua for-
ma aut similitudine, seque vestit illa? Hinc altercantur
Peripatetici dicentes alii, sensum agentem reperiri, ne-
sciunt autem intusne vel extra, qui formas ex subiectis ex-
trahit, & immateriales facit, & potentia copulat. Alii
vero

vero dicunt obiecti actum sufficere ad mouendam potentiam. Illi quidem aperte mentiuntur. Nam in tactu palam ipsummet obiectum seipsum tactui imprimit, sicut hæc penna scribit, & spina pungit, & calor calefacit, in tactum se intrudendo. Gustabile quoque ipsum penetrat linguam: nec est qui illud sua forma spoliât, sed ipsummet cum tota sua mole ingeritur linguæ & sentitur. In odoratu quoque vapor ipse penetrat, & per se exhalat ab obiecto calor cum tenui famositate, moueturque vsque ad narices, nullo agente sensu: nisi quis dicat ignem agentis sensus opera fumum facere. Ficta ergo res est sensus agens, & visui tantum, audituique posset, cum mille tamen absurditatibus, coaptari ea tantum ratione, quod procul sentiri colores & soni videntur, & non cominus, quod suasisit Aristoteli sensibile positum supra sensum non sentiri: sed ad sensationem requiri obiectum, potentiam, & debitam distantiam. Sed hoc mendacium est in omni sensu; quamuis in his duobus quid adparentiæ parum peritis habeat. Attamen sonus super aure sentitur, & magis intus, ut pulex ibi agitur. Digitus autem oculo superpositus non videtur, quoniam non est obiectum, sed lux tincta ipso; quæ à digito sic apposito tunc nulla resistere potest. Sed si digitus lux esset, & oculos non destrueret, superposita bene videretur.

Quare tamen abest, ut sensibile non sentiatur positum supra sensum, quod totum oppositum est modo perpetuo verum. Cæterum ne horum sensuum obiecta læderent;

derent, quando præpotentia sunt; & vt à longe percipi-
 tur, vt mala bonaq; præcaueantur & præcipientur con-
 sultum est, vt à longe spiritus in his sensoriis præsentiret;
 sed non absque tactu reali: quem in auribus confitetur
 Aristoteles, reali sono percussis: sed negat in visus. Sed illu-
 minatus (inquit) aer actuatur, vt possit suscipere speciem
 visibilem, quæ fertur ad oculum potentiaque visui co-
 pulatur vt eius forma, vbi nullo pacto sensum agentem
 ponit; sed opinioni secundæ fauet. At ita iners est ipse &
 sequaces, vt nunquam inuenire potuerint, quæ sit causa
 deferens spiritum visibilem. Non enim illis lux est; cui
 nimirum hoc munus tantum mandant videlicet actu-
 andi diaphanum aerem: Nec aer illis defert, cum non sit
 actiuus expoliationis obiecti & vestitionis potentia. At-
 qui si aer ad oculum vsque deferat simulacrum, cum vi-
 tio fiat illis intromittendo, non dicunt, nec dicere valent,
 quæ sit causa introducens illud intra tot oculi tunicas &
 humores, nec in quo humore visuiua potentia insit, do-
 cent. Nec forma visibilis actu id possit, vt Aphrod. putat,
 Quomodo enim lapidis forma stupida passiuæque po-
 tius quam actiuæ seipsam aut suum simulacrum emittat
 vsque ad oculum, introducatque: vbi sane alteratio mul-
 tiplex & lapidis & aeris & oculi, multa ab actiuitate re-
 quiritur. Minus inepte Plato & Galenus & Democritus
 primus lucem, secundus spiritum ex oculo emittunt, ad
 perspiciendum visibile obiectum. Tertius vero simula-
 cra & spolia ex atomis componit, egredientia ex lapide &
 omni ex re vsque ad oculos penetrantia. Sed iste confu-
 tatur,

tatur, quoniam res dum videtur, ipsa corporea emittens minueretur; item non recta modo sed obliqua & quacunque fieret visio via: Item ventis instantibus asportari simulacra corporea oporteret & nil videremus. Plato vero licet minus ignoranter loquatur, tamen non declarabit vnquam, quo pacto parua lux spiritus oculum habitantis, vsque ad sidera, dum ea cernimus, porrigi queat: cum multe lucēs ingentes à longe nimis venientes insensibiles fiant imminutione. Sed ipse symbolum nostræ lucis cum externa conflatur, vt fiat visio, nec tam procul feratur. Et sic Aristotelis ratio contra eum inanis est, multoque minus alia, quod in oculo non sit lux, quia cum aqua non est ignis. Spiritus enim lucidus est, & lux in aqua augetur, vt patet. Sed specilla confutant Platonem. Nam apposita oculis indicant lucem exteriorem intramitti, & in specillis atgeri, aut augeri, aut oculo proportionari. Præterea neq; recta tantum luce fieret visio, sed vndique: cum symbolum fiat in medio distantia. Galenus vero reprobatur eo, quod spiritus egressus ex oculo, non reuertitur, cum volatilis sursum semper sit, sicut omnis tenuitas. Præterea à ventis aliorum pelleretur, vt non videat, nec regrediatur nuncius rei visæ. Remanet ergo nostra duntaxat sententia; lucem obiectis tinctam ab eis resiliere, rectaque in oculos intrare, per transparentes membranas, & humores: Et spiritum mouere afficereque: Qui sic sentiens, sibi tamen videtur foris rem videre, quoniam non nisi recta videri potest res, ex qua lux reflectitur, & per distantiam in aere aut aqua intermedia multiplicatur: itaque

taque menturatur distantia ex consuetudine facibus in
 aeris atomis multiplicatis in pyramides multas: Et rem
 ubi est, foris intueri se putat, quoniam & lux videt, &
 communicant affectum ipsa & spiritus: sicut aer sonum
 sentit & spiritui communicat illum & distantiam; vt ali-
 bi dicebamus. Velocissime circumuoluitur oculi globus
 ita, vt nobis videamur videre montem magnum totum
 simul: qui tamen non videtur nisi oculum ad omnes eius
 partes velociter voluendo. Eadem velocitas in visibili ac-
 censo stylo facit adparere ignis circulum perfectum si-
 mul, cum tamen ignis non nisi in vno ipsius circuli pun-
 cto sit semper. Eadem apparentia fit moto visu ac visibi-
 li, Sententia igitur nostra satisfacit omnibus argumentis,
 vt in Philosophia probatum est. Aristotelica autē omni-
 um est insipientissima, nesciens quid obiectis spolia ex-
 trahat, & potentiam vestiāt: & quomodo potentiam in-
 erterem informet, aut quid ipsam extra organum educat,
 ad suscipiendum obiectum simulacrum; aut quo intro-
 ducatur. Non minus falso opinatur sensum esse formam
 organi, quem tamen facit puram potētiam passiua. Si
 autem per se est forma, sed sensibilibus gratia potentia; Er-
 go nil repugnat esse ipsum ens actu & actum: nec ip(su)m
 actum esse passiuum aliorū actuum. Sic & nos dicimus,
 omnem vim sentientem, sentire in quantum patitur: in-
 quantum vero patitur non esse rem illam, quam patitur
 sentitque, sed aliam, quam aliam, hoc est seipsam ipsa nō
 sentit de foris ita per accidēs, sed per essentiā. Omnis enim
 res cognoscit seipsam esse, & pugnat contra non esse, & a-
 mat se esse. Ergo seipsam per seipsam cognoscit, abdita

noticia, ut in 2. par. Metaph. lib. 1 ostendi: Alias vero res nō per se ipsas, sed quatenus ipsa res sentiens fit similis illis reb. sensibilib. Ergo sentit illas, quatenus sentit seipsā immutatam factamq; illis similem rebus, q̄ non est. Hinc elucet arcanum ignotum Philosophis, maxime vero Aristoteli. Quod Deus cum omnia sit per essentiam eminenter, non recipit scientiam rerum à rebus, sed per suam essentiam illas scit: proptereaque non vilescit res mortales sciendo, intelligendoque, ut ipse putat; non enim illas intuetur, nisi intuendo se causam, in qua relucent illæ & independent: quoniam inuentor non discit à re inuenta: Sed imitatores discunt ex ea. Seipsum nouit spiritus absque passione naturaliter: ipse enim à se pati non potest, cum sibi simillimus sit, idemque: sed illatæ passionēs continuæ in causa sunt, ut ipse se ignorare videatur: Sed ex propriis operationibus & aliorum spirituum se recognoscat, reflectendo in seipsum cognitionem passiuam extrinsecam quodam argumento. Ad rem redeuntes dicimus Aristoteli inspiciendam fuisse lucem, quæ res actū existens est, nec tamen non tingitur coloribus figurisque rerum: Et aer, qui ens est tenue calidumque & mobile; At omnem motionem recipit, ut calorem & frigus. Non ergo repugnat sentienti virtuti esse rem actus; Et eas res recipere, quas non existit: minime autem similes. Neque enim aerem spiritus sibi similem sentit, absque argumento dum mouetur æqualiter ac ipse: nec videt, dum non crassior fit ipso. Sed decipitur Aristoteles propterea quod putauit sensationem informatione fieri:

quapropter si formam habere sentiens non possit
 liam formam absque sui destructione recipere: Sicut ter-
 ra non recipit formam ignis, nisi destruatursse terre. Hoc
 quidem verum est, quando fieret per informationem to-
 talem ipsa sensatio: sed fit per immutationem modicam,
 quę non remouet vim sentientem ab eius forma prorsus,
 quia non totaliter immutat, sed reconcinnat illi formam
 sicut blandus calor motusque spiritum perficiunt simi-
 litudine: aut deturbat aliquantulum, sicut febris, pun-
 ctio, & frigus mediocre in ipsum agendo; Ex quo discit
 talia vitare obiecta. At quando penitus immutatur, pri-
 mam amittit formam & illam obliuiscitur & dediscit,
 quoniam ab altera penitus est possessus. Ita lignum sen-
 tit exiguum ignem, & robustum est, sed dolorosa potius
 sensatione: tandem mutatur in ipsum nec amplius dolet,
 nec meminit se fuisse lignum. Sufficit ergo modica im-
 mutatio ad sensationem faciendam: ex illa enim tota vir-
 tus reliqua obiecti illius consimilitudine cognoscitur, nō
 autem penitus; quoniam esset fieri illud. Quapropter vi-
 detur solus color superficialis, & per illum corpus inte-
 grum discursu noscimus. Et solus sonus percutientis, &
 ignis calor solus, & omnis rei quidem extrinsecum senti-
 mus, & intrinseca argumentamur, praterquam in gustu:
 Omnis autem scientia consistit in discursu ad reliquum
 obiecti, sensui absconditum. At angelo penetranti non
 celatur. Nam internum & externum rei patet illi. Decipi-
 tur etiam Aristoteles putās sensum passionem solummo-
 do perfectiuam esse: Nam voluptuosa & dolorifica fit,
 prout

prout obiecta conseruant destruuntque. Nec per accidens dolor fit, quatenus organū à vehementi sensibili destruitur. Nam & id dici posset de voluptate, quod scilicet fiat, quia perficitur organum: Sed quidem videtur doloris capax anima sentiens, tunc etiam quando obiectum non mouet organum, sed cogitando duntaxat, aut reminiscendo animal irascitur, dolet & letatur. Et in nobis hoc patet & in iumento, cum amiserit pullum. Præterea fiunt contraria circa idem subiectum. Ergo dolor in sentiente virtute sicut voluptas fit. Nec docere nos potuit, cur iucundum sit sensisse res: Sed tantum dicit, quoniam actuatur potentia. Et hoc falsum est: quoniam acturi dolorifica specie non est iucundum. Item transactis doloribus gaudet quoque spiritus. Ergo iucunditas eo fit, quod scientia conseruatrix est rerum omnium. Spiritus autem expertus bona ac mala, discit quid sectandum, quidque declinandum est illi. Quapropter & odiosarum rerum scientia bona est: Nolle febres, venena, bellum. suaue est animo, quoniam ita peritus fit. Quamuis simul renuat, cupiatque eas sentire interdum. Et quo Galenus putat esse duas animas.

Sed ita non est; sed in obiectis salus & damnum minimim reperiuntur. Et illius genera cupit, istius.

recusat simul, vt dictum est.

O 3

CA-

*Si sensus esset potentia passiva incorporea indiuisibilis, non
posset nisi semel sentire, nec multa, nec contraria si-
mul nec simulacra eorum; sed corpori
tenui mobilique hac omnia
conuenire.*

NON modo Aristoteles rationem suæ positionis redde-
re nequit quo scilicet pacto potentia, vbi informata
est aliqua forma sensibilis, possit aliam recipere; cum quæ
intus est prohibeat; vel vbi reponat, quam habebat, dum
nouam accipit: Et quo pacto, cum sit passiva, possit pro-
prium deponere actum, ac spoliari suo perfectiuo, quo
cum est magis vnum, quam compositum ex materia &
forma. Cum materia nulla possit propriam formam de-
pellere, nisi ab externa agente causa sibi auferatur. Nec ni-
gnis calorem, nec frigus terra deponunt, nisi à contrario
priuentur, nec quomodo illam obliuioni dat & post-
ea meminit.

Sed & hoc deterius declarat, quomodo possit eo dem
tempore contraria sentire calorem & frigus, albedinem
& nigredinem, contrariisque informari; cum sit incor-
porea, indiuisibilisque potentia, species autem multæ
diuisibilesque. Aiunt non esse contraria hæc in cogno-
scente virtute, sed in rebus ad inuicem. Potentia autem
contraria ipsa iudicat, non fit. Sed hoc absurdum est.
Sic

Sic enim neque potentia ipsa contraria esse iudicatur; ipsa enim res iudicat; prout afficitur, ab eis. Si à contrariis, contrario modo afficitur, contraria iudicat: si simili, similia.

Quapropter nunquam iudicabit contraria, à quibus non patitur contraria. Pati autem est informari apud Aristotelem. Ergo simul duobus contrariis informetur, est opus. Patet quidem in tactu aliter nos affici à frigore: & aliter à calore; ideoque dicimus illud frigus, hunc calorem. Si autem ita non pateretur, sed sicut qui specillis, utitur rubris, omnia rubra videt, & non suis colorat coloribus differentibus, ita potentia nisi contrario modo afficiatur, eadem reputabit esse contraria.

Præterea quomodo potest res multas simul sentire, nil dicunt hac ratione. Alii dicunt esse in sensu contraria, sicut dulcedo & albedo in pomo eodem subiecto: res diuersæ: Sed si ita est, Ergo potentia non iudicabit contraria esse contraria, sed diuersa: prout enim in ea recipiuntur, ita iudicantur. Alexand. vero hæc disquirit tandem ait, potentiam esse incorpoream, sed tamen formam organi corporei, in cuius partibus diuersis contraria recipiuntur, & à potentia simul iudicantur. Sed nil soluit; Eodem enim tempore eadem indiuisibilis potentia sentit plura & contraria: sentire autem non potest nisi informetur illis. Ita enim fit sentire Aristoteli. Ergo non sufficit organum informari, alioquin nunquam sentirentur.

Ipsa autem indiuisa est, & non sicut corpus partitur, & quod

quod in vaporibus, et in sanguinebus. Quia propter Aphrod. sentientem animam facit tandem corpoream, licet non dicat esse spiritum, sed vel formam spiritus vel corporis, hoc est temperiem vel ex temperie resultantem spiritum. Sed hanc speciem vocat indiuisibilem per se, sicut calor & albedo: diuisibilem vero per subiectum cui inhæret: Sicut albedo partitur ad partitionem albi. Hoc autem & nos asserimus: sed temperiem & spiritum sentire dicimus, quatenus res temperatæ sentiunt: non enim dant quod non habent. Vnde Aphrodisiensis nisi atrox positionis defensor sit, cogitur elementis sensum dare, alioquin misto illam non darent, cum & sensus passibilitas sit illis conueniens, & non relatio mixturæ, vt in alio libro scripsi. Nec iudicium passionis aliunde veniat misto, nisi ex miscibilibus, vel ex nihilo, vel à Deo, vel ab anima mundi, quæ non placent illi. At quidem nobis facile est, his respondere difficultatibus: Nam cum corporeus sit spiritus mutabilisque in diuersis sui partibus, potest simul mutari diuersis obiectis, omnesque simul sentire. Si autem informaretur, vnica tantum informaretur forma, nec nisi vnum sentiret. Eosdem porro motus in eo sopitos, aliis aduenientibus posse remanere, facile in aqua & in aere patet: Posteaque à consimilibus excitari & fieri reminiscenciam, memoriam, & discursus: qui enim passus est, aptior est pati: Profecto omnem sensationem immutationem esse tactus docet, qui calefit, frigescit, pungitur, lenitur, aggrauatur, patiendi non formam, sed mutationem. Gustus quoque & olfactus nullas formas, simu-

simulacraque admittunt, sed vapores & odores, qui sunt actiones caloris in crassitie vel in tenuitate ingesti. Sonum autem esse aeris motum, & non speciem nec formam, Aristoteles fatetur, & realiter recipi. Vbi licet valde incurare affectas ponentes simulacra intentionalia, immaterialiter & intentionaliter recipi in potentia immateriali: Cum hæc intentio non sit, quia nos ita intelligimus, sed quia est in natura. In natura autem reales sunt res, quæ mouent realiter sensum; quem alteratione fieri testatur Aristoteles, & sensatio omnis tactus, auditus, olfactus & gustus. Sed visio decepit eos, quoniam in pupilla visibilis obiecti imaginem conspiciamus, quod visionem intromittendo fieri contra Platonem eos docuit, & per informationem intentionalem. Sed Plato per motum & alterationem sensit docte. At nihil inde concludunt. Nam sunt in oculo tunicæ transparentes, & crystallinus humor ad excipiendam lucem speciem tinctam. Sed hæc species non informat sentientem spiritum prorsus, sed mouet modo ad iudicandum eius obiectum, vnde reflectitur. Nec remanet imagines in spiritu, licet ipse, quia subtilis est, lucidusque, possit eas recipere, sed motus tantum, qui quoniam cum imaginibus subierunt, efficiunt imaginari ac summare. Sed ex calore & frigore, ex sono, & saporibus & odoribus nulla profecto imago in sensu recipitur. Imago autem in visu per accidens sentitur, lux vero per se, quæ mouet vt est affecta. Nec incorporea sit potentia, vt corpora recipiat, cum aer & speculum corpora sint, eaque recipiant palam. Quomodo autem incorpo-

P

reum

reum recipiat corpus inexcogitabile est: nec quia recipit immaterialiter corpora, sit immaterialis: nam & speculum & aer immaterialiter recipiunt imagines materialium. Tandem patet error offerentium simulacra sensui, nil docentium quis ea producit, quomodo veniant & quis inferat potentiae: neque enim lapis nitens se sua forma spoliatur aut imagine, nec superficiali simulacro, ut stulte Lucretius opinatur. Nec multiplicatiua vis in lapide est, ut in igne. Oportet igitur ad lucem tinctam recurrere coloribus: Et per coloratam lucem nosse quantitatem subiectam colori, & figuram & motum quanti, dum in aliis semper sitibus vario modo ipsam repraesentat: quietem vero, ubi similiter. Sed de his alibi.

C A P V T XVII.

In diuersis sensorijs, non potentias diuersas informatrices, sed vnum eundem spiritum corporeum sentire & conferre obiecta quia idem obambulat omnia organa: & non dari sensum communem, ut Aristoteles scribit.

REDEVNTES autem ad Aristotelem dicimus diuersitatem obiectorum non comprobare diuersos sensus & sentientes formas: Namque album nigrumque opponuntur magis, quam dulce & album: Hæc enim simul manere possunt, non autem illa: Nihilominus sunt obiectum eiusdem visus. Indicant quidem varias sentiendi vias

vias modosque. Quod enim per calidum corpus patitur non admittitur ad sentientem animam, admittitur per graciliorem; & per transpicuam, quod non per opacam: idemque pomum in obtuso tactu frigiditatem imprimit quam extraneam habet, in lingua dulcedinem, innatum communicando calorem; in naso odorem, educendo tenuitatem suam calidiuseulam: In oculo albedinem, quæ eius est adparētia caloris. Quapropter idem calor, in tactu vocatur calor, in gustu sapor, in olfactu odor, in oculo candor & lux. Ipsa enim lux est viuus candor, & calor adparens, hoc est, visus, hoc est, attactus à longe per transparentiam. Atque eundem spiritum hæc obiecta omnia sentire, sed diuersis organis, sicut idem homo scribit penna, fecat gladio, & fodit ligone, palā est. Quando enim attente quippiam audit homo, non videt prætereuntes coram eo, & cum attentius inspicit, non audit vocantem. Et per Astrolabium inspiciens alterum claudit oculum, ut totus spiritus collectus in altero melius inspectet. Idem ergo spiritus audit, videt, gustat, quando quidem ex organis in organa ita accurrit. Ergo nō est forma organo affixa: tunc enim ab eo discedere non posset. Et quādo homo dormit oculis apertis, videret, audiret, tangeret cum omnes formæ sentientes suis in organis remaneant: sed in omnibus passionibus lætitiæ, iræ, risus, planctus, spei, mœstitiæ, conspicitur spiritus, nunc confluens in oculos eosque lucidos reddens, nunc in ore dilatari; nunc redire intus & minui, & turbari extrema, & frigescere. Corporeum ergo est, mobile, & passibile, principium sentiens. Est

vnus continuatur in cunctis sensoris, sicut acrimonia-
 libus sonantibus. At Veneris actus, qui sensus omnes
 languere facit, bene probat, sentientem spiritum esse v-
 nicum qui confluit ad fruendum voluptate, & tumefa-
 cit mentulam, & mox detumefacit. Et quidem si sensus
 multiplicandi sunt, miror, cur Aristoteles proprium sen-
 sum Veneris non fecerit: cum à se non audiens rationem,
 mentula irrigatur, & ipsa vna apta est sentire voluptatem
 eiusmodi, ob suæ carnis spongiositatem; sicut lingua sa-
 porem, & ob mordacitatem caloris per ipsam transeun-
 tis. Tribuendus ventriculo erat & sensus famis & sitis,
 quippe cum in ipso tantum fiant, non autem in oculis, &
 aliis organis.

Præterea videns homo pomū, scit saporem illi inesse &
 odorem. Ergo ille spiritus, qui videt, odorat, tangit & gu-
 stat. Alioquin conferre simul obiecta eiusdem subiecti
 non possent: sed essent sicut ego & tu. Aristoteles hoc
 perpendens, sufficere ait quinque sensus: sed necesse est
 addere sensum communem: quem in anteriori capitis
 cella quidam sui reponunt, alii in corde. Et in sensu com-
 muni dicit omnes sensus conuenire, & iptum esse sicut
 centrum, sensus cæteros sicut lineas ab eo ad Peripheriam
 extensas. Pulchra comparatio, sed dictis contraria suis.
 Si enim sensus formæ sunt organis affixæ, nunquam do-
 cebit quomodo introcurrant ad sensum communem,
 conferantque computata obiecta, quando simul vide-
 mus, audimus, gustamus & odoramus. Et quomodo di-
 scedere possint formæ & req̃ire dicet nūquam. Siquidem

in

in corpore non funt huiusmodi lineæ & niteat, quoniam
 potentiis, quoniam sunt affixæ externis organis, à quibus
 non recedunt. Nec quomodo centrum simul plura no-
 fcat, si vnum est indiuisibileque: minus autem simul.
 Neque enim lineæ plures ipsum plurificant; ipse enim iu-
 dicat omnia obiecta. Ergo illis informetur oportet simul,
 cum iudicat simul. Et cum indiuisibile sit, quomodo po-
 test? Nec Aphrod. hæc anxie disquirens satisfacit. Nobis
 autem facile est ponentibus spiritum vnum corporeum
 tot rebus simul in diuersis partibus sui immutari, conti-
 nuatis per totum corpus: qui quando totus vel maiori
 pars in aliquo colligitur sensorio, minor est in aliis & ægre
 sentit, aut functiones cæteras edit.

CAPVT XVIII.

*Animam non esse corporis formam, sed Dominam
 & accollam: excepta mente hu-
 mana.*

PRÆCEDENTES sermones bene quoque declarant ani-
 mam sentientem non esse actum seu formam corpo-
 ris organici potentis opera vitalia edere, veluti definit A-
 ristoteles. Comprobatum est enim ipsam de sensorio in-
 sensorium moueri & de exterioribus ad exteriores partes:
 Esseque corpoream, mobilem, tenuem, non affixam or-
 gano, sed intermanentem, sicut multi in naue milites, &
 gentes in domo, & homines in ciuitate: qui diuersis in
 P 3 officii-

quapropter si forma non haberet sensum non posset al-
 liam formam absque sui destructione recipere: Sicut ter-
 ra non recipit formam ignis, nisi destruatursse terre. Hoc
 quidem verum est, quando fieret per informationem to-
 talem ipsa sensatio: sed fit per immutationem modicam,
 quę non remouet vim sentientem ab eius forma prorsus,
 quia non totaliter immutat, sed reconcinnat illi formam
 sicut blandus calor motusque spiritum perficiunt simi-
 litudine: aut deturbat aliquantulum, sicut febris, pun-
 ctio, & frigus mediocri in ipsum agendo; Ex quo discit
 talia vitare obiecta. At quando penitus immutatur, pri-
 mam amittit formam & illam obliuiscitur & dediscit,
 quoniam ab altera penitus est possessus. Ita lignum sen-
 sit exiguum ignem, & robustum est, sed dolorosa potius
 sensatione: tandem mutatur in ipsum nec amplius dolet,
 nec meminit se fuisse lignum. Sufficit ergo modica im-
 mutatio ad sensationem faciendam: ex illa enim tota vir-
 tus reliqua obiecti illius consimilitudine cognoscitur, nō
 autem penitus; quoniam esset fieri illud. Quapropter vi-
 detur solus color superficialis, & per illum corpus inte-
 grum discursu noscimus. Et solus sonus percutientis, &
 ignis calor solus, & omnis rei quidem extrinsecum senti-
 mus, & intrinseca argumentamur præterquam in gustu.
 Omnis autem scientia consistit in discursu ad reliquum
 obiecti, sensui absconditum. At angelo penetranti non
 celatur. Nam internum & externum rei patet illi. Decipi-
 tur etiam Aristoteles putās sensum passionem solum mo-
 do perfectiuam esse: Nam voluptuosa & dolorifica fit,
 prout

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
prout obiecta conseruant destruiuntque. Nec per accidens dolor fit, quatenus organū à vehementi sensibili destruitur. Nam & id dici posset de voluptate, quod scilicet fiat, quia perficitur organum: Sed quidem videtur doloris capax anima sentiens, tunc etiam quando obiectum non mouet organum, sed cogitando duntaxat, aut reminiscendo animal irascitur, dolet & latatur. Et in nobis hoc patet & in iumento, cum amiserit pullum. Præterea fiunt contraria circa idem subiectum. Ergo dolor in sentiente virtute sicut voluptas fit. Nec docere nos potuit, cur iucundum sit sensisse res: Sed tantum dicit, quoniam actuatur potentia. Et hoc falsum est: quoniam acturi dolorifica specie non est iucundum. Item transactis doloribus gaudet quoque spiritus. Ergo iucunditas eo fit, quod scientia conseruatrix est rerum omnium. Spiritus autem expertus bona ac mala, discit quid sectandum, quidque declinandum est illi. Quapropter & odiosarum rerum scientia bona est: Nolle febres, venena, bellum suaue est animo, quoniam ita peritus fit. Quamuis simul renuat, cupiatque eas sentire interdum. Et quo Galenus putat esse duas animas.

Sed ita non est; sed in obiectis salus & damnum mi-

sum reperiuntur. Et illius genera cupit, istius.

recusat simul, vt dictum est.

O 3

CA-

Sic enim neque potentia ipsa contraria esse iudicaret; ipsa enim res iudicat; prout afficitur, ab eis. Si à contrariis, contrario modo afficitur, contraria iudicat: si simili, similia.

Quapropter nunquam iudicabit contraria, à quibus non patitur contraria. Pati autem est informari apud Aristotelem. Ergo simul duobus contrariis informetur, est opus. Patet quidem in tactu aliter nos affici à frigore: & aliter à calore; ideoque dicimus illud frigus, hunc calorem. Si autem ita non pateretur, sed sicut qui specillis; utitur rubris, omnia rubra videt, & non suis colorat coloribus differentibus, ita potentia nisi contrario modo afficiatur, eadem reputabit esse contraria.

Præterea quomodo potest res multas simul sentire, nil dicunt hac ratione. Alii dicunt esse in sensu contraria, sicut dulcedo & albedo in pomo eodem subiecto: res diuersæ: Sed si ita est, Ergo potentia non iudicabit contraria esse contraria, sed diuersa: prout enim in ea recipiuntur, ita iudicantur. Alexand. vero hæc disquirens tandem ait, potentiam esse incorpoream, sed tamen formam organi corporei, in cuius partibus diuersis contraria recipiuntur, & à potentia simul iudicantur. Sed nil soluit; Eodem enim tempore eadem indivisibilis potentia sentit plura & contraria: sentire autem non potest nisi informetur illis. Ita enim fit sentire Aristoteli. Ergo non sufficit organum informari, alioquin nunquam sentirentur.

Ipsa autem indivisa est, & non sicut corpus partitur, quod

quod in corpore variatur, in his rebus, quapropter Aphrod. sentientem animam facit tandem corpoream, licet non dicat esse spiritum, sed vel formam spiritus vel corporis, hoc est temperiem vel ex temperie resultantem spiritum. Sed hanc speciem vocat indiuisibilem per se, sicut calor & albedo: diuisibilem vero per subiectum cui inhaeret: Sicut albedo partitur ad partitionem albi. Hoc autem & nos asserimus: sed temperiem & spiritum sentire dicimus, quatenus res temperatae sentiunt: non enim dant quod non habent. Vnde Aphrodisiensis nisi atrox positionis defensor sit, cogitur elementis sensum dare, alioquin misto illam non darent, cum & sensus passibilitas sit illis conueniens, & non relatio mixturæ, ut in alio libro scripsi. Nec iudicium passionis aliunde veniat misto, nisi ex miscibilibus, vel ex nihilo, vel à Deo, vel ab anima mundi, quæ non placent illi. At quidem nobis facile est, his respondere difficultatibus: Nam cum corporeus sit spiritus mutabilisque in diuersis sui partibus, potest simul mutari diuersis obiectis, omnesque simul sentire. Si autem informaretur, vnica tantum informaretur forma, nec nisi vnum sentiret. Eosdem porro motus in eo sopitos, aliis aduenientibus posse remanere, facile in aqua & in aere patet: Posteaque à consimilibus excitari & fieri reminiscenciam, memoriam, & discursus: qui enim passus est, aptior est pati: Profecto omnem sensationem immutationem esse tactus docet, qui calefit, frigescit, pungitur, lenitur, aggrauatur, patiendi non formam, sed mutationem. Gustus quoque & olfactus nullas formas, simu-

simulacraque admittunt, sed sapores & odores, qui sunt actiones caloris in crassitie vel in tenuitate ingelti. Sonum autem esse aeris motū, & nō speciem nec formam, Aristoteles faterur, & realiter recipi. Vbi licet valde incurfare affectas ponentes simulacra intentionalia, immaterialiter & intentionaliter recipi in potentia immateriali: Cūm hæc intentio non sit, quia nos ita intelligimus, sed quia est in natura. In natura autem reales sunt res, quæ mouent realiter sensum; quem alteratione fieri testatur Aristoteles, & sensatio omnis tactus, auditus, olfactus & gustus. Sed visio decepit eos, quoniam in pupilla visibilis obiecti imaginem conspiciamus, quod visionem intromittendo fieri contra Platonem eos docuit, & per informationem intentionalem. Sed Plato per motum & alterationem sensit docte. At nihil inde concludunt, Nam sunt in oculo tunicæ transparentes, & crystallinus humor ad excipiendam lucem specietinctam. Sed hæc species non informat sentientem spiritum prorsus, sed mouet modo ad iudicandum eius obiectum, vnde reflectitur. Nec remanet imagines in spiritu, licet ipse, quia subtilis est, lucidusque, possit eas recipere, sed motus tantum, qui quoniam cum imaginibus subierunt, efficiunt imaginari ac summare. Sed ex calore & frigore, ex sono, & saporibus & odoribus nulla profecto imago in sensu recipitur. Imago autem in visu per accidens sentitur, lux vero per se, quæ mouet vt est affecta. Nec incorporea sit potentia, vt corpora recipiat, cūm aer & speculum corpora sint, eaque recipiant palam. Quomodo autem incorpo-

P

reum

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 reum recipiat corpus inexcogitabile est: nec quia recipit immaterialiter corpora, sit immaterialis: nam & speculum & aer immaterialiter recipiunt imagines materialium. Tandem patet error offerentium simulacra sensui, nil docentium quis ea producit, quomodo veniant & quis inferat potentiae: neque enim lapis nitens se sua forma spoliata aut imagine, nec superficiali simulacro, ut stulte Lucretius opinatur. Nec multiplicatiua vis in lapide est, ut in igne. Oportet igitur ad lucem tinctam recurrere coloribus: Et per coloratam lucem nosse quantitatem subiectam colori, & figuram & motum quanti, dum in aliis semper sitibus vario modo ipsam repraesentat: quietem vero, ubi similiter. Sed de his alibi.

CAPVT XVII

In diuersis sensoriis, non potentias diuersas informatrices, sed unum eundem spiritum corporeum sentire & conferre obiecta quia idem obambulat omnia organa: & non dari sensum communem, ut Aristoteles scribit.

REDEVNTES autem ad Aristotelem dicimus diuersitatem obiectorum non comprobare diuersos sensus & sentientes formas: Namque album nigrumque opponuntur magis, quam dulce & album: Hæc enim simul manere possunt, non autem illa: Nihilominus sunt obiectum eiusdem visus. Indicant quidem varias sentiendias
 yias

vias modosque. Quod enim per crassam corporis partem non admittitur ad sentientem animam, admittitur per graciliorem; & per transpicuam, quod non per opacam: idemque pomum in obtuso tactu frigiditatem imprimit quam extraneam habet, in lingua dulcedinem, innatum communicando calorem; in naso odorem, educendo tenuitatem suam calidiuseulam: In oculo albedinem, quæ eius est ad parētia caloris. Quapropter idem calor, in tactu vocatur calor, in gustu sapor, in olfactu odor, in oculo candor & lux. Ipsa enim lux est vius candor, & calor adparens, hoc est, visus, hoc est, attactus à longe per transparentiam. Atque eundem spiritum hæc obiecta omnia sentire, sed diuersis organis, sicut idem homo scribit penna, fecat gladio, & fodit ligone, palā est. Quando enim attente quippiam audit homo, non videt prætereuntes coram eo, & cum attentius inspicit, non audit vocantem. Et per Astrolabium inspiciens alterum claudit oculum, ut totus spiritus collectus in altero melius inspectet. Idem ergo spiritus audit, videt, gustat, quando quidem ex organis in organa ita accurrit. Ergo nō est forma organo affixa: tunc enim ab eo discedere non posset. Et quādo homo dormit oculis apertis, videret, audiret, tangeret cum omnes formæ sentientes suis in organis remaneant: sed in omnibus passionibus lætitiæ, iræ, risus, planctus, spei, mœstitiæ, conspicitur spiritus, nunc confluens in oculos eosque lucidos reddens, nunc in ore dilatari; nunc redire intus & minui, & turbari extrema, & frigescere. Corporeum ergo est, mobile, & passibile, principium sentiens. Est

vnus conuincit non eundem sensum, sicut acingit
 analibus sonantibus. At Veneris actus, qui sensus omnes
 languere facit, bene probat, sentientem spiritum esse v-
 nicum qui confluit ad fruendum voluptate, & tumefa-
 cit mentulam, & mox detumefacit. Et quidem si sensus
 multiplicandi sunt, miror, cur Aristoteles proprium sen-
 sum Veneris non fecerit: cum à se non audiens rationem,
 mentula irrigatur, & ipsa vna apta est sentire voluptatem
 eiusmodi, ob suæ carnis spongiositatem; sicut lingua sa-
 porem, & ob mordacitatem caloris per ipsam transeun-
 tis. Tribuendus ventriculo erat & sensus famis & sitis,
 quippe cum in ipso tantum fiant, non autem in oculis, &
 aliis organis.

Præterea videns homo pomū, scit saporem illi inesse &
 odorem. Ergo ille spiritus, qui videt, odorat, tangit & gu-
 stat. Alioquin conferre simul obiecta eiusdem subiecti
 non possent: sed essent sicut ego & tu. Aristoteles hoc
 perpendens, sufficere ait quinque sensus: sed necesse est
 addere sensum communem: quem in anteriori capitis
 cella quidam sui reponunt, alii in corde. Et in sensu com-
 muni dicit omnes sensus conuenire, & ipsum esse sicut
 centrum, sensus cæteros sicut lineas ab eo ad Peripheriam
 extensas. Pulchra comparatio, sed dictis contraria suis.
 Si enim sensus formæ sunt organis affixæ, nunquam do-
 cebit quomodo introcurrant ad sensum communem,
 conferantque computata obiecta, quando simul vide-
 mus, audimus, gustamus & odoramus. Et quomodo di-
 scedere possint formæ & redire dicet nūquam. Si quidem

in corpore non functio huiusmodi. & linea iniqua in
 potentiis, quoniam sunt affixæ externis organis, à quibus
 non recedunt. Nec quomodo centrum simul plura no-
 scat, si vnum est indiuisibileque: minus autem simul.
 Neque enim lineæ plures ipsum plurificant; ipse enim iu-
 dicat omnia obiecta. Ergo illis informetur oportet simul;
 cum iudicat simul. Et cum indiuisibile sit, quomodo po-
 test? Nec Aphrod. hæc anxie disquirens satisfacit. Nobis
 autem facile est ponentibus spiritum vnum corporeum
 tot rebus simul in diuersis partibus sui immutari, conti-
 nuatis per totum corpus: qui quando totus vel maiori
 pars in aliquo colligitur sensorio, minor est in aliis & ægre
 sentit, aut functiones cæteras edit.

CAPVT XVIII.

*Animam non esse corporis formam, sed Dominam
 & accolam: excepta mente hu-
 mana.*

PRÆCEDENTES sermones bene quoque declarant ani-
 mam sentientem non esse actum seu formam corpo-
 ris organici potentis opera vitalia edere, veluti definit A-
 ristoteles. Comprobatum est enim ipsam de sensorio in
 sensorium moueri & de exterioribus ad exteriores partes:
 Esseque corpoream, mobilem, tenuem, non affixam or-
 gano, sed intermanentem, sicut multi in naue milites, &
 gentes in domo, & homines in ciuitate: qui diuersis in

officinis, plateis, & libris & c. in diuersa obcurrunt func-
 nes. Et qui asserunt esse actum organici corporis, fatentur
 corpus esse illius organum, sicuti nos. Nullum autem a-
 gens principium informat proprium instrumentum, sed
 mouet regitq;. Ergo non est forma. Et Aristoteles hoc fa-
 teri cogitur, dum actiuam virtutem dicit in passiuam
 causam prodire tanquam in aliud ab alio, in 9. Metaphys.
 & alibi non esse idem agens patensque sæpe clamat. For-
 ma autem vnum fit cum materia, Ergo vnum agens pa-
 tiensque: quod absurdum illi est, non autem nobis. Præ-
 terea corpus distinctum est in ossa, neruos, carnes & visce-
 ra, totq; in membra differētia colore, dispositione, actio-
 ne, temperamento & difformitate, ita vt nullo pacto vni-
 forme sit, & vnica forma constare possit. Aqua quidem v-
 niformis est & ignis, & res similes, & hæ vnica informā-
 tur forma: at animal tanta ornatur difformitate, vt stul-
 tum sit, ab vna forma posse ipsum informari, putare. For-
 ma est vis actiua in igne, vt calor, sed alii dicunt igneitas
 & aqueitas, quoniam putant aliam esse formam totius,
 cum Auic. Compositis autem rebus temperamentum
 est forma, sicut Galenus intelligit ipsiq; Peripateretici com-
 ponentes omnia ex quatuor elementis, licet nos vno tan-
 tum constare declarauerimus. At Alexander qui nō tem-
 peramentum sed speciem resultante in ex temperamento
 formam dicit, nil noui affert: Nā postremus habitus mi-
 sturæ erit, aut generationis misti, vel simplicis. Sicut quā-
 do aqua fit aer, passim attenuatur & calefit, donec ad mo-
 tum agitur. Vbi vltima tenuitas, & caliditas, quæ ipsam in
 acris

acris essentia respondet, constituitq; dicitur forma aeris. Sic
in misto. Neq; enim additur nisi modus gradusque talis.
tantisq;. In Metaph. autem hunc gradum differentialem
ex esse & non esse exponimus: quo enim est aer, non ignis;
nec lapis, nec terra. Porro animal diuersas habet partes, te-
nues, liquidas crassas, molles, duras, albas, rubras, omnes
quidem proprio habitu ac temperie donatas. Igitur Ari-
stoteli impossibile est vnica informare forma. Nec irrel-
lectus, nec ratio, nec sensus formæ ipsius sunt, vt putat A-
ristoteles; sed ait, anima non est materia, neque composi-
tum; Ergo est forma. Nos autem respondemus esse agen-
tem causam interclusam & intra operantem in corpore.
Et quidem spiritum dicimus compositum ex calore &
materia tenuissima. Patet autem diuisi serpentis duas fie-
ri partes, quorum qualibet mouetur adhuc portione sue
animæ. Diuisibilis ergo est materialisq;, habitatq; in ner-
uis: Et quia sunt angusti valde in vermibus, diu exire labo-
rat. At ipsi aiunt, erat vna in actu & multæ in potentia; id-
circo partitur. Sed ineptissime garriunt. Non enim quip-
piam vnum esse multa in potentia potest, nisi sit etiam
partibilis in illa multa: Dum non diffunditur sicut lux;
sed partitur sicut chorda corporalis. Multa inuper dicta
sunt superius, de corporitate ipsius. Ergo solum animal
vnum est compositione, quoniam vnum habet spiritum,
multasq; partes compositas in vnum consensum, ordi-
nem, & formam totalem, integratam ex multis partiali-
bus, sicut domus & nauis. Et sic melius sentit Auic. quam
Auerroes, vt in Metaph. docuimus.

Hoc c.

~~PATROCINADO POR EL CANAL~~ ~~otro canal de google~~
 inde ad ideam agentis translatum est, & ad ipsam agen-
 rem virtutem. Hic autem sumitur pro habitu postremo
 rei genitæ, quæ multiplex est; sed respondet ad certum
 modum ideæ in diuina mente, ex qua animal habet vni-
 tatem, & non ex hac Aristotelica forma: Scotus autem
 non inepte sufficere docet vnitatem compositionis. Non
 negem tamen mentem à Deo infusam posse formam esse
 animalis humani, quin asseram cum clementina ita de-
 cernente. Sed decretum fuit (de Sum. Trin. & fid. Catol.)
 contra Auerroem, ponentem vnicum modo intellectū
 in omnibus hominibus, non informantem, sed solum
 assistentem & eo modo, quo S. Augustin. in CHRISTO
 ponit Deitatem. Vt autem errorem Auerr. euerteret,
 dixit Papa, cuilibet homini inesse animam propriam
 informantem. Quod Platónizantes Theologi glossant.
 Nos autem credimus, vt Papa dicit. Anima enim quæ
 à DEO immittitur, non ex materiali pendet tempera-
 mento, sed à DEO, sicut lux à sole, ita quod potest di-
 uersa temperamenta colligata informare, sicut lumen si-
 mul informat speculum, aerem, nubem, actuatque.
 Sed res ex materia emergens, nullo pacto potest forma
 esse temperamentorum diuersorum. Talis autem est
 omnia, quam Aristoteles cognouit. A DEO enim ipse
 nihil producit, nisi motum primæ sphaeræ, quem alii
 motores imitantur. Vt Alexander ostendit Peripateti-
 corum princeps, in libro de Anim. Ad doctrinæ huius
 complementum examinanda videntur alia sentiendi
 genera,

genera, quæ Aristotelem faciunt inuentorem animarum
 aliarum ignotarum,

CAPVT XIX.

Peripateticos ex vna anima indiuisibili plures partes efficere, aut animas aut facultates differentes.

PERIPATETICI vnum facere animal conati, tollentes trinitatem animæ contra Platonem, in varietatem incidunt deteriozem. Non enim tres modo sed multas animas, aut partes ponunt in animali: insuper & quinque sensus, quinque informatos formis, & superaddunt sensum communem, qui conferat obiecta particularium. Ac memoratiuam faciunt rem aliam, quoniam retinet species, sensus autem recipit. Item diuisim inueniuntur. Muscæ enim sensus pollent & memoria carent: Nam expulsæ redeunt subito ad mordendum, vnde malum imminet earum.

Posthunc dicunt extare imaginatiuum differentem à memoria: Nam multi bene sentiunt & memorant, at prauè imaginantur. Item sensus & intellectus non decipiuntur vt imaginatio. Item in dormiētibus non est sensus, sed est imaginatio. Et in nobis est imaginatio, non in ostreis & vermibus: fit enim sensus non volentibus nobis & illis, sed imaginatio etiam nolentibus & in somno. Et sensus est obiecti præsentis, imaginatio absentis. Addunt aliam esse rationalem, quæ discurrit à notis
 Q adigno-

ad ignota, quod sensus & memoria non faciunt. Hinc
 eandem alii faciunt intellectuam, alii separant: huiusque
 munus adsignant nosse res in vniuersali, vt genera & spe-
 cies: Et in hoc consistere sapientiam & principiorum no-
 titiam: scientiam verò esse discursum ab his. At sensum
 nosse separabilia, quorum non est scientia, cum sint infi-
 nita & varia: Scimus enim hominem sed non hunc & il-
 lum. Iterum Aristoteles ostendit sensum esse aliud ab in-
 tellectu, quoniam ille vehemēti sensibili corrumpitur, vt
 ab igne & tonitruo. Intellectus vero à vehemēti intelli-
 gibili perficitur roboraturq; Quo enim vniuersaliora &
 abstractiora nouit, perficitur magis ad intelligendum. Et
 quoniam intelligit res absq; materia, vult ipsum esse sepa-
 ratum immaterialemq; Et hic alii interpretatur separatum
 ab objectis, alii à corpore, vt non sit actus corporis, ideoq;
 separabilem esse & immortalem. Sed cum intelligere sit
 passio, Aristoteles adiunxit alterum intellectum agen-
 tem, qui reddit immateriales res materiales, præbetq; de-
 fecatas materias intellectui cognoscendas passiuo. At ipse
 actius non intelligit, quoniam intellectus est passio.
 Hinc altereantur Aristotelici. Nam alii cum Alexandro
 asserunt intellectum actiuum esse immixtum, immorta-
 lem, immaterialem, passiuum verò esse temperamenti
 habitum. Vnumque esse intellectum agentem in cunctis
 hominibus, non autem passiuum. Auerroes vtrumque
 abstrahit & æternat, esseque vnum in omnibus & differre
 ab inuicem, quia alter patitur, alter agit: non autem esse in
 bestiis: Beatitudinemque humanam paucissimis conue-
 nire,

nire, qui intellectu copulatur abstrahit per scientias rerum omnium quas in cogitatione quadam noua potentia Auerr. apponit. Latini cuilibet homini dant propriam animam secundum Aristotelem & intellectum agentem & passiuum esse duas facultates eiusdem animæ rationalis: & non organicas. Cæteris dant cellas in capite cum Arabibus & lædi alteram sine altera putant. Verum superaddit Aristoteles animam motiuam, quoniam eius munus est opus, non scientia. Et alii vegetatiuam & nutritiuam, cuius est alere corpus. Nam hæc in plantis est absque sensu, & in brutis sensus absque intellectu, sed motiua non sine sensu.

CAPVT XX.

Memoriam in sentiente spiritu reponendam, eundemque sentire & recordari.

HAs opiniones in suo loco reprobauimus: hic non repetam, nisi quæ utilia sunt ad probandum sensum omnibus inesse rebus, & has animæ partes vel animas, non esse nisi diuersos operandi & cognoscendi modos eiusdē virtutis, non autem animas diuersas. Memoriam esse sensum anticipatum iam diximus: Eas n. modo res recordamur, quas sensimus. Eadem ergo virtus sentit species seruaturq;: At tamen & demonstrauimus sensum immutatione fieri & non informatione. Ergo species non seruantur sed motiones. Pater autem quoniam cum recordamur rei dolorificæ aut lætæ, aut stomachosæ, renouatur

in nobis color deletus, aut nausea, sed non ita fortiter, quoniam obiectum non præsens mouet, sed sicut cicatrix quasi remansit, iccirco nunquam recordatur alicuius rei animal, nisi cum sentit rem similem illi, quoniam iterum patitur consimiliter. Quot autem sunt similitudines, tot sunt reminiscentiæ: hoc est, similitudo substantiæ, temporis, loci, actionis, passionis, operationis figuræ, temperiei, accidentis; & similitudo differētiarum & similitudo adhuc similitudinum inuenitur. Sensus ergo recipit passionem & in sensu excitatur & renouatur, id est, in spiritu sentiente. Et hæc renouatio est memoria. Nec fit aliud à sensu, quoniam in sensu non remanet passio absente obiecto, vt in memoria. Nam manifeste remanet, & licet color in oculo non sit, est tamen eius affectio in spiritu, qui est in oculo, & in cerebro. Neque enim oculus est sensus, sed spiritus. Vere etiam animalia multa plus sentiunt, quam recordantur, & hoc in genere hominum quoque inuenitur, vt non putemus aliorum esse generum sentire & memorare. Qui enim spiritu valde tenui calidoque sunt, sentiunt percipiuntque subito omnia, quoniam tenuitas facile patitur. Sed non remanet motio, cum quia à succedentibus motionibus facile deletur; tum quia continuo spiritus foras exhalat, sicut flamma de candela, & quæ intelligit sensitque, communicare succedenti spiritui, qui etiam ex sanguine vaporeque continuo fit, nō vacat: Ita quod proprii motus cum eo euanescent. Hoc autem patet in phreneticis à calefacto cerebro perdentibus memoriam; plerique etiam in graui

gravi ægitudine totam amittunt scientiam; Veniens enim passio morbi delet, tegitque passiones exiguas: Ita quod exhalans spiritus non communicat genito nisi passionem maiorem: Itaque temporis diuturnitate omnia obliuiscitur. Senes quoque facile obliuiscuntur, quia nimis attenuatus spiritus facile exhalans inest illis. Et huiusmodi tenuitate præditi, præsentiant aeris passiones, in quo res fiunt, prædicuntque, ac deinde non meminerunt quæ prædixerant. Quare Galenus de morbo non vulg. inquit: Quibus multus inest calor, eorum spiritus adeo exacuitur ut spatio temporis breuissimo, omnia lustret & omnia cognoscat. Idem fere Aristoteles de Sybillis & Bacchis. Quapropter nil mirum si muscæ spiritu tenuissimæ memoria careant: hoc enim non indicat portionem sentientem esse aliam à memorante; sed eundem sensum non esse semper vtrique aptum operationi. Neque enim quia non aptus est, quispiam bello, non est homo. Porro cum nos quippiam meminisse cupimus, cogitamus locum, tempus & similia, quousque recordemur, quando memoria sopita est, non penitus perdita: & simili nouo motu renouamus veterem sopitum motum, qui vel exhalatione, vel aliorum motuum superuentu euauerat. Petrus noster N. feruentissimi spiritus sagacissimus est quoque sensus, ut in exiguo multa pernoscat argumētando: Sed memoria exilis est valde. Nec crassi spiritus: memoria pollent; nā pauci in ipsis motus, nisi vehementes imprimi possunt, sed impressi remanēt diutius. Hic irideas Peripateticos qui ponunt memoriam corporalem:

Q 3:

con-

contra propria decreta & cerebro siccos memoratiuus valde humidos parũ. Imo sicci à nimio calore, vt patuit, parum memorant. Humidi multum, sed pauca obiecta: res enim languidæ actionis non imprimuntur in eis: At temperati facile recipiunt, retinentque, & communicant doctrinam successoribus. Iccirco Pharmacis spiritus temperies immutatur, fitque memoratiuus, vel obliuioſus. Ars quoque memoriæ localis sensui exposita in rebus valde sensibilibus & notis ponēs res similitudine cognitas, ostendit memoriā esse sensum debilitatum, qui ita renouatur & roboratur. Item si memoria sequitur temperiem, ergo corporea virtus, passibilisque memoratiua est, non autem incorporea, vt dicebamus.

CAPVT XXI.

*Eandem animam sentientem & memoratiuam esse
imaginatiuam, & discursiuam.*

IMAGINATIVAM vim esse ipsammet sensitiuam, & memoratiuam palam est: qui enim plurimas res sentiūt memoriq; tenent, plurimas quoq; imaginantur copulando, & diuidendo moriones ipsarum. Nec quispiam ad imaginationem mouetur, nisi per similitudinem, aut similitudine, sicut memoratio fit, & representatio & sensus. Iccirco in somniis perceptas sensu res imaginamur. Rex de regimine; Nauta de nauigatione, Doctor de doctrinis, & quilibet de his, quæ tractat, somniat; magis

magis autem de his quæ amant, aut emet valde. Imaginari autem nil est nisi aliam sentire rem super ea, quæ sensimus: Itaque vocetur supersentire. Admiratur Plato quando rem imaginando aliquam plurimæ suppetunt simul aliæ, quæ videntur quasi aues in phantasia volitare. Hoc autem indefit, quod imaginatio est moueri: Et aliquam recolendo rem in sua motione, quam indidit nobis, omnes illi similes excitantur, quoniam omnes motiones, passionisque illi similes renouantur in tenuissimo spiritu, & vapores & affectus à carne & humoribus, & res quæcunque apta est excitare imaginem in nobis præsertim desiderantibus, aut timentibus, aut odientibus, dispositisque ad illam. Inventionesque omnes in imaginatiua non deprauata locum habent. Ita Bombardas à tonitruo inuenimus, siue Salmonemus primo, siue Germanus: ferram ex dentibus vel spina dorsi piscium; Naues ex auibus, &c. Nam ex similibus in anima motionibus derelictis ad similes iterum mouemur, vt pateat imaginationem esse discursum & sensum & memoriam, hoc est supersentire & sentire & resentire. Interdum amittitur imaginatiua remanente sensu & memoria, nec ideo est alia res. Hoc autem aduenit à sensatione vehementi affectum permagnum relincente: qua vna adeo afficitur, agitaturque spiritus, quod aliam quamcunque per illam metitur: Ita sunt furiosi ab amore vel dolore; qui semper eadem re dolent, aut lætantur, aut timent: & omnis res alia apparet illamet; sicut enim

æger

T_X
 æger spiritus exilis inspiciens in parietem quamcunque
 hominis delineationem, videtur sibi videre hominem,
 aut beluam, magis autem quod amat, aut timet, ita ima-
 ginerei captus agitur. Igitur imaginatio nunquam a-
 mittitur, sed deprauatur ex passione vehementi, sicut &
 sensus: Nam vident ita affecti, vt Poeta ait; & geminos
 soles, & duplices se ostendere Thebas; sæpe & in spiritum
 cerebro habitantem insurgunt fuligines & fumi & horri-
 bilia videre faciunt impediuntque iudicium verarum i-
 maginum, interturbando motiones spiritus certas, ordi-
 natasque ad discursum. Nec quidem Aristoteles debuif-
 set imaginatrici sæpe fallaci committere domientis cu-
 ram animalis, sed rationali potius, cui inuigilare propri-
 um erat magis, sed cum videret hominem decipi in ima-
 ginando, quod non est, & in somnis, hanc deceptionem
 esse creberrimam, partem animæ nouam pro tunc com-
 miniscitur. Falso quoque non esse sensum rei absentis do-
 cet: cum illas & videre & tangere vehementer affecti vi-
 deamur, nec sit alius sensus videns in præsentia, & absen-
 tia, licet decipiatur iste, quoniam ratio decipiendi est ab-
 sentia rei, quam vt præsentem videt, & in sensu remanere
 imagines palam est intuentibus albißimas res, & audien-
 tibus rumores pergrandes, quibus remanet quasi albor
 in oculo, & tinnitus in aure, quæ sunt organa; multo ergo
 magis in spiritu. Falsum est quoque ostrea non imagi-
 nari; si enim retinent memoria, imaginantur, quoniam
 est supersentire retentas sensu res, imaginatio. At discursus
 esse imaginationem liquet magis. Discurremus e-
 nim

ab cognitis à sensu ad ignotas res. Hoc idem facit imaginatrix, fingit arcem in aere, hominem tricipitem, quoniam nota est sibi arx, & aer & homo, & caput, ideoque copulat ista simul & vnam diuidendo notionem, semihominem imaginatur, & cum altero dimidio semicaprum. Imaginamur regem non visum, videndo quempiam in dignitate magistratum, & quia notionem magnitudinis & paruitatis habemus, copulamur magistratui viso magnitudinem ac dicimus ita est Rex. Quapropter semper à similibus procedimus. Ita in sensu quando video Petrum mihi videor videre Dionysium sibi similem, & sentimus rem in alia re præsentialiter in sensu, ita in discursu; ex his quæ potentialiter sensimus aut recordamur, ad quas non sensimus procedimus. Ex Papæ Maiestate Dei maiestatem intuemur, & ex ventorum tenuitate visibili Angelos inuisibiles sentimus, & nominamus interdum, & videntes vnum cœli gradum septuaginta in terra miliaria referre, discurremus quemlibet gradum alium similem tantundem importare; ita ex 360. gradibus vniuersam rotunditatem metimur.

Numerus quoque apud homines vsq; ad decem porrigitur, quoniam decem habemus digitos, sed quis scit quousque & quomodo inter Angelos recte numeratur? Ex nostro palmo mensuram rerum cognoscimus; hæc autem omnes notitiæ sunt sentientis spiritus; qui à notissimo per sensum ad ignotum procedit. Errores autem penè omnes suboriuntur quoniam nos rem iudicamus sicut nos sumus omnino. Vnde Mahumetani Deum cor-

R
poreum

porcum faciunt & Paradisum carnalem; & Tertullianus eidem quasi humanam dat effigiem; Angelosque opinamur quales nos sumus.

Præterea ventos nil videre putamus, quoniam oculos non habent, sicut nos. At bene discurrens homo, per similitudines omnes ac differentias, inueniet oculos non videre, sed in eis latentem spiritum. Sic Aristoteles opinatur aliam esse discursuam à sensu, quoniam oculus nasusque non discurrent, nec considerat qualiter, qui in eis inest, ex extrema petraë effigie scit illam esse petram, & ex pauculo odore in tenebris scit hoc esse pomum & illud thus, & subito. Quin asseram nullam fieri sensationem absque discursu. Non enim sensibilis anima informatur sensibili obiecto, sed ex modica mutatione, totam mensurat statim, licet pluribus sensationibus certior mox fiat, & Aristoteles obiecta per accidens sensibilia discursu sentit. Sunt qui amittunt discursum retento sensu, quia sentiens spiritus quid patiens remanet ineptus ad aliquam sui operationem: Non tamen non est idem: Veluti diximus, fuligines intra spiritum volitantes, dum ipse recolit mutationes discurretque, interturbant motiones discursusque, nec aliud cogitare, videreque faciunt. Nimis quoque calor subito discurrere ac præuidere in simili multa similia efficit, at motus statim perditur exhalante spiritus parte, & discursus perditur, aut in aliam apparitionem mutatur. Cognoscere & sentire in simile est ipsum discurrere, hoc est per aliud sentire, & in animalibus ac rebus omnibus hunc patiendi sentiendique modum

patrocinado por el canal: <https://t.me/cardinglatinotg>
 dum reperitur sensus declaratum est, & mox declarabitur sensum quoque se sentire, sicut discursus, quamuis neget Aristoteles.

CAPITULUM XXII.

Sensum, intellectumque Aristoteli notum esse idem; & vniuersale ab utrisque & particulare cognosci, nec ulla ratione Aristoteli ponendum esse intellectum incorporeum separatum & immortalem.

INTELLIGERE esse spiritus sentientis discursuique facile nouimus: Res enim vniuersalis in mundo non inuenitur, ergo quando intelligo hominem, & non Petrum & Franciscum, contingit, quia alias sensi Petrum & Franciscum, aliosque similes homines, & quoniam ipsorum particularitates in spiritu non remanent, quia parum mouent, & raro vel semel; similitudo autem in qua conueniunt particularia, plurimum mouet, quoniam in omnibus mouentibus est, & prope & procul; ideo magis retinetur in mente vniuersale, quod nil est nisi ipsa particularia adprehensa vt vnum, in eo quod similia & quia intellectio non fit præsente obiecto, sicut sensatio, sed absentis rei sensus est, vel distantis, videtur diuersa esse substantia sentiens ab intelligente. Sed & sensum intelligere palam est: Si enim

R 2.

vni-

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

vniuersalis cognitio absque particularibus est intellectio, & hæc sensui conuenit, intelligat oportet. Conuenire autem liquet, quando quid à longe videmus, vt Petrum. Nam primo dico; ecce est animal, quia mouetur, vbi vniuersale sentio, & non particulare; & ipso propinquante dico, est homo, & propinquante magis, dico est monachus, & proximo, dico est frater Petrus. Ergo intelligere est sentire, confuse, & à longe; sentire vero est intelligere prope seu cominus. Pueri quoque distinguere particularitates non adfueri adpellât omnem sceminam matrem, & omnem hominem patrem, quoniam vniuersale est illis notius, quod magis & in pluribus eos mouet. Canis procul hominem videns, latrat contra eum, quoniam cognoscit vt hominem in vniuersali, adpropinquatum vero agnoscit esse herum suum, & non amplius latrat, sed blanditur cauda; est ergo sensus intellectio. Aristoteles quoque in 2. Poster. declarans vnde oriatur scientia vniuersalis, à sensu oriri determinat, quoniam idem sensus videt hominē, & Petrum hominē. Itaq; stultū est opinari scientiam consistere in cognitione vniuersalium. Quid sciam ego, si nouero Petrum esse hominem, animal rationale, dum eius qualitates & proprietates, actus, virtutes, vitia & temperies ignoro? Verum quidem est, cum impossibile sit omnia indiuidua & conditiones addiscere, oportuisse scientias in vniuersali & in confuso habere. Sed medicina necessitate victa monet, non sufficere scire, quænam febris sit hæc, sed quando & quomodo inuadit, & infirmi complexionem particularem, & robur & tem-

pus

pus & cœlum, & Pharmaci non in communi, hoc est, Reubarbari, sed huius Reubarbari quod hunc propinandum est huic infirmo. Verum enim uerò hac ratione modica nimis esset scientia, ideoque vniuersalia perambulamus, sicut pueri, & à longe aspicientes coactione, non electione. Deus autem ideo sapientissimus est D. Thomæ, quoniam non vniuersalia, sed singularitates minutissimas nouit. Inepta igitur comparatio Aristotelica est, inter magnum sensibile magnumque intelligibile. Sed debet fieri inter magnum sensibile & parum sensibile. Sensus enim est passio præsentis, obiecti intellectus est passio absentis. Itaque quo magis absentem percipis, eo magis aptus es ad sentiendum præsens vicinumque: Et qui ex duobus miliaribus cognoscit hominem, magis cognoscet ex vno, & qui potest aciem videre, magis potest palum. Igitur si paruum minusque sensibile sentitur, multo magis magnum. Ita e contra intellectus debet comparari. Nam si intelligit animal vniuersalius, multo magis intelliget hominem minus vniuersale, magisque sensibile: Sique Angelos remotos à sensu percipit, ideo intelligibiles magis intelliget, aues magis, qui minus sunt intelligibiles. Idem ergo euenit sensui & intellectui. Idcirco nil mirum, si corrumpitur à vehementi sensibili, non autem ab intelligibili sicut non est mirum cur ab igne distanti non corrumpitur, & proximo corrumpitur. Nec alia rationes Aristotelis ostendunt intellectus incorporeitatem, & immortalitatem & abstractionem; Nam cognoscere vniuersale sine materia, sensus quoque proprium

prius est. ^{PATROCINADO POR EL CANAL : https://t.me/cardinglatinotg}
 Sensus enim per se non requirit materiam pre-
 sentem, anticipata vero distansque & per similitudinem,
 qualis sunt memoria intellectus, & ratio requirunt an-
 ticipatam naturam, similem, & distantem. Ipseque A-
 ristoteles fatetur, nil esse in intellectu, quin prius fuerit in
 sensu. Eademque res vniuersales & particulares intelli-
 guntur & visuntur in præsentia & in absentia. Video per
 se Petrum, recordor Petrum per similem alium visum; i-
 maginor ex simili & intelligo cum simili, & discurre in
 eum ab alio simili sentiendo semper; spiritu crassi nimis
 sunt qui id non animaduertunt. Bruta quoque imma-
 terialiter cognoscunt vniuersale & amicitiam & odium
 & contemptum: Sed hoc tribuunt extimatiuæ, quam
 non somniauit Aristoteles, vt mordicus eius ineptias
 tueantur. Ita possemus mille animas facere ex mille a-
 ctibus & ex vno in millibus. At extare similitudines ab-
 stractas, & ideas ego in Metaph. ostendi contra Aristote-
 lem huius opinionis autorem, ab eo nil intellectæ & va-
 riatæ, variis ab autoribus decerptæ.

Hinc sequitur non esse ponendum intellectum à ma-
 teria abstractum, vt vniuersalia abstracta intelligat, quæ
 etiam sensus nouit; multoque minus passiuum; qui fie-
 ri omnia sicuti & sensus Aristoteli videtur: Et sicuti sen-
 sus organo est illi alligatus, fateturque intellectum passiuum
 corruptibilem; quamuis alii interpretentur ima-
 ginationem, quam sic victus veritate nominat. Si au-
 tem vt fiat omnia, ab organo separatus sit, sensus quo-
 que separandus erat,

Sed

Sed nec Aristoteles declararet vnquam quā ratione hic intellectus contrariis informetur rebus cum sic indiuisibilis, & quomodo cum intelligendo aliquam informatus ipsa alias possit suscipere. Et eadem argumenta contra puram potentiam sensus hic militant. Attamen hinc intellectum agentem adducit, qui separet formas ab obiectis; sed quomodo hæc non remanent informia, non dixit, nec dicet vnquam, & quomodo intellectus iste possibilis immortalis, impossibilisque obliuiscitur rem, quam semel intellexit.

Item quomodo decipitur? Et cur pueri intellectu aetiuo donati adeo potenti, quod obiecta spoliāt formis ipsorum, non statim intelligunt? & cum intellexerint aliquid, factusque illud fuerit intellectus ipse passiuus, magis quam materia formaque, quis aufert, & obliuionem adducit? Item si quilibet homo, animam habet propriam, & immortalem, oportet esse infinitas animas Aristoteli mundum æternanti. At quo vadunt post mortem, cum Aristoteles neget infernum & Paradisum? vel oportet eas de corpore in corpus migrare, quod reprobatur Aristoteles contra Pythagoram. At si vnus est intellectus, sequeretur quod Petro intelligente aliquid, omnes idem intelligeremus. Sed Auerroes respondit, diuerfas esse cogitatuas; (quas Aristoteles nec cogitauit) sed hinc sequitur, nos cogitatuā & non intellectu intelligere. Atqui si ipse intelligit intellectus separatus, non intelligemus nos, sed species

à nostro

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 a nostro sensu recepta in phantasia illi deferunt ad intel-
 lectionem, nosque erimus obiectum & non subiectum,
 aut agens intellectiōis. Item quomodo hæc anima non
 intrat etiam in bestias, si manet in aeris sphaera, quam o-
 mnes respirant? Et quomodo de illis nihil dixit loquen-
 do de motoribus abstractis in Metaph. 12.? Item si abstra-
 cta est, non informat, nec homo erit homo per ipsam,
 nam à forma Peripatetici dant esse rei. Item quod anima
 nostra non recordatur aliis se corporibus defunctorum
 adfuisse & rexisse, si omnibus vna est? Si enim per obiecta
 amisit, non poterit amisisse species ab eis susceptas, cum
 magis fiat vnum ex intellectu & intelligibili, quam ex
 materia & forma, iuxta ipsorum sententiam. At si amisit,
 ergo passus est corruptionem. Hoc enim est formam a-
 mittere. Sed impassibilis & immortalis est illis, quomo-
 do potest amittere & obliuisci? Aut quo facto cogitur in-
 troire in homines, ubi amittat scientiam & obiecta sui
 perfectiua, quibus gaudet & beatur? Concludamus er-
 go ex vniuersalis cognitione nō probari intellectum
 separatum immortalem; Et Aristoteles ac sui animad-
 uertes particularia quoque ab intellectu percipi, quando
 de particularibus percipit & consulit; superadduxit ter-
 tium genus intellectus, quem vocat practicum & parti-
 cularium cognitorem per vniuersalia à speculatiuo præ-
 cognita. Sed palam est vniuersale cognosci ex particula-
 rium inductione. Eadem autem vis particulares propo-
 sitiones format, & ex eis vniuersale concludit; ita & in v-
 niuersali particularia postea nouit, & directe & non re-
 flexe,

flexe, vt aiunt fingentes; Vnde scimus, & illi sentitur, hos intellectus esse substantiam vnā; quæ à particularibus ad vniuersale & e conuerso discurrit: idemque euenit sensui, etiam bestię, qui passus ab vno igne, omnes ignes vitat, & quia vniuersaliter scit ignem vrere, idem iudicat de omni particulari igne. Facere autem duos intellectus, alterum qui sentiat, in quo res sunt similes, alterum vero in quo sunt differentes, figmentum vanum est. Sensus oua multa videns propter similitudinem adprehendit illa vt vnum, præsertim si non simul, vt loci differentia distinguat. Sed foemella gallinarum magistra scit cuius gallinæ sit hoc, quia ex vsu distingere nouit, & profecto si particularia cognoscere est signum mortalitatis, hic intellectus practicus mortalis erit, qui substantia eadem est cum speculatiuo, igitur & ille mortalis erit. Et Deus qui omnes singularitates indiuiduorum nouit prorsus, vt docet D. Thomas in p. sent. suspectus erit mortalitatis secundum hæc Aristotelica argumenta; Vnde & putat Deum nostra ignorare, ne vilescat; quo nulla opinio stulta magis magisque impia inuenitur.

S

CAP.

*Esse in brutis sensum, memoriam, disciplinam, discursum
& intellectum vniuersalis, sed non diuinorum sicut
in homine: qui præstat eis etiam in omnibus
actibus & quare.*

OMNIBVS animalibus sensum inesse nemo dubitat. Multis memoriam nemo negat. Ipsa enim discunt, & qui saltationes, simiæ ludos, Apes reuerti domum, &c. Quoniam vero his anima alia non inest, nisi sensitiua, oportet memoriam animæ sentienti tribuere; reminiscencia non minus pollent. Nam cum quid passi fuerint a fini, locum illum vitant, & consimiles illi abhorrent: Ergo ex simili simile in eis excitatur; ergo discursu non carent. Idem enim est nosse in anticipato simulacro rei præteritæ: præsentem, & ex præsentem consimilem. Palam comedens hordeum semel equus ex eo omnia hordea cognoscit, & ex odore canes argumentantur quæ sit res: odorifera, & ex motu syluæ latentem syllogizant bestiam, & sæpe arguto syllogismo leporem insectantes, viam prolixiorem declinant, & breuiorem captant, & in transitu expectant. Accipitres idem obseruant, cancer conchilia venando sæpe pedibus læditur, dum conchæ illorum clauduntur, quod ne faciant ipse calculum iniicit, acuto deuorat. Polypus astute lapidibus æfigitur sui coloris, vt lapis videatur pisciculis quibus vescitur. Sepia euomit atramentum, quo sibi parat latibulum, quando ab

do ab inimico pisce, vel piscatore inuaditur; & visus est
canis ab altero cane impetitus, alios conuenisse canes, &
ad locum vbi carnes multas ipse celauerat, conduxisse, &
cibo conciliaffe, moxque eis tanquam conductis vsum
militibus, inimicum canem inualisse, & occidisse. Equus
quidam ita venerabatur matrem, teste Aristotele, vt nun-
quam ipsum subagitare voluerit, donec ab Armentario
deceptus, qui panno matrem texerat, coiuit tandem, at
fallacia detecta, calcibus postea armentarium occidit. A-
lius vero seipsum. Et Montedorus Marii à Tuso hac ve-
nerantia erga matrem perpetuo vsus est. Mus quidam
fluuium tranans cauda sibi velum facit. Vulpes multæ
copulantur mussib. caudisq; huius rei gratia. Asturia ara-
neæ ad captandas muscas stupenda est, qua ratione fa-
bricatur rete, circumponit fila attractoria, absconditur
in centro abdito, quo fila immerguntur, & musca inci-
dens in rete agitatur, & agitatio per filum vsque ad arane-
am fertur, quæ egreditur ad captionem muscæ multis
cum syllogismis. Animalia imbecillia viuunt in Repub.
contra ferocia. Habent apes regem, obedientiam, ex-
cubias, fabros, seruos, magistros operum, sacerdotes, qui
sunt fuci, & tanta arte cellas fabricantur, quod nostras
superant. Prouidentiam formicarum admiratur Salo-
mon, & ad scholas ipsarum nos mittit. Aringhis Respub.
est, Rex coronatus, turmatim ambulat, in medio debiles
locant, sedes mutant æstiuas, & hyemales sicut gentes Æ-
thiopes & Arabes & Tartari & nostri quondam Veientes.
Græci ducem habent, magistrum militum ordinem mo-
uendi

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

uendi excubias, & lapidem manu tenet, ne dormitet excubitor. Leones parcunt subiectis, debellāt superbos, recordantur beneficiorum, ita quod leo quidam Romæ noluit deuorare hominem, qui paucis ante annis in quodam antro spinam pedi affixam leonis eiusdem casu extraxerat. Elephanti his pollent magnanimitatibus, insuper & sapientia, arte præliantur, addiscunt linguam, paciscuntur cum hominibus, culpam norunt, lauantur post coitum, lunam adorant, sicut Græci antiquiores ob beneficia ab ipsa in nocte præstita eis. Iaculis inuasi in theatro Pompeiano genu flexi supplicabant pro vita. Transiente Nilum Antiocho cum exercitu, quoniam dux Elephantorum noluit primus transire, priuatus est ducatu; qui de decoris impatiens seipsum occidit. Multa animalia honorem ambiunt, contemptum norunt. Quid simiæ argumētentur palam est. Honor & despicientia sensibus exterioribus non percipiuntur sed intelliguntur. Intelligunt ergo. Et Iob ait Deus, quis dedit Gallo intelligentiam? Et in serpentibus prudentiam lesus ponit, & omnia animalia disciplinabilia, prudentia donat Aristotel. Dicunt tamen illa discere assuefactione. At nos etiam assuefactione artes discimus, sed quis assuescit nisi præiua ratione polleat, ut possit assuescere? At quo assuescerat leo, ille gratus, & formica nata in æstate congregans pro hyeme? quando per aeris immutationem cognoscunt pluuias, & ventos, Nonne syllogismo à causis ad effectus uertuntur? Dicunt instinctu naturali, at instinctus est impulsus præiudicantis sapientiæ, ergo quoniam ab aere patiuntur,

untur, sentiuntque, sed quid faciendum instat in aere. Formica ab altera discit formica sicut nos, & ita consulant in futurum: necesse est eas uti voce, & se inuicem iumenta, & aues vocitare. Ergo discursus habent, at nos ipsarum linguam non percipimus, quoniam nec Polonorum, aut Indorum percipimus; omnes enim suo pronunciant quisque modo. Canes tamen nobiscum viuentes & simiæ bene addiscunt linguam nostram; nam in alias delati regiones linguam accolarum non intelligunt. Vidi Neapoli canem Polonum nil percipere linguam Neapolitanam, nisi loquentes Polonice. Verum pronunciare quod volunt, nequeunt, quoniam non habent organa similia nostris, sicuti nos non possumus uti tuba, ut cythara; nec cornu edere campanæ sonum. Psittaci tamen palatum concavum habentes sicuti homo bene discunt verba multa humana. In mari quoque inveniuntur pisces homines prorsus; & in Olanda & Lusitania visi sunt omnes humanas functiones obire; at linguam non discunt ut loquantur; nam extra aquam parum vivere poterant. Sunt Satyri & Syluani homines syluestres, ut testatur Diuus Hieronymus in veritate, & profecto cum Tartaros & Æthiopes consideramus, & loqui audimus ignotos sermones, videntur rudiores nostris equis, differentes moribus, & actibus nostris humanis prorsus. Ita videntur alia nobis animalia absque discursu & iudicio, sed omnia pollent ratione, alia magis, alia minus; sicut inter nos euenit, quod multi homines videntur bestia. Icirco Aristoteles dixit non omnibus inesse intellectum.

Quapropter videndum est, num homo sit prorsus similis
bestiis, & moriatur, & nascatur sicut illæ; vel in se habeat
diuiniorem animam, & vnde hoc scimus.

Non quidem assero sapientio rem, qui meliora organa
sensus habet, multæ autem bestię præstantiora habet or-
gana, & multi ignorantes visum auditumq; meliorem,
quam Philosophi habent. At non ita organa interiora ne-
que spiritum sentientem, iudicantem de sensibilibus; cū
omnis sensus cognoscat extrinsecum per se, reliquum per
discursum; & quia bruta sentiunt extrinsecum & ad reli-
quum discurrunt: Sicut ex motu in nocte hominem sen-
tiunt, die vero ex figura, reliquumq; iudicant; discursiua
dicenda sunt, id est, rationalia. At quia parum discurrunt
vltra quod vident, & sentiunt presens, homo vero discur-
rit ad multa similia Entia & actiones, & figuras, & virtu-
tes, & vitia, & negotia, eodem in tempore, cum ob melio-
ra organa interiora, tum ob spiritum puriorem, lucidio-
rem & nobiliorem, & ob perfectionem, quam spiritus
habet à mēte immortali ipsi indita, vt nūc docebimus;
euenit, vt homo dicatur rationalis, non autem bruta, nō
quia non ratiocinentur, sed parum; sicuti nec plantæ vo-
cantur animalia, quoniam sentiunt parum; ita & nos lo-
quemur: Sed hominem rationalem mentalem in-
telligimus, bruta vero ratione sensitiua do-
namus, quam D. Thomas vocat
æstimatiuam.

De anima humana sententia varia.

CONSIDERANS Pythagoras omnes operationes hominiconuenientes beluis quoq; conuenire, sensum, memoriam, discursum & intelligentiam ex prædictis exemplis in eis argumentando, incidit in opinionem, quod humanæ animæ ex corporibus nostris solutæ in brutorum nascuntur migrarent corpora, & ex eis in nostra pro meritis vitæ, vt iustitia cum monebat. Nam in formatione modo organorum differunt à nobis Bruta, & in his parum. Sicut Anatomistæ & Pictores peritiores bene intelligunt: Quoniam vero animam veluti sepultam in corpore esse vidit, & sicut in carcere afflictam, coniecerat aliquam ob pœnam à prima sapientia iustissime omnia gubernante corpori esse alligatam. Plato putat eas in cœlo peccasse in aula Dei: Origines hanc sectatur opinionem, præsertim quia Salomon confirmare ipsam videtur dicendo: Puer eram bonus, & cū essem magis bonus: fortitus sum animam bonam, & veni ad corpus coinquinatum. Virgilius canit à Deo mille post annos in corpora eas prius tamen purgatas alibi, malorumque oblitas, quæ hic passæ sunt, quodam Dei loco iterum mitti: Platonem ludum Deorum hominem esse, animamq; immortalē esse, non ob Aristotelis ineptas rationes, sed ob alias doctiores, & assentitur Pythagoræ & Timæo conseruato nostro, in transmigratione animarum post decem mille annos. Eandem opinionem Esseni sectati sunt &c.

& Pharisei, vel Sadducei, propter quod tantum ille
 sum esse vel Iohannē, vel Eliā, vel Hieremiam; & hodie-
 no tēpore Bracmani pleriq; & Catani consentiunt trans-
 migrationi. Sed audio plurimos Indos opinari, nos esse si-
 milēs bestiis, & organis tantum aptioribus ad rectius o-
 perandum nos antecellere. Ergo Epicurus regnat, magis
 autem inter eos, qui ipsum abominari se simulant. Hoc
 credunt Machauellistæ & Politici aquilonares. De anti-
 quioribus inuenio Herodotum admirantem, quod qui-
 dam animorum immortalitatem crederent, adeo tunc
 oppositum verius vulgo habebatur. Eandem sententiam
 plurimi Peripatetici Aristoteli adscribunt, qui nimirum
 æternæ solum intellectum agentem vnicum in tota spe-
 cie hominum. Quorum opinio prostrauit fidem, amicit-
 tiam, & probitatem, impiosque facit homines, seipsos, id
 est corpus mortale tantum amantes: Ac Sadducęos pror-
 sus fictitios. Utinam apertos, quoniam facilius cauere-
 mus à technis eorum. Quoniam vero non utilitas, nec
 honor generis humani persuadere nobis nostram debet
 immortalitatem, vt ipsi dicunt, sed veritas: Ad examen
 descendam, quatenus huic libro conuenit. Alibi e-
 nim contra sententias Nationum & sectas
 disserui luculenter.

CAP.

De immortalitate ac limitate hominis, eiusque summo bono.

EFFECTVM nullum supra propriam causam eleuari posse, principium sit nobis ad demonstrandam immortalitatem hominis, diuinamque naturam. Id inductione patet. Genitus namque ignis plus facere non potest, quam calefacere, attenuare, mouere, albefacere & mollire per se, addensare dissimilaria; & quidem quod eius genitor ignis faciebat, aut poterat facere; Imoque nec vnquam eo pertinget, vt fiat qualis, quantusque sol, vnde denudatur; nec genita aqua operationes edit, aut meliores, quam aqua, nec tellus tellurem in agendo, & potendo excedit. Nec filius superat patrem, nisi alia virtus illi superaddatur, quæ in patre non erat, à stellis vel à Deo. Particulares enim causæ, vniuersæque, potius organa & modificationes primarum causarum sunt, quam causæ; quod olfecit S. Thomas. At nos videmus hominem non quiescere sub natura elementorum solis, & terræ, sed longe magis, ampliusque super ipsa intelligere & desiderare & amare; operarique effectus altissimos supra elementa & filios elementorum, ergo ab his originem & dependentiam non habet; sed à causa longe eminentiori, quæ Deus nuncupatur. Ecce quando homo meditatur, extendit cogitationes suas supra solem, & deinde superius, & deinde extra cælum vagatur, & tandem infinitos ex-

T

tra

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

tra mundos intelligit, sicut & Epicurus ipse intelligunt, ponuntque in veritate. Ergo infinita cuiuspiam causa homo soboles est, non autem solis & terrae tantum, quos infinitum excedit, superegreditur & supereminet. Aristoteles responderet vanam imaginationem esse tanta superexcogitare in altum. Ego autem cum Trimegisto inquam bestialitatem esse, animam vilificare, & curuare deorsum ad ima & pauca. Et quid respondeat mihi oportet ille, unde hæc infinitas, immensitasque? si respondet ex simili mundo, multos consimiles excogitari, sicut ex vno homine infinitos persimiles intuemur discurrendo in infinitum. Ego autem, hunc progressum de simili in simile absque fine esse actum virtutis participantis infinitatem, & quamuis bestiae de simili in aliud simile discurrant, hoc evenit quoniam omnes cogitationes modique cognoscendi ex prima sapientia deriuantur, nam nobis quæ brutis aliisque entibus, neccirco inter se mutuam habent similitudinem, sed alia celsior, alia humilior. Nec quia ens vniuersum est aeri, terræ & soli, quin etiam Deo, ut docet Scotus Theologus, sol non excedit terræ nobilitatem sine fine: Nec quia homines sapientes sunt, & Deus sapientior homine. At quomodo potuisset sol largiri infinitum discursum homini supra ipsum solem, si tota humana anima spiritus sit à sole ingeneratus? Animalia tam altissimo non pollere discursu palam est, quoniam ex eiusmodi discursu orta est scientia de Deo infinito, cui & sacrificia & Tempia & sacra doctrina dicantur, quæ apud Bruta non

ta non etiam extant. Et quamuis alia adorent lunam, alia solem, aliaque alias res; vt Elephanti & Galli admo-
nent, non tamen vsquead Deum infinitum religionem
suam crexerunt, tametsi non inopinabile sit apibus, ani-
malibusque gregalibus inesse cognitionem Diuinitatis
confusam; Omnia enim Entia amant bonum & confu-
se omnia primum bonum, summumque perferunt:
Ast hæc scientia de infinito in hominibus tantum ex o-
perationibus manifesta est, & miraculis, vt patebit.

Præterea nullum Ens operatur frustra suas potissimas
operationes, sed omnia ad certum natura finem eas diri-
gunt. At homo habet tanquam nobilissimas potissimas-
que operationes religionem & scientiam, quæ præsta-
rent potius molestiam vitæ corporali, quam vtilitatem,
nisi alia illi vita conueniret, & anima cum Diuinitate
non communicaret, cuius rei fidem faciunt homines
innumerabiles & sapientissimi, & ignorantissimi, omnis-
que conditionis, qui lparso sanguine, miraculis, pro-
phetia, feruore spiritus, & certitudine assertionis abs-
que hæsitacione non captantes honorem, sed spernen-
tes illum, & omnia bona præsentis vitæ, & vitam, notum
fecerunt mundo & comprobauerunt, sese colloquio An-
gelorum & Dei positos esse, & vidiſſe oculis & mente, be-
atitudinem inæſtimabilem post hanc vitam ab eis flo-
cipientem nos manere.

Profecto cunctis hominib. religio est naturalis, nā in ad-
uersitatē aut fortunā felicem incurrentes extēplo in cœlū
T 2 erigunt

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 cingunt, autem aut petendo auxilium, aut gratias agendo, quam ob rem sacrificia & oratoria inuenta sunt, sed apud alias nationes aliter, prout fert varia commoditas regionis, aut varia opinio de rebus diuinis, saepeque error adest in modo, aut in re, quippe cum omnes putent se Deum colere verum. Hoc autem signum est hominem cum superis communicare, si quis autem neget historias sanctorum, ipse negabitur, quoniam & Romam esse quam non vidit, & Cæsarem fuisse, & mirabilia, quæ in nouo orbe alii vident, negabit in præteruita sua.

Præterea nullius Entis natura cogitat, tractatque ea, quæ sibi naturaliter non conueniunt, sed omnes seruari student in illa, quam habent vita; at homo non contentatur vita præsentī, sed aliam cogitat, summoque studio requirit, omnemque suffert laborem vt ad ipsam vel cognoscendam perueniat; Longe vanissimam homini curiositatem natura dedisset, si hæc quam tanto opere inquirerit, vita sibi post mortem non conueniret. Natura autem in vanum non operatur, nec tam extrema desideria ceteris largitur animalibus. Ergo deteriora Entia melioris essent conditionis, quam meliora.

Præterea appetitus hominis infinitus est; non enim sufficit illi prædium vnum, nec ciuitas vna, nec regnum vnum, nec mundus vnus: Cum Alexander Magnus doluerit, quod non posset ex hoc mundo transferri ad subjugandum Democriti mundos. Hæc autem cupiditas nemini non inest. Hæc ergo indicat omnium naturam ad-

petitus

petitus esse ipsum infinitum. Quamuis ignis absque fine comburat, omneque Ens absque fine viuere vellet, vnde videri posset ab igne hec cupiditas in nobis suboriri: Non tamen hoc nisi infiniti Dei vestigium in illis indicat; in homine vero imaginem & virtutem diuinissimam. Non enim homo illis operam impenderet desideriis, quæ facere non posset; cum bruta pasculo vno contenterentur, iumentoque vno ad generandum: nec plusquam sufficit, requirunt, licet ipsorum calor robustior sit, quam humanus, sicut in leone & struthione: qui diuinitatem & æternitatem maiori studio quam homo; si calor ignis esset causa infirmitatis, & quælibet entitas quærirarent, necesse est.

Porro sapientes plurimi considerantes hominem tota terra & rebus eius satiari non posse, modum inuestigant erigendi se ad primam causam per religionem, omniaque mundi bona, tanquam exigua & inania desideriis ipsorum spreuerunt. At quomodo potuisset in mentem hominis cadere quod sit immortalis, nisi ipse in re abdita cognitione hoc cognosceret, aut à Deo non didicisset. Hæc quoque despicientia corporis, & fiducia in natura animi, vitæque meliori idem confirmat, & licet amissus honor, aliaque bona sine quibus viuere non confidunt, impellat animalia, hominesque multos ad necem voluntariam; non propterea ratio nostra fallitur: Si enim diffidentes in nobili se posse vita viuere vt Cleonimus, vel commoda, vt M. Antonius, vel delitiosa vt Sardanapalus, sibi necem consciuerunt, quæritando tamen aliam vel

infama vitam vel in ipso esse non enim annihilantur (et mutant esse. At Philosophi, religiosique præstantiores spreuerunt præsentem vitam, & delicias & commoda & honorem, non propterea quod ipsis frui prohiberentur, sed tanquam res viles indignasque ipsorum animi scientiæ, & desiderio generoso; allecti sane pulcritudine rerum diuinarum, quas Philosophia & reuelatio ipsis conuenire docuerunt.

Præterea homo nascitur nudus, inermis, iners, plorando, nec lactare sciens, nec manducare nec ambulare, nec se regere aut sibi opem ferre, cætera vero animalia vestita squamis, aut plumis, aut pilis, armata dentibus, cornibus, spinis, ungulis, rostro, subitoque sciunt ambulare, manducare, sibi que prædesse. Nihilominus breue post tempus homo superat animalia, vestitur ipsorum pellibus, carnibus vescitur ipsorum, ipsa domat & superæquat, eorum armatur armis, & viribus utitur, tanquam propriis, & laboribus in arando & portando, vestitur etiam auro & argento ac ferro, donatque sibi metalla & lapides. Natat in mari cum piscibus, volat in aere Dædalus; pedibus terram perambulat suis, & animalium, & mundum peragrat in aquis, superbissimos vincendo fluctus, ferosque ventos, tanquam maris Dominus, metalla omnia ad usum proprium domat, extendit, figurat, tractat, nec minus lapides. Arboribus utitur ad ædificium nauium, sedium, arcarum, tectorum, & ad ignem; earum fructibus vescitur, foliis utitur & floribus in delitiis & medicina. Montes sylvasque & lapides commodis suis aptat, animalium

malium greges & plantarum regit sibi. At quælo quodnam ex animalibus robustioribus sagacibus potest ea facere, quæ facit homo inermis, nudus, debilis, timidus; aut minimam istorum partem? Sed forte ais, apes Remp. habent ut homines, Elephantum religionem, araneæ retia tenuissime elaborata, quæ non facit homo, alia nidus, alia bellum bene tractant; ego tamen inquam quæcunque alia faciant animalia, fieri ab homine, multoque plura & præstantiora. Homo fert leges, instituit Respub. ciuitates ædificat, templa, religionemque Deo; medicinam longe diuiniorum quam canis, Hipopotamus & Ibis: quodlibet quidem genus brutorum uno tantum in officio excellit, homo tamen in omnibus superexcellit, retia fabricatur ut aranea ad captandas aues & lepores, cellas ut apes, militiam ut grues & pisces, exque omnibus exemplar sumit & meliorem reddit omnem ipsorum industriam & artē. Ecce superat ipse Flaccus Elephantorum vires ingentes, cogitque superuectare turrim ligneam hominibus plenam, domat iubetque illis, ita ut ferocissimo leoni, occidit manducatque immensa cete.

Quid ultra dicam? Nullum animal licet manus habeat, ut simia, & vrsus, scit igne uti, nec tractare, nec à sole accipere, ex lapidibus excudere, accendere, & cum ipso mitigare metalla, montes demoliri, epulas coquere; fulgura & tonitrua & fulmina, sicut facit DEVS in aere, ita homo per artilleriam facit, & quod admirabilis est valde, facit de nocte diem in candelis & oleis accensionem nutrientibus tam mirabili arte;

arte, & quidem vt urigne, taquam viliſſima re ſibi com-
parata. At ſi homini alia non ineſſet anima, niſi ab igne,
poſſetne ſpernere tam nobiliſſimam potētiſſimamq; na-
turam parentem, quam non audent bruta contingere,
nec aſpicere, multæque adorant nationes. Ars tractandi
ignem homini vni, vt propriiſſima conuenit, præterea
ſcripturæ ſenſum & linguam dare & horologiis tempo-
rum doctrinam; & magnetis vſus ſpectantis polum, in-
uentiones ſunt diuinæ proſus animæ.

Præterea Aſtronomia patefacit magis hominem cœ-
leſtem eſſe ſuſum aſpicit, ſtellarum magnitudinem me-
titur, numerat motus, & quæ minime videt fingit, per e-
picyclos & excentricos, ſuosque numeros tanta ratione
abſoluit, non modo ſicut cognitor, ſed ſicut faber cœli,
& quamuis variæ & plurimæ ſint hominum de his nu-
tantesque opiniones, nihilominus ex his oſtēditur ipſius
diuinitas, quæ tot incedit viis ad creatoris ſui cognitionem.
Item quod mirificum eſt, inuenit quando ſiant
luminarium Eccliſes, quas prædicat multis ante tem-
poribus, & conjunctiones & aſpectus ſtellarum omnium,
naturas, nomina: Cometas, ſignificationes, influxus,
quid portendant in terra, in aqua, in aere. Tempora nouit
ſolſtitorum, æquinoctiorum, & ipſorum mutationem,
licet pigerrimam & inſenſibilem, vt & apogeorum & ex-
centricatum, quæ ad muſſim quadrant. Et quando De-
us aliquid in cœlo variat, homo animaduertit & notat
anomalias, & irregularitates earum: ſemperq; nouas con-
dit tabulas & indices rerum diſtantiſſimarum & argu-
mento

mento præsentit montes & vitas non modo hominum & animalium, Rerum publicæ. Regnorum imò & Mundi ipsius per ignem perituri. Animalia vna cum homine intra mundi ventrem manent, sicuti vermes in ventre hominis, qui hominis vitam, & animam, & naturam ignorant: at homines vero duntaxat soli animaduertunt quid sit hoc animal magnum, id est, mundus eiusque principia & cursum & vitam & mortem quaritant, noruntque. Ergo solus homo exat inter animalia in ventre mundi, tanquam admirator & vicarius primæ causæ rerum omnium opificis. Præterea homo communicat cum Angelis & Dæmonibus & Deo. Hoc autem negare imprudentia est, non secus ac si quis negaret Romam esse, quia ipse nō vidit, aut nūquam fuisse in mundo Cæsarem aut Alexandrum, quia suo tempore non sunt. Iamque tot miraculis & sanguine proprio fidem faciunt omnes gentes, nedum opera mira naturæ vim excedentia. Argumentum Aristot. (in lib. de mundo) stultum est quo ait, Deum per se posse omnia agere, ideoque non indigere ministris Angelis & Dæmonibus, sicut Rex Persarum, quando multitudo ministrorum eius imbecillitatem ostendit: Ergo non esse; si enim argumentum valeret, neque sol & stellæ & mare oportuisset existere, quoniam Deus potest de se illuminare & liquidum esse ipsorum loco. Periculum alii fecerunt; mihi vero non obligit nisi dæmonum, qui conati sunt suadere mihi transmigrationem animarum & in homine liberum arbitrium non inesse, aliaque multa, & prædixerunt euentus plurimorum

V rum

rum partem virtutum, partem fallorum. <https://t.me/casilinglatintg>
 poribus humanis clausos vidi, sed ad paritione euidenti,
 quod nunquam intellexissem, præsertim esse illos ita ne-
 quam; & rogaui Deum, vt mihi Angelos quoq; ostende-
 ret bonos & adhuc non impetraui: At Diabolus dixit, o-
 mnes esse bonos; alios magis, alios minus, cuiusque dolos
 percepi & sanctior inde euasi. Nec experimentum narro
 imperiti, timidi, vel mendacis hominis. Vtrumque enim
 vitæ semper sedulo sicut pestem diram. Vnde conclu-
 derelicit, quod veluti demones cum hominibus conuer-
 santur, Angeli quoq; conuersentur. Hoc autem indicium
 est magnum, quod de corpore egredientes animæ ad so-
 cietatem bonorum aut malorum Angelorum assuman-
 tur, quibus similiores facti sunt in operibus. vitæ huius a-
 lioquin quid prodesset illis curam nostri ita gerere, & no-
 bis cum commercia inire? Innumera sunt nationes idem
 restantes; tamen si negent nonnullæ animorum immor-
 talitatem. Præterea argumentum IESV CHRISTI contra
 Sadducæos pro immortalitate animorum nemini non
 persuadeat. Si enim Deus comparuit hominibus multis,
 seq; Patrem hominum declarauit, sicut Abraham, Isaac,
 & Iacob, indicium est nos ad Deum pertinere post mor-
 tem. Neq; enim nostri tantam gereret curam semper æterna
 morte destruendorum; Ideo David Psal. 2. exclamat; Do-
 mine quid est homo, quod memores eius? & alibi: Ps. 143.
 quid est homo, quia innotuisti ei? Homo vanitatis est si-
 milis & vmbra (ait) iuxta præsentem vitam. Nihilomi-
 nus constituisti eum super omnia opera manuum tua-
 rum,

rum, &c. Ita Christus concludit contra Sadduceos. Deus est Deus uiuorum & non mortuorum, ergo (quali dicat) declarando se Moſi, quod ſit Deus Abraham, Iſaac & Iacob, neceſſe eſt Iſaac, Abraham & Iacob uiuere poſt mortem in Deo. Tanta enim aſſinitas eius cum hominibus nimia eſſet, & ſtulta, ſi paululum uicturi, & perpetuo morituri eſſent. Qui autem has, aliasque neget uisiones & teſtimonia Sanctorum & ſapientiſſimorum hominum, in ancipiti dolore ſemper verſatur; ita etiam poſſet omnes negare hitorias quas non uidit rerum. Hoc in libro præſuppono Deum eſſe & intelligentes abſtractas, & ſcientiam extare & ſenſum, ſaltem in animalibus; quod poſſim demonſtrare iplum in ceteris Entibus. Nam bene noui Scepticos; qui ſcientiam eſſe negant, & Epicureos, qui negant Deum eſſe, parum his rationibus aſſentiri; ſed in Metaph. & in Antimachiauellismo hac præſuppoſitiones demonſtraui cōtra omnes contradictores. Ariſtotelem autem dicentem Deum non habere cum hominibus amicitiam, quoniam non eſt proportio finiti ad infinitum, maiestatem, non bonitatem Dei conſideraſſe.

V 2

CAP.

PRÆPARATIO AD IMMORTALITA-
TEM ANIMI LUCIDANDAM.

*Omnia Entia esse & operari tanquam instrumenta prima
sapientia, summumque bonum esse in aternitatem
conseruari, omniaque hoc adpetere, &
suo consequi modo.*

VT autem subrepentes non lateant errores, nouo facto principio, inquam; Ens quodlibet proprium adpetere bonum; magis autem magis bonum; maxime eadem prorsus maximum. Deinde inuenio maximum Entium bonum esse conseruationem in vita & esse si possent, æternum. Itaque calorem, oppugnare frigus. frigus, que calorem, & studere omnia suam multiplicare Entitatem, & inimicum extinguere, vt in tuto vitam reponant; ideoque ad locum suum ferri singula, vbi tutius meliusque viuant, ignem sensum, & aerem super solum, aquas, ad mare, homines in ciuitates & cibum omnia quantare; ytenim feruet vitam lupus, occidit pecudes omniaque animalia innocentia. Pecus occidit herbas, & plantas, aliaque animalia alia; Homo vero omnia in sui commoditatem. Vtque se seruent plantæ, frondes vestiuntur, filios pariunt vt viuant in illis, dum in se moriuntur, ita & feræ armantur cornibus, sicut plantæ spinis. Atque in omnibus fugam odiumque mortis amoremque vitæ comperimus. Conseruatio igitur summum

num bonum est rerum omnium. Eius namque spatia, operationes, instrumenta & partes & actiones, rerum esse probantur, ut in Metaphysic. patefecimus. Spatium, Entia locans inuenio primum immortale, quia nulli est contrarium; omnia recipit, basisque est omnis Entitatis creatæ, quæ nisi in eo subsistere potest, aut uiua aut mortua;

Deinceps materiam immortalem inuenio, quoniam non habet contrarium, omnes suscipit formas, siquæ diuiditur, aut coniungitur aut rarefcit, aut densatur aut callescit, aut frigescit eadem semper est in substantia, nõ autem in adparentia. Nam talis est, quales in ipsa formæ; attamē dici mortalis potest magis, quam spatium. Postea vero inuenio calorem & frigus, principia actiua rerum: viuere non posse nisi in materia; & mutua se pugna persequi, utri dominari in ea conueniat; quoniam vero mortales sunt, ne penitus extinguerentur, dedit illis Deus virtutem diffusiuam, multiplicatiuam generatiuamque ipsorum. Ita quod miraculum adparet, quanto opere amplificetur calor & frigus, ubi dominari datur; & quomodo ille à so'e in terram, hoc autem à terra ad cælum expandantur, & amplificentur, & quicquid agunt conseruandi se cupiditate atque æternandi agunt. Hanc vim amplificatiuam locus, materiaque non habent, quoniam mortales non sunt, extantque sicut bases rerum.

Inuenio deinde lapides, ac metallâ ad sua cognata descendere corpora; & ubi nascuntur; amplificari augeri-

que contrahunt in se fluorem terrestrem fierique montes altissimos; qui profecto fieri subito non potuissent, sed temporis diuturnitate, sicut ossa crescendo; hæc tamen vi generandi alios lapides, aliaque metalla carent, quoniam dura constant materia diu renitente frigori, calori & iniuriis, nec ideo indigent amplificatione, & vita in alio simili, nec ingenium ad hoc in eis comperitur. Plantæ autem quæ patibiliores sunt aptioresque ad montem, propagant se & germinant, prolificantque, ut in similibus uiuant.

Dehinc eleuantur ab innato calore & sole adiuuante flores fructusque edunt, semina vitæ, qui cadentes humi putrescunt, nouasque producunt plantas; utque semina seruentur cingunt osse & pulpa; folijs defendunt à calore & frigore & spinis ab animalibus, quantum possunt. Animalia vero tenuiori in generata substantia donata agitantur, separanturque à corpore, in quo nascuntur, quia non sufficit illis terrestris cibus, uti plantis, ac sese induunt varios cortices, testas, squamas, pelles, armantur cornibus, unguibus, dentibus; & quicquid habent & operantur, ad vitæ conseruationem spectare conspicitur. Nec superfluum in eis inuenitur, nec deficiens quicquam; sicut qui rite inspectant, cum stupore fatentur. Mirabiles Elephantorum proboscides Galenum (17. de usu part.) exclamare cogunt in laudem Dei.

Anatomia testatur non posse desiderari, nec auferri officulum, aut fibram, quin fabrica non deprauetur, tota quidem ad conseruationem ordinata. Quoniam vero hæc

hæc ita se habent, dubium est minime, quis nam sit architectus ipsorum & vbinam ars tanta hospitetur. Sitque ne in homine portio ad aliam spectans conseruationem quam præsentis vitæ; profecto aut fatendum est Deum immediate hæc omnia fabricari, aut numen aliquod nobilissimum, habitareque in ipsis diuinam animam, regereque, neque regere quis nouit opificium quod ignorat.

Quapropter existimat Virgilius mentem extare insulam per artus mundi, totam agitare molem, hæc omnia formare corpora, & animare & ad suos producere fines. Idem Lucanus cantat & Stoici docent. Non enim stupidæ virtutis, opera apparent esse, neque animæ beluinae, nec humanæ, sed longe sapientioris, intellectuque diuino altissimoque regi apparent.

Admiror equidem hominem tanto præditum ingenio, animamque eius regentem corpus, nec tamen ipsam scire, qua ratione regat. Fiunt intra nos tot concoctiones, separationes, aggregationes, nutrificationes, assimilationes, nec tamen intelligere possumus, quomodo fiunt; & quidem nos ipsi, qui animæ sumus, hos actus operamur, nec tamen nostra opera, nec operationes nostras scimus. Nec possumus corpus aliud fabrefacere instar nostri: Et quamuis anatomias plurimas conspexerimus, minus tamen scimus.

Præterea dubitamus quid sit anima. Et quidē nos ipsi dubitantes sumus anima. Corpus n. discurrere nescit cū sit crassū, sed sentire tantū præsentis, robustosque affectus. Atque si

nos

nos ignoramus nos ipsos & corporis fabricam & regimen: neque enim scimus qua ratione mouemus illud, num spiritus neruos intercurrat, an facultas, vnde oriatur motus; cum tot quæstiones hac de re inter Philolophos controuertantur: Ergo dicendum videtur aliam inesse causam, quæ nos regit, ducitque in fabricando corpore. Itaque brutorum animas & plantarum ab alia causa instrui regique: omnemque animam manere intra corpus quasi cæcam, vel in tenebris, ita quod non videt seipsam, neque opera sua, veluti si ego in tenebris scriberem hoc folium, & alter in luce manens meam regeret manum; ergo tunc non viderem meipsum, neque id quod scribo. Ac mox per fenestram prospicerem interrogando alios viatores, quid sum ego & quomodo scripsi, ita per oculos & aures explorat homo extrorsum quid sit anima, & quomodo corpus regat, & quid ipsemet est anima, qui de seipso quæritat, interrogatque. Profecto tanto corpus artificio mouet anima, quod mille syllogismis non intelligitur, nec imitari possumus, ipsa vero subito absque negotio & syllogismo has actiones & opera mirifica edit. Iamque in superioribus sermonibus declarauimus calorem fabricare animal & plantam, siue animam aliam. Ergo fateri cogimur, naturam omnem esse rationalissimam ac sapientissimam in faciendó ac dirigendo opera propria ad finem. Animamque humanam, licet sapientissima animarum sit, & ferarum & plantarum, non tamen tanta pollere scientia, quanta architectus opifexque parua plantæ. Si autem calor est opifex, anima que nostra calidus

calidus est spiritus, unde quomodo agatur in ipso? O Prima sapientia illi ultra nunc mihi mentem, utque intelligam te, ingredi in me, aut instrue magis. Procul dubio sapientia prima mens altissima rerum omnium eminenter est intra res omnes, omnesque res intra ipsam nec ipsa commissa, retentaque est: Sed absque motu mouetur velocissime à fine usque ad finem, omniaque operatur sicut princeps agens, omniaque agentia ipsius sunt instrumenta; errores vero instrumentorum sunt, non illius: At resultant in laudem illius. Igitur ipse Deus, qui est Prima Potentia, Prima Sapientia, Primus Amor, largitus est rebus omnibus potentiam viuendi, & sapientiam & amorem, quantum sufficit conseruationi ipsarum in tanto tempore necessariae, quantum determinauit eius mens pro rerum regimine in toto Ente, nec prateriri potest. Calor ergo potest, sentit, amat esse; ita & res omnis; cupitque æternari sicut Deus, & Deo res nulla moritur, sed solummodo mutatur, sed altera alteri videtur mortua; & vere mortua est illi: sicuti ignis videtur malus frigori, & vere est illi malus, sed Deo omnia bona sunt. Ergo quando calor oclusus intra crassitudines exhalare non potest, deficiente illi potentia, deficit etiam sapientia: (Nam hæc primalitates, potentia, sapientia & amor mutuo & simul se consequuntur, ut in Metaphy. declarauimus.) Ergo obliuiscitur esse cœlum, fitque vnum cum materia, illamque organizat viuendi gratia: totque mirifica fabricatur instrumenta ad vitam compositam conferentia, rectus à prima sapientia

eum suauiter, & ita potest operari, sicut potest & quan-
 tum potest scire. Necessitas & fatum cogit ipsum ad o-
 pificium construendum quod resultat in harmoniam
 totius. Primaque causa opitex, cui libet præest actui illius,
 quapropter non indiget plantæ natura, nec rei cuiuspiam,
 inire consilium, sed virtus, quam illa sapientia prima lar-
 gitur in omni actu sufficit illi ad perficiendum ipsum, &
 hic est instinctus diuinus, de quo loquuti sunt, quos
 in primo libro reprobauimus; qui non fit ignoranter, sic-
 ut illi putant, sed cum sensu & consensu. Quoniam o-
 pifex natura omnis amat esse, idcirco Deum amat pri-
 mum esse, ex quo omne pendet esse, & bonum videtur o-
 pifici ita operari & constituere. At Deus est primum bo-
 num, per quod omne aliud bonum adparet bonum. Ita-
 que incipit elaborare, & in tenebris sua opera fabricare
 secundum primæ causæ influxum, in illa modificatum,
 & in regenda deinde planta aliove opificio regitur à po-
 tentia, Sapientia, Amore Ente vno, & primo in omnia de-
 riuantur. Omnisque actus rei omnis à primo actu ori-
 ginem ducit. Quapropter sapienter Diuus Hieronymus
 (in Ep.) Deo adscribit compositionem hominis in utero,
 & mulier Maccabæa (2. Mac.) dixit, se nescire homines fa-
 bricari, nec quomodo in suo ventre apparuerunt, loquen-
 do ad filium. Nam reuera causæ vniuersali & principali
 conuenit maiori certitudine effectus, quam particulari,
 ergo quando calor amplificatur, lapis crescit, arbor arma-
 tur, sunt actus omnes secundorum Entium, tanquam pri-
 mæ causæ instrumentorum, quorum est modificatio, &
 con-

contractio virtutis primæ immensæ ac amplissimæ.
 Quando autem errant, permissio est ipsius causæ primæ,
 non autem actio: non enim concurrit Deus primum
 infinitum Ens ad non esse, in quo consistit peccatum &
 defectus. Ergo quando frigus occiditur à calore, Deus
 concurrit ad amplificationem caloris, non autem ad de-
 structionem frigoris, nec ad passionem nisi pec accidens,
 quatenus amplificat calorem, sed permittit frigus ita pa-
 ti, non præbendo ei vires pugnandi, plures quam calori,
 Sique hoc considerasset Calvinus, non fecisset Deum
 causam actiuam peccati, quod defectus est actionis per-
 fectæ, & non actio ipsa.

Ad actionem quidem concurrit, quia est diffusio esse,
 sed non ad defectum esse, & ordinis, quoniam est tenden-
 tia ad non esse, quod repugnat Deo Entissimo. Vniuersi-
 tas rerum sensum ergo habet quasi radios solis sapientiæ
 primæ; ipsaque regit huiusmodi radios sapientissimo
 quodam modo in omni re, quæ stupida videtur;

Nam stupiditas rei est, sapientia
 vero mentis pri-
 mæ.

X 2

CAP.

*Ex imitatione Auctoris natura, cognoscitur homo
illi conuenire.*

NUNC assero aliam à spiritu inesse homini animam à Deo immixtam, totque operationes excellentissimas edere spiritum ab ea perfectum, aptioremque factum ad influxus diuinos. At nunquam eo peruenire, vt faciat opera, quæ forma vilis quælibet facit à natura instructa, nisi vbi natura & ipse vtitur. Hæc natura est ars, quam Deus rebus indit omnibus, vt suos ad fines perducantur: Estque intrinseca cunctis, & constat Metaphysicis primalitatibus, potentia, sapientia, amore, ex quibus Ens omne constituitur, aliud magis aliud minus. Atque ad exteriores actus deinde hanc innatam artem extendunt, & qui ipsam melius imitari potest, diuiniore naturæ ingeniisque particeps cognoscitur. Quapropter diuinissima est hominis natura, quæ imitatur intrinsecam naturam animalium, omniumque rerum in exterioribus artificiis; animalia autem imitari nesciunt quod in ipsis met inest, nec intelligere; Et quamuis homo plene non intelligit hoc ipsum, intelligit tamen tantum, quantum sufficit ad eius diuinitatem declarandam. Igitur ciuitatem ac domum fabrefecit similes corpori: Caput refert arx vel palatium superius, aulas fecit sicut ventriculos cerebri anteriores, cubiculum interius, sicut cellam syncipitis; coenaculum sicut cerebelli ædiculam; Vestes ac muros instar coriæ strata.

strata viarum & cœcæ obulatores sicut cœcis, Aquæ pul-
 similes venis, & arteriis fontes sicut iecur, fornaces & fol-
 les sicut cor & pulmo, cloacas & scalphia instar vesicæ,
 lienis & fellis, & culi procul à nasu ac principibus ædibus;
 Alembiccos intestinis fecit similes, culinas ventri: prom-
 ptuaria iecori, fenestras oculis & auribus, molendina ori
 conterenti nutrimentum, ollas ventriculo, Aggeres spi-
 nali dorso, fellas natibus, Anaclinteria cerebro, puluinaria
 glandulis, peripetasmata membranis, milites manibus,
 arma vnguibus, cornibus & dentibus exertis, lorica
 squamis piscium, thoraces conchiliis, equos asinosque
 suis cruribus, currus pectori & costis. Naues pectori au-
 um, remos alis, gubernaculum caudæ; naualia, excubias,
 exploratores, auribus, oculisque; lucernam soli; Bom-
 bardas fulmini & tonitruui, horologia sphaeris cœlestibus.
 Transplantat, paratque viridaria instar sylvarum. Gene-
 rationem animalium & plantarum curam, sicut natura
 mater: natat cum piscibus, volat cum auib. & p̄greditur
 cum feris. Nec habet mundus, quod homo non imitetur
 neq; intra se, neq; extra se, in super adinuenit modū æter-
 nandi se per literas, & futuris & absentibus loqui; & mu-
 sicam auium, & cœli imitatur, & polum sicut magnes
 spectat, & Deum laudat, sicut Angeli in choro, & templo
 ac benedictionibus; Tandem ambiere homines diuini-
 tatem & Dii haberi voluerunt; & quamuis hoc grauissi-
 mum sit crimen, nihilominus in homine diuinitatem
 esse indicat, & quod tanto abutentes dono in ignorantia
 am donatoris incidunt. At in eius gloriam bene vtentes;

X 3.

possunt

possunt vere Delicari, sicut ostenderunt illi, qui mortuos resuscitauerunt; infirmos curarunt, per aerem delati sunt, futura prophetauerunt, monstra ferina & humana domuerunt simplici verbo, in Deo confidentes; & in cœlum volarunt. Hoc negare non ferè & impii modo, sed stulti est animi. At quodnam ex animalibus hæc imitatur, nisi paucula obscure? aut facit tam mirifica? Porro si homo hæc facit, tanquam Dei instrumentum, sequitur ipsum brutis nobiliorem longe esse, quippe cum nobilibus organum ad nobiliora opera artifex tractet: Cum ergo ad supernaturalia opera homine utatur Deus palam facit in homine diuinitatem inditam esse.

CAPVT XXVIII.

*Respondetur Pythagoricis, aliisque opinantibus
de Anima humana.*

REVERTENTES ad opinantes; respondemus mentem primam operari omnia, sed in rebus nobilioribus nobiliores effectus, eiusque assistentiam recte nouit Virgilius.

Ponentibus animam mundi, dico, singulas res naturales propriis actionibus sufficere: Cum omnis natura sit ars diuina; & tanquam Dei instrumentum potest omnia operari præstantissime absque mundi anima. At num hæc existat anima in mundo, sicut in homine superior Anima quoque inest, in Metaphysic. disputatum est;

Deinde

Deinde ad Pythagoram, inquam non esse animam hominis existimandam æqualem brutorum animabus, vtpaulo ante rationes multæ declararunt, & cum diceret: hospitium hominis commodius ac excellentius fabricatum esse quam brutorum, ideoque in illo liberius, & commodius animam suam diuinitatem ostendere: quam in his, quam ob rem Vesalius quoque admiratur, quod in Anatomia hominis non reperiatur ipse membrum, quod non sit & in brutis: & in cerebro cellas easdem, quas in Gallinis inuenit. Vnde idem habitator esse vtriusque videtur. Ego inquam animam hominis non esse omnibus corporibus commensurabilem; Nam pulices, pediculi, echini, ostrea, spongiæ penitus differunt à nobis, nec possit eadem anima nos viuificare & illos: Nec anima Elephanti in culicis corpore hospitari, quamuis incorporea. Sique in bestias migrant animæ, in plantas quoque migrent est opus, quæ animalia sunt immobilia, sicut demonstrabimus: Et Pythagoras non secus ac nos illis tribuit sensum.

Hoc concederet Ouidius qui transformat homines in plantas, & tandem in saxa migratio concedenda foret, quoniam & hæc sentiunt; Hanc etiam Ouidius concedit, sed in pœnam purgatoriam. Diuus Gregorius intra glacies & saxa & balneas eas reperit; & corpus, sed non anima vxoris Loth versum est in asalem; sed hæc sunt iudicia DEI, nec ab homine percipi potest, qua ratione hæc fiant. Dicta quoque Pythagoræ religionem continent quandam, sed certitudinem

tudinem nullam. Et in Ecclesia CHRISTI sapientia Dei
 hærelis reputatur iuxta naturæ legem hæc opinio, nisi
 Deus per justitiam hoc efficeret aliquando, sicuti & Dæ-
 mones in corpora humana & brutorum sæpe ingredi-
 untur. Authoritas Salomonis sensus mysticos claudit,
 sed ad literam intelligitur sic: Quod cum esset puer, pro-
 bus bene operando magis, ac magis fortitus est animam
 bonam, quoniam semper perficitur & fit melior anima
 bonis operibus & venit hæc anima bona, vel potius bo-
 nitas in corpus purum. Nam prave compositum cor-
 pus vitiosumque temperamento aut scelere repugnat
 probitati, quam Deus paratus est elargiri: Cæterorum
 sententias, quod peccauerint in aula Dei, & post mille
 quoscunque annos, aut post decem millia transmigrant,
 hic disputandas non censeo; Oporteret enim disserere de
 periodis exorbitantiarum cœlestium, & num mundus
 restauretur in nouam formam, septem post millibus qui-
 busque annis, aut post 49. millia, aut post 25816. aut post
 36000. sicut diuersi opinatores scribunt. Hoc autem
 in libro de Astrorum motibus, & in Metaphysic. disserui-
 mus. Hic vidisse satis, quorū rebus omnibus insit sensus,
 & homini anima beluinis longe diuinior. Transmigra-
 tio damnatur à Theologis, & Origines, si hanc affirmat.
 Nec credo posse rationem demonstratiuam afferri, qua
 Deus animas corporibus immittat, vbi captivæ in carce-
 re, & morte detinentur; vt Apostolus Paulus significat, &
 Salomon, et Plato ac Trimegistus, qui & corpus portatile
 sepulcrum adpellat, et nemo sapientum hoc non dicit.

At

At dum considero spiritum a sole ingeneratum corpus formare, & vivere in carcere, & in eo gaudere, sicut plurimos vidi remigantes libenter in triremibus vitam ducere, aliosque in diutino carcere, quoniam pene oblitii ignorant libertatis bonum, nec confidunt aliam inluctam inire vitam quamvis meliorem: Nec Deum tantam Animalibus sapientiam indidisse, ut mortem cupiant, sicut homines, tanquam libertatis initium; Intelligere possum aliud nihil nisi Deum propter gloriam suam, & quasi per ludum immittere animas corporibus, utque sibi ipsis merita comparent, dum quasi intra vallum præliantur, & à Deo distantes ipsum recognoscunt & reuerentur, & operantur omnia in gloriam tanto dignam patrie. Figura quidem hominis cœlum spectans, non curua in terram sicut beluarum, declarat cœlestem animam hominis, cœlo inhiantem; sicut Anatis collum factum est oblongum, ut sub aqua vermiculis vescatur, & rostra ciconiarum, ut serpentes illas capient, & proboscis Elephanti, ut sit illi manus non potenti flectere molem ingentem corporis, & os oblongum canibus ad venationem porrectum, omniaque animalia disposita sunt in figura ad proprium finem. Vnde Physiognomia humana cum beluina communicat, & ex eis syllogizamus. Igitur homo natus videri debet, ut consideret cœlum & diuina entia; Item Vesalio teste, plus cerebri habet, quam bestia quæcunque ingens, & cellas latas multorum capaces spirituum, animæ immortalis deferuentium, sicut mox declarabo. **Commerciumque hominum cum superis (nam bruta**

Y

dun-

durat per unius operum & actus, & indicia, quæ
 corporali vitæ opus sunt, homo vero diuinarum notio-
 num & alterius vitæ ostendunt, hominem natum ad in-
 telligendum quæ ad aliam pertinent vitam eamque illi
 conuenire; sicut ista Brutis.

CAP. V. T. XXIX.

*Responsio & Epilogus operationum demonstan-
 tium hominis immortalitatem, ac
 diuinitatem.*

AT vero si operationes animæ humanæ communes
 sunt brutis, quænam ostendet nobis ipsam separari,
 sicut immortale à mortali corpore, & non sicut spiritus
 euanescat in aerem? Et cur moritur homo præ lætitia ni-
 mia & à cicuta? omnesque rationes, quibus spiritum
 passibilem, corporeumque ostendimus, & mortalem,
 contra humanam militant mentem.

Respondeo, quamvis intelligere fieret sine organo cor-
 porali, vnde Peripatetici immortalitatem putant se pro-
 bare, & quamuis anima non esset corporis actus, vnde a-
 lii idem conantur probare; Et tamen nec illi intellectio-
 nem sine organo inuenerunt, nec isti sicut naufragam in na-
 ui animam ostenderunt, nihilominus animæ immorta-
 litatem adhuc dubiam esse. Non enim quia nauta habet
 operationem propriam aliam à naui, non corrumpitur
 fracta naui, vel si separatur ab ea erit subito immortalis.

Arbi-

Arbitror equidem spiritum fortia cogitantem ea, quæ
sensu accepit, non ut corpore, sed propriis tantum mo-
tionibus, vel, ut dicunt simulacris: Nec tamen ideo est
immortalis, nec quia residet ut Nauta, & separatur in æ-
rem, est immortalis: Nec quia seipsum mouet, ut Plato
argumentatur: Nam licet non destituat seipsum in mo-
tu, tamen ab alio potest contumpi contrario Ente, motu-
que priuari, ut igni contingit. Quapropter non operatio,
sed res operata, & modus, & Deus declarant immortali-
tatem. Quis enim sciat num separata viuat longo tem-
pore, & postea moriatur? Sola igitur argumentatio nostra,
& ex Christi sententia, & ratione inuicta confirmata, e-
ius diuinitatem ostendit. Quapropter quod est in Deo, in
cunctis esse rebus, alibi clarius, alibi obscurius; Et licet a-
nimalia omnes operationes habeant, quas operatur ho-
mo, tamen adeo obscuras esse humanis comparatas,
quod bene certum euidensque sit, quod Deus reuelauit
hominibus piis, sapientibusque, hominem esse immor-
talem. Inest quidem lapidibus, plantisque sensus, sed ani-
malibus comparati insensati videntur; & ostrea compa-
rata Elephanto & homini, neutiquam videtur esse ani-
mal. Nihilominus animal aptum est esse amicum soci-
umque homini, sicut equus & canis, aliaque planta vero
minime, nec lapis; qui vñibus modo vilibus inserviunt, i-
ta & homo aptus est amicus sociusque esse Angelorum,
& Dei; beluæ autem minime. Asserebat Florentinus vir
consumptus in Theologicis, quo cum differui olim, be-
stias omnes in fine sæculi, sicut homines resuscitaturū iri ad

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 primum, vel penam; Propterea quod Apostolus dicit,
 omnem creaturam ingemiscere, & pauere vsque adhuc,
 expectareque redemptionem & libertatem à corruptio-
 ne in gloriam filiorum Dei. Et in Apocalypsi scriptum
 est; omnes simul decreeo communi conuenturas, dignū
 esse agnum aperire librum; cumque illi obiicerem de ho-
 minibus loqui Apostolos, qui cum omnibus symbolum
 habent creaturis, & de renouatione cœli & terræ, quo-
 rum corruptela gignitur nostrarum rerum varietas; in
 sua indurefcebat credulitate, quæ Indis multis etiam
 communis est; Cumque replicarem, stultum esse puta-
 re muscas, cimices, ostreas, resuscitatum iri, quæ quali ni-
 hil sapientiæ habent, qua peccatorum rei & capaces me-
 ritorum sint. Insuper nec terram sufficere instaurationi
 tot corporum, quot animalia mortua iam sunt, cum
 quotidie moriantur millions millionum, & tot gene-
 rum, ita quod si terræ rotunditatem & crassitiem metia-
 mur cū Archimede, ac deinde cuilibet hominis corpo-
 ri passum vnum terræ demus in latitudine, longitudine
 & profunditate, vel minus, inueniemus vix sufficere refi-
 ciendis corporibus humanis tantummodo: Si exquisita
 id ratione indagamus, mortuos cuiuslibet prouinciæ
 quotannis numerando, & sex fere mille annos, quibus
 durauit mundus. Nunc enim sufficit, quia alia genera-
 tur è terra, alia conuertuntur in terram. Tunc Florenti-
 nus à sua beluina sentētia in fauorem beluarum recedere
 cœpit, & qui ipsam tenuerunt Antiquiores successiue &
 non simul refici, sed alia simul destitui paulo declinantes
 absur-

absurditatem dixerunt. Sed de hoc in Metaphys. Quapropter nunc repetam, infinitam hominis intelligentiam, infinitumque desiderium & religionem; & solitudinem non vanam agnoscendi Deum, aliamque vitam, certa esse indicia nobis illam conuenire, & reuelationes sacras euidenter credibiles reddere. Iamque vidimus, Ens nullum procurare, nisi præsentem vitam, nec naturam largiri desiderium quæritandi res non conuenientes quærentibus. Nec bestias illam curare, nec plantas nec lapides, patuit, & dominatum hominis super omnia opera Dei inferiora, ab illius modo sapientia dependere, illumque vnum posse Dei opera in natura cuncta imitari, tanquam Dei discipulus naturalis. Eoque uti sapientiam ad negotia altissima tanquam instrumento viuo, sibi consimilimo, capace diuinitatis & immortalitatis: siue enim à Deo siue ab hominibus hæc insint nobis, palam est diuinæ naturæ hominem esse participem nimis.

Y. 3;

CAP.

Tu Sensum esse cognitionem veram, abditam vel additam, memoriam languidam, discursum, extraneam, intelligentiam remotam, omnesque communes esse menti humana ac spiritui, ipsamque huius esse formam & immortalam; Respondeturque argumentis preceden-
tibus contra eius immortalitatem.

QVI CUNQUE veritatem concupiscitis, audite; Sapientia est cuiuscunque rei cognitio certa, internaque absque dubitatione. Hoc nomen à saporibus, quos sapit gustus, assumptum est. Etenim per alia sensoria nos rerum qualitates extrinsecas sentimus, ut aquæ frigiditatem tangimus, & piperis nigredinem videmus, quæ facies frigoris est, potestque frigus indicare innatum ut in terra, & in lilio suauitas odoratur. At gustus attrito cibo, admissoque per spongiam, non modo vini frigus, aquæque externum sentit, sed etiam calorem internum, & piperis calorem acrem in adusta nigrefacta facie latentem; & lilii amaritudinem crassæ molis sapit; & non suauitatem modo exhalantis tenuitatis.

Quapropter sapere est certo & interius scire res, prout sunt. Hinc ipse inuenio, sensus in nobis certiores esse, quam quævis notitiæ intellectiua, aut discursiua, aut memoratiua, aut imaginatiua. Omnes enim istiusmodi sci-

di scientiæ à sensu nascuntur, & quando incerta sunt, ad
sensum recurrunt, vt certitudinem hauriant, & ab eo
corriguntur, aut confirmantur: Ipsæque sunt ipsemet
sensus languens aut absens, aut extraneus. Quæ sensu ac-
cepi, remanent in memoria, & cum obliuiscor, aut du-
bious sum, redeo ad sensum, & sic recordor & certificor.
Quæ autem discurrendo cognosco, nunquam vera esse
prorsus affirmem, nisi sensus experientia confirmet. Si-
Augustinus & Lactantius & alii Antipodas non esse sci-
entia discursiua cōtenderunt. Nunc autem sensus Chri-
stophori Columbi rationes ipsorum omnes emendauit,
vanosque ostendit; & quot dicunt syllogismos Philoso-
phi de rebus, quos non cognouerunt sensus, corrigit i-
diota quicumque eas videt. Principia quoque scientia-
rum longa experientia inuenta sunt, & licet sciens reddat
causam melius, quam expertus de rebus, hoc tamen fa-
cit in virtute principiorum sensibus experientium mul-
torum populorum sibi prænotorum, licet non suis. Ex-
pertus autem illas omnes non habet experientias. Ideo
male arguit Aristoteles contra expertum hunc. Discur-
sus ergo est procedere ad notitiam rei ignotæ, per notitia-
am alterius rei similis illi, quam notitiam oportet à sensu
acceptam esse. At sæpe fallitur, quoniam non omnes
similitudines propinquæ sunt, Essentialesque, sed remo-
tæ aliæ, accidentalesque. Ita ratiocinatur Aristoteles
solem ex eo, quod calefacit non esse calidum, cum
& lapides non calidi percussi calorem emittunt
Sci-

& ignem. Sed de corpore equoniam non vidit laide in
 PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 sua duritie calorem habere irretitum, quem laxati edu-
 cunt: non autem in aere percusso à sole ita esse: nec num
 percutiat, inspexit. Dixit aquam esse frigidam, consulendo
 tactum & non gustum certiozem; nec operationes,
 candorem, transpauitatem & motum, conditiones ca-
 loris eius.

Quapropter multæ omnium sensuum sensatae expe-
 rientia faciunt scientiam, non autem vnica & vnus, ab
 illa argumentando, nam & sensus decipitur & ipsemet se
 corrigit per alias sensationes. Porro non discurret, nec ar-
 gumentatur homo de rebus certis, sed incertis & super
 certis fundat discursum, eas autem certas putat, quas ex-
 pertus est sensu. Itaque sensus præcipuum lumen est, per
 quem videmus quæ latent in tenebris. Vnde syllogismi
 medium terminum volunt esse certissimum. At quan-
 do quid certo nouit homo per sensum, non quærit ultra
 rationes, argumentaque. Nemo nunc argumentis quæ-
 ritat, sitne nouus orbis, postquam à columbo inuentus
 est. Nemo quærit num sol sit lucidus, & homo mouea-
 tur, & ignis sit calidus; Nam sensu patent. Sed quærun-
 tur calidum est piper & vinum, quoniam tactui id est i-
 gnotum. Quapropter decipitur Aristoteles dicens sen-
 sum non reddere causam quæstionum, sicut ratio, unde
 ipsum hæc incertiozem facit, vel insipientiozem. Reddere
 (inquam enim) causam est declarare unde sit quod incer-
 tum est, sensus autem certus est nec probationem quærit,
 ipse enim probatio est. Ratio autem est incerta notitia,
 ideo.

ideoque indiget probatione, & quidem quando probatio adducitur ex causa, ex alia sententia petitur certa. Itaque discurrendo, cur piper est gustui calidum; Respondetur, quia nascitur in loco calido prope tropicos ex ambusta terra. Hoc autem scitur per aliorum sensus, aut per consimilem probationem aliarum rerum in locis nascentium calidis; omniaque scientiarum principia inductione sensuum Aristoteles fundat, licet parum sibi constet, & ex eis educuntur syllogismorum conclusiones; quas ob res sapientissimus Deus nihil discurrendo scit; esset enim imperfectio multa; sed per sapientiam, quoniam rebus omnibus internus est, & omnes in eo; Angeli discunt, quoniam non omnino sciunt, sed ex notis argumentantur sæpe ad ignota. Et D. Augustinus (lib. de divinit. dæm.) Angelis non modo sapientiam & dæmonibus, sed etiam argumentum tribuit, & Scotus. At tam velocissimi sunt in argumenti conclusionem, quod absque tempore fieri videtur. Ita ignis velocissimus & sagax subito est, cuncta penetrans & vrens. Vnde David ad DEVM: Qui (ait) facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem vrentem. Idcirco similem sibi sedem habent cælum. Et homines periti brevi discursu pertingunt, ad quod quærunt: Imperiti vero multo. Ego immoror in numerando aliquid nimis; mercator autem subito expeditur, quoniam numeris est assuetus. Hinc videre licet Ens omne seipsum nosse, & non per discursum; & opera quæ facit, per se absque discursu facere. Sic anima organizat corpus, mouet regitque: Planta quoque à propria abs-

Z que

que discursu formatur anima, sed solo sensu proprielle,
 propriique boni. Quo sapientia omnia ad suos perducit
 fines, & mille syllogismi nunc efficere non possunt, quod
 sensus propriae conseruationis solus efficere in entib⁹ po-
 tuit. Quod autē me in stupore reinebat, quae ratione ani-
 ma ignorat seipsam & opera sua, nunc iterū ita soluo, q^d
 anima omnis seipsam sapit, quādoquidem tot artes ope-
 ratur propriae gratia vitæ, & amat seipsam. Amor autē ex
 cognitione nascitur, ipsa autem se non cognoscit discursu.
 Nam discursus rei dubiæ est, ipsa autem natura, & per
 essentia nouit. Ceteras vero res omnes discursu, in quan-
 tum sentit seipsam ab illis immutari, illasq; fieri; ergo tot
 quaestiones, quib. quaeritur, quid sit anima, & quomodo
 mouet, ipsius exterioris sensus sunt, qui in aliis inspicit &
 per passiones addiscit; non autem natui sensus, qui essen-
 tialis est, & veluti peritus Cytharædus scit pulsare cytharā
 musico sonitu non cogitando, num tangenda est hæc,
 num illa chorda, & sic vel aliter; sed qui addiscit, ita cogi-
 rat consulitque; Sic & anima absque consilio se nouit,
 suasque edit operationes, propria innata ducente arte, a
 prima pendente; Cuius tamen videtur oblita, quoniam
 passionibus exterioribus cogitur res nouas discere, & ex se
 in alteram veluti mutari. Vnde postea indiget per reflexi-
 onem redire ad sui notitiam; Sic ego recito Psalmos Da-
 uidicos nil cogitando interdum de illis, nec quid dicam;
 Sed quatuor recito aut quinque absque errore nil perci-
 piens quid recitauerim. Nam inspectio aut cogitatio aut
 auditio aliarum rerum alio me rapit. Attamen quando
 addi-

addidici Psalmos, cogitabam in eis. Ita omnis natura dum Entibus inditur à Deo discit quæcunque operatura est, & deinde incidit in sui ignorantiam ob superadditas passiones. Sic calor includitur in terra & obliuiscitur à sole emanasse: Domumque fabricatur, & inimico persequitur odio calores cæteros domum ipsius soluentes. Deus autem vititur huiusmodi ignorantia, & obliuione ad multiplicationem Entium & durationem. Nihilominus perpetuo calor exhalat sursum ad cælum ductus innata cognitione, non autem addito discursu. Ita & anima humana semper ad Deum abdito sensu tendit natiuoque, quamuis suæ sit creationis oblita, ob corporales superadditos affectus, sed sicut calor à sole, ita & ipsa à Deo deriuatur. Gratias tibi Domine Deus, quoniam ad tui cognitionem me conueris. Porro progrediens dico intellectum quoque esse sensum communis, & consimilitudinis rerum, non autem particularitatum; & imperfectissimam cognitionem esse, minoremque sensu & ratione, quoniam distans est, intueturque solum quod in omnibus patet, non quod peculiare est & patet; eiusmodi sensus est puerorum & imperitorum, qui hominem & stellam in cõmuni norunt, nō autem ipsorum particularitates, maximeq; proprius est beluis, q̃ omnes homines eosdem putant, quando nesciunt particularitates distinguere, sed tantū communia intuentur, sicut nos putam⁹, omnia oua eiusdē esse gallinæ, & qui aleas de foris aspicit, putat omnes esse æquales, & quando non simul, easdem. Sed qui intro inspicit, ait, hæc est figura gladiatorum, hæc

cognitio

Z 2

pate-

PATERARUM. Qui autem callet artem ludendi dicet, hæc est monas gladiatorum, hæc mulier paterarum, & tanti valet aut signat. Et procul videns dico, homo est, cominus est Petrus; Ergo intelligere vniuersalis est sensus languidus, & absens. Memoria vero est sensus sopitus anticipatus; Discursus vero est sensus extraneus siue in simili. Sensus autem ipse sapientia est, aut scintilla diuinæ sapientiæ. Quadere S. Petrus dixit ad Simonem Magum (dum iste arguebat, quod Christus si sapientia erat Dei, debuisset prius in mundo innotescere, opemque nobis ferre, & non tunc quando incarnatus est,) semper in mundo innotuisse primam sapientiam, omnibusque rebus inesse, & eo argumento id declarauit, quod cum plantæ sapienter ad suos fines producant folia, & spinas & fructus, animaliaque ratione reguntur, pluuiæque & æstus opportunis fiunt. temporibus, aliaque Entia ordine, & ratione construuntur, & reguntur, sequitur sapientiam esse rebus in omnibus. Vbi enim est ratio, ait, ibi sensus & sapientia, aperte docens sensum magis esse sapientiam, quam rationem: Ergo S. Petrus anteponit sensum cognitionibus cunctis. & cum Simon Magus ostendere vellet alium esse mundum nostro superiorem mundo, aliumque Deum meliorem, sapientioreque nostro, quando sic ratio suadet, cum videamus tot mala & delicta præter ordinem rectum in nostro mundo & eius regimine; quapropter asserendum videtur, inueniri mundum alterum meliorem, & Deum alterum meliorem. Respond. S. Petrus credere huiusmodi rationibus absque experientia sensuum esse furorem

furorem & vanitatem. Et Deum nostrum mundumque
 esse nobis quinque sensus, quibus cognoscamus ipsum
 in operibus suis, hisque sensibus & non discursibus cre-
 dendum esse, nam si alter melior Deus existeret, debuisset
 nobis sui sensum dare, & experientiam cum sit tam beni-
 gnus, super nostrum, ergo meliorem esse Deum nostrum,
 qui nobis sensus dedit, nobisque se manifestauit. Ex
 hoc virtutem sensus nosse oportet, Theologiamque ipsam
 vniuersam fuisse manifestatam, ac reuelatam sensibus
 hominum. Et sicut dicit S. Petrus in epistola 2. non fabu-
 las & argumenta secutos esse Apostolos in prædicatione
 Theologiæ, sed testes fuisse & speculatores per visum præ-
 sertim in monte sancto. Et S. Iohan. quod vidimus & au-
 diuimus, & manus nostræ contrectauerunt de verbo vi-
 tæ (ait) annunciamus vobis; Omnis ergo scientia sensui
 innititur, non dico oculis & auribus, sed sentienti animæ
 in eis. Cum Paulus alienatus, & alii Ecstasin passi, tam
 multa diuinitatis viderint, ac nesciant vtrum in corpore
 vel extra corpus; & hæc est scientia intuitiua Scholastico-
 rum, quam dant intellectui à Deo indito nobis, & non
 inepte, sed scientiam vniuersalis cum Arist. indocte ma-
 gnificant, cum sit bestiarum propria. Sed D. Bernhardus
 & Theologi non Aristotelizantes scientiam diuinorum
 intuitiuam, & ex hac discursiuam dant intellectui à Deo
 nobis immisso, & non illam operationem vniuersale ca-
 piendi & abstrahendi, quam Aristoteles communiscitur
 in eo, & tamen est in omni sensu languido, & eminus
 spectante. Legis doctores etiam testes requirunt de visu,

& non de discursu loquentes. Astronomia ex apparentiis patentibus ad sensum orta est, omnisque scientia discursiua ex præcedenti cognitione sensitiua Aristoteli fit.

Hic diuinam admirari licet benignitatem, quæ, cum sit homo interclusus in paruo cortice, & res sentire non possit omnes cellas in capite illi spatiosas formauit, vbi spiritus commoditatem sese mouendi habet, & ex notitia in notitiam discurrere conferendo similia & opposita, quod plantis facere non datur, quia carent cellis. Bestiis vero insunt angustæ & non ita efformatæ, vt spiritus in eis valeat ita moueri, vt in homine. Ex quo factum est vt homo aptus sit ad cognoscendas res omnes, quas sentire nequit, per discursum. Quoniam vero plura & maiora & nobiliora discursu & ratiocinio scimus, quam sensu, licet non ita interne & certe: Nata est opinio in mundo, quod discursus seu ratio intellectusque sint cognitiones digniores & veriores; quæ quidem languidæ sunt sensationes, sed ita diuites, quod deificant prope hominem: Vnde nomen Rationalis habet, bestiis dato nomine sensitiui, quia non ita celeriter, & ad multa discurrunt. Ecce paruo circulo & quadrante homo cœli motus & ambitus & magnitudines omnium rerum & distantias metitur: Quod sagacissima belua non percipere potest: Ex præsentienim sensibili ad pauca similia discurrunt; nam licet meliora habeant organa exteriora, non tamen habent meliorem spiritum sentientem, nec organa interiora nostris meliora, nec mentem perficientem operationes

nes spiritus, quoniam similia omnia sunt inuicem: Similia autem sunt, quoniam ab eadem pendent causa potentissima, optimaque: Hinc adora primum numen, quod peioribus conditionibus ad melius vitur.

Fœmina est imperfectus homo, eo quod non tanto calore prædita fuerit, qui foras genitalia propelleret, sicut mas: Nihilominus hoc imperfecto vitur Deus ad formationem hominum. Cholera est sanguis spiritus, melancholia fœx, sputum vapor excrementitius, qui in oris cauo concreuit in liquorem: Nihilominus effecit Deus, ut cholera spiritum stimulet, in intestinis ad excernenda stercora, & melancholia in ventriculo, ut adperat cibum, quando vacuus est, ne moriatur animal. Et sputum mollificaret linguam, ne loquendo exicectur, & cibum, ut subiret poros gustus, & transmitti possit in ventriculum. Hæc mirabilia sapientiæ primæ.

Ita ratio sensus quidem est imperfectus, extraneus, & non proprius, sed in simili; nihilominus per illam fecit Deus, ut omnia indagare, & scire possimus, licet non perfecte.

Cum sentio ignem paruam illius portionem tango, sentioque, & in hoc consistit sapientiæ; ed ex illa parua portiuncula ratiocinor de natura totius ignis, & hic discursus certus est de Essentia, non de quantitate, sed cum cogitamus DEVM inuisibilem ex aeris inuisibilitate est incertior discursus, quoniam similitudo non

nō est essentialis. Quare robres qui patibiles est molliorq;
 aptior est ad sentiendum, & comparandum luculentiorē
 sapientiā; qui durior est minus patitur, minusq; est aptus
 ad sciētiā, & quidē minus indiget. Quare animalia im-
 becilliora sæpe sapientiora sunt, quā robustiora, vt apes &
 formicæ canibus, & bobus; non tamen conchilia Ele-
 phantis, quoniam cellæ, & spiritus horum meliores. Hac
 igitur passibilitate Deus vtitur in melius ipsorum Entium
 passibilium: licet dispositio sit ad corruptelam. Quapro-
 pter solus Deus qui extra se non sentit nec à rebus scien-
 tiam haurit, est immutabilis, solusque habet immortal-
 itatem, teste Apostolo. Cætera autem Entia mortalia
 sunt quoquo pacto. Mors enim est in aliud mutari, om-
 nis autem mutatio aliqualis mors est, vt doctē inquit
 S. Augustin. Cumque discere & scire sit mutari in naturā
 cognoscibilis rei, aliqua mors sit oportet. At in Deum
 mutari duntaxat est vita æterna. Non enim esse nostrum
 in eo non est; nec perditur nostrum esse in infinito pel-
 go Entitatum; sed magnificatur. Vera ergo sapientia abs-
 que passione sed actiua, est sapientia Dei; In rebus vero &
 in nobis est sensus nostrimet ipsorum abditus, qui est a-
 ctus & per quem naturaliter absque discursu operamur.
 Deinceps est sensus superadditus rerum exteriorum, qui
 est passio, vnde discimus, quæ nobis bona sunt, cum non
 habeamus in nobis boni nostri sufficientiam, sicut Deus,
 sed mendicemus.

Post sensum vero sequitur memoria discursus, & in-
 tellectus, qui sunt sensus languens, anticipatus, vel reno-
 uatus,

uirtus, extraneas & obfcuras. Huiusmodi autem sensus in
 toto sunt mundo impressi ac pendentes à prima sapientia;
 cum in toto sit ars & ratio, & ordo sicut admonet S.
 Clemens cum principe Apostolorum. Sed omnis sensus
 noster est etiam argumentum, quando quidem non à
 tota re informamur, sed partem patimur de foris. Ideo pe-
 ritissime Apostolus Paulus vocat scientiam nostram ex
 parte, quæ in Deo perficitur, ubi tota rei Entitas cogno-
 scetur. Anima igitur quam Deus immittit nobis, mens
 nuncupatur, quam vero cum bestiis communem habemus,
 spiritus. Vnde Apostolus ait; si spiritus orat, caro o-
 rat, mens autem superuacua est. Nam spiritus nascitur,
 ex carne & sanguine. Homo autem ex carne, spiritu &
 mente componitur, ut exponit hoc in loco S. August. &
 super Gen. ait: Virum esse mentem, foeminam spiritum,
 serpentem carnem, & sic ex serpente in foeminam & ex
 foemina in virum transcurrere peccatum, ut ipse docet, &
 Origenes, & S. Gregorius: Taceant ergo Theologi vulga-
 res, qui Aristotelismi sectandi cupidi, negligunt, sanctissi-
 mam veritatem scripturarum sanctarum propriosque
 sensus. Fateri tamen liceat aliquando hæc nomina con-
 fundi & spiritum vocari mentem & Angelum & Deum;
 & Salomon mentem vocat sensum, & Iob sensum intel-
 ligentiam, & quidem David mentem aliquando vocat
 intellectum, quo caret equus, & mulus; At quoniã Theo-
 logi intellectum, mentem nuncupare solent, licet Diuus
 Thomas ipsam cogitativam caducam intellectum ap-
 pelleret, abstinēbimus à dicendo quod res omnis habeat

Aa

intel-

intellectum, sed rationem esse finem, non autem mentalem tribuere possumus, cum Christus serpenti tribuat prudentiam, & S. Petrus rationem agnoscat in omni re. Imo Aristoteles in 8. Physic. Omnis ordo, inquit, ratio est, & ubi ordo, ibi ratio. Nec dicemus bestias rationales, cum contrarium receptum sit, sed irracionales, hoc est, non mentales interpretando, ac dicemus scientiam discursiuam esse ampliores, non autem certiores sensitiua. Mentemque à Deo inditam posse formam corporis esse, quoniam independens & incorporea est, potestque plura temperamenta actuare, sed principaliter in spiritu habitare, nec operationem habere propriam, verum sentire, discurre, intelligere vna cum spiritu; Si enim propriam haberet, non esset forma illius, sed abstracta sicut Angelus, & quamuis sit incorporea, posse tamen à corpore pati, contra Aristotelem affirmo. Nam & calor incorporeus est, nihilominus à corpore patitur. Non tamen mori, quoniam compatitur, non patitur per se, ipsamque posse spiritum corrigere qui solum corporeæ conseruationi operam impendit. Patet in religione, cui spiritus repugnat. Eius enim prudentia Deo subiecta non est, neque enim potest, ait Apostolus, quoniam ad ipsum immortalis vita non attinet, nec eam nouit nisi per mentem, cui semper repugnat. Et hæc est pugna quam in seipso Apostolus sentiebat carnalis legis contra mentalem, sed cibi subtractione & disciplinis debilitatur spiritus, mens autem roboratur, ab eius non perturbata fumis & delectationibus, sicut experientia & somnus docent.

Qua-

Quapropter eius est dicere peccataque cogitare
nem, operationemque omnem, quamvis propria careat, & religionem in spiritu plantare, & hoc est opus eius, sed non sine spiritus ministerio.

Ergo moritur homo, hausta cicuta, sicut beluæ, & præ lætitia, omnique passione, quæ dissoluit spiritum. Quoniam mens incorporea est, nec potest corpulentia vniri absque medio, qua de re Trismegistus vocauit spiritum mentis vehiculum; Et Sanctus Augustinus idem docet, & quod absque sanguine neque possit anima in sicco corpore inhabitare. Sicco enim corpori eius spiritualitas valde dissimilis est non autem humido.

Ergo suffocato per risum, aut per venenum vel exhalante spiritu, mens egreditur foras & proficiscitur, quo Mens prima decreuit. Ipsa ergo manet in spiritu sicut lux in aere & in speculo, quæ confracta speculo disparêt.

Et quidem instar lucis visa est à Sanct. Catherina Senensi, & anima Sancti Francisci idem à fratribus. Cæterum sicut lux incorporea fit in vaporibus atris, crocea, rubra, viridis, flaua, vt in Iride, & in fumo; Eadem ratione anima afficitur passionibus spiritus; sique vinci obrui, que se permittit, poenis obnoxia remanet, quoniam frenum erat in manu eius.

Si victrix fuerit, pura remanebit, nec purgatione macularum indigebit, vt docent Theologi & Plato

Aa 2 & Vir-

& Virgilius non potest in omnibus naturalis moribus, & quidem absque hoc spiritu responderi nequit probantibus anime mortalitatem ex eo, quod caret operatione propria, & omnibus mortiferis afficitur, & ex doctrina Aristotelis nullo pacto eius immortalitas defendi potest, ut visum est; at optime ex scripturis sacris, si rite in eis philosophemur.

CAPVT XXXI.

De obliuione & deceptione mentis, & vitiis & virtutibus, & Phsyionomia.

PORRÓ in nostra Philosophia manifestum est, vnde obliuio & deceptio fiat, licet anima incorporea sit, immortalisque quod Aristoteles docere non potest, cum ipsi non sit forma corporis, quandoquidem dicitur iccirco posse separari quod nullius corporis est actus: Neque enim si ipsa est forma corporis, eius potentia & operatio, ut Latini dicunt, non erit forma corporis, aut possit absque corpore operari. Auerroes quoque intellectum passiuum & actiuum separat, ut & Auicenna. Nec potest Aristoteles ex insensatis Elementis, animam immortalem facere, cum neget à Deo quidpiam fieri præter motum primum. Nec docere quomodo tot temperamenta & quidem contraria iuxta eius dogmata informet anima eadem. Nobis autem facile est ipsam spiritui inuoluentibus, & secum agere & secum pati dicentibus. Quapropter exhalante spiritu

ritu & non communicante passionibus suis spiritui succedenti, memoria perditur. Quæ si essent species in anima immortalis impressæ, perderetur nunquam. Vnde Auicena negat, species remanere in anima, & reponit in sensu interiori, cum Aristoteles aperte in intellectu possibili tanquã tabula rasa eas depingat. Dicimus quoque animam decipi, cum decipitur spiritus; Si enim hic purus est, discursus ipsius clari sunt, perfectique, si fuliginosus, interrupti perplexique, & accipit motum, alterum pro altero, ergo rem pro re, & decipitur. Si calidus est subitanei sunt discursus, fastidiosi que ab ira, si crassus pauci, & languidi. Hinc adparet omnia argumenta Galeni quibus astruit animi mores corporis temperaturas sequi; Et Telesii, naturales facultates esse, nihil obesse mentis immortalitati, neque libero arbitrio, sicut quidam Theologi suspicantur, qui sunt in causa vt prohibeantur libri illustres, sensati, necessarii que. Deberent quidem hi sapientes inspicere libidinem feruentis temperaturæ; Castitatem temperatæ, ignorantiam Phlegmaticorum, argutias melancholicorum, hilaritates sanguineorum & clementiam, deinde vero decernere. Et quidem D. Thom. loquendo de spe, putat iuvenes esse magnæ spei, & confidentiæ, ob caloris viuacitatem, spiritusque calidos; Senes autem diffidentes ac timidos ex frigidityte. Nec propterea mens non libera erit, aut vitia naturalia cohibere non possit, & actus virtuosos imperare; cum videamus nos ob inferni meiũ, quin & temporalium pœnarum & propter amorem amicorum, nedum Dei, homines abstinere ab actibus vi-

trifas, ipse non daretur CANAL non tam habitus in
 tutum acquirere, nihil obest. Deus enim non largitur
 promissa præmia habitibus Aristotelicis, sed operibus
 bonis fidelium, & qui ea facit repugnante natura plus
 meretur apud Deum, & homines sapientes recta, obe-
 dientia legis omnes quidem natura proni sumus, quo-
 niam natura timemus poenas & amamus præmia. Cæ-
 teris actibus alij bene apti alij inepti sunt, sed omnes fre-
 nari possunt, non quidem semper. Vnde Theologi sa-
 gaciores compererunt non posse hominem omnia pec-
 cata vitare; sed singula peccata bene posse, & ad bona o-
 pera virtutes infusas præquiri ad merendum secundum
 Deum; Hæc autem nostræ fauent sententiæ, & Aristo-
 telismus pelagianizat. Item Apostolus dicendo pru-
 dentiam carnalem non esse subiectam nec posse subii-
 ci diuinæ legi, nisi per vim, manifestat vitia esse natura-
 lia post naturam in Adamo corruptam. Magis autem
 virtutes, teste Chrysostomo; Et subdit Apostolus se fa-
 cere quod nollit, non autem quod vellet, vbi ostendit
 totam hanc doctrinam in persona sua postquam con-
 firmatus fuerat in gratia Spiritus Sancti.

Physiologia Aristotel. contra ipsum quoque docet,
 vitia, virtutesque temperamentum sequi. Nobis autem
 Physiologicus syllogismus sumitur à temperie, & ex
 formatione cerebri & oculi & motu & locutione. Hi
 enim patentes loci sunt, & actus ipsius spiritus; Acutus
 Cætera noster laudabat alteram physiologizandi ratio-
 nem,

nem, ut si quando video hominem, statim imaginor me habere nasum, ut ille habet, & pilum & vultum & frontem & locutionem, & tunc qui affectus, & cogitationes in hac cogitatione mihi obrepunt, iudico esse proprios illi, quem ita imaginando contueor, & quidem non absque ratione, & experientia; spiritus enim format corpus, & iuxta affectus innatos ipsum fingit exprimitque.

Iccirco spiritus caninus contrahens affectum sui genitoris, quo venationem ore porrecto caprat, efformat oblongum os huius gratia. Lupinus deuorationis audus innatæ ventrem latum fingit, Leporinus timori affuctus, aures patulas, & frontem introactam, quasi caueret, efformat: Leoninus vnguibus assuetus venari, magnificat ipsas in formatione, & omne animal membra efformat iuxta affectus suos.

Ita extimare debemus iuxta proprios affectus humanum cuiuscunque spiritum corpus effingere, & quidem cum imaginor me habere nasum grandem, subito quædam affectio magnanimitatis tuboritur, si frontem retrusam timoris & cautelæ; Si porrectam foras, in pericula labilem quasi me video.

Ex colore quoque patet. Si enim domum nigris pannis: vndique velatam intres, statim timiditas & languor suboritur, si rubis læticia & furor, si albis claritas animi & simplicitas quædam serena fit. Ergo idem de coloribus humanis:

humana significationibus intelligitur. Non inu-
 gna est igitur isthæc ratio Physionomiæ, sed interrogan-
 tes hominem quibus qualitatibus eius viscera prædita
 sint, & humores, & excrementa, vt de calore, frigiditate,
 siccitate, humiditate cerebri, jecoris, cordis, ventriculi, re-
 num, inspicientesque simul capitis formationem, pos-
 sumus non mediocriter diuinare. At omnis discursus penè
 incertus. Experimentum vero repetitum tutius est. Ma-
 gnus calor in visceribus ex cibis humidis educit spiritus
 crassos, copiosos ac dissimiles & impuros. Ex cibis ve-
 ro solidis spiritus crassos tenuesque simul & fuliginosos.
 Blandus calor ex cibis humidis generat spiritus crassos lu-
 cidos purosque, ex solidis primo tenues, deinde crassius-
 culos, fere nihil impuros. Spiritus puri similes lucidique
 ingenium facile præbent, sensum promptum, discursus
 certos, tenacesque; & naturam iusti amantem, clemen-
 tem, generosam, prudentem, vt Itali; spiritus tenues, im-
 purique sagaces sensu sunt, interrupti discursus, fraudu-
 lenti, timidi, ostentantes audaciam, inuidi, crudeles, te-
 gunt vitia, ostentant virtutes, superioritate vtuntur, vt Æ-
 gyptii & Hispani non omnes, nisi qui de Maurorum san-
 guine sunt. Crassi & impuri sunt stulti irrationales, mo-
 dici discursus quod primo adprehendunt, credunt sem-
 per arbitrato proprio vtuntur, sunt crudeles, audaces, fe-
 ri, apti armis palam, fraudibus & simulationibus mini-
 me; huiusmodi sunt Turcæ, Mogori & Tartari; crassi &
 puri sunt pauci discursus, sed clari & tecuri, apti legibus &
 mechanicis, Regimini & Iustitiæ, vt Veneti, Aquitani, &c.

Con-

Consulenda ergo est regionis conditio, cœlum & intolationes, tellus, & eius dispositio.

CAPVT XXXII.

Num Anima mundi existat.

IN superioribus sermonibus iam diximus, quicquid intra se homo continet, imitatione ab eo foras exprimi: ac operæ pretium esse philosophari ex actibus exterioribus ad interiores; & quoniam patet totam domum ac ciuitatem formari instar corporis, nosque de foris edere operationes similes interioribus operationibus, videndum est num anima consilium aliunde capiat intus ac foris. Nos bella gerimus contra hostes, sicut spiritus intus contra humores infestatos. Deambulamus in aula sicut ipse in occipitis aulis. Quando hilares sumus, procedimus in plateam, vt beati ostentemur, sic & spiritus procedit in oculos vbi conspicitur lucidus, & patens. Quando sumus in luctu, procedimus in penetralia, ita spiritus ad interiora fugit, & vultum lumine suo carentem turbatū relinquit. Quando moritur amicus, nigras induimur vestes, nolumus edere, nec opera vitæ exercere necessaria; sic spiritus intus fuligines tetras non expellit, remanet quasi obscuratus, atque motus cordis intermittit: quos simul retumere mox cogitur ac suspirat: Suspirium enim est repetere vno momento motiones intermissas. Deinde infirmatur in expulsiōe fuliginum, & feruet ephemera febris, sicut nos post afflictionem. Nos ludimus, vt ipse dila-

Bb

tatur,

tatur. ^{Patrocinado por EL CANAL} ^{Notg} Nos accipimus vobis analges
 domui imminet, ipse vero ubi corpus dolet nos familiae
 victum dispensamus, coquimus, molimus, mundamus,
 ipse quoque molit, coquit, mundat, distribuit succum &
 excrementa expellit. Nos utimur helleboro, Reubarbaro,
 sicut stimulis ad purgandum, ipse utitur cholerico hu-
 more, tanquam stimulo ad cacandum, & melancholico
 acetoso ad appetitum excitandum, ut nos acetariis. Nos
 congregamur ad consilium, ipse in caput secedit, ubi mo-
 tiones praeteritas recolit, inspiciens quid bene nouit, &
 quid male, & sciat quid fugiendum sectandumque, sicut
 nos Antiquas historias consulimus exemplaue regimi-
 nis maiorum. Nos petimus consilium sapientum, spiri-
 tus autem aut mens illi indita ad cuius consilium confu-
 git? Hinc ipse existimo, quod, quando non est in ipso,
 consimilis motio praeterita futuris, nec experimentum
 agendorum, consulat diuinam, aliquam intelligentiam.
 Haec intelligentia si prima sapientia non est, erit Anima
 mundi: Praeterea si hominis Regimini non sufficit spiri-
 tus corporeus, sed insuper mentem immortalem in eo
 inuenimus; multo conuenientius erit, mundum no-
 bilissimum Entium, prolem summi boni, optimum pul-
 cerrimumque non modo naturas sentientes partium su-
 arum in se continere, sed & animam excellentissimam
 quocunque Angelo praestantiorum; quae totius curam
 gerat. S. August. in lib. Imperfecto super Gen. & S. Basilius:
 in Hexam. sentiunt, comprobantque hanc mundo in-
 esse mentem.

Iude m

Itidem Plato & Timæus, Aulicæ Alexan. ex parte Stoici, Virgil. Lucanus, ac sapientiores Philosophi; At quidam dicunt sufficere naturam communem, vt Plinius Ego vero, inquam, hanc animam esse naturam communem, artemque vniuersalem à Deo creatam, totique infusam. Alii Deo tribuunt hos secretos actus. Ego vero inquam Deum infinitum esse, nullamque creatam naturam præsertim inferiorem posse eius suscipere influxum infinitum, sed cum modificatione finita; nō enim est sustinere apta, vt & Bernhardus dicit: Hac de causa prius obumbrationem fecisse in matre IESV, quanto magis ergo naturaliter gesta indigent modicatione, & obumbratione in tanta luce? Iccirco hæc anima beatissima inspicitur in prima mente quid agendum est, & iuxta eius ideæ operatur in materiabus, ac formationibus particularibus. Ipsaque est instrumentum primum primæ sapientiæ, Mundusque habet spiritum, qui est cælum: Crassum corpus quod est terra, sanguinem qui est mare; mentem isthanc animam. Homo igitur compendium Epilogusque mundi est, sicut & Theologi quidam ipsum vocant. Græci vero mundum paruum; Atqui si mundus mentem ita diuinam non haberet, inferior esset homine, totū parte. Argumentum quod contra me sacra inquisitio formauit, & pœnitens sibi satisfactum à me fuisse fatetur, Hoc est: Quod sequeretur, vermes quoque & culices aliasque feces mundi informari ab hac anima beata, sicut partes totius, ac proinde illius beatitudinem sicut homini conuenire. Ego respondi, sequelam esse nullam; Cum

videamus tot pediculos & vermes gigni in capite huma-
no multosque alios vermes intra ventriculum & viscera
eius, nec propterea bestiolæ istæ mente rationali hominis
informantur, nec eius consilii & beatitatis sunt partici-
pes. Sed tantummodo sensum breuem propriumque a-
liarum bestiarum more habent. Sic intra mundum be-
stia nascuntur illa anima beata nō præditæ, sed suo quo-
libet peculiari sensu. Hanc responsionem contrario certo-
que exemplo confirmatam contradictores impugnare
non potuerunt. Mille effectus stupendi, ac subitanei hu-
ius animæ visuntur. Angelis nota est & amica prorsus. At
in Metaph. meliora dixi: & in superiori libro patuit plures
mortes, vitasque; quæ transmutationes sunt intra mun-
dum, mundi vitam integrare, sicuti plures mortes vitæque
sanguinis & cibi & humorum & spirituum sunt, quæ
vitam totius hominis complent. Omnibus autem
perfectionem largitur eminentissi-
ma mens.

DE

DE SENSIBILIBUS LIBER TERTIVS.

CAPITULUM I.

Cælum, stellasque, ignis natura constare, ac sentire.

CALOREM sensitiuum esse omnino, animamque brutorum spiritum esse calidum, mobilem, passibilemque Animaliaque calida magis, sensitiua esse magis, præcedens demonstrauit Liber. Igitur consequens est cælum omni sensu acutissimo præditum esse. In nostra etenim Philosophia demonstratum est, cælum esse prorsus igneum, quandoquidem stella omnis ad nos assiduam effundit calorem, lucemque. Solem autem longe plus, quia ingentior, robustior, propinquiorque, omnemque ignem, quem ex contusis lapidibus, aut confricatis lignis educimus, eo quod à sole genita sunt, in clusoque ac densitate irretito calore, qui nisi percusso laxatoque subiecto, vim sese manifestandi non habet, ab eodem sole originem trahere declaratum est; & in speculis, ubi lux solis vnitur, multiplicatur & roboratur, sicut & aliorum ignium luces faciunt sol accendere conspicitur, ignemque gignere vniuocum nostris ignibus. Sub Tropicis quoque aridam & ambustam à nimio calore solis, ubi immotatur diutius, terram esse nemo non affirmat. Aliud ergo ponere Elementum ignis, quam Sol, à quo omnis ignis & calor manat,

Bb 3

stulta

stultitia cognato. Porro & sub lunari ignis Aristotelis
 cus facere apud nos ignem visus est nunquam. Nec qui-
 dem descendat, (licet à regulato cœlo quasi pilas igneas
 detrudi deorsum fingant), quin extinguatur exigua eius
 portio à totalitate Elementorum vt ponit, contrariorum,
 aut velocius redeat sursum, quam lapides sursum impul-
 si, ad solum; nec motum posse ignem generare, sed exci-
 tare tantum, ostensum est. Pluribus namque ictibus la-
 pides communes vix scintillam emittunt, silex vero mil-
 le vno ictu; vt in hoc latere plus ignis quam in illis intelli-
 gamus. Nec aer ictus plagasque excipit, sed fugitat.
 Nec inflammari aptus est flagellante cœlo vt fingunt,
 multo à minus sole, quippe qui miliaribus distat in nu-
 meris; ita vt ipsum tangere nullo queat modo. Nec tan-
 gens luna ignem producit vt sol; quæ quidem deberet
 compensare propinquitate magnitudinem, qua de cau-
 sa vterque Diametrum triginta minorum ostendit, li-
 cet sol longe maior sit. Hæc ergo excellens lux à sole ma-
 nat, nam Luna prout illi opponitur, lumen excipit, non
 autem à percusso ignito aere, vt fingit Aristoteles. Sice-
 nim semper tota illustraretur ex parte qua aerem & nos
 spectat. Et iam Peripatetici omnes vt testatur simplicius
 in 2. de Cœlo, & Auerroes de sub. orb. opinionem Aristo-
 telis respuerunt, lucemque soli restituerunt, non autem &
 calorem, voluntque lucem apud nos reflexione caleface-
 re, & quidem stultius. Cum à sole exoriente nos tan-
 quam iaculis feriri priusquam reflectatur lux, experia-
 mur. Nec aliud possit reflexio præstare luci nisi vnicio-
 nem,

nem, ac calorem promde manifestare, qui dispersus nostro erat imperceptibilis sensui: Sicut & lux ignis nostri parum calida nobis percipitur & eminus nihil. Nos autem demonstrauius lucem omnem esse calidam quin ipsum calorem apparentem. Et Sanct. Bernhardus (in sermon. de assumpt.) in se candidissimum calidissimumque solem esse affirmat. Similiter & Origines & Sanct. Basilius in Hexam. contra Aristotelem, in hoc exclamat: Et S. Ambrosius purat hæresin esse. calorem auferre soli, vel lucem; cum Ecclesiasticus de sua loquatur caliditate, & de stellarum limpidis flammis in Sap. Et Iustinus Martyr in libris, quos inscripsit contra Aristotelem bene: id demonstrat. Et ecclesia canit; iam sol recedit igneus. Totumque cœlum autoritate Esaïæ ignis tenuissima, purissimaque constare natura. S. Basilius ostendit & S. Augustin: ex aqua in vaporem conuersa, quod idem est. Imo negat cœlum crystallinum Sanct. Basilius dicendo eo quod impossibile sit ipsum cum Empyreo, quod sonat igneum, manere. Nec Deus contra naturam res copulare, sed aquas super firmamentum à Mose poni, eo quod in aere generentur, qui pars solidior, firmiorque coeli est, iccirco firmamentum vocata. Iob autem quasi ex ætefuturum cœlum dicit, non quia durum, sed quia perpetuo eandem figuram seruat, & situm, sicut statua ærea. Sol vrit ubi potens est, generatque ubi languidus eius est calor, quo nostra Entia constituuntur. Similiter & ignis noster postquam cremat syluas blandescit & generat.

Qua-

QUOD PROPRIO NON HEBUIT CALOREM, & AUSTRO CUM BURNAT AQUAM cum calorem solis, quia generat, & igneus destruit: Vterque enim idem facit robustus blandusque. Sed calor solis artificiosus euadit, quando in materia occluditur, ac necessitate cogitur, arte contra hostes, in cuius medio est, uti, & organa sibi parare, sicut docuimus, omnem rem sentire, & posse & amare esse, quod sortita est. Sed quidem fateri cogitur Auerroes lucem esse calidam, calore confimili vniuerso cum igne nostro, ut patet in 2. cœl. t. 42. post prolixos discursus, in quibus quiescere non potuit, nisi hanc veritatem fatendo. Nec quidem virtus ignis sit in sole absque Essentia ignis, à qua separari nequit, licet aliter fingant inepti, qui garrere, non autem philosophari discunt. Patet enim hoc cunctis in rebus. Dicamus ergo vniuersum sentire cœlum, propriamque nosse conseruationem, eiusque gratia moueri, quoniam vita ipsius est motus; sicut terra quies; palam enim calor sentit, mouetque omnia.

C A P V T II.

*Cœlum stellasque motu regulari, irregularique à propria
virtute sensitua conseruationis propria gratia
ferri omnes singulasque.*

QUONIAM sensus immutatio est sentientis rei, cœlum autem mutabile est non modo secundum locum, sed facile ob sui tenuitatem, passionem suscipit omnem; dicemus

cemus ipsum effectum, non esse conuenisse diuinae
Maieftati efficere solum gloriæ & pulcritudinis suæ, non
mortuum, stupidumque sed viuum sensatumq;. Natio
nulla sub cœlo est, quæ non credat Deum esse in cœlo,
tanquam in loco lucido, puro nobilissimoque. Ipse dixit
ad Esaïam, cœlum esse sedem eius, terram vero scabellum
pedum eius. Quod intelligimus de manifestationibus.
Non enim Deus indiget fulcimento sed res omnes in eo
fulciuntur & viuunt. At Deus vitam & gloriam & bea-
titudinem in cœlo manifestat magis quam alibi. Iccirco
opinari conuenit cœlum esse viuum, ac sapientiæ parti-
ceps. Quod eius ostendit motus. Nulla quippe res apud
nos fit, nisi à sole & terra immutata, eiusque compositis,
sicuti in Philosophia declarauimus. Porro quoniam a-
nimalia mouentur, motus autem crassis rebus, vt terra
non conuenit, sed tenuibus, vt cœlum & aer, à cœlo mo-
tiuam vim animalia habeant oportet, quoniam vero
motus virtutis sentientis operatio est manifeste, dum huc
& illuc, introrsum, extrorsum, variis modis ad varios v-
sus moueri sentiendo patet. Igitur ita negare sensum cœ-
lo est irrationabile, sicut negare motum. Tamen si mo-
tus eius non est ad varias positiones, sicut noster. Non e-
nim ex corpulentia, spirituque compositi, si semper mo-
ueremur dissolueretur compositio; Spiritus autem in
thorace, in corde, & cerebro semper mouetur, vt liquet,
sicut cœlum. Nosque alia nunc re, nunc alia indigemus,
quæ varijs sunt in locis; iccirco motus variamus; cœlum
vero beatum his necessitatibus non vrgetur; iccirco ea-
dem

Cç

dem

dem regula perpetuo circumfertur. Alibi quidem ostendimus motum motum non contrariari, sed quieti. Felices cœli superiores portiones, quæ nunquam à terra se proprio æquali gaudent motu & securitate. Itaque sidera fixa eadem feruntur regula semper in super in seipsos circumuoluuntur, ideoq; scintillant. Nec retrorsum simul mutari gradu vno in centum annis, vt Ptolomeus putat, nec in 66 vt Albategnius, Nec in 70. vt Recentiores sentiunt, alibi ostendimus. Nec conuenire terræ gyro moueri, ibidem contra Copernicum scripsi. Sidera errantia perpetuo mouentur, at non ordinate, quia terræ viciniore sunt ac ipsam exuperare student, inuaduntque variis viis nunc ab Austro ad Boream, nunc à Borea in Austrum torquendo iter, & cum ad certos perueniunt fines, quos tropicos vocamus, reuertuntur, ne tellus in opposito hemicyclo cœlum vincat. Præterea planetæ omnes virtutem à sole captant, ipsum sequuntur & ad ipsum amoris nutibus inclinantur. Qui est dux belli contra tellurem eisque arma præbet, proculdubio ipsam exuperabunt & per ignem peribit mundi vultus, vt Iesu oraculum canit: Et Sanct. Petrus promulgauit, & Heraclitus coniectura consecutus est. Porro Mercurius, ac Venus soli proximi, illæ subter, illa super, vt in Astronomia ostendi, nunquam à sole separantur, sed perpetuo ipsum ambiunt, & quoniam in altum eleuantur maxime vbi dicuntur esse in Apogæo assumunt circulum ampliorem, & sole breuiori circulo subambulante relinquuntur passim in consequentia signorum, Venus vsque ad 46. gradus; Mercurius vero ad 25. fere

25. fere, vbi deficient illis luce & vigorem sol paulatim descendunt, & circulum angustiores assumunt, & velociores fiunt in anteriora. Qua dere adpellantur retrogradi ab illis Astronomis, qui ab occasu in ortum eos terri putant; & in medio huius retrogradationis terræ propinquissimi iam facti, ac sub sole perpendiculariter, plus lucis excipiunt & eleuantur in anteriora, & fiunt matutini ante solem orientes. At postea adeo eleuantur passim, quod amplitudine gyri assumpta, minus incedere cum sole & fixis possunt; donec cum sole coniunguntur, & fiunt altissimi, & renertuntur ad choræ modulamen amabile; & idem pari modo Saturnus, Iupiter & Mars soli coniuncti plurimum lucis ac vigoris accipiunt, & altissimi fiunt, & dicuntur esse in Apogæo ficti Epicycli: mox solis motu deficientē ab eis, qui cum sint Emphyreo propinquiores, sunt & celeriores in anteriora, ita perambulant quod sol videtur retro relinqui: At quo magis sol recedit ab eis, eo magis ipsæ descendunt ad terram, ac motus in anteriora concitatur. Cumq; fuerit Saturnus procul à sole 108. retro gradibus, Iupiter quasi 117. Mars 133. ad ipsum inclinatur & descendunt passim, non eisdem in gradibus, nam qui sublimior est, citius patitur defectum à sole, citiusq; descendit, ac in anteriora fertur, velociusq; quā fixæ stellæ circulo angustiori assumpto. Qua dere videntur terræ propinquiores, grandiores, & lucidiores, & quo magis sol ab eis recedit, magis deprimuntur ad terram intermediam, quia inclinatur ad oppositum solem, ita quod quando sunt in Diametro eius, nobis propinquissimi sunt,

sunt, quoniam in medio luminis inter solem, & ipsos quasi in-
 nantes se ad lucis fruitionem solaris. Dicunturque retro-
 gradi ab Astronomis, quoniam consuetum motum su-
 perant adeo quod in anteriora fixas præcedunt. Deinde
 vero illis adpropinquante sole incipiunt sublimari & in
 eisdem gradibus, quibus descenderunt, ascendunt, & in
 ampliori gyro permeant, dicunturque directi: semperq;
 ad solem propriam referunt gloriam. At qui in mundi si-
 tibus quibusdam eleuantur, & deprimuntur alia insueta
 ab his ratione, non ipsi modo sed & sol; ex quo intelli-
 gimus habere Planetas quendam cum fixis consensum ta-
 libus in locis, si Apogæa stabilia sunt, ut putat Ptolomeus,
 aut cum spatio mundi, vel cum virtute, aliqua extra mun-
 dum, ad quæ eleuantur, sicut ferrum ad magnetem si ab-
 sides mutantur, ut Copernico rectius forte videtur. At has
 omnes operationes esse virtutis bene cognoscētis inficiari
 nemo potest. Luna quoque Apogæum proprium ac peri-
 gæum instabilia habet, præter ordinarium à sole, qui i-
 psam semper erigit in coniunctionibus & oppositioni-
 bus. Quando propterea velocior fit in anteriora à lumi-
 ne maiore, quod accipit recta qua spectat ad nos, aut ad
 cælum superius. At in quadratis, trigonis, & sextilibus a-
 spectibus variatur, prout soli magis minusve opponitur,
 coniungiturque. Non autem descendit in oppositione,
 sicuti aliæ planetæ, quoniam sub sole graditur citima no-
 bis, parumq; propriæ lucis habet, totum vero à sole mu-
 tuatur, & quando plus accipit, plus eleuatur quocunque
 in situ. Considerare est proinde solis motum artificio-
 sum,

lum, quo in mundi parte omni lucem tenebris aequat, & quibus longa est nox, est & in situ opposito longa pariter dies, & sub æquatore æquantur omni tempore. Aliis vero variis in temporibus rec ompensari, & terram per tot vias inuadere; nec tempus illi concedere sese reficiendi totam nec ipsum vnquam sistere iter. Nam licet illo in situ terram vstione destrueret, frigus tamen eius & vnt posito situ præqualeret, & vinceret cœlum & stellas fugiendo, & roborando seipsam simul. At artificiose sol progreditur. Primæque ars diuina vtitur isthac ipsorum spontanea pugna ad generandas in medio eorum res formosæ continuo ad gloriam creatoris, vt patet. Cuius Idea manifestatur in formis multiplicibus ope instrumento- rum suorum proprio gaudio & cura agentium. Non autem violentia Angelica impulsorum, vt Aristoteles putat. At animæ motum circularem esse fatetur Auerr. Quamuis corpus à circulo ipsam impediatur, ergo cœlestis est. Quod autem res immobilis vlla motum non efficiat, nec cœlum nec spiritum indigere re immota, nisi ad fulcimentum adiunctæ corpulentæ, quo non indigent res ab illa sciunctæ, alibi contra Aristotelem declaratum est.

Cc. 3.

CAP.

*Cælum propria virtute moueri, stellasque à seipsis intra
cælum ac fortasse Angelicas mentes illis inditas
esse, ad actus, &c.*

Visus est Aristoteli motus cœli non à propria forma virtuteque, sed ab Angelis manare, quos posuit æquales numero sphaerarum in 3. de cœl. ponit 8. in 12. Meaphysic. autem 55. Omne enim quod mouetur ab alio motore distincto mouetur sicut (inquit) lapis à manu; corpus ab Anima, quæ insidet sicut navi nauta seorsum. Ignis autem sursum, & terra deorsum à generante, qui dedit formam, & consequentia, inter quæ motus est. Hanc ineptam stoliditatem alibi aperui. Quæ enim violenter mouentur à separato motore mouentur, naturaliter autem à propria forma; ita & cœlum. Generans quidem mouetur motu generationis non locali, nam perduto generante ipsa forma per se mouet; Quapropter tellus per se mouetur deorsum, & non à generante. Sic & ignis sursum à proprio calore fertur. Corpus autem ab Anima, quæ seipsam per se mouet, & motus corporis est impulsus, si intermanet sicut Nauta. Quamuis Aristoteles (8. Physic. 2. de an.) hic sibi contradicat qui alibi materiæ unitam sicut formam ponit; reprobaturque Platonem volentem, sicut Nautam. Igitur inquam, cœlum nobilissima virtute præditum esse semper mobili, sicut & spiritus noster mouetur semper, esseque ignem qui sursum magis

gis non progreditur, quoniam locus destinatus sum-
quoniam occupatur ab inimica terra. Cumque sit na-
tura mobilis, in gyrum agitari necesse habet. Nec putan-
dum est ignialium non conuenire motum nisi rectum.
Hic enim non est motus sed regressus, & fuga ad locum
suum; vbi deinde perpetuo mouetur. Sicut nec terræ
motus deorsum motus est vere, sed regressus ad suam v-
niuersitatem, vbi perpetuo quiescit, ac dato altero Ele-
mento immobili, sicut terra, oportet alterum dari mobi-
bile, vt ipse ratiocinatur, qui est ignis, ergo non violenter
in gyrum fertur ignis à cœlo raptus, vt putant, sed natu-
raliter à se, sicut terra quiescit à se. Alexander sphaeris An-
gelos allegandos existimat, vt dent regulam ac perpetui-
tatem motui: Equidem respondeo, potius tribuendam
illis esse naturam talem, quæ semper moueatur, regulam-
que seruari à carentia interturbationis externæ. Quæ de
Planetæ non tantam seruant regulam inimicæ gratia
terræ, id autem perpetuum est, quod internum est, na-
tuumque, non de foris: Quod recte alii consideran-
tes, Angelos sphaerarum animas esse dicunt. Quod
nihil naturæ obsit positioni. Nam & homo non mô-
do spiritum igneum à cœlo habet, sed etiam animam
à Deo: Quare possibile assero; sed stellas non autem
sphæras animari ab Angelis. Demonstravi enim cœ-
lum esse vnum veluti D. I. Chrysostomo & Theodore-
to videtur, at diuersas regiones, cœlos in sacris eloquiis
nominari. Hebræa enim lingua caret huius nominis
singulari.

singulari numero stellas; à seipsis moueri & non à suis
 nis ostendi. Alioquin ipsarum obliquatio ascensus, de-
 scensus, tarditas & celeritas, sphaeris turbationem affer-
 rent; multo autem maiorem si verum est quod aiunt, e-
 undem Planetam deferri nunc ab hac, mox ab illa sphæ-
 ra; ergo & alteram lassari alteramq; intelligentiam opem
 ferre, vel illam respuere perfectionem propriam quam ha-
 bet in mouendo, ac deinde resumere. Itidem mouere eas
 contra Deum ab occasu in ortum, dum à Deo vi rapiun-
 tur abortu in occasum; & mouere, vt imitentur Deum;
 Quamuis faciant ac velint contra Deum, mouendo in
 contrariam partem: Sed plura dicendi hic locus non est.

CAPVT IV.

*De stellarum sensu, & Accolis earum & cur
 celantur nobis.*

NON inepte existimandum videtur, stellas mutuo si-
 gnificare proprias alteram alteri conceptiones, dum
 lucem quæque suam in alteram transfundunt. Lux enim
 simplicissima est, omni apta passione affici. Ipsarumque
 sensum voluptuosum esse, non dolorificum, quod con-
 trarias nō habeat qualitates, sed plus minus vel lucis. Ipsas
 que res inferiores innumeras, dum radios quorsumlibet
 effundunt, ac videre, quia radii afficiuntur, audire vero
 quia motus mutuo communicant. Iam ostensum est o-
 culum non videre nec aurem audire exemplo dormien-
 tium

tium ac defunctum in oculis nostris in speculo
dere, & in aure audire, ergo tenuissimæ stellæ sunt ex toto
visus, auditusque, sensusque omnis exquisitus. Nec puto
ipsis obliuionem & errorem accidere. Non enim exha-
lant partes aliis succedentibus, nec perturbantur externis
passionibus.

Quapropter & mundi originem forte norunt, aut du-
bitant; nasus enim nescit quod tota anima scit. Cum er-
go stellæ sint partes, minime videntur scire quicquid tota
mundi anima scit, aut mundus totus: sed quicquid eue-
nit eis, ex quo natæ sunt. Animæque beatæ habitantes
sic viuas lucidasque mansiones res naturales videt omnes,
diuinasque ideas. Habent quoque lumen gloriosius, quo
eleuantur ad visionem supernaturalem beatificam, &
veluti apud nos luces plurimæ sese mutuo tangunt, inter-
secant, decussant, sentiuntque, ita in cœlo luces distin-
guuntur, vniuntur & sentiunt. Animæ quoque similes
illis itidem propriæ lucis ordinatione & directione con-
sentiscunt. At portionibus cœli inferioribus non tantus
tamque felix, securusque inest sensus. Nec illi dubium esse
debet, quin Deus sui manifestationes gloriosas plurimum
faciat in cœlo. At nos videre eas, resque diuinas non pos-
sumus propterea quod (vt inquit San. Clemens) vapores
perpetuo aerem occupantes, perpetuoque vel inuisibiles
sursum exhalantes, ac pugna quæ inter cœlum terramque
fit, impediunt visum nobis, in medio pugnæ manenti-
bus, & in fumo Bombardarum. At cum purgabitur igne
mundus, omnia conspicientur. Præterea corpus nostrum

Dd

opacum

opacum est, (solumque oculos transparentes habet, quibus inest cornea tunica dura, & vuca, & aqueus humor, & crySTALLINUS, qui accipiunt lucem crasso modo ac alteratam, iccirco res spirituales videre non datur. Præternolant in conspectu nostro venti, & aer, & nihil eos videmus, multo minus videmus Angelos, ac Dæmones, quorum plenus est mundus. At egressa anima ex hoc antro opaco (huius instar Plato nostrum corpus & statum depingit) videbit aerem, ventum, Angelos, omniaque tenuissima Entia, non existentibus panniculis humoribusque oculorum, qui impediunt. Plus autem videbit, quæ purior extiterit, sicut Brigidæ & Catharinæ visiones, dum purgantur, & à Deo impedimenta tolluntur, & roborantur ostendunt, spiritusque noster acereus fiet aer, & cælum. Et cælum quidem fit, dum exhalat continuo, nec ad nos reuertitur amplius, quoniam per placet libertas magis, fitque vnum cum aere. At mens immortalis non remanet in aere sed vsque ad stellas transfertur, nisi corporis labe maculata fuerit, ibique Deificatur ac glorificatur, sicut Theologia sancta docet diutinis probationibus, grauiissimis argumentis, & cœlestibus reuelationibus confirmata.

CAP.

*De sensu lucis & ignis & tenebrarum & frigoris
& terra.*

INFELICES seu mortales, qui sensum alium nullum agnoscimus, nisi obtusum animalium, plantarumque tardum, demortuum, aggrauatum, sepultum: Nec quidem intelligere volumus omnem actionem nostram & appetitum & sensum & motum & vim à coelo manare. Ecce lux quanto acutissimo expanditur sensu super terrā, quo multiplicatur, generatur, amplificatur, idq; non sine magna efficere voluptate existimanda est. Quandoquidē nos ut nostrum esse amplificetur, tanta regnorum, possessionum, honorū & generationis cupiditate tenemur, voluptate quidem multa afficiuntur etiam plantæ in germinando, crescendo, florendo, se ornare vestiendo, fructificando, multiplicando, licet à corpulentia imminuatur. Multo autem magis nos in actibus Venereis, quoniam nostram naturam dilatarī sentimus. Vnde intelligere licet quanto maiori lux iucūditate in huiusmodi sui amplificationibus perfruatur. Porro videre est, ipsam nigris è rebus reflecti retrorsum, semperque seipsam quantum licet augere, & ex corpore in corpus se se conduplicando. Quare & in antra & cauernas se ingerit, quo recta sol intrare nequit, reflexa aliis ex corporibus & ex atomis aeris omnibus in angulos, pyramidesque infinitas, quæ non visibiles sunt prorsus, nec numerabiles, nisi sapientiæ primæ, teste Ecclesiastico. At in corporibus transpiciū

Dd 2

veluti

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 veluti aqua & crystallum, tanquam cognatis a vincente
 calore transluciditate donatis, ipsa conspicitur secum io-
 cari & augeri, & penetrare, gaudere, vniri, roborari, & tan-
 dem vrere, ignireque res non candidas, quia ipsi sunt dissi-
 miles. Candorem enim est ipsamet lux retenta, demortua-
 que, iccirco candidam non comburit chartam lux per
 ampullam transuecta. Vnitur in globum lux intra am-
 pullam, augeturque & in Pyramidem expanditur foras,
 quasi armata in acie, factaque lancea ad vincendum & v-
 rendum. Ignis quidem, qui ipsamet lux est inimicæ ma-
 teriæ intrusa, irritataque ad pugnam, magna cum iucun-
 ditate deuorare conspi. itur, crescere, vincere, & sursum
 volare, victoriosus in mole deuicta, attenuataque præda,
 quod & nos imitamur, bella vincendo, regnum dilatan-
 do, & famam, cum non possit anima densò corpore re-
 pugnantem clausa in domitas dilatarì regiones. Quan-
 do ignis interclusus est in nube, aut in cauernis terre, quo-
 niam natura mobilis est, rarusque, & quies ac densitas
 sunt illi exitium, sicut raritas motusque sunt terræ exitiū,
 ipse impetu facto sese amplificat, disrumpit, conquirit o-
 mnia, quæ suæ necis causâ esse possunt, prosternit toto æ-
 dificia ingentissima & montes, nubes quoque frangit,
 dissipatque impediētes. Id imitatur animal ferox loco
 interclusum inimico. Nec quisquam putet ipsum pro-
 pterea carere sensu quod fulgor, seu naturalis, seu artifi-
 cialis in aquas interdum immergitur, extinguiturq;. Hoc
 enim contingit illi ab impetu facto, vt ex angustiis exil-
 at, nec se ipsum frenare potest ab impetu, & compulentiâ,
 quam

quam secum vectat calor, nec tempus habet consulendi sibi, impetuosa furia delatus. Sic & animal vim effugiendo inimicam, si præcipitium obuiam fiat in illud incidit cursu effrenato occiditurque. Reuera miseri nos, qui cum tam languido sensu præditi simus, velocem validamque virtutem insensatam existimamus. Nec animaduertimus omnem sensum necessario deriuari ab eodem principio, à quo habemus & motum. Si autem ignis virtute mouemur, coquimus, nutrimur, crescimus, necesse est & eius virtute nos sentire, cum & sensitiua magis sint animalia calida magis, frigidiora vero stupidiora. Idem si nos videmus, propterea quod lux rebus visibilibus affecta, afficit deinde spiritum nostrum, longe magis ipsa videat, quæ primo afficitur, mutaturque oportet. E contra conspicitur tellus sursum tenebras frigusque effundere, quo licet modico valet aerem occupare, vapores, & aquas, atque gelare, & deorsum trahere ac densare in crystallum, in quæ res terræ similiores. Saepaque frigus calida inter Entia multiplicari, vniui, roborari, vt calorem oppugnet, sicut Cæsareani milites in Belgio figuram circalarem, vndique hostibus circumsepti adsumpserunt, & iterum in Africa contra hostes. Sic nix induratur, & grandines colligente se frigore ab aere in vaporem crassiorum. Atque luce insiliente in terram ac se duplicante resiliendo frigus metuens redire deorsum in medio aere colligitur, & roboratur, vbi sanè reflexio desinit. Iccirco frigidior est eo in tempore aer superior quam infimus. Pollet frigus vi sua amplificatiua, ergo & sentit inimicum calorem

Tè 9t

Dd. 3

oppu-

oppugnatque. Absque enim sensu inimicitiam non sentiret, neque dolorem, ac sineret se extingui; quia eadem voluptas in non esse, ac esse foret, vel utriusque nulla, cum neque esse, neque non esse sentiat, neque vitam neque mortem. Falso existimant Peripatetici tenebras esse priuationem lucis, & non Ens prorsus; Priuatio enim nihil est, at nos videmus per lucem oppositam esse tenebras, & Deus in Isaia dicit, se creasse lucem & tenebras. At nihilum non creatur, idem enim esset terminus à quo & ad quem. Ergo tenebra est lucis opposita res, faciesque frigoris, sicut lux facies est caloris. Hoc dico de tenebra actiua, non de passiuā, quæ est vultus materici: quia frigus gaudet magis, quoniam similis illi est, quam calor. Ideoque faciem ei per similem obtinuit. Sursum attollitur vmbra, ac multiplicatur, vbi lux debilis est, & ei commiscetur, unde secundi suboriuntur colores. Et quod mirabile est, animaduerti, quod quando nos de luce ad vmbra procedimus, illa vmbra, quæ ex nostro defluit corpore, cum propinquissime accedit ad alteram vmbra, ipse porrigitur in Pyramidem, ut cito vniatur alteri amicæ vmbre sicut deorsum cadentes res in fine motum concitant, aut os, cum est animal prope escam, extendit. Quas ob res & facies frigoris & materici, omniumque rerum sentientes apparent; Præterea si alterum contrariorum sentit, alterum sentiat est opus, quo possit pugnare pugnare ac scire, quo subueniendum est, fugiendumque. Si ergo cælum sentit, terra quoque sentit. Philolaus autem, ac Copernicus qui ipsam donant motu, magno quoque sensu donant. Pythagor-

thagoras vero animal corpulentum terrā esse putat cuius
pili, ac crines sunt planta, & arbores, omnia lapides, Animalia
in ea sunt, sicut pediculi in capite nostro, & in centro
calidam esse vult, sicut cor in nobis. Quod & Ovidius
sentire videtur, sed hoc alibi disputabitur. Nunc sufficit
vidisse in ea sensum esse. Nec frigus sensu carere putandū
est, propterea quod gelata manus, aliaq; membra parum
vel nihil sentiunt, noster enim sensus a calore natiuo est,
frigus autem calori inimicum est ipsumque opprimit,
eiusque operationes tollit, aut ligat, ita vt nos sentire ne-
quimus sensu frigoris, quoniam extraneus est, nec no-
stro, quia sopitus est. Non enim homo potest ligatus ope-
rari manibus ligantis eum. At quidem bene sentit frigus,
cum tantopere cupiat, studeatq; inimicum opprimere,
& sensus & operationes eius destruere. Sol igitur pater, tel-
lusq; mater rerum, sensitiui sunt, atque ab ipsis animalia
habent sensum, motum, & omnia. Distincta sunt in se-
xum maris & foeminæ, vt ille solem, ista terram repræsen-
tent, ac mundi partes totum referant. Itaque rem o-
mnem cœlestem, ac terrestrem sensitiuam
esse compertum est.

CAP.

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

*De sensu Aeris, & ventorum, sensui spiritus
animalis consimili.*

DV BIVM non extat apud scriptores sacros, quin aer sit pars cœli minus pura, infestata semper vaporibus & frigore, & umbra terræ. Ita videtur D. Basilio, propterea quod Moses & Salomon, aves in cœlo & in firmamento cœli ponunt, & Scriptores Latini illustriores idem asserūt vt Plinius, Seneca, Virgilius, Lucanus, Varro. Quoniam vero compertus est sensus in cœlo, aer negandus pacto est nullo, tametsi perturbatior insit. Spiritus animalium in aere continuo exhalare palam est; in debilitate relicta ex labore & fame, & in repentina instauratione ex spirituofo vino, & ex odoribus, ostenditur spiritus esse aereus, aereq; nutriri. Nam & infecto aere ita im aggrauatur spiritus, languescit, & vitæ operationes agre operari potest. Quapropter nec purgatur sanguis, sed inficitur, vnde febris pestilens subnascitur, quæ totam regionem inficit, quoniam aer omnibus communis, infectus est vaporibus fœtidis ex terra exhalantibus post durum æstum madefacta pluuiis; aut ex multitudine cadauerum vel aquarum stagnantium Hi vapores sua crassitie aggrauant spiritus leuis tenuitatem & calore multo vincunt calorem natium illius; & fuligine tingunt luciditatem eiusdem, vertuntq; eum in vaporem crassum, occiduntque. Propterea in æstate quando spiritus mihi exilis est, pertenuis-
que

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

que, displicet thuris odor, quoniam meum exuperat spiritum, in hyeme vero placet, quoniam robusto spiritu a multo robur addit. Remedium contra pestem est optimum, & contra grauedinem capitis aerem calefacere, attenuare, odoriferas res cremare, odoriferis vesci epulis, floribus & odoribus vri, non autem sanguinem mittere, vt Imperitorum medicorum mos est. Spiritus enim indiget nutritione, refectione, & purgatione, non autem sanguis; qui tandem deprauatur posteaquam morbus inualuit, cum a spiritu non sit purgatus, absolutusque. Et sagacissimus Hippocrates ait, Constitutiones Austerinas aggrauare caput, inducere somnum, ventrem soluere sua crassitie. Boreales vero serenare caput, pectus stringere, acuere sensus sua tenuitate. Porro si spiritus aere nutritur adeo quod Varro credit, animam esse aerem inspiratum ore, calefactum in corde, sparsum per viscera; Aristoxenus vero præstare putat vsum manus, ad harmoniam corporis pulsandam, quæ sibi videtur anima, necesse est fateri, aerem quoque sentire. Et quoniam spiritus ad ipsum exhalat tanquam ad suum simile veluti aqua in mare, & ignis ad æthera, reliquum est, vt sentiat prorsus. Idcirco Virgilius (Æneid. 6.) vocat sensum acreum, atque auræ simplicis ignem. Accurrit aer magis, quam quodcunque corpus aliud, ad replendum inane, hunc autem actum esse virtutis bene sentiens in primo libro ostendimus.

Venti quoque qui sunt aeris fluctus, vel vapores acri similes, idem ostendunt. Nam cum mors sit rebus tenuibus

Ec

bus

bus condensari, ideoque rarefactus aer circumfertur: quantando spatium suæ tenuitati conueniens, nec conari definit, donec attenuatus sursum eleuatur, vapores quoq; crassiusculi in visceribus terræ geniti exitum quarunt ne moriantur in aquam densari, & conquatunt, confringuntque & egrediuntur: Ædificia demoliuntur & arbores tanto efferuntur impetu, quod nisi sentirent dolorem compressionis, non sic niterentur, sed similes sunt animalibus vndique angustatis, quæ nihil non molliuntur, vt libertatem adipiscantur vitalem, ergo aer luce videt, motibus audit, vaporibus odorat, tenuitate gustat, compressione & frigore, caloreque tangit, dolet, gaudet, absque organis totus sentit, consentitque, & sensus huius omnes tactus sunt modi varij, vt in secundo libro dictum est.

CAP. V. T. VII.

Aerem esse spiritum communem, & deferre scientiam spirituum animalibus inclusorum ab altero in alterum.

AER præterea defert scientiam ab altero in alterum hominem, quando colloquuntur, ergo & ipse quoque eam sentit, & qui nos ambit scientiam habet vocis. Anima nostra interclusa nequit significare conceptiones suas alteri interclusæ etiam in corpore, quod facile foret, si liberæ essent, mutuo se tangendo. Sicut enim aqua alteram

ram contingendo aquam illius suscipit motus & figuras
& calorem, scitque proinde ipsa patiendo quid patiatur
illa, ita aer ab altero afficitur aere.

Porro spiritus noster, qui aereus est, nequit tangere al-
terius spiritum, idcirco coactus est significare quod cu-
pit, per communem spiritum, percutiendo hunc orga-
nis suis & ea figurando ratione, qua figuræ illæ alterius
spiritum afficiendo, efficiunt ut sciat quid alterius spiri-
tus patitur, velit aut nolit. Sicut pisces aquæ, ita animalia
aeri alligata sunt, à quo separata, ut si nares & os occlu-
dantur, spiritus suffocatur in aquam, aut evanescit in ae-
rem. Ergo immanet aer sicut anima communis, quæ
omnibus præsto est, & qua omnes communicant inui-
cem, ut Plinius animaduertit.

Quapropter multi sagaces spiritus ardentes subito ex
aere perferunt, quod cogitat alter homo; Cogitatio e-
nim est motus spiritus, hic autem motus modicum &
exiliter communicatur aeri, motus autem modicus exilis-
que afficit melancholicos exiles. Unde multa diuinant in
aspectu, & sermone & nesciunt qua ratione. Dum quis
mollia verba loquitur, leuiter & blande ferit aerem,
qui motus blandus communicatur alteri, ac mitigatio
simul.

Si loquitur aspere & fortiter, licet iniuriosa non proferat
verba, indignationem excitat in alio, quoniam spiritus moue-
tur ab aere, motibus ipsius concutientibus & lacerantibus. ergo aer
Ec 2 non

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 non modo motum recipit sed & affectum, alioquin non
 communicaret.

Placent asperi soni in bello, & sermones vehementes, quoniam concitant ipsum ad iram contra hostes, roborantque verba grauiā, beneque composita in templo, qui ad pietatem excitant. Titilantia & variis punctuū blandulis pungentia in re amatoria, quoniam ad oblectamentum mouent; & sicuti mouetur aer, spiritus mouetur. Porro si voces inter homines ad significandum institutæ non essent, singuli sentiremus alios iuxta modum affectionis impressæ in aere. Sicuti si quis ridet, plorat, canit, quanquam sit alterius idiomatis ignoti, intelligimus affectum eius.

Credo Dei arte esse Apostolos loquutos, ex affectibus naturalibus, & vocibus primis, quæ omnium auribus, per similes proprio Idiomati adaptabant, quoniam percipiebant affectus verborum illorum spiritu sancto ignitos priusquamfigurationes & circulationes aeris distinguerentur in patientis sensu; Ea que ratione omnes audiebant, intelligebantque affectu præueniente sermonem: Preterea videre licet quando aer serenus est, purusque, nos esse naturaliter hilares iucundosque, quando turbatur obscuraturque, mœstos ac melancholicos, quando feruet nimis, iracundos & fastidiosos, quando friget collectos, sequestratosque, quando crassefcit, somnolentos, stupidosque: Quando tenuē sit, acutos, celeres, subtilesque. Quando ventis agitur, colligimur, & consilia inimus ac penetralia; quando quiescit ad fenestras & ludos aggre-

aggredimur. Quæ propter palam est simul cum conor
 nos pati affectus omnes: Iccirco Homerus canit, talis
 est animus hominum, qualem quotidie summus fert Iu-
 piter altus, & Iouem intelligit cælum: Ita & Virgilius: At
 pater omnipotens fecundis imbribus æther coniugis in-
 gremium late descendit, & omnes magnus alit ma-
 gno commistus corpore factus. Et alibi Iupiter humi-
 dus Austris dentat, erant quæ rara modo & quæ densa re-
 laxat.

Hinc patet quod si mens immortalis humana spiritus
 aereo indicta non esset, obuolutaque nunquam patere-
 tur simul cum aere: Veruntamen quando passionibus in-
 gentioribus quis agitur aliis ex causis, parum afficitur
 ab exteriori aere. Nam qui tripudiis & nuptiis operam
 dat, quando aer turbidus est, turbationem fere nihil sen-
 tit, vel minus percipit se sentire, sed suas confectatur deli-
 tias, sed non ita ut in sereno tempore; Confert enim mul-
 tum cælum nostris actionibus conforme reperiri.

CAPUT VIII.

*De Prophetia animalium, & hominum, & ex ipsa-
 rum differentia hominis diuinitatem
 agnoscere.*

Hinc facile intelligitur, quæ ratione animalia pluuias;
 prævident, sicut corui, & pecudes; alia pugnas & bella;
 ut vultures & aquilæ; alia tempestates maris, sicut Alcyo-

Ec. 3; nesc;

nes: alia amœnitates regionum & escarum copiam, etiam transmare sentiunt, sicut turtures & hirundines: Alia venationem intra sylvas procul odorant, vt canes: Equi vero insidias locatas olfaciunt, & bellum: nobis autem occulta sunt ipsorum prophetiæ isthæc. Hoc autem non fit eo, quod sint nobis ac fato prudentioras, sed cum sint dedita ventri, aliud enim bonum nihil agnoscunt, perpetuoque actionibus suæ conseruationis intendunt, ipsorum spiritus non agitantur passionibus internis, ingentibusque curis, sicut noster.

Quapropter cum omnes res inferiores in aere fiant, sensus brutorum per respirationis & transpirationis vias communicando cum aere, recipit passionem aeris, ergo & sentit res easdem, cum sentire sit pati. Sed vnumquodque genus brutorum illa modo præsentiscit, quæ ipsorum vitæ ac conseruationis intersunt; aliud vero fere nihil. Igitur dum præparantur in aere imbres & crassi eleuantur vapores, sicut foetor cloacarum, tunc præuius insuetus ostendit, & scuire incipiente frigore, quo in aquas stringuntur, aut aliter inchoata condensatione sub variis coeli plagis: sentit coruus motiones præuias nobis occultas & condensationes & vapores (quia vapor omnis odore est, non autem nobis stupido olfactu præditis, vnde non nisi præpotentes odores sentimus) similiter & pecus, iccircoque student consulere ventri, ne fame simul obruuntur, & clamant mutuo sese admonendo, sicut & nos cum quippiam præsenferimus, aut futuri euentus

uentus ingens nuntiū accepimus. Atque cum ianua aperitur, fenestra domus clauditur impellente aëre à ianua impulso, & tamen latet nos ista motio, quæ fenestram non latet, ut hinc intelligamus, quam multa in aëre latent nos aliis perperditos curis.

Vultures sagaci donatæ sunt odoratu, quoniam cadaueribus vescuntur, iccirco exhalationes ex mille miliaribus olfaciunt, propterea quod aer commotus affectusque fertur ventis alio, proprio ve fluctus. Notum quidem est in Physicis vniuersum aerem perpetuo motu ab Oriente in Occidentem ferri, sicut & mare; Aliis quoque consimiliter insuetis agitari. Hi autem affectus feris noti sunt & piscibus, nunciisque. Sed cum adhuc pugnatum non est, & præparationes fiunt & consilia, aer patitur voces illas militares & consilia & negotia, quoniam in ipso & ipso fiunt.

Itaque vultures sentiunt aeris passiones, similes his, quæ fieri solent, quando alias parantur bella, ergo accurrunt, vbi occisiones prætractantur, sicut nos cum videmus bouem trahi ad macellum. Alcyones, qui in littoribus natura nidificant, paulo ante percipiunt maris turbationes & tranquillitates, quoniam ab aëre incipiunt. Calor enim lunæ & stellarum & solis prius afficit aërem, deinde Pelagum. Quapropter affecti quiete vel turbatione aeris, cui spiritus ipsorum colligatus est, præuident euentus maris. Pariter hirundines discedunt semper inde vbi frigus sentiunt, & proficiscuntur cum sole.

solenunc ad austru, nunc arcticum, insequendo ami-
 cum calorem, quo palam trahuntur, sicut & nos. Canes
 olfaciunt valde quoniam poros narum prolixos habet,
 & graciliter ad apertos; admitcentes ad spiritum sentien-
 tem facile, quia tenuis valde est, quemcunque vaporem.
 Omnis enim fera derelinquit vaporem, fumum & mo-
 tum, quacunque transit; qui communicatur naribus &
 auribus canum: non autem nostris obtusioribus, obce-
 rebri copiam & magnitudinem. At quidem plurimos vi-
 di homines, qui aliquam intrantes domum, subito olfa-
 ctu noscunt, ubi oleum latet, aut vinum, aut caseus, ma-
 gis autem ignari, qui magis ista attendunt. Equi nati ad
 belum spiritu feruido odorantur hominis flatum, &
 modicum quoque motum audiunt, sicut & lupi. Aeris e-
 nim passionibus illis innotescunt magis, spiritu dumtaxat
 aereo præditi. Equidem his exemplis hominis excellen-
 tiam & diuinitatem confirmo. Quippe qui omnibus
 imperat animabus, quæ superant ipsum acumine visus,
 sagacitate odoratus, tenuitate auditus, quin & tactu,
 quod negat Aristoteles, sed vermiculi & aranea res minu-
 tas tactu norunt, quæ nos latent. Item diuinant ea, quæ
 pertinent ad corpoream conseruationem, longe melius
 vdictum est. Nihilominus homo diuinatione longe ce-
 minentiori pollet, eo quod præsentiscit & olfecit Ange-
 los, Deum, aliamque vitam post mortem. Profecto si
 natura dedit animalibus sensum necessarium ipsorum
 conseruationi, sagaciorem in quibusdam quam in aliis,
 prout quibusdam sic opus est magis, aliis vero magis ali-
 ter

terprodest: Necessario fatendum est, sagacitatem studi-
umque sciendi, quæ fiunt in cœlo, atq; cognoscendi An-
gelos, & Deum & vitam immortalem, non fuisse frustra
& superfluo hominib⁹ datum, sed necessario & finis gra-
tia sibi conuenientis; Veluti necessarius est, aquilæ visus
acutus, vt ex præaltis locis, vbi nidificat, à longe serpentes
& cadauera, aliasq; escas conspiciat; Et canibus sagacitas
odoratus; Et Alcyonibus prænotio tempestatum marina-
rum, vt dictum est. Si ergo prophetia tantummodo cor-
porearum rerum data est animalibus; Homini vero in,
corporearum & æternarum, procul dubio Deus com-
municat cum hominibus, infundit se in animas eorum
& facit Prophetas; sicut aer infunditur brutis, aut etiam
nobis. Ipsa tamen res diuinas percipere non valent, quo-
niam ipsorum spiritui non est indita mens diuina, sicut
nostro. Nec indigent Diuinam Entitatem sentire, cum
minime conueniat ipsis.

CAPVT IX.

*Aerem affici rebus præsentibus futurisque, atque
nobis communicare.*

VERVNTAMEN & dormiens homo cognitionē rerum
ab aere in spiritu captat mirificam, quam vigilando
non sentit: quoniam mens spiritusq; motionibus validi-
oribus rerum, quas tractant vident, audiuntque, incum-
bunt. At in somno spiritus totus in capite manet, nec nisi
se reficere cogitat & quiescere à passionibus, quas vigilan-

Ff

do

do sensu, hoc quod imminutus est. Quapropter quicunque effectus in aere fiunt, ei comunicantur, qui cum alio non intendat, afficitur facile, sentitque. Hinc est, quod in somnis multas videmus res, quæ nequeunt ab humoribus & vaporibus & affectibus internis in nobis moueri. Etenim ut in opusculo de insomniis declarauimus suboriuntur in somnia aut ab affectibus causisque intrinsecis; aut ex motionibus vigiliæ tempore illatis, relictisque in spiritu, aut à Deo, aut ab intelligentiis, sed & plurima sunt quæ aeri tribuenda videntur. Veluti si hoc vesperti uenerit amicus absens in ciuitatem, de quo nil diu somniarum, nec cogitaueram, somnium de illo, accras mane uideam illum ante ianuam. Et sic nato instantem mortem per gladium mater somniat; & cum quid in aspectatum negotium adest, somniare contingit de illo. Quapropter dicendum uidetur, quod cum res omnes in aere fiant, ipse afficitur re facienda, sicut nos ex præmissa aut consultare quid sequi possit, prænouimus; Sicque aer inspiratus nobis manifestat. Præterea comperimus timentes, amantesque amicos, sæpe uera somniare, & omnes de arte propria bene somniare: Melancholicos uero plurima sagaci somnio percipere.

Qui timet aut amat, semper timoris amorisque obiectum cogitat. Idcirco quacunque motione excitatus in ipsius dormientis spiritu, excitatur etiam quæ interna est secum. Cum enim quid attente ipse cogito, si quispiam dicat; Ecce aliquid noui affero tibi, statim puto de re quam cogito nuncium esse. Idcirco amantes & timentes decipiuntur,

untur, eo quod illam præcælia morbo seculi pro
 pro re, sed cum res est, quam cogitant, verius illi somni-
 ant, aut prædicunt de illa, quam alii. Et mistio quidem ita
 afficit; nam tetris acribusve vaporibus cerebrum sube-
 untibus fiunt apparitiones tetrae & minaces, & pugnare
 videntur contra hostes aut fugere rei amata caula: Dum
 spiritus vapores illos fugit, aut oppugnat, & affectio amo-
 ris simul instat. Videtur interdum sibi natare aut volare,
 cum super vapores molles aut tenues, spiritus ferur. At
 cum passio de foris aduenit, bene percipiunt, quoniam
 vera est. Scribunt Valerius & Cicero de duobus amicis
 hospitatis in diuersorio, quod cum Caupo alterum occi-
 dere parat, alter in somnis vidit illum perentem auxilium.
 Qui experrectus somno non videns obdormiuit. At
 subito vidit quod caupo unicum occideret. Experre-
 ctusque iterum, non credidit & obdormiuit tertio. Vi-
 ditque amicum rogantem vt vendicaret mortem suam,
 ostenditque se sub fimo in Carro componi à caupone ef-
 ferendum mane extra ciuitatem.

Quapropter surgens mane nec inuento amico com-
 perit carrum fimo onustum, adiitque magistratus, qui
 reperto mortuo punierunt reum. Eiusmodi quidem ex-
 empla plurima & ipse vidi. Ergo verisimile est aerem af-
 fectum; cum serenus est nullis imbris ventisque tur-
 batus præsertim noctu, quoniam nec vocibus & opifi-
 ciis agitur, bene communicare motiones, vt & qua-
 les ipse recepit. Itaque sæpe insueta video ipse in somnis,
 quæ mane verificantur.

Nam qui ea negotiatur verbis, factisque communicare:
 reno aeri & iste nobis, præsertim cum similia cogitamus.
 Propterea qui tractat negotium, aut artem facilius acci-
 pit passiones aereas, quæ de illo fiunt. Itaq; Reges prælia &
 fames præuident; nautæ tempestates; scholares minas
 præceptoris Et quidam mei amicus, & vini, ægrotabat, &
 interliminio somni & vigiliæ vidit vinum humi spargi
 fracto dolio in cella vinaria centum passibus à suo cubi-
 culo distante; surrexit & inuenit fracto dolio vinum ef-
 fusum circa sextam noctis horam. D. Lælius Vrsinus no-
 ster vidit per somnium, quod amatus puer de equo in la-
 pides caderet, & sanguis vultum rigaret & moreretur. Le-
 circo mane facto dixit puero (quoniam erāt in itinere) vt
 equitaret caute & suauiter, nihilomin⁹ cecidit puer, mor-
 tuus est & sanguis rigauit faciem eius eisdem omnino li-
 neis, quas in somno viderat herus, & omnia vt vidit, con-
 tingerūt. Qua in re non videtur aer præscire potuisse, quod
 à Deo ordinatum fuerat, nisi aut Angeli, aut dæmones,
 quibus malum illud facere permissum erat, significassent
 in somnis D. Lælio. Sed forte ipse hoc potuit aer. Licet e-
 nim tractatus non præcesserit inter homines de morte il-
 lius modi, aliis tamen vicibus homines ali ea sunt inter-
 secti morte, omnesque interuenientes passiones remanēt
 in aere sopitæ, sicut in nobis quando non cogitamus. Sed
 cogitantibus illæ per aerem communicantur, ac potius
 in re amata repræsentantur, quam seorsum, ideoque sæpe
 mendaciter adparent raro autem verificantur. Aut dicen-
 dum res futuras omnes in suis præesse causis, sicut mors
 cur-

currentis in præcipitum non visum, eo in cursu nota est
 alteri ex tunc cursum & præcipitum spectanti, licet stellæ,
 à quibus calores omnes, & motus & passionēs apud
 nos fiunt, ordinant quod futurum est, iuxta legem ipsi à
 Deo inditam. Ipsæ igitur calefacientes & mouentes, puerum
 oblectari equitatione accelerata fecerunt; Equumq;
 fastidire, & deicere in fastidii tempore in eo petrarum loco,
 noto ex mensura itineris, & tantæ talisq; passionis, quæ
 usq; ad locum illum, ac tempus, cum debebat parere effectum.
 Quoniam vero quæcunq; futura sunt, præparata
 sunt in causis ab origine mundi, usq; ad hodiernum diem,
 ac continuo ad illa inceditur. Omnisq; res antecedens est
 causa, aut concausa, aut signum consequentis rei, atque
 coetaneæ, sicut in Metaphys. ostendimus, affirmari posset
 proximum effectum notum esse in aere, in quo ille calor
 & stimulus currendi & indignandi, & cadendi simul
 fieri debebant. Non modo enim præparationes humanarum
 interficientium causarum, sed etiam aliarum causarum
 in Aere fiunt, & cognoscuntur. Aristoteles (lib. de insom.)
 in hoc obstupescens postquam negasset Deum immittere
 res somnia, quoniam sapientioribus & optimis, non autem
 idiotis & aniculis immitterentur, asserit hæc mirifica
 immitti à natura, quoniam (inquit) natura dæmonia
 est, hoc est, sapiens. Igitur aeri concedat sensum oportet,
 cum alia non intret natura communicans dormientibus.
 Quod autem Deus insomnia immittat & Angeli, alibi
 ostendi; argumentumque Aristotelis natum ex eo, quod
 Deus sapientiam Aristotelicam, cum sit stulticia ante-

Ff 3.

psum, ..

psum, parum curaret. Sed quidem Iosepho, Danieli plurimisq; talia immisit somnia, qualia nec aer, nec alia natura, nec Angelus absq; reuelatione potuissent percipere, predicereq;. Quod aurem in aere res praesentiantur, mille extant historiae, paulo scilicet ante praelia visos esse homines in aere bellantes & armorum auditum esse strepitum, teste Plinio, & in libro Macabaeorum 2. & Iosephi, homines armatos & loricatedos, & equos & lanceas figuratas in aere, aliaque monstra praenisa esse scribitur multo ante expugnationem Hierosolymorum sub Antiocho & Tito. In Calabriae clade nostro tempore consimilia adparuerunt, & Cometæ & terræ motus. Romæ autem sæpe monstra talia ante clades apparuisse non semel scribit Liuius. Multa quoque accolis Americæ terrificæ potentia ante Hispanorum ingressum in aere facta esse narrant historiae. Quoniam omnis preparatio in communi sensu aeris nota est, ipsaque afficitur simulacris rerum consimilibus; sicuti nos dormientes simulacra armatorum hominum & colubrorum, aliarumque rerum videmus; dum in nobis excitantur à praesenti passione motiones sopitæ talium rerum. Sic adfirmari posset ipsum aerem somniare & figurare quæ futura sunt; cum sit ipse communis spiritus. At Angelos daemonesque plerunque motiones extra ordinem factas in aere ostentare, alibi à nobis declaratum est. Hic autem non est locus.

CAPVT

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

*De sagacitate melancholicorum purorum, & impu-
rorum; & de demonoplexia, & consen-
su aeris nobiscum.*

MELANCHOLIA, quæ sex est tetra combusti sanguinis non est sagacitatis causa, & præuidendi, vt multi conantur ostendere & docere, præsertim Ficinus in libro de vita coelitus comparada ipsam copulat sanguini, educitq; ex tali mixtura spiritus aureos, pulcros, robustos, cognitioni aptos. Spiritus enim sanguinis floridi saniq; melior est solus, quam associati illo atramento. Idem lucidior aptiorq; ad concipiendas motiones veras, discursusque puros, non perplexos, alteratosq; quales sunt in melancholicis fuliginosis, ideoq; demonoplexiæ aptis. Propterea assero tetram bilē sanguini mixtam, spiritus emittere horribiles fuliginib; insperfos, & nisi cū sanguine expurgetur efficere lycanthropiam & timores & cogitationes turpes, ita q; videtur homines furere & insanire & delectari locis foetidis, sordidis, sepulcretis, & cadauerib; Nā infectus spiritus adpetit res sibi similes. Atq; hi sæpe dæmone vexantur. Vt n. docte scripsit Origines, atra bilis sedēs est malignorum spirituum, & dæmoniorum, qui videns spiritum corporeum tetro vapore infectum mentem que horrore stupefactam non posse recte operari in eo, ipse qui impurus est sordidusque oblectatur huiusmodi fuliginibus & ingreditur corpus, vititurque illis ad inferendum horrorem anime frenandumque; atque ipse interim

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

intus in tenax quod sedē. *PATROCINADO POR EL CANAL* *Quanto* *ouperit* *mentis* *Philo-*
T 8
 sophus miretur, quod medicina purgatiua lienis, quæ sedes
 est atræ bilis, & mundificatiua sanguinis sanantur interdum affecti dæmone. Vnde impia tuborta est opinio dæmones nullos existere, sed solo humore atrabiliolo fieri eiusmodi exorbitantias in infecto spiritu. Namque abscedente humore tetto, qui illo utebatur, discedit; sic etiam moritur homo abscedente spiritu, ac proinde mens, quæ illo utebatur ad regendum corpus immanare amplius nō potest, eo quod principale instrumentum ipsius desit. Contra affirmandum videtur, spiritus lucidos purosque sæpe sedem esse Angelorum, qui in animo operantur, & docent & illuminant & perficiunt. Contra ac dæmones faciunt. Et quidē humanus spiritus lucidus, tenuis, mobilis; mensque in eo, sicut lux in aere residet: Ecce teter humor natiuo lumini inimicus metum incutit, & fuligines interrumpunt motiones spiritus, & discursum interturbant; Consimiliter afficiunt acres humores. Vnde imaginantur sese esse lupos, & ululan, amittuntque imaginationes veras; ordinarias, ac vident motionibus interruptis & mistis, accipiuntque signum pro signo, & rem pro realtera.

Quando vero melancholici bene sensati sunt, fit, quoniam sanguis bene concoctus est; fuliginesque foras transpirant per rimulas interfibres, atraque bilis copiosa in lienem sequestratur ne noceat, ipsaque indicium est caloris robusti, quippe qui comburit, ingrefcitque sanguinē. Ergo producit spiritus tennes ac passibiles valde; Vt uti li-
 gnum

gnum quod comburentur in principio summum emittit
crassum, tetrumque, deinde fumum mediuorem, purio-
remque, in fine vero summum, tenuissimum, inuisibi-
lemque ex actione caloris valida. Atque remanent car-
bones atrii, sic remanet atrabilis, in calidioribus tempera-
tura, ipsaq; signum est sagacium spirituum, sed non cau-
sa: Causa enim est tenuitas ac passibilitas spirituum. Iccir-
co melancholici solitudinem adpetunt, quoniam qua-
cunq; motione offenditur tenuis spiritus. Ideo recedunt
à consortio & cogitant multa, quoniam motus multi fi-
unt & excitantur in tenuitate. Igitur melancholicus præ-
uidet in somnis plus quam ceteri, eo quod aptior est spi-
ritus tenuior ad recipiendos exiles intensibiles motiones
aeris, quam crassus spiritus, sicuti facilius suscipit motum
aeris, quam aqua, & motus languidiores in tenuioribus in-
primuntur magis. Sic intuentes hominem intente, eius
cogitationem intelligunt diuinantque suscipiendo exi-
guum motum, quem cogitantis spiritus communicat
aeri, promptique sunt ad scientiam omnem, nisi fuligo
impediat. At quoniam ipsorum tenuis spiritus exhalat
facile & repente, memoriam exilem habent, nisi vasa sint
grandia, apta multum spiritum continere, fontesque am-
pli, aptique plurimum reficere: Quapropter si caput ha-
beant grande & cerebrum multum frigidiusculum eos
continere aptum, & retiforme sanguineum, fontesque
cordis spatiosos memoria pollent magna, discursu, ac sa-
gacitate. Sed Petrus N. noster parui est capitis & feruentis-
simi caloris, & sagaciter præuidet omnia, præsertim qui-
bus

Gg

bus

bus operam dat, alius minus recordatur, quoniam spiritus exhalat nec communicat praeuisiones spiritui succedenti: Fuliginibus abundat eius discursum interruptentibus, & fastidium in discendo afferentibus, moestus est valde cum solitarius est. Quod appetit quando est ieiunus quoniam spiritus pugnat contra fuligines ex sanguine in fine digestionis ambusto exhalantes; Quando vero hilaris est, nimia hilaritate perfunditur, ut in scurrilitatem & facetias transcurrat: quoniam gaudet spiritus à pugna contra fuligines non infestari, aut feriari, & qui tenuis est valde, dilatur in lætitiis, diffunditurque adeo ut frenari non possit. Multosque ita a trahibiles vidi deditos scurrilitati parasiticæ, dum quæritat spiritus requiem & lætitiā de foris, ut vacet, & quiescat ab interna pugna. At Petrus est sagacitatis, ut ex tempore percipiat quicquid alter cogitat, & quando amicis parantur insidiæ ab aliis, ipse subito molimen percipit, & amicorum mala, sicut venaticus canis odoratur & praeuidet. Semel cum simul essemus, iuit ad hauriendam aquam frigidiusculam de fonte procul à nobis 150. passibus pro communi amico. Qui noluit paulum morantem expectare: sed dixit mihi recedens, saluta meo nomine Petrum præstera, nequeo enim expectare. Tunc reuersus Petrus dixit ad me: Recessitne? Ego audiui vocem, quando hauriebam de fonte aquam cogitabundus. Dic Petro vale; quoniam expectare nequeo. Multaque huiusmodi sagacitatis exempla in eo vidi sub aere tranquillo.

Quapropter vere extat sensus in aere, & communicatio

tio communis. Et quæ hystoria narrant de bello pharallico percepto apud Abanum à quodam atrabiliōso, & voces quas Brutus audiebat, aliaque huiusmodi non sunt fabulæ. Ast ego cum mali quippiam mihi imminet, inter somnum & vigiliam audire soleo vocem clare loquentem mihi; Campanella, Campanella; & interdum alia verba addentem, & ego attendo, nec intelligo quis sit. At profecto si Angelus non est, aut dæmon, sicut Socrati affisibat, necesse est acrem sic vociferare, turbatum mea passione futura, aut affectum à præparante mihi malum, aut ex simili similem alferam imaginantem. At quomodo format voces? Agnouit S. Augustinus hunc aeris sensum in libro de diuin. dæm. vbi inter cæteras rationes assignat ob id dæmones diuinare, quia corpus habent tenue, aereum, aptum pati facillime, hancque passionem esse sensum, & sagacitatem, atque ex pauca præparatione in causis argumentari effectus, quam celeriter. Multaque ad rem adducit: tamen si iple credam dæmones natura incorporeos esse.

CAPVT XI.

Prophetiam naturalem in spiritu, supernaturalem in mente fieri, & properam ab Aristotele & Galeno confundi; & de Sybillis & Pythoniſis.

AT prophetia, qua Deus homines donat, non in spiritu corporeo initiatur, sicut in melancholicis &

brutis naturales prophetiæ sunt, sed in mente ab ipso hominibus immixta, & ea ostentat res altissimas, in eaque refidet ipse solus, mouet, docet, in abstractionibus adeo vehementibus, quæ trahunt vna spiritum corpusque consequenter in cælum. Vnde visi sunt multi in aërem eleuati sæpissime, vt S. Catharina & S. Franciscus vsque ad nubes; qui Dei amore feruentes corpulentiam vicerunt, non autem victi sunt, si magnes attrahi ferrum, sursumque eleuare facit & in sublimi sustineri, stulticia crassa est Aristotelicorum negantium ecstasim diuinam. Colligitur spiritus crassi ferri, propriamque exuperat corpulentiam ad odorem sui perfectiui Entis, & canis, vt carnem potiatur eo sursum attollitur, quò per se perueniret nunquam; & homo nymphæ amore feruens ardua aggreditur, ita vt exercitum vnus dissipet homo in momento, quanto ergo magis credendum est, mētem attolli, quorsum adspirat, sursum, spiritumque incalescere, & colligifecum, corpusque simul in altum trahere, auxiliante diuino amore, illi etiam cōmunicato, ac toto simul composito ex mentis vnitione? videmus quidem Ecstaticos non sentire si pungantur, quoniam totus spiritus sursum eleuatur collectus, reliquitque exteriores partes rigentes demortuas, ita vt in quibusdam, si tangātur duriter, franguntur vt vitrum. Hoc naturaliter, fieri nequit præsertim tanto tempore, quanto hi Deo chari in sublimi sustinentur. Aliorum qui de regnorum mutationibus & distantiissimis prophetant rebus, prophetiam esse naturalem tam falso astruunt Peripatetici, quam falso bestias alii putarunt

tarunt esse immortales æque ac homo, propterea quod por-
 tant canes carnē in domum, sicut illos iubemus, & bruta
 quidam esse Deos, à quibus aliquod beneficium acceperimus.
 Oportet ergo omnia prorsus metiri, ac deinde decernere.
 Verum est quidem, Prophetas loqui per signa, & per imagi-
 nes ac omnes fere prouidere per imagines opificiorum suorum.
 Nam Amos videt vnicinos, vaccas, plaustrum onustum feno
 stridēs trullam cæmentarii, quoniam ipse rusticus erat. Isaias
 verò templum, ignem, animalia mobilia, fumum gloriæ,
 quoniam nobilis erat genere. Daniel autem Aulicus Re-
 gis, statuam diuersorum metallorum, animalia superba,
 prælia ventorum, &c. & quilibet prævidet sicuti ipsi na-
 turale est sentire. Vnus D. Iohannes non loquitur de pi-
 scatione, sed de equis, angelis canentibus, de phialis pla-
 garum plenis, de meretrice magna, de Agno, de Filio ho-
 minis tot significatibus vestitum: ex quo colligimus
 Deum sæpe uti motionibus naturalibus in spiritu corpo-
 reo impressis, in quo residet mens, eique reuelat res per
 easdem motiones, à Deo ordinatas alio pacto ad signifi-
 candum; in alia positione & ordine, & modulo. Secun-
 dum quod ipsa videre solet, & hæc est visio imaginaria de
 qua loquitur S. Hieronymus & S. Thomas; Idcirco sapien-
 ter in tractatu de Temperantia D. Thomas tractat de pro-
 phetia; nam sicuti affectus est spiritus, ita est aptus videre;
 proptereaque Comedones & ebrii propheta non fiunt,
 quoniam spiritus ipsorum crassus est ex fumis, ineptus ad
 suscipiendas impressiones superiores, & ad mutationem
 ordinis propriorum motuum. Sobrii autem ex ieiunio

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

tenuitatem spiritus sibi comparant, vt Helias & Daniel, qui menti superiori subseruit commodius, atque simulacra in ipso figuranti vel sopitas motiones suscitanti, ordinantique. Nec homo peruersus turbatus passionibus prophetiam diuinam suscipere potest, motiones enim ipsius ineptę sunt vt cōponantur, nisi per vim Deus quod non solet, sicuti in Asina Balaam, componat. Sic Elisæus dum spiritus eius turbatus esset incomptusque, influentiam diuinam suscipere non poterat: Ac cytharæ sono sedauit eum, purgauit fuligines aliosque vapores, ac probe ventilatum, reddidit obedientem animæ ipso inuolutæ: ac Deus in illa fatalem ordinationem significauit. Hic cauere potes ab Aristotele falso dogmate in problem. Sect. 30. Quibus multa inest, & calida atra bilis perciti spiritu sunt ad omnem motum prompti, & sic fiunt Sybillæ & Bachæ, quæ diuino inspiraculo afflari videntur, quod tamen non sic est, sed naturali accidit intemperie. Similia dicit Galen. in lib. de morb. non vulg. Sybillæ enim de rebus prophetarunt ad quas non pertingit tenuitas spiritus pacto vllō; præsertim quæ Messiam prædixit Dominum orbis, quam Cicero citat, ac falsam esse cupit, ne Respubl. Romana in illius dominium caderet, nec putat esse veram prophetiam, propterea quod primæ singulorū versuum literæ copulatæ nominant quendam Redemptorem per crucem. Hoc autem sibi impossibile videtur, quoniam prophetatæ post furorem nesciunt quid dixerint, nec in ipso furore possunt componere versus, tam accurate conditos, sed alicuius industria (ait) astute concinnati sunt.

Ex

Ex quo colligere licet prophetiam melancholicorum & Pythonissarum in furore fieri, ac memoria non retineri, quoniam spiritus incalescens attenuatus exhalat successoribus spiritibus non communicando passiones. At propheta & diuini bene norunt quicquid prophetarunt, quoniam in mente immortalis sunt, non autem spiritu corporeo, ac diuina quadam arte ordinantur & excellentia. Vnde Diabolus in energumenis conatur pangere versus, virtutemq; primam æmulari, sed falsitatibus erroribusq; replet, sicut tot in historiis legimus, & ipse mer expertus sum in quodā à dæmone ludificato. Quæ Ptolomæus dicit de prophetia ex Ioue, Venere, ac Mercurio, & dæmonoplexia effecta à Luna, & Mercurio, afflictis de die à Marte, & de nocte à Saturno; In multis inueni vera esse. Nō tamē credo stellas aliud facere, q̄ inclinātes dispositiones inducere. Nā Iupiter & Venus benefici, Mercuriū spiritū Dominū ob sympathiā bene afficiendo imprimūt in cōceptione spiritus nobiles in nobis lucidos aptos ad diuinā influentiā, & visiones Angelicas, vt dicebat Origen. Mars vero & Saturnus affligendo Lunā, Mercuriumq; sensib² ac discursiua p̄sidentibus symbolo, & influētia naturali, vt in Metaph. declarauimus, producunt spiritus acres, tētros, fuliginosos & prauā tēperiem, quapropter plebicula & foemellæ prauis nutricib. aut ex menstruo sanguine, vel ex retentis excrementis præsertim in vtero peruersos vapores concipientes, perturbātur, fiuntq; apti ad dæmonis illusiones. Remedium dat Hippocrates virginibus coniungi viro, vt vterus generationis auidus & prauorū ideo vaporum causa expurgetur. Senib. vero purgationes

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

promocare, & pingues brodios exhibere, unde spiritus lucidos producant, atque vina generosa, subdulcia ac firma. At absque religione non expeditur malum, si demon in dominatu confirmatus fuerit, ut sequens libellus manifestabit. Sunt tamen quidam qui passione tantum naturali afficiuntur eiusmodi manie, sicut Socrates, Callimachus, Scotus, Hercules, & Maumethus, cui tamen dæmonem perpetuo astuisse ex eius furiosis mendacibus fabulosis, repentinisque reuelationibus liquet. Atque si sæpe deliquio intermoriuntur ab Epilepsia vapore tetro caput infestante, quamuis acuti & ingeniosi sanitatis tempore sint. Alii vero adhuc sani læduntur, ut aniculas vidi multas. Alii à Dæmone vexantur, sicut Pythonissæ. Atque hi deceperunt Aristotelem & Galenum & Auicennam aliosque ut crederent aliam non extare prophetiam nisi naturalem. Sed quidem res in mundo omnes consimiles sunt, & qui bene non distinguit, decipitur sæpe. At Socrates, & Plato Prophetas sanctos à prauis recte distinxerunt & expectabant Reformatorem à iquem magnum diuini cultus exhibiti impie creauis & statuis, ut patet apud Platonem in Alcibi. & in Dial. de voto, & de sanctitate. Præter multas experientias vidi sororem Æmiliam anno suæ vitæ 12. oppressam à dæmone quando soleius apheta, quierat in Aquario per directionem ad Saturni diametrum peruenit in Leone, & simul à Marte oblatus est Mercurius. Post annum conualuit signis mirificissimis ostensis, ac deinde nupsit viro probo, & vixit in magna sanctitate vsque ad 35. annum, at anno 35. sub benignis aspectibus

læso

lase Apheta, rursus Saturni in ortu coeli, & visiones Dei & mirabilia de seculo venturo narravit, de inferis & coeliculis, & sapientissima euasit in Theologia sine studio. Prædicebat euentus quam plurimos, verosque præmissa oratione ad Deum. Vnde agnoui dispositionem naturalem à temperie & stellis conferre multum ad superiores visiones.

CAPVT XII.

*Omnes aquas, liquoresque sentire, & de sympathia
& antipathia ipsorum.*

AQUAS etiam liquoresque omnes sensituios esse necesse est, cum à calore, quem sensituium esse demonstrauimus, generentur, & informantur. Quod ipsorum ostendit constitutio in locis & temporibus calidis ex calore calido, qui vt fiat aqua cōdensationem patitur modo aliud nihil, vt in Alembicis & operculis ollarum, & in fornacibus balnearum palam fit, vbi fumi absque frigore sed vltra progredi prohibiti in aquam densantur, & sapor ipsorum aut salus, aut dulcis, aut insipidus, nostro videlicet calori similis (Nam propterea saporem non ostendit, quod simile à simili non patitur, vnde & oui albumen crudum insipidum adparet) testes sunt natiui ipsorum caloris, quamuis à frigore extraneo perpetuo occupati sint, ita quod nequeant nobis calorem manifestare præsertim calidioribus, nam & oleum & vinum per calida, frigida tamen adparent, ex frigore externo & compa-

Hh ratione

ratione motu. Ad motus quo gaudet, & quo prius pluit
 scunt, ostēdit non modo eos calidos, quippe cū calor mo-
 tu seruetur, sed simuletiam sentientes. Flumina omnia
 currunt ad mare tanquam ad simile, principiumq; à quo
 seruantur. Ipsumque mare perpetuo gyro ab ortu ad oc-
 casum mouetur. (Vnde naues breuiori tēpore ab Hispalī
 in Peru, quam à Peru in Hispalim nauigant) ac motu gau-
 det sua diffusionē sicut aer, sed non tantopere, quoniam
 non tantundem caloris habet, nec tenuitatem tantam,
 quā possit ita expandi; Nec ergo sensum tantundem,
 sed minorem & paulo obtusionem. Sequitur mare So-
 lis motum ac Lunæ non ea ratione prorsus, quā ferrum
 magnetem, sed quia tumescit & rarefit ab eis. Tenuitas
 vero ingenerata compressionis inimica est, iccirco eleua-
 tur, vbi calor adest, & deprimitur vbi abest. At singulis sex
 horis in totum eleuatur ac deprimitur, vbiq; nā sub qua-
 drante, vbi sol imminet, tumescit, ideoque aquæ eleuatæ
 currūt in oppositam partem hinc & inde, & in ea eleuan-
 tur propter obuiantem concursum, sicut in feruente olla
 palam fit, vbi pars igni exposita tumescit, ac simul oppo-
 sita, id est ad anfas ollæ, sed in lateribus deprimuntur, quia
 nec ignis, nec concursus ibi eas attollit. Sic in gyrum per-
 gens Sol efficit, sicut flamma ollam successiue circum-
 dans, vbi ipse est, & in opposito tumescere, in lateribus ve-
 ro decrescere, ita ut quatuor vicibus in 24. hōris aquæ to-
 tius ambitus Oceanī terram cingentis crescant ac decre-
 scant, sed telluris situs hos motus variat: Alibi vero Luna,
 alibi dispositio aquarum. Nam per tenuiores nequeunt
 in æ-

in hyeme nauigare, sicut in indum mare per crassiores ne-
 queunt in æstate, sicut in Persia; nam Sol hybernos vapo-
 res generat in tenuibus, nec potest educere, ergo mare in-
 turbant: æstiuus vero in crassis; In æqualib. autē matu-
 tinus vespertinusq; Sol tumores facit, eo q̄ obliquus est,
 ideoq; impotēs ingenitos educere vapores, quos tamē cū
 meridianus est, educit, æthesiasq; auras cōstituit in æstate
 validus, perpēdicularisq;. Atq; pacatū mare videtur eo q̄ a
 vaporib. exitū noctis nō agitatur sicut mane & vesperi, li-
 cer in Parthenopeo oppositū verius sit ex maris crassēdine
 pingui. Omnes autē huiusmodi mot⁹ sūt ex maiori, mi-
 noriq; sensu tenuitatis maioris, minorisq;. At in omnib⁹
 marib. & fluuiis generātur pisces, vermes & plātæ, quorū
 nullū absq; sensu & calore animari posse credibile est, q̄
 mare fuscipit figuras coeli & terræ sicut aer, quādo prædi-
 cit euērus, & sic piscib. inest præuisio tēpestatum, æstus &
 gelu & belli inter se inuicē, & mutatio regionū & sedium,
 sicut terrestria animalia consueuerunt. Nā hyemē ex sub-
 polari ad nostrū mare accedunt, æstate vero recedunt tur-
 matim. Præterea aquæ omnes sursū corpulentia vincētes
 attolluntur, ad implendū vacuum, ergo illā sentiunt imp-
 fectionem vel amant sui diffusionē, sicut in i. lib. dictum
 est. Eriguntur præterea aquæ de mari supra montēs quasi
 per spongiā, & panis atactus vna ex parte ab aquis to-
 rus perfunditur, & colantur per panni frustum liquores o-
 mnes vltro ascendentes gutta post guttam similis similē
 insectantes & ita sese impellentes & vltra dilatātes, vt vbi
 altera erat, altera accedat, vt in spongia palam fit, hoc

autem absque sensu exquiri non facient. Nam alena non ascendit tangens panni extremum ad illius summū, ut aqua. Item aqua in patera conglobatur, ne cadat, diuidatur & pereat, & si quid crassum imponas attollitur super paterā & sese continet, dum nolunt partes à partibus separari. Omnis enim diuisio mors est rebus consimilibus cognatisque. Præterea cadentes aquæ & guttæ super frondes arborum, assumunt figuram sphericam vniunturque; ne diuidantur & moriantur, & gutta guttæ tactum appetit, & iuxta se inuicem ubi sunt, statim vniuntur & incorporantur, mutuo se iuuant es auxilio contra aduersum aerem & contra corpus, in quod inciderunt, ne ab eo sorbeantur, & super tabulam guttæ multæ cadentes visuntur tumidæ in se ipsas elatæ & contentæ, & agitata tabula moueri nolunt, at si alia aqua eas prope tangat, statim illi admoventur, vniunturque. Præterea saliant de fonte aquæ insequentes vaporem crassum, quo cum generantur, nō secus ac sanguis secta frontis vena salit insequendo spiritus; Compressæ quoque dissiliunt, tanquam compressionis inimicæ, instar ventorum, aliorumque sentientium rerum. Cum aerem crassi calidique vapores occupant, pars tenuior sulphurea compressa accenditur, forasque erumpit in fulgura & tonitrua. Crassior vero ne diuidatur, & veluti tenuem insectando vnitur tanto impetus, quod in grandines induratur. Qui propterea locis temporibusque calidis fiunt, frigus autem in aere extraneum colligitur ad conspissatum vaporem, gelatque magis. Nec fulmina alia ratione fierent: nisi qua vapores exhorre-

horrescentes diuisionem, quam calor exiliens affert, in
 rem duram conspissantur, quando secum multas fuligi-
 nes habent, quæ sunt portiones minutæ siccitatis exha-
 lantes vna cum tenuibus in magno æstu terræ; ideoque
 aptæ sunt compingi in ferrum lapidem, aliasque huius-
 modi consistentias. Sanguinem sentire priores sermo-
 nes docuerunt, similiter & sputum, quod coit in vnum,
 & dum extenditur, à corpulentia non vult seiungi, seiun-
 ctumque ad cognatum se contrahit & humi proiectum
 agglobatur vltro: & super æs calidum assumit sphaericam
 figuram, & resilit fugiens mortem, in igne stridet, sicut hi-
 quiores cuncti, non entes fieri acris, & fumus, nisi violenter.
 Præterea pugnare humores alterum contra alterum, in fe-
 bribus patet. Vbi sanguis fugit & redit ac succurrit, vbi
 est opus, sique de naribus affluat multus, persusis aqua
 pedibus aut testiculis reuocatur ad ipsorum auxilium, &
 fluere cessat. Liquores multos destillatos, & quos vocant
 aquas fortes, inuicem pugnare notum est Alchimistis.
 Maxime autem aqua vitæ contra oleum, & res vinctuo-
 sas. Ipse quoque vidi aquam in destillatorio extractam
 ex sale & myrto rebusque siccis, amarisque fluori confe-
 cto ex rosis & saccharo impositam, mirifice altercari, fuge-
 re, resilire, irasci, feruere, sicut spiritus animalis diuersam
 ob qualitatem atque sensum. Omnes sane liquores cum
 à calore liquefaciente generentur, aut ex calido conden-
 sato fumo, calidos esse sentientesque necesse est. Præterea
 Reubarbarum videmus ex cunctis corporis partibus cho-
 leram in ventriculum attrahere, agaricum vero phlegma;

fenam, biledum, poros, Cuccos hepaticum, caruocsa notg
 hos; quib. stimulatus spiritus intestina stringit, expellitq;
 excrementa, purgatque. Hoc autem similitudinis vi fieri
 cōperimus, cum prædictæ medicinae omnes similes sint
 colore, odore & sapore humoribus, quos attrahunt. Pro-
 ptereaq; caput aspidis appositum loco in quo momordit
 hominē, attrahit ad se venenū homini inimicum, aspidi
 vero amicū. Mus quoq; nascens in radicib. napelli deglu-
 titus sanat hominem à veneno napelli, trahēdo ipsum to-
 rum in ventriculum, vnde simul à spiritu expellitur foras.
 At si bibatur alius napelli succus non attrahit primo hau-
 stum, sed ipse permeat viscera, cū sit liquidus ad alium li-
 quorē napelli se conferēs similitudine. Mus autem odore
 trahit, & densitate non it. Sensus quoq; attractionis Anti-
 monii, notus est cunctis medicis. Pari modo ad extrahen-
 dū oleum ex vestibulo eo perfusus, requiritur aliud oleum, ꝑ
 mollicet illud, sibiq; incorporet, similitudinis vi: Postea
 apponitur res arida ambobus contraria, vt bouis fel aut
 cinis, quo expellitur liquor vnctuosus totus. Hac ratione
 magica saponis compositio inuenta est, ex calcis cinerisq;
 lixiuio, & oleo conglutinatis; Altero attrahendi gratia, al-
 tero vero expel'endi. Sapo quoque ex vini fecibus itidem
 confici potest, ad vini maculas abstergendas. Sic & The-
 riaca ex venenatis viperarum carnibus atque simplicibus
 rebus multis veneno inimicis componitur, vt aliud ami-
 citia trahat, aliud attractum per inimicitiam expel-
 lat; aliud corroboret & in salutem
 aliud verrat.

De sensu lapidum & metallorum, & de amicitia & odio.

LAPIDES quoq; ac metalla sensu non carere licet obtusissimo inter omnes, ipforum constitutio declarat; cum ex terra liquida indurcescente fiant: At lapides ex crasso fluore non admista viscositate aut tenuitate, qua de re frangibiles sunt, non autem flexibiles, sicut metalla, quæ viscositatem & quid tenuitatis insuper continēt. Propter ea liquefacta imminuuntur pondere excepto auro, quod quia similaribus prorsus partibus compositum est, ponderis nihil amittit; nam simul omnes eius portiones exhalarent, cum sint consimilares, ideoq; altera non magis nec prius liquefcit aut attenuatur quam altera, nec erga exhalat, omnia tamen in se calorem continent: quem corusi percussique lapides laxati manifestant: ac confricata similiter metalla, ac odorem sulphureum & quidpiam cineris emittunt, dum percutiuntur, vt inteligas ipsos lapides, & non percussum aerem inflammari & compeditum continere in densitate calorem. Ergo omnia sensum habent, cum sensitivus sit calor.

Præterea metalla cuncta ac lapides nutriuntur & augentur transmutando solum, vbi primo adnascuntur opetolis, non secus ac plantæ, in fluorem & imbibendo ipsum per venas attrahendoque; qua de re crystalla crescunt in cubicam figuram, Adamantes in Pyramidem; Et

Appe-

Appenninorum solent in lapida: <https://t.me/cardinglatinotg>
 mos creuit; vbi viderelicet passim tanquam ramos arbo-
 reos in figuram oblongam quadratam expandi multos.
 Nec quidem potest sol subito crexisse substantia hanc in
 montes Appeninos, & Alpes & Pyreneos Hispanicos, & A-
 croceraunos Dalmatas & Libanū & Antilibanū Philistæ-
 os, & in Caucasum & Gathim, & Riphæos, qui per millia-
 ria plurima extenduntur, & in aerē tantopere attolluntur,
 Plinius testatur marmorum fodinas in Hispania crescere
 in tantundē marmoris, quantum extrahi consuevit. Ilba
 Hetruriæ insula quantum ferri regenerat continuo, no-
 tum est; & montes styli & salinæ Altimontis in Calabria
 sal instaurant vegetatione perenni. At quidem lapides,
 metallaque non crescunt, cum à sua quasi matrice sepa-
 rantur, nisi forte per additionem exteriorem non per ve-
 getationem. Sic & animalium ossa infracta, se parata-
 que ab animali non amplius crescunt, & ad certum tem-
 pus peruenientia non augentur, sic & cornua & ouorum
 putamina, & dentes lapidib. similes, & maior augmē-
 to ostrea, conchilia, limaces, testudines lapideam habent
 vestem, quæ in eis nutritur & crescit ad determinatam
 quantitatem: Participatque sensum cum eis communē,
 sed obtusum, qualis inest ynquibus nostris. Sed spinæ E-
 chinorum palam flectuntur ad motum in radice mem-
 branosa & sentiente.

Quæcunque autem Entia nutriuntur, attrahunt in-
 trorsum alimentum, non cuiuscunq; substantiæ & qua-
 litatis, sed illius modo, quæ illis cognata est, similisque.
 Sic,

Sic etiam reuertuntur concharum, quales & femineuomunt excrementa passim, ac rubiginem, quod absque sensu magno non fit. Sed magnes quæ polum spectat, excellentis sensus indicium affert, Sic & ferrum, quod ad ipsum fertur, & adhæret, ut in primo libro satis dictum est. De Mercurii sensu nemini dubium esse deberet, cum spiritalis liquidusque vna conspiciatur perpetuo agitari, & separaturniri, utque se defendat, fieri Sphæricum, & libenter ad metallum perfectius currere, eique adhærere: nam intra arcam ex altero in alterum se confert angulum, ut perueniat ad argentum, magis autem aurum appetit, cui fortiter inhæret, & per vim separatur. Quam ob rem aurifices cupientes auri minutias & limaturam colligere, superinfundunt mercurium, qui frustula omnia complectitur, sibi que vnit, deinde apponitur igni, & Mercurius statim exhalat, cum sit mollis, tenuisque substantiæ, facile in fumum conuertibilis: Aurum vero in vase remanet. Sic circulatores decipere solent imperitos ostentantes se ex mercurio aurum efficere posse.

Præterea inflexa vitra ac metalla, reuertuntur ad positionem suam rectam, vel sphæricam, magis autem quæ sunt frangibilia, quibus perniciosius est inflecti. Exant lapides Astrohites, & Trochites, ut testatur Plinius, ac nos vidimus, qui super plana tabula per fusaque aceto aut limonis succo, à seipsis mouentur, ita & pumex. Sunt enim lapides porosi spiritum & tenuitatem continentes: quæ acumine penetrantis aceti excitantur, & cum tota mole mouentur, sicuti nos intermortui alii odore reuiuiscimus.

mus. Extat sensus attractionis in eis: nam succum in Asia
 hit festucas; aurum & argentum, palmas oliuasque, qui-
 bus vtuntur thesaurorum absconditorum inuestigato-
 res ad loci agnitionem. Corallium arborem lapideam in-
 tra mare esse, nemo ignorat; quod agrotis appositum co-
 lorem amittit, vbi febricitant; vbi cessat febris, iterum ru-
 bescit vti caro, cui est similis, & eius affectiones compati-
 tur. Porro narrauit mihi, argentum intra quasdam ipsius
 aquas chymicas conuersum fuisse in arborem paruum
 frondosam formosamq;. Iaspis ob similitudinem, quam
 cum sanguine habet, eius affluxum cohibet. Abinzoar
 contra malignas febres optimum est. Aliaque ad alios v-
 tus: qui autem versantur in fodinis lapidum ac metalloru
 longe plura experimenta habent, quæ consensionis & dis-
 sentionis rerum tribuenda sunt. Quouis ex metallo aquæ
 chymicæ vi auri particula extrahitur, at ex auro metallum
 aliud minime. Ipsum omnia ad se trahit, quia perfectissi-
 mum. Nigredine tingit candidam chartam, sed non quæ-
 tum argentum. Ast heracleum lapidem proprio macu-
 lant cuncta colore. Hic Sanct. Augustinus obstupet,
 qua ratione candidum argentum nigrefaciat, quod pos-
 set infringere huius libri fundamentum, hoc est, nullum
 Ens dare quod non habet. Sed firmum stat, quoniam
 metallorum materia non est bene deuicta, sicut in vitro;
 ideoque sua tetra facie tingit albam chartam; licet simul
 tingat argentino eandem candore, qui tamen non appa-
 ret, quoniam candore chartæ confunditur. At in hera-
 cleo apparet candor, non autem nigredo, quoniam niger
 est,

est, & nigredinem argenti secum occultat. Nec vnquam
 prorsus deuicta potest. Si materia metallica, nihil tra-
 spicua frangibilisque: quando iam viscosus vultus mate-
 rialis exuperatus est à caloris vultu. Quapropter vitrum
 est postremus actus ipsorum, & tenuitas vaporum, & a-
 qua vitæ liquorum. Aiunt vnicornis exudare cornu ad
 veneni sibi inimici conspectum, & aquam ebullire eius
 spiritu, si illi imponatur. Aurifices lapides pretiosos scin-
 tillatione & vigore alterum alterum vincere notarunt.
 Muschus amisso natiuo odore si suspendatur in cloaca
 colligitur ab odio foetoris infesti, & augetur eius odor mi-
 rifice, sicut omne contrarium intra contraria consuevit
 augeri, nisi vbi penitus extinguitur in sine pugnae. De ma-
 gnetica attractione & conformatione dictum est in libr.
 primo & quomodo ferrum posituram etiam ab arte sor-
 tiatur & suo sensu illam seruet, dum in aquam super su-
 bere natat.

CAPVT XIV.

*De plantarum sensu, sympathia & antipathia
 mutua, & alias ad res.*

DE sensu plantarum, nemini dubitandum esset, cum
 vescantur, nutriantur, crescant, semina & natos pro-
 ducant, non secus ac animalia.

Quapropter à Platone animalia in uersa, immobiliaq;
 vocantur. Pythagoræ vero sensu præditæ videntur. At A-

rist. in 2. de Anim. vegetatiua anima non autem sensitua
 prædita adparent, propterea, quod (ait) operationes sen-
 sus in eis & organa non reperiuntur, qui nihilominus nō
 modo sensus sed & rationis actus in eis agnouit alias,
 (2. Phys.) quando ostendit operari propter finem, fructus
 videlicet vt æternentur; spinas ad defensionem, & folia ad
 tegendum. At animam dat plantis, sed quomodo animā
 absque sensu? quia carent oculis & auribus? imo osten-
 dimus hæc non esse sensus, sed vias fenestrasque ad senti-
 entem spiritum, vt & S. Chrysostomus, & S. Augustinus
 docuerunt. At vel tactum non debuisset eis auferre, qui-
 pe cum radices ori animalis similes, terræ immerfas ad su-
 gendum nutrimentum in eis agnouerit: Quapropter &
 gustum eis tribuere debuisset. Palam enim est, non o-
 mnem plantam omni in loco nutriri & gigni. Piper enim
 India producit non autem Italia. Arangia Italia nutrit
 non Germania. Nutritur ergo planta terrestri ex fluore
 sibi connaturali ac simili, cumque exugit. Itaque in dissi-
 milem transplantata locum non exugit, quia consimi-
 lem non inuenit, proptereaque moritur. Nec ex toto so-
 lo nutritur, at ex liquido. Iocirco circa fodimus, vt pene-
 tret sol, & liquefaciat solum fermentetque ita, vt possit in
 alimentum conuerti. Ideoq; fimum calidum pinguem-
 que radicibus apponimus. Planta ergo secernit vtilem ab
 inutili succo. Ergo sentit quid seruet, quidue non con-
 seruet. Hocque palam in æstate faciunt, quando nimio
 ab æstu sunt squalidæ & demortuæ, comas demissæ, vel
 ut afflicta animalia: At superueniente pluuiā subito reui-
 rescunt,

rescunt, comas attollunt, viuificantur, formosæque red-
duntur, ac manifestæ lætitiæ sensum ostendant & resecti-
onis, sicut post inediam ac laborem homines inuenien-
tes cibum: Nec hoc Virgilium latuit.

Præterea quo pacto distribui posset nutrimentum per
totum corpus, tanto ordine, transmittendo partes solidi-
ores ad ossa, lentas ad carnes, pingues ad medullam, vi-
scosas ad neruos, & corticem, lubricas ad folia, vinctuosas
ad semina, leuem beneque digestam substantiam ad flo-
res; nisi pars omnis sensum attrahendi simile haberet, &
spiritus non intermaneret, qui coqueret, & partiretur ali-
mentum? Patent insuper in planta nerui & venæ adhæ-
rentes ossi; & in his animam inhabitare necesse est, nam
detecta vndique cortice moriuntur. At si vltra dimidium
ossis secentur, dummodo relinquatur cortex, ex opposita
parte, non moriuntur; quoniam spiritus ipsarum crassus
est, nec ita facile exhalat per sectiones alterius partis; Sed
trahit adhuc ipse rectis vasibus, quem exsucta terra sub-
ministrat succum, reficiturque.

Præterea ergo si plantis insunt ossa, medulla, nerui, ve-
næ fibræ, corium, os, vestes, arma, & proliçatio, ne mo-
riantur penitus, fatendum est animalia esse, sensuque ab-
undare. Hoc quidem argumentum imperitis & stupidis
quoque suadeat, qui sensum non norunt, nisi per organa:
Sapientiores enim certius ipsi agnoscunt in aere &
cœlo rebusque spiritualibus, organo carentibus. Veluti
idiotæ imaginantur Deum corporeum similem homini,
putantque ipsum non sentire nec sapere nec gaudere, nisi

vultum habet, corpusque carnale non habet. Quod quæ-
 dam nauerunt Magnum Originem in Ægypto Monachi
 rudes, & Patriarcha Theophilus, quia Deum in corporeu
 fecerat. At sapientes nouerunt hæc organa & corporeita-
 tem esse Deo imperfectionem, non autem excellentiam.
 Præterea si hoc non sufficit, inuenimus in plantis sexum
 masculinum & foemininum, vt in animalibus, & foemi-
 nam non fructificare sine masculi congressu. Hoc patet
 in filiquis & in palmis, quarum mæas foeminaque incli-
 nantur mutuo alter in alterum, & sese osculantur, & foë-
 mina impregnatur, nec fructificat absque mæas; imo cõ-
 spicitur dolens, squalida mortuaque; at puluere illius &
 odore reuiuiscit. Præterea extant plantæ in Scandinauia,
 quarum fructus vertuntur in animalia volatilia. In o-
 mnibus quoque plantis innascuntur vermiculi; quorum
 sensus ex nihilo non oritur. Ergo calor ipsarum sensituius
 molem attenuando & liquefaciendo, & de foris induran-
 do, producit vermes in eis, quin & in arefactis tabulis.
 Præterea est amicitia, inimiciuaque inter Plantas. Brassicæ
 enim vitibus inimicæ, & mutuo destruuntur, si simul
 plantentur, & qui inebriari non vult, brassicarum succo
 bibito vincit, obrunditque vaporem & vires vini; Lupini
 sycomoris infesti sunt: Oliuæ amicæ myrtis, ac vna bene
 se habent: vt & vites vlmis; vbi mirum quanto artificio
 plantæ flexibiles manus quasi sibi parant, funiculosue
 quibus amicæ robustiori colligantur & fulciantur. Sic
 hedera quasi clauos parat, quibus infigitur corticibus
 quercuum stabiliumque corporeum.

Præ-

Præterea quidam fungi nascuntur gregatim in Bisinia-
ni territorio, olentes moschu, at si quis cacaueit in loco
vbi nascuntur, fugiunt, & paulo distantius nascuntur, vi-
tioso vapore benigno, ex quo nascuntur repente ac fugi-
ente inimicum foetorem. Habent & plantæ Antipathi-
am & Sympathiam cum metallis, vt dictum est. Porta
quoque multiplices adnotauit amicitias inimicitiasque
quas cum partibus animalis habent: vt Cucurbita cum
capite, lecoraria cum iccore, testicularia cum testiculis,
dentaria cum dentibus; exque figuris earum multa in-
dagauit, sed non in omnibus diuinat. Nam cucumer
verpæ similis eidem noxius est. Nihilominus res mirifi-
ca industria propalauit latentes. Vidi etiam cucurbitas
vbicunque secantur, eo serpere, vbi possint inniti, præse-
tim in arboribus frigidiusculis; & eo se dilatare, vbi ac-
quam sentiunt. Si que supponas vas aquæ plenum pen-
denti cucurbitæ ipsa crescit in longum, minifce vsque ad
aquam sese effundendo. Si vero olei vas supponas, alior-
sum planta ramos expandit, reuoluitque: Cucurbita ve-
ro contrahitur, minuiturque abominans oleum. Quarè
& odoratum habent per poros exhalationem admitten-
do. At sensus omnis, tactus est: & Ens hunc habēs, dici in-
sensatum non potest.

In lignis aridis sensus quoque reperitur, sed modicus,
qui non nisi vermium generatione manifestatur: Dum
calor actius nunquam agendi oblitus, agit at viuificat-
que particulam aliquam dispositam magis. At in Foro
Iulii sæuo gelu exsiccantur oliuæ; ac deinde germinare
stipites.

supites fissis sunt, quod admiratur Virgilius. Verum trabes palmea cui pondus superponitur, quasi dolens etiam sursum arcuatur contra molestiam ponderis. Præterea omne lignum vi inflexum relictum sibi, redit ad positum suum, ergo sentit contrariam positionem inimicam sicut animal, euitatque. Si enim insensata foret, remaneret sicuti ponitur: Lignum igni appositum stridet, ploratque manifeste, quia destruitur, & quidem modo suo, non nostro has ostentant passiones. Lauri folia effugiunt ignem & resistunt, inflectunturque quasi serpentes contra calorem infestum. Cum cælo etiam habent consensum plantæ.

Heliotropia quidem perpetuo solem inspectat, vertitque comas ab Oriente in Occidentem secum, & noctu simul conuoluitur, ita quod mane ad Orientem conuersa adparer, Heliotropiarum gratia sunt multa; aliæ humiles, quæ florem longum habent, granosumque; aliæ vnicum florem figuram solis referentem; alia in Euphrate nascitur sub aquis, quæ mane oriente sole educit comas super aquas, & eleuatur semper magis cum ipso sole usque ad meridiem & deinde demittit paulatim fastigium usque ad vespæram: Et sole sub horizontem meante sub aquas ipsa immergitur, & ad circulos suos reuertitur. Plane hæc indicia mirabilia sunt consensus rerum omnium cum omnibus.

Tiliæ quoque, vlmæ, salices, populi, & oliuæ, dum sol ab æquatore in Cancrum declinat, semper comas ad Boream flectunt, & sole à Cancro recedente, vertuntur iterum in au-

in austrum latitudinis notum inaequantes: ut hienotro-
pia & lupini longitudinis. Dicere quis posset, ita euenire,
quoniam sol ex ipsarum neruis rectis attrahit continuo
vaporem recta extrorsum, propterea ad se herbas istas
perpetuo spectare cogit; at absq; sensu hoc non fit: nā fœ-
nicula euidētib; rectisque donata neruis sic non ver-
tuntur; & illæ sectantur motum latitudinis, istæ longitu-
dinis, quapropter sensum consensumque inter cœlestia-
terrestriaque Entia ponere decet; nam non modo Leo &
Gallus solaria sunt animalia, sed herbæ ac metalla cum
cœlo consensum habent, ut magnes comprobat & la-
pis pleiadas numero & dispositione in se notatas habens,
& alius lunam, alii alias stellas. Et animal in India penna-
tum reperitur fuscī coloris, quod tamen crescente Luna
augetur colore, ita ut in plenilunio purpureum sit pror-
sus. Ac tunc Coloni obseruant illud, occiduntque ut pen-
nis potiantur ad vsus proprios, quæ stabilem postea reti-
nent colorem puniceum prorsus. Aliaque plura exempla
idem docent, ex quibus veritas Astrologiæ compro-
batur, & virtus occultæ sapientiæ, quam
veteres Magiam appel-
larunt.

Kk

AP.

De remora detinente nauim.

Hic ad notare libuit non modo res naturales consentire fini, cuius gratia factæ sunt, sed etiam artificiales. Eadem enim mundi anima artem naturamque regit; quæ propter similitudinem sunt, ut diximus de ferro ab arte posituram ad mundum sortiente: Et in mari reperitur piscis catena, Lorica, Episcopus & alii. referentes res arte humana conditas, nedum naturali. Quapropter cum naus facta sit, ut perambulet mare consensum habet aliquem ad huiusmodi finem; Videmus enim alteram nauem eiusdem ponderis & formæ, ineptiorem & renitentiorem esse navigationi & cursui, quoniam minus consensionis habet. Hæc eadem de re & horologiorum fabri attestantur, & ignari causæ conqueruntur, & veluti mox declarabimus, domus & vestes afficiuntur lepra, quæ in eis multiplicatur non per vaporem, sed per maculas contagiosas sicut in nobis. Nec sufficiunt odores aut ignes eas pugnare, quin serpent leprosa macula: sicut sapientissimus docet Moyse, & in sequenti libro palam fiet. Sic affirmandum videtur, & magis ineffe ligno navigationis sensum, qui à Remora illi aufertur, inducente stupiditatem, quæ amplificatur, totamque stupefacit nauim, repugnantemque reddit naturali ipsius motui. Et veluti sensus rabidi canis multiplicatur in nobis, & reddit nos caninos, & Aranea Tarantina temperiem mortu immutat totam: Sic remora facit in ligno idoneo, proportionatoque ipsius passioni.

nr.

ni: Sicut leo aptus est pati a Gallo, tympanum pecudis a lupino. Quapropter Moyses quoque prohibet, fieri vestes ex lana & lino, nam ut compertum est, parum durat, quoniam dissidentes res sunt. Vetat quoque diuersa semina in eadem terra seminari, quoniam interuenit antipathia, sicut inter vites & brassicas, minimeque coalescunt, perficiunturque, & postquam colliguntur, remanet qualitas & odor, qui officit supervenienti aduersæ naturæ semini. Sensus enim remanet post multas quoque mutationes; ut sequens liber indicabit.

Kk .

DE

DE SENS V RER VM

LIBER Q V A R T V S.

Qui est de MAGIA.

C A P V T I.

De magia in comuuni, eiusque diuisione.

MAGI nuncupati sunt antiqui sapientes orientales præsertim Persæ: Qui res latentes Dei inuestigarunt & naturæ, illius Artis, ac deinde mirifica operabantur, vsibus humanis ipsas applicando, teste S. Augustino. Hodierno autem tempore adeo deiectū exosumq; hoc nomen est, quod superstitionis modo demonumq; amicis tribuitur. Imperiti namque ac sordidi homines tædio inuestigationis rerum affecti, à Dæmonibus breui negotio petierunt ea, quæ præstare nequeunt; sed posse se fingunt. Sic Astrologia obtusorum & nebulonum ingenio exposita, atque tractata, in abominationem incidit. Quin & prophetæ nunc temporis barbantes & stolidi & sæpe impii ab imperito ac prauè educato seculo nostro adpellantur. Conatus est bis nihilominus studiosissimus Porta hanc scientiam reuocare. Sed historice tantum, nullas reddendo dictorum suorum causas. (Ex quo autem hunc librum meum vidit, audio ipsum rationalem magiam struere) Et Imperati Neapolitani studium seu technotehca basis esse inuentionis eiusmodi artis posset. Ex tribus scientiis, teste

Plinio

Plinio, Magia conhabatur, Religione, Medicina, & Astrologia; prima prodest expurgando animo, vt fiat aptus cognitionibus occultis, & primæ causæ amicus, vt quæ timorem magus indat & reuerentiam & fiduciam illorum animis, quibus adplicatur actio; Secūda ad cognoscendum vires herbarum & lapidum & metallorum & antipathiam & sympathiam inter se & ad nos, & complexionem, & aptitudinem ad patiendum & operandum illius hominis, qui indiget ipsa, requiritur; Tertia vero ad cognoscendum tempus operandi, & symbolum inter res nostras & stellas, errantes & fixas, & luminaria, quæ manifeste sunt causæ mutationum & virium omnium rerum..

Quapropter in Euangelio S. Matthæi, illi collaudantur Magi, qui ex Cometa natiuitatem Monarchæ vniuersalis cognouerunt. Deus enim inuestigatoribus & admiratoribus operum suorum ostendit, non modo quod querant, sed insuper auxilium præbet perueniendi ad supernaturales res, cum purgati fuerint dispositique naturalibus virtutibus & studio. Aden benignus blandusque est auctor noster, & Pater. Vt ibi. testatur Chrysostomus & Augustin..

Hæc igitur sapientia speculatiua est, ac simul practica. Applicat enim quæ pernoſcit vsibus generis humani. Arbitratus est Plinius (lib. 27.) hanc sapientiam omnibus naturalem esse, ac facere miracula, eius esse muneris. Idcirco putat Moyſen fuisse magum præstantissimum veluti i Egyptii alij, Iamnes & Mambres, qui cum eo pugnarunt

Kk 3 coram

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 coram Patrocinado. Et tandem nouissimam esse dicit Ma-
 giam Cypriam: Quoniam in Cypro coram proconsule
 Sergio Apostolus Paulus in virtute Iesu, ut Elimas Magus
 cœcicaretur, iussit, quem deinde sanauit. Nec putat extare
 dæmones, quoniam Nero inquisiuit diligenter & non
 inuenit, nec fuit qui ostenderet illi dæmones. Quapropter
 putat naturam esse Deum omnibus rebus infusum, ac in
 nobis operari prout sapientia nostra eius operibus ui-
 uit. At Trismegistus arbitratur hominem esse miraculum
 mundi, & Diis nobiliorem vel æqualem: Ideo quætan-
 tum valere in sapientia sua, quod possit facere Deos mar-
 moreos & æreos, illisque animas infundere sub quibus-
 dam constellationibus, ab eisque responsa habere. Hoc i-
 dem sensit Porphyrius ac Plotinus, addentes reperiri An-
 gelos bonos ac prauos, ut cotidiana experientia docet, &
 ego quoque manifesto experiētiā cognoui; non quando
 inuestigatione auida id tentauī, sed quando aliud inten-
 debam; idcirco nil mirum, si curioso Neroni non com-
 paruerunt. Atque Simonis Magi volatum putauit esse
 ludum naturalem tanquam funambulorum. Quippe
 cum Suetonius narret, Neronem renouasse Icarī casum.
 Quapropter ipse assero, existere primo Magiam diuinā,
 quam homo absque Dei auxilio vix intelligit, & nil ope-
 ratur. Hanc calluit Moyses, aliique Deo chari, qui nulla
 scientia naturali tot miracula patrarunt, obediēte ipsis
 creatura tanquam Dei legatis, & qui credit Deum existe-
 re & curare mortalia, id quoque credat, oportet.

Datur

Datur & Magia naturalis sicut hæc ex stellarum & Medicina notitia, addita tamen religione, vt fiducia ingeneretur, in eo qui huius scientiæ fauorem expetit. Datur & Magia Diabolica, qua multi dæmonis arte efficiunt mirabilia apud minus intelligentes, quæ etiam absque dæmone fieri solent à circulatoribus in frequentia plebis imperitæ. Sed res ad astutiam pertinētes nō ad scientiam. Naturalis ergo in medio versatur, ac qui ipsam probe exercet cum pietate ac reuerentia erga creatorem, meretur sæpe ad supranaturalem erigi & cum superis participare. Qui autem abutuntur in maleficiis & venenis propinandis, & rabiem procurando, & ludicra inferendo, merentur à dæmone ludificari & ad perditionem trahi, qui sese ingerit, vbi inania & praua captantes reperit. Quod & Sanctus Thomas in libro de fortibus ex Augustino deducit rectissime.

CAPVT II.

*Ad Magiam cœlestem requiri amicitiam Dei & fidem
& quomodo, & qualem, & in quibus, vnde miracula fiant supranaturam.*

PRIMI homines Deum manifeste pene agnoscebant, quoniam creationis opus recens erat, & continua beneficia ac adparitiones illius habebant. Quapropter qui Deo familiarissimus erat, sapientissimus omnium erat.

Cum

coram Phario et Pandino. Cuiusmodi effectum Magiam Cypriam: Quoniam in Cypro coram proconsule Sergio Apostolus Paulus in virtute lesu, vt Elimas Magus cœcicaretur, iussit, quem deinde sanauit. Nec putat extare dæmones, quoniam Nero inquisiuit diligenter & non inuenit, nec fuit qui ostenderet illi dæmones. Quapropter putat naturam esse Deum omnibus rebus infusum, ac in nobis operari prout sapientia nostra eius operibus vniu-
uit. At Trismegistus arbitratur hominem esse miraculum mundi, & Diis nobiliorem vel æqualem: Ideoque tantum valere in sapientia sua, quod possit facere Deos mar-
moreos & æreos, illisque animas infundere sub quibus-
dam constellationibus, ab eisque responsa habere. Hoc idem sensit Porphyrius ac Plotinus, addentes reperiri An-
gelos bonos ac prauos, vt cotidiana experientia docet, & ego quoque manifesto experiētiā cognoui; non quando inuestigatione auida id tentauī, sed quando aliud inten-
debam; idcirco nil mirum, si curioso Neroni non com-
paruerunt. Atque Simonis Magi volarum putauit esse ludum naturalem tanquam funambulorum. Quippe cum Suetonius narret, Neronem renouasse Icarī casum. Quapropter ipse assero, existere primo Magiam diuinam, quam homo absque Dei auxilio vix intelligit, & nil ope-
ratur. Hanc calluit Moyses, alique Deo chari, qui nulla scientia naturali tot miracula patrarunt, obediēte ipsis creatura tanquam Dei legatis, & qui credit Deum existe-
re & curare mortalia, id quoque credat, oportet.

Datur

Datur & Magia naturalis sicut hæc ex stellarum & Medicinæ notitia, addita tamen religione, vt fiducia ingeneretur, in eo qui huius scientiæ fauorem expetit. Datur & Magia Diabolica, qua multi dæmonis arte efficiunt mirabilia apud minus intelligentes, quæ etiam absque dæmone fieri solent à circulatoribus in frequentia plebis imperitæ. Sed res ad astutiam pertinētes nō ad scientiam. Naturalis ergo in medio versatur, ac qui ipsam probe exercet cum pietate ac reuerentia erga creatorem, meretur sæpe ad supranaturalem erigi & cum superis participare. Qui autem abutuntur in maleficiis & venenis propinandis, & rabiem procurando, & ludicra inferendo, merentur à dæmone ludificari & ad perditionem trahi, qui sese ingerit, vbi inania & praua captantes reperit. Quod & Sanctus Thomas in libro de fortibus ex Augustino deducit rectissime.

CAPVT II.

*Ad Magiam cælestem requiri amicitiam Dei & fidem,
& quomodo, & qualem, & in quibus, vnde miracula fiant supranaturam.*

PRIMI homines Deum manifeste pene agnoscebant, quoniam creationis opus recens erat, & continua beneficia ac adparitiones illius habebant. Quapropter qui Deo familiarissimus erat, sapientissimus omnium erat.

Cum

Cum sapientia et pieculus diuinus, hoc est, religio, teste Iob. Qui ergo purius ac obedientius colebat Deum, illi magis obediebant creaturæ operaque miraculosa patrabat. Quoniam vero renuerunt homines seruire sapientissimo cuique, schismata fecerunt. Ne autem religio coegeret eos subdi Sacerdoti magno amico Dei iure naturæ omnium principi, nouos introduxerunt Deos politica ratione prudentiæ carnis, promulgantes Deum, qui comparebat sub quacunque forma, esse quempiam ex eis. Appellabant communi nomenclatura Deum, louem, quapropter lingua Hebraica dependens à Chaldaica, quæ prima fuit; nuncupat adhuc Deum Iehouam. Primus qui nomen Iouis usurpauit, fuit Belus, proximus Nembrot, caput Monarchiæ Assyriorum, & pater Nini. Quæ ex ratione annos post quinquaginta segregatus est Abraham & seminauit in orbe cultum Iehouæ. Ideoque à Deo promissa illi est hæreditas totius mundi, teste Paulo, eo quod esset Auctoris mundi cultor & cognitor; & ita in veritate factum est. Nulla enim natio reperitur, quæ non gloriatur se ab Abraham descendere. Mahumetani per Ismael, Hebræi per Isaac, Christiani per Dauid, ex cuius stirpe est Christus, qui inseruit nos stipiti sancto, sicut oleastros oliuæ, ac tempus prope est ut ex dispositionibus cœli & terræ confidero, in quo totus mundus reuertetur ad cultum veri Dei, eritque filius Abraham non spurius, ut Macon, nec carnalis ut Hebræi, sed spiritualis, quoniam Abraham promissit Deus, ut hæres esset mundi, teste S. Paulo. Homo intra pugillum cerebri interclusus videre & cognoscere infinitum

finicum Deum non habet, sed Deus boni ignis & defen-
dit nobis, notidamque prebet exterioribus organis scien-
tiæ nostræ. At interior sensus melius intelligit per similitu-
dines ad infinitum sese eleuando, quo circumdamur &
sumus. Si piscis vnus totum mare inhabitare simul non
potest, nec videre, nec homo totum occupare aerem, ita
ac longe minus anima nostra potest extendi ad infiniti
comprehensionem. At credere Deum esse, ac bonum es-
se, sanctum, iustumque, & scire ac posse, & velle nobis be-
nefacere longe magis quam pater carnalis, qui ignorat,
quomodo nos genuit, sed tantummodo Veneream vo-
luptatem secutus est stimulo secreto incitatus, quem De-
us cunctis suis instrumentis adposuit; necessarium ac ra-
tionabile est. Porro hæc fides tantam vim obtinet, quod
immutat res creatas in id quod cupimus, non quia fides
est, sed fides in Deum causam omnium rerum.

Quapropter quicumque vult ac potest tam præstantis-
sime creatori seruire, quod etiam possit confidere de ami-
citiâ eius penitus & omnino, & nolit aut velit quippiam,
nisi vt vult & non vult Deus, nec contra Deum operatur
vnquam, sed ea modo quæ Deus illi, & communicati ho-
minum præcipit, hic potest in eius amicitia ita confidere,
quod res creatas, prout opus est immutare queat per mi-
raculum, & veluti homo præcipienti homini super quem
habet potestatem & fiduciam, ab eo officium consequi-
tur, ita aliis præcipiendo rebus mouet ipsarum sopitum
sensem; ac sibi obedientem reddit: Vt videmus lictorem
imperare strenuissimis & nobilissimis nomine Regis, &
omnes

omnes obedire. Ita putandum quod ei qui Deum nomine precipere potest iuxta Dei voluntatem, obedientia non negetur; Et hic est modus, quo causa ignobilis nobilioribus imperare potest & miracula facere, nisi hæsitauerit in fide, quam habet in Domino suo. Pene Petrarca cecinit de Iosua loquendo;

O fidanza gentil, chi Dio ben cole, tutto quanto ha creato hauer foggetto, el sol fermar con semplici parole.

Secundo requiritur fides in eo pro quo miraculum fit; cum in eius beneficium non autem in maleficium fit; tunc enim potius timor necessarius est. Non enim apud est à Deo beneficia accipere, qui dispositus non est, dispositio autem absq; fide non fit. Quapropter Christus cum curasset tot gentes variis ex infirmitatibus, subdebat omnibus Fides tua te saluum fecit, & in Patria eius dicit Marcus Evangelista, mirabatur Iesus, quod non posset miracula facere; & subdit, hoc euenisse ex incredulitate eorum; qua reddebantur inhabiles ad diuinam gratiam; sicut qui soli obicem præponit, videre nequit. Et semel dixit, fiat tibi secundum credulitatem tuam, & ad alios; si potes credere, curabo eam. Omnia enim possibilia sunt credenti. Hoc autem intelligimus iuxta consuetum modum miraculorum. Nam Deus potest per scelera tum hominem alium sceleratum incredulum sanare; vel qui solam historicam habet fidem, potest quoque sanare non credentem Deo, & Elementa mutare, omniaque facere, quæ contradictionem non implicant, quando opus est in gloriam suam. & miraculosa maleficia exhibere. non

non credentibus, vt Pharaoni. Sæpe quoque fides erit in operante tantummodo, sicut Apostoli ad incredulos miracula multa fecerunt. Sæpe vero in eo, cui fiunt, vt quæ fecit Iudas, & increduli Hypocritæ ad credentes consueuerunt. Immò narrat C. Tacitus de quibusdam mendicis languentibus, claudis aridis luxatis qui, nescio quo numine moniti conuenerunt Vespasianum venientem de Iudæa Romam ad imperium occupandum, rogantes, vt sua virtute curaret eos: Cumque Imperator responderet se talem non habere virtutem, tamen cum precibus vrgeretur, imprecatus est illis sanitatem, & sicut petebant, curati sunt recte prorsus. Et virgo vestalis in tutamen & signum propriæ pudicitia, cuius violatæ infimulabatur, portauit aquam in cribro de flumine in Templum: Potest quidem in multis intervenisse dæmon, potest quoque existimari Deum eiusmodi miracula fecisse, in salutem ipsorum, qui pie credebant in eum, aut in rem, quam simplici animo imaginabantur esse Deum verum. Et fidem respicit Deus, & ignorantia non procuratæ ignoscit: Qui deceptores non autem deceptos execratur. Hic ipse loquor de magia, quam homo acquirere potest, non de his quæ extra ordinem Deus facere potest. Itaque assero fidem requiri non hæsitantem, & cordis puritatem, non historicam fidem sed intrinsecam, quæ cum Deo vnanimis nos faciat vnūque spiritum atque velle & nolle, ad voluntatē eius, & longe magis, quæ vulgares amatores amatæ rei conformatur, pro quibus nihil non aggrediuntur. Hæc est fides, quæ in

Deum hominem transformari, diuinumque facit, testes Bernhardo & D. Franciscus adeo amauit Dominum suum, quod factus est instar crucifixi; & licet iste actus supranaturalis sit, nihilominus procedit secundum naturam, quæ amantem in amatum transformat, vt mox declarabimus. Nec multum rerum scientiam hæc prima Magia requirit, sed amorem ac fidem, quæ nos primæ causæ conciliet, vnumque faciat: Ipsi enim obediunt creaturæ omnes, ipsaque scit qua ratione ad nostram eas immutet iussione. Nec miraculum alia creata causa facere potest, nisi quatenus est amica primæ causæ, ipsiusque auctoritate & nutu interiori. Creare enim atque intrinsecus transmutare absque violentia, munus est proprium duntaxat Primæ Potentiæ, Primæ Sapientiæ, Primi Amoris: Quo res cunctæ constant & cui intrinsecus obediunt. Hanc autem Magiam non esse naturalem, vt Plinio & Auicenna & Pomponatio videtur, palam est in eo, quod nemo valeat mortuos resuscitare, aridos solidare, maria exsiccare, flumina in sanguinem conuertere, virgulta in aurum, cælo & ventis imperare, simplicibus tantum verbis, vt amici Dei fecerunt. Vnde falso de Deo queruntur homines quod hanc scientiam inuideat nobis, vt Symonides, vel quod cum sit Pater noster non comparet ad docendum nos ea, quorum auidissimam adpetentiam nobis indidit. Non enim defuit nobis vnquam Deus, sed nos nobis. Nam cum sese reuelasset factus homo, nequeremur quod esset inaccessibilis, & iuxta desiderium nostrum quacunque cupiri possunt, docuisset, non tamen credi-

credimus, propterea quod non docet nos, ut nos volumus, sed ut ipse vult, & cum vix discipuli simus, legem præceptori damus, & ægroti modico consulimus. Porphyrius, ut miracula faceret, scientias nos Deo copulantes inquisiuit, abiecta sapientia Christianissimi; nec tamen ipse patrauit vnum ex his miraculis, quæ minimus Christianorum fecit.

Quapropter nec modus nec res desunt ad tantam sapientiam cœlitus comparandam. Nam Christi mysteria Magiam diuinam continent, ut expertis patet; at qui bonitatem Dei condescendentis laudare debemus, frustra & perniciosè modum quærimus, quo sit factus homo, ut Deificemur, & quid, & quomodo virtutes in Sacramentis esse possint, & quod cupimus, respuimus. Quod autem Pomponatius & alii impietate imbuti putant, miracula vera ab hominis sine naturali proficisci, mendacium est. Non enim suscitatur Lazarus, neque in sanguinem fluuius vertitur, quamuis mille homines ita firmiter credant & precentur inaniter. Quod sæpe vidimus, ut in illis qui falso Moyse nouo credebant Iudæi & summa fiducia Creticum mare intrantes, necati sunt: Sic & qui Dulcino tanquam Prophetæ adhiæserunt, & Io. Leideni. Solam animi proprii passionem fides naturalis mutat, sicut amor & cæteri affectus faciunt. Exteriora vero nequaquam nisi ad quæ operatio animæ per corpus pertingit, ut qui per vapores ex oculis egressos praeuocellos pueros afficiunt.

Quapropter imaginatio non tantum valet, quantum

Ll. 3.

Auic.

Avic. & sequaces credunt. Vide Metaph. nostram. At Pomponatius cum cæteris huius farinae putant miraculorum patratores temperamenti virtute purissima Elementorum, & cælesti influxu præditos miracula efficere: Sicut pes Pyrrhi Regis liene laborantes sanabat; & manus Regis Galli Scrofulas: & Marfi Itali, & Psylli Africani à serpentibus lædi non poterant. Hinc sequitur Christum & Prophetas temperamenti virtute miracula fecisse, vt & magnes trahit ferrum. Sed impie falluntur. Quæ enim naturalem vim sequuntur virtutes: semper & absq; precibus & religione opus suum per se consequuntur vt magnes semper ferrum trahit. Neq; virtutem suam absque vi propria communicat, vt magnes ferro vim attrahendi dat, quia affricato proprium odorem & atomos impingit. At sancti & quicumque miracula fecerunt, vera, non nisi Dei nomine inuocato, miracula faciunt, etiam incredulis ægris conferendo sanitatem in testimonium Cælestis doctrinæ. Neque semper: Item, nec si vis illa indiuidualis est, potest aliis communicari. Christus autem virtutem miracula faciendi Apostolis communicauit, & ex illis vsq; ad nos peruenit: & quocumque temperamento etiam prauo donati illam exercent. Neq; illis aliquid ex indiuiduo communicante adiicitur, vt ex Magnete ferro sed ex virtute Dei cunctis communicabili sicut palam est volentibus veritatem inuenire, non calumniari. Profecto si vis temperamenti in S. Paulo faciebat miracula, etiam antequam Christianus fieret fecisset. De Pyrrho puto fabulolum ex parte. Sed neque sympathias & antipathias nego,

negotio, & si licet tantum sanabat, ergo modificata erat virtus
in indiuiduo, sicut & in temperie Marforum & Pyllo-
Paulus autem omnes curabat morbos non per polli-
cem pedis sed solo verbo Dei Rex Gallus ex diuina gratia.
Nam antequam Rex fit, non sanat. De his in me-
taph.

CAPVT. III.

*Miracula facta absque Dei amicitia, non vere esse:
miracula, sed naturalis magia opera, aut Dia-
boli, aut astutia, imperitos ludi-
ficantis.*

SEd contra narrat Plinius, Asclepiadem Medicum Ro-
mæ mortuum resuscitasse cum deferretur ad sepul-
crum. Item lamnes & Mambre magi Pharaonis virgam in
serpentem conuerterunt, huncque mox in virgam. Et De-
dalus de Creta in Asiam volauit, & Romulo floruit hasta,
& quot miracula referunt scriptores de Apollonio Thya-
riæ, & Baccho, & Ioue & Mercurio, & qui excantant sege-
tes, & sicarii ac transponi faciunt, vt Lex Romana confir-
mat in 12. tabulis. Alij vero immutarunt animos & visum
faciuntque videre quod non est, & quidem scelesti muli
hæc fecerunt, sine fide in creatorē. Hæc argumēta cogunt
de tertia magia nunc loqui. In multis quidem actionibus
cuiusmodi, interuenit demō, in multis vero naturalis ordo,
tantum.

tantum & visus, oculum verum sine Deo nullum fuit vnquam. Qui efferebatur in sepulturam non vere mortuus erat, sed spiritus abditus erat in cerebri penetra-
 bilibus & viscerum, occupatus pugna contra morbificos humores: 'taque corpus totum absque sensu & motu remansit sicut in Apoplexia euenit, vbi cessat pulsus & arbitrarij motus; ac respiratio tam languens est, quod non agnoscitur, nisi forte naribus admouendo pilum, vt ex-
 ius exili agitatione innotescat. Hanc ob causam mortuus videbatur, quin Romæ efferebant. Asclepiades autem sa-
 gax sistere fecit eos, quo tempore pugna cū morbo cessa-
 bat, ac spiritus ad peripheriam reuocauit, aut in 2. lib. de-
 clarauimus. ^a t Romani Medicorum inimici, quos ab vr-
 be etiam expulerunt, sicut & Mathematicos, parum id intellexerū, ideoq; miraculum arbitrati sunt. Idem nar-
 rat Abenragel de quodam, qui ex mortuis resurrexit post aliquas horas, quando Aphetæ directio iam transierat ex maleficæ stellæ occurſu in beneficam. De Scoto & Ma-
 humeto & Enarco & de papa Innocentio VIII. & alijs, huiusmodi deliquia & mortes interpositas legimus in hi-
 storijs, & cotidie palam sunt. At nunquam naturæ indu-
 stria resurrexit quatriduanus defunctus, vt Lazarus iu-
 bente Christo, aut quis vere mortuus, vt ad preces Helisæi & aliorum sanctorum viuentium, & post mortem. A-
 ctiones mirabiles Iamnes & Mambre S. Augustin. adscri-
 bit demonis qui virtutem creandi aut immutandi res per se non habet, sed sapiens est, diuque peritus, virtutis vi-
 ribus naturalium rerum nobis ignotis.

Qua-

Quapropter aliquid virga adspici potest, quo statim putrescens in serpentem conuersa est. Sicut videmus guttas pluuiæ in æstate cadentes in calidum puluerem, efficiere ex tempore ranas. Similiter artificiose coquunt in oleo est arum vini tartarum, & claudunt in secula, quæ simulatque aperitur, retruditur ab aere calor in coctæ et caræ, camque accendit, ita vt videatur miraculum. Potest dæmon cito virgam subrigere & serpentem loco eius ponere, vt fallat visum; sicut fallitur cum circulo actum ignem in toto simul circulo videt, cum sit in vno puncto. Profecto nature arcana tanta sunt, vt quibus ignota sunt, miracula adpareant. Conspiciuntur super tabula ferri limaturæ contra arenam currere, & separari accedere & recedere ad subterpositi magnetis odorem, aliaque tot similiter facta, adeo quod non inepte existimare liceat, doctissimos magos sic ostendere potuisse & Pharaoni mirabilia, magis autem si Dæmonum commercio utebantur. At vbi Moyses alia facit mirabilia plurima absque intervallo ad cogitandum & moliendum quæ opuserant, ipsi obstupuerunt dicentes; Digitus Dei est hic; eo quod agnouerunt, quod Moyses non vteretur eorum Magia, quæ & Moyse notissima erat, quoniam eruditus fuerat, vt filius Regius in omni doctrina Ægyptiorum teste Ecclesiastico & S. Stephano, & Philone & Iosepho; Hæc autem potissima extabat apud Ægyptios. Verum tamen pugnavit contra eos in fide & virtute auctoris rerum. Veram esse fatemur excantationem frugum aliarumque rerum. Et ex parte naturalis est, quando res apta est pati ac

Mm

sentire

melius esse adorare itellas, quā statuas & homines mortuos. Trismegistus vnum verum solūque Deum sacrificiis & laudibus dignum existimauit: Deosque Egyptios non dignificat. Cato vero admirari se aiebat, per sacerdotes obuiātes alteral eri, non riderēt mutuis nutibus & risu, ex eo quod populis illudunt prædicādo Deos & sacrificia, ut ipsi fruantur reuerentia & victu per collusionē & iocum. Ac Lucanus introducit eundem Catonem nolentem in Lybia oraculum Dei Ammonis consulere cauſando quod non illa statua sit Dei sedes, sed cælum, terra, pontus, & aer, & virtus; superos quid quærimus vltra? Iupiter est quodcūque vides; quodcūque mouetur. Diogenes Canonicus hecatombas pediculorū in altari Diane per irrisiōē faciebat, dicens se paupere nō posse grādiōra animalia sacrificare. Eādē opinionem sapientes omnes sectatos legimus apud Poetas & historicos. Quapropter Varro teste D. August. distinguit inter Deos phisicos, Poeticos, & ciuiles; illos à sapientibus, hos à vulgo adoratos. Anaxagoras morti adiudicatus est, q̄ negaret soli Deitātē. Quapropter hi cognouerunt, nō fuisse vera miracula ab eorum Deis effecta, sed fuisse astutos homines, sicut Macon, Romulus, Pompilius, Pythagoras, Minos, qui per sapientiā Politicā, ut Varro putat, aut etiam per Dæmonis instructionem populos deciperunt; cuius actus digni non sunt, qui miracula credantur apud sapientes Magiā verā. At & plurimæ adduntur fabulæ, quæ nunquam fuerunt. Cæterum Diabolos interfuisse ex Homero & Ouidio colligimus qui louē introducunt dicentē ad cæteros Deos se

non possumus facere quod sit subiectus effectus, ut
 æquiboniq; consulant, si petitionibus ipsorum minime
 satisfaceret. In quo responso Lucianus irridet omnes De-
 os, ego autem experimento didici dæmones fingere soli-
 tos, Deum subdifato, ut ipsi interrogationibus ac petiti-
 onibus satisfacere cunctis non valentes, causam excusatio-
 nis inde arripiant. Ego tamen in Metaph. ostendi, quod
 cum fatum sit concordia ac nexus causarum omnium
 agentium, ac patiētium simul ordinate, opus sit dare cau-
 sam primam ordinantem, propriis ordinibus non sub-
 ditam coactitia vi: sed quia optimi sunt à se optima; sicq;
 electum ab ea errare non potente, ut ita perpetuo cueni-
 ant, succedantque, sicut ab æterno voluit atque præfixit.
 Floruisse Romulo hastam: Suborta esse cornua Cippo,
 Cinghim sicco pede cum exercitu suo trāsisse Caspium
 mare, sicut Moyses Erythæum, possibile est quidem diui-
 na virtute, quæ voluit eos ita magnificare, ut ad mundi
 regimen congruebat, sicut inuocantibus Dæmonem, se-
 pe ab hoc respondet ipse Deus teste D. Thoma, vel ut de-
 cipiantur. teste Ezechiele: potuit quoque fieri diaboli in-
 teruentu, qui passiuas actiuas res adplicauit; potuit & na-
 turaliter ex parte. Sicut Scipio refluxum in Carthagine
 noua obseruauit, & Amilcar apud Tunerum consimile
 eranando canalcm maris, quod imperitis miraculum ap-
 paruit. Sic etiam transitum Moysis non fuisse miraculum
 Iustinus & Tacitus existimant. Veruntamen ex aliis Moy-
 sis miraculis & prophetia & doctrina cœlesti, quibus to-
 tus mundus fidem hodie præbet, & ex illius maris pro-
 fundi

funditate & nullorum fluidorum aut pluriarum ingre-
su, vt Iustinus comminiscitur, & ex mendacijs istorum
contra cæteras Moyſis historias, conuincitur omnino fu-
iſſe miraculum verum. Non negem tamen Deum ſape
naturæ viribus à ſe inditis vti, ſicuti Raphael piſcis felle v-
titur, ad ſanandos Tobix oculos, Iecore vero ad expellen-
dum Dæmonem; Et Eſaias ficuum emplaſtro curat Eze-
chiam: Helixæus Naaman aqua Iordanis, & Moyſes li-
gno aquas reddit dulces. Equidem arbitror Deum non
vti miraculis, vbi natura ſufficit; ſed miraculum tunc eſſe,
ſcire, quæ res cui vſui ſit idonea & qua ratione ad plican-
da. Et ad iſta ex parte Diabolus quoque pertingit, non vt
author, ſed vt diſcipulus naturæ. Sed miracula altiffima
ſunt, vbi abſque re naturali præſtat ſuis ſeruis facere, quæ
nulla poſſet natura. At vero quo nos impelleret atque in-
ſtrueret vt inueſtigaremus effectus ſuos mirificos, & ad
noſtram vtilitatem verteremus in gloriam Dei, docuit a-
micos ſuos tot naturalia arcana, ipſeque addidit naturæ
plus virium, quo ex voto nobis ſuccederent, atque
ad Dei cognitionem ſimularemur
in operibus ſuis.

*Miracula circulatorum ludos esse astutia confictos,
multaque sapientiam continere & discrimen
inter vera adparentiaque miracula.*

Mirabilia vulgarium non sunt magiæ Cælestis effectus,
neq; naturalis, sed astutiæ, & Dæmon fortasse inven-
toreorum fuit, vt fides diuinorum labasceret. Fabrican-
tur annulum inauratum, simile illi, quem in digito ge-
stas: accipiunt tuum & in puteum proiciunt, at nō quidē
tuum, sed alterum, quem similem paratum habent, ostē-
tādo tuum te proicere, celeritate manus ostentationisq;
visum, ne probe percipiat, ludificādo: postea vero inueni-
unt, vbicunq; tu vis annulū, quem tu putas esse in puteo,
sed ponunt illū dexteritate quadā in loco, in quo scrutātur
vt iubes. Consuunt prius intra diploidis tui tunicas aleā,
cui alterā similem cremāt: ac deinde super te esse conten-
dunt, inueniuntq;. At quidem paulo ante vel multo has
præparant astutias. Procul à te manentes, vel noctes tra-
hunt aleam cera vel visco alligatam capillo, quem tu non
vides eo loci vel temporis, vocātes eam inter mulas. Atq;
tu ipsam sponte moueri putas. Signant aleas invisibili
stigmatē, & deinde ex pondere illam nosse se iactant. Po-
nunt fasciculum alearum sibi à tergo in manibus cōuer-
sis & dicunt se illas ex tactu nosse sigillatim: at quando-
cunq; ex eis vnā proferunt, quam diuinant, proferunt
quoq; sub illa alteram; ac priorem celeriter proiciunt di-

CUIUS:

centes: est ne hæc dumq; tu stupescens aspicias hanc ipse a-
 liã videt, & reponit ad tergum, & sic omnes sigillatim proi-
 cit & cõuetur & diuinat Circulator, idem moliuntur in
 aperto fasciculo. Aleas quoq; ferro illinitas moueri moto
 magnete faciunt. Ostendant tibi in speculò imaginem
 cuiusuis. Ipsi vero in manica ampla, aurà tergo imaginẽ
 tenent paratam, & dicunt, inspicere cõte, dumque tu at-
 tẽte in speculũ figis oculos, ipsi præsentantẽ imaginem
 paulo retrorsum: tuque obstupescis, & ipsi nil reiterant
 ludum: Et hoc ad lucem candelæ, vt melius fallant & in
 altari: Conficiunt sibi crus stuppeum, vestiuntque co-
 thurno; ac suum sub sella abscondunt: iubentq; seruũ
 extrahere cothurnum, tunc crus appositum geniculò; v-
 bi & vesica sanguinis plena futuræ interponitur separatur
 à genu & sanguis funditur. Dumq; tu stupes crus verum
 exerunt. Alligant visco pedes auiculæ in ramo arboris.
 Cumq; cum eis fueris animi gratia in viridario, aiũnt; lux-
 beo avi, ne moueatur ex ramo. Mittuntq; discipulum qui
 capiat eum non tangendo, sed totum ramum avulsum
 simul, ipsi vero dum tu admiraris liberant auiculam ante-
 quam videas astum. Ponunt sibi inter inferiorem palpe-
 bram & oculum, plumbeum clauum alteri similem quẽ
 ore abscondunt: Deinde simulant se illum extrahere ex o-
 culo. Pilulas inter digitos abscondunt, simulansque eas
 de manu in manum transire. Ligulas graciles sericeas
 multas interginguias & genas abscondunt finguntque
 ex naribus illas promere. Transmittunt filũ ex naso in os.
 Hoc verum est, quoniam foramen interiacet. Lignum
 ingens

ingens dentibus inferioribus gestant, quod possibile est; en emque in pectore super mucro nato esse accommodant ita quod fixus interius adparet. Transfigunt brachium gladiolo falso, quod caret media crassitie quantum est brachium, & continetur tantum filo ferreo intrinsecus, ubi non vides. Alii saltus mirificos edunt, quoniam à pueritia assuescunt, ossa ac nervos bene flexibiles habent spiritus liberos & carnem modicam. Perambulantes humi super lignum assuescunt semper paulo eleuatiore super ferri ligno, quousque super funem facile ambulare discunt: Flectendo semper corpus in alteram partem super illum pedem, qui funi innititur, ne moles corporis decidat in alteram cuius eleuant pedem: utque commodius fulciantur, librant se longa ac graui hasta, quam oportune vtrinque eleuant, deprimuntque vtraque manu; & mirificas ostentationes ita efficiunt. Dædalus autem volanit appositis alis imitantibus auium alas, ita & quidam Calaber paucis ante annis: Sed dum sistere volatum cupit, crus sibi confregit. Archimedes rapiebat naues de mari ad mœnia Syracusanà vncinis artificiosis. Hæc omnia reducuntur ad artificia sapientiæ, aut astutiæ, vulgusque putat esse miracula: aut miracula his similia ludis æstimat, qui parum supra vulgus sapit. Præmitto mille alias factiões inuiles. At si in terroges quonam pacto ipse vera à falsis miraculis dignoscam? Respondeo miracula quæuis inutilia hominibus falsa esse, sicut quæ circulatorum edunt. Vtilia vero esse naturalia artificia, nota sapientibus. At supernaturalia semper utilia esse, non tamen

tamen inimicis Dei, quod Diabolus. Hanc regulam D. Petrus profert apud S. Clem. Idcirco miracula Christi hoc sigillum habent, curare dæmoniacos, aridos, leprosos, suscitare mortuos, capere pisces & similia, ficulneam duntaxat exiccare fecit quod inutile ad parer, nihilominus ad significandum fuit, quod qui in ipso fructum non faceret dignum Deo, consimiliter arefaciendus fuisset. Aliam differentiam assignat S. Iustinus, quod diuinā solo verbo exercetur: Naturalis & dæmoniaca præparatur rebus actiuis passiuisque, & temporibus. Sed de his alibi: Namque ad magiam hinc naturalem properamus:

CAP. V.

De magia Diaboli silendum esse, & æmulam esse diuinæ, & naturæ viribus occultis inniti.

MAgiam Diabolicam non esse docendam sentimus. Est enim palam æmulatrix diuinæ & cultum illius imitatur, sed reuera in naturali suas operationes fundant dæmones. At sæpe iubent constellationes obseruare, & ceremonias quæ ad rem non conferunt, sed vt sibi cultum arroget, aut quia eo tempore nouit rem perfici iuuante cælo, quod ipse per se non potest, aut quia diuinissimas Dei creaturas operibus suis sordidis in nostra opinione labefactare studet, & impietatem suggere passim, & scientiarum abominationem, vt ignorantia crescente sapientiam

Nn

tiam

79
 tiam ab hominibus crediderunt, & suas falsitates perfradunt.
 Miracula, quæ in Brasil super prunas ambulantes sacerdotes ostendunt, vt olim in Soracte latini, & sicut in Africa propè Monopotamam ventos & tempestates & pluuias, & famem proinde atque abundantiam facere profitentur, Lusitani & Hispani vanitatis & impietatis arguerunt: à quibus Pii non potuerunt tutari cultores suos, & miraculis nostrorum cesserunt: & de hic alibi.

CAP. VI.

*Scientias antequam omnes naturali magiæ
 seruire, sed quasdam
 magis.*

Q Vicquid sapientes faciunt imitando naturam aut ipsam adiuuando per artem non modo plebi ignotam, sed communitati hominum opus magicum dicimus. Quapropter non modo iam dictæ scientiæ, sed omnes: magiæ præstant vsum. Magicum opus Architiæ fuit, columbam fabricari, quæ cum aliis volabat columbis: Et sub Ferdinando Imperatore Austriaco, quidam Germanus Aquilam fabrefecit, & muscam, mirifica arte, quæ per se volabant; at priusquam ars vulgetur, semper magia dicitur: Cum vero palam fit scientia vulgaris est. Inventio pulueris bellici Archibugiorum, Ty-

an

pogra

pographiæ & magnetis vius, res magicae fuerunt, vel numine præeunte inuentæ: nunc autem artes vulgares sunt, vbi notuere vulgo. Sic & horologiorum significantium per campanam figmentum: & profecto mechanicae artes facile venerationem amittunt, quoniam in corporibus exercentur vulgo manifestis. Physicæ autem Astrologicae & religiosæ rarissime vulgantur, idcirco videntes ad istas magiam contraxerunt.

CAPVT. VI.

De naturalibus affectibus, quos mouet Magnus, ut perficiat opus suum.

Spiritus animalis quoniam natura mobilis, tenuis, passivusque est aptus est omnibus ab rebus pati, illisque affici multum, aut parum modis omnibus. Animaque in eo involuta secum afficitur. Principales passionēs sunt dolor & voluptas, hi præcipui sensus sunt mali vel boni obiecti, coniuncti præsentēsque sentiēti animæ. Amor & odium tendentia sunt ad bonum, aut contra malum; quæ sensui vnita non sunt; vnita enim aut delectant, aut contristant, voluptate, & dolore; spes & timor sunt fuga mali aut sequela boni absentium in simili præsentī cognitorum. Fiducia est sensus rei, ex qua argumentamur certitudinem alicuius

Nn 2. ius

ius boni: Contrarium est diffidentia. Fides est mater fiducia, quoniam sensus est illius rei bonae non dico praesentis sed distantis, & quod ex illa sentatione bona speratur, fiducia est. Imaginatio vera est, quando spiritus afficitur re aliqua eamque existimat sicuti est, non accipiendo alteram loco illius: praua est, quod ita afficitur spiritus re quapiam, quod non potest ab alia affici, nisi per illam: & quavis ex motione noua, illa quoque vetus excitatur, alias occultans. Qui ergo hos effectus omnes ingenerare nouit per herbas & actiones & res alias oportunas, non ineptè magus nuncupabitur. Spiritus quidem est tenuis, lucidus, mobilis, calidus, sensitiuus, oportet ergo vel tenuitatem vel nobilitatem vel luciditatem vel calorem eius immutare contrariis vel consimilibus vel vehementibus vel blandis rebus agendo in ipsum; aut omnes, aut quasdam qui introspeciet bene operabitur; at sensibilitatem adducendo passionem praedictas immutare oportet. & quia qualitas ex qualitate pendet ad hanc qualitatem ex aliis procedemus quatuor, & ad illas ab hac.

CAN

*Magianaturalis ad prolatandam & breui-
andam vitam in vniuersali.*

Sicut homo homini mortem vitamque afferre potest, multo facilius alias passionibus ad has extremas non peruenientes inducere poterit. Omnibus palam est venena mortem, antidota vitam ingerere. Physicus ergo qui venenosas res, contrariasque intelligit, occidere potest, & sanare. Quicquid occidit, exhibetur, vel in cibo vel in potu, vel in clystere, vel adplicatur de foris per respirationem, vel transpirationem. Certum est continuo spiritum exhalare, indigereque refectioe non ipsum modo, sed corpus totum. Cum enim calidum sit totum, attenuatur semper & precipue minus crassae particulae, porosque in cute efficit exhalatque in aerem. Vt ergo quod continuo perditur instauretur, continuo opus est cibo, atque potu, non modo vt elixetur & concoquatur cibus, & transmittatur per venas in atomos tritus alteratusque, sed vt humiditas per corpus diffusa, quae facilius exhalat, instauretur. Omnis enim particula indiget humiditate vt ad natae melius coniungatur, & facilius attrahat nutrimentum, & ne frangatur, dum motus sit, & vt spiritus loci peculiaris reficiatur celeriter. Nunc, inquam, quod prout cibi & potus conueniunt, aut repugnant temperantiam animalis, producant aut abbreviant vitam. Praesentia

neum remedium ad vitiandum <https://t.me/cardinglatinotg>
 est illud quod bene aut male afficit spiritum. Vir lassus de-
 bilisque extemplo à vino robur sumit. Strenuus vero ac
 benè nutritus à foetore vel cicura subito aggrauatur & ca-
 dit & moritur, hoc autem à frigore non fieri palam est,
 cum nix & glacies res frigidiores, cuiusmodi passionem
 non inducant: Fungi vero & napellus & helleborus alia-
 que huiusmodi calida maxime inducant. Quapropter
 existimandum est esse in causa fumum viscosum foeti-
 dumque, qui ex his exhalat rebus & replet vasa, quibus in-
 ambulat spiritus, mortēque inducit, suffocando aut con-
 densando. Idem efficit Antrum Agnæ, & fossa veteris
 frumenti plena; & carbo accensus intra cubiculum, vnde
 exspirare non possit qui sua crassitie aggrauat spiritus te-
 nuitatem, nigredine foedat spiritus luciditatem, & calore
 superat spiritus caliditatem, sic ergo occidit venenum o-
 mne, sed alia sunt per calida, acria & corrosiua sicut lithar-
 gyrium, Antimonium, Calx, gyphum & mineralia id ge-
 nus quæ corrodunt vlcérantque intestina, & in cerebrum
 emittunt exhalationem acrem, per calidam, amaram spi-
 ritumq; mordent, lacerant, vehementia & amaritudine
 afficiunt, atque à sui remouent symmetria & temperie: i-
 deoque moritur. Vniuersale igitur dogma ponere licet;
 Res omnes quæ emittunt exhalationē crassam, tetrā, acrē,
 viscosam, foetidas esse spiritui humano ac venenosas.
 Foetorem enim vapor est crassior, calidiorque spiritu nostro.
 Physicus autem hæc à calore, sapore, odore, consistentia
 crassa, lentaue cognoscit. Atque vbi concurrere videt to-
 tam

tam prauitatem, nil de veneno dubitandum est. Vbi color niger tantum adparet, cætera vero non noxia melancholiam modo generat, vt malū insanum. Vbi calor est terer & odor foetidus prauusq; vt cadauer, generat pestē, putrefactionē in sanguine, grauedinem in spiritu. Vbi à cum his sapor quoq; prauus, linguæ videtur, consistentiaque non lenta est, sed densa sicut in helleboro & cicuta, magis autem si succo abundat, certum est venenum: Verum si conditiones prauæ nō concurrunt omnes: prauam tamen faciunt nutritionem, ac paulatim disponunt ad mortem, & temperiem spiritumq; vitiant. Hinc argumentum elicio; Res omnes putentes, esse noxias. Similiter omnia morticina & fruges natas in stercore, in fimo, & arte cogente, non autē natura, cū arbores tum frumentum, oleraq; omniaq; animalia quæ vescuuntur morticinis & herbis & fructibus brevis vitæ, inducere in nobis quoq; vitā breuem. Nam etsi alitum conueriat in se alimentum, non tamen penitus immutat, quin qualitas aliqua remaneat. Qua de re videmus carnes bouis qui comedit rapa, redolere rapum, & porcum castaneis nutritum, castaneas, vinumque amatores vinum sapere. Igitur paulatim alimentum alterat alitum insensibiliter. Quia ergo ea constitutum erat temperie, quæ durare diu apta non erat, nunc alteratum & transmutatum in nos, retinet adhuc atomos & particulas, quæ eam temperiem ac positum intrinsecus faciebant, & sensu ac qualitate caduca conflabantur; itaque disponit nos ad nativam sui conditionem. Eadem ratione putrentes vitare oportet aquas, ac
vina

vinatitō delectata, magis satia quam in uetulo liquore
 liquorem & graueolentem facile transferunt Sapien-
 tissimus diuina ac naturali magia Moyses prohibet carnes
 morticinas omnes, & omnia non ruminantia animalia,
 quoniam crasso cibo replentur festinanter, nec satis dige-
 runt: idcirco plena sunt vaporibus viscosis, crassis, prauis
 & carne cruda, non bene cocta à natiuo calore. Verat
 etiam quæ ungulas nō findunt, sicut asinum, æquum,
 Camelum, ob crassitiem nimiam, breuemque vitam, &
 mores noxios. Porcinam quoque carnem, quæ in Pale-
 stina & Ægypto lepram generat, carnes quoque animalium
 rapacium, vt Aquilæ, corui, lupi &c. quoniam prauos
 succos & mores in nobis nutriunt vt mox docebimus; pi-
 sces etiam carentes squamis; quoniam sæculenta ex pu-
 tredine nascuntur, vt anguillæ, suntque brevis vitæ; eo
 quod non tantum caloris habeant, qui foras excremen-
 ta educat, induretque in squamas. Porro carnes aridæ,
 siccæque quid corrosiui habent, sicut corui & aquilæ, &
 animalium senescentium; ideo in humores salios fun-
 duntur & exsiccant temperamentum & ad hecticam dis-
 ponunt, & senectutem, & omnia senescentia, quoni-
 am morti propinquant, hecticam conciliant, & ad mor-
 tem vocant. Quæ autem diuturnioris adhuc vitæ po-
 titura erant, nobis ipsam communicant, relinquuntque.
 His in rebus nil, vel modicum salis ponendum est. Sale-
 nim inuentum est, ad attenuandos, incidendosque li-
 quores vinctuosos, & partem putridam, quæ in cibo o-
 mni inest, expellere & salubrem facere, & quia ipsum
 putet

putet nunquam omnemque expellit foetorem, contra putredinem prodest naturalem. At in cibis corpulentis conuenit salubrius meliusque: in siccis vero gracilibusque; oleum & pinguedo, & in me periculum feci, quæcum phlegmate abundo, dies aliquos sale modico vtor, vel nullo; Deinde vero multum salis adsumo, & phlegma inciditur & maceratur, & tunc euacuo superflua plura deorsum, quam si agarico vterer. Cum vero extenuatus & exsiccat mihi videor, oleis & pinguedine vtor salubriter, scilicet. Ergo omphacium agrestium quoque incidendo purgat, & omnea etosum aut corrosiuum aut abstersiuum pharmacum, & hæc omnia contra pituitam & viscosa venena profunt.

Per vomitum, aut secessum venena expellenda sunt antequam per venas in corpus expandantur. Oleum supernatat ventriculo, dilatat fibras & spiritus, viamque per Oesophagum parat, ideo aptus est vomitum prouocare. Similiter aqua tepens, quæ addito aceto modico citius operatur. Licet enim stringat acetum, tamen cum modicum est, excitat spiritum, ab aqua tepenti dilatatum, vigoremque præbet expellendi noxium venenum, vel dilatationi iter parat acumine suo. Animaduertendum est denuo, quod pharmaca quæcunque cholerae odorem & saporem & colorem habent, ad choleram purgandam idonea sunt per similitudinis actionem: Sicut Reubarbarum & Reuponticum & helleborum album. At in cibum exhibita praua sunt, quoniam choleram nutriunt, Sic & res quam cito amarescunt, veluti Appiana mala, mel, saccharum

charum, aliaque dulcia, magis autem combusta, inter dulce etenim, amarumque sapores non intermediant, ut putat Arist. At mordentia dulcia, quæ ad acrimoniam vergunt, ut vina Foro iuliana quædam, utilia sunt salubriaque. Sed temperies & anni tempus considerare oportet. Dulcia enim pingua siccis hominibus & temporibus & si cholericis non nocent; & quæ atram bilem generant sub vere & sanguineis forte congruunt: indigent enim fuliginū timore, ut in se colligantur spiritus. Et melancholia contemplationis est stimulus; Cholera vero iræ; ergo in bello conueniunt, quæ iram acuant; plegmā vero pigritiæ causa acribus & abstersiuis est comprimenda, & plegma ticis ista dabimus. Cholericis vero anxiiisque celeritate nimia ventibus, frigida & humida plegmatis nutritiua. Melancholicis autem pingua alba, calidaque, sed pro tempore & sine, quam intendimus. Ergo in cibum contraria dabis quæ vitiosum humorem aut superfluum minuant in medicinam vero similia, ut attrahant. Hoc bene consideres, oportet; & omnis humoris similitudo & dissimilitudo cum cibo & potu & pharmaco non te lateant.

Corrosiua venena, quoniam sicca, tenaciaque sunt attractione non purgantur, sed vomitu; nisi in clystere propinata sint. Sunt venena quædam extrinsecus lædentia, quæ vinctuositatem quandam habent, sicut aspidis & viperæ venenum; quod tanti est vehementisque caloris, ut conuertat in se humorem carnis commoræ, iccirco attenuat, tumefacitque, & omnia mordentia, quæ tenuitatem

ratem & ardentem habent humorem sic afficiunt, sicut
apis & aranea. Hoc autem fit, quia venenum inspargitur
in loco sibi inimico: Caro enim nostra illi prorsus aduer-
satur: ideo se contrahit venenum, roboratur accendi-
tur, conuertiturque in se adiacentia, præsertim humores.
Itaque tutum certumque remedium est in morsuræ lo-
co, apponere caput mordentis bestiolæ, aut pilum,
vel per similes eidem: Libentius enim regreditur ad simi-
le inbibitum venenum, quam remanet intra carnem si-
bi dissimilem. Nam veluti serpens est venenosus homi-
ni, ita homo serpenti, quippe quem solo sputo occidit,
præsertim ieiunus, quando adhuc naturalem retinet con-
ditionem & non alienā a potu & cibo. Rationabile quoq;
est ligamine procludere ingressum ad viscera & cucurbi-
tulis & sectionibus foras extrahere, & minuere, & spiritus
odoribus corroborare, & cor aliaque viscera antidotis, ut
si pergrediatur interius sese dilatando venenum, inueniat
robur in spiritibus, & visceribus repugnantiam & impe-
dimentum. At theriaca, quæ attrahit carne colubri,
& expellit ad ministrorum rerum vi, sicut sapo oleo tra-
hit oleum, & calce cinereque educit, laudatur valde. Hinc
patet res omnes alteratas transmutatasque adhuc sensus
qualitatisque innatæ quid retinere: Ut syrupi & pharmaca
omnia fidem faciunt. Aduersus venena, quæ inspira-
tionem lædunt, aut ad cerebrum exhalationem mittunt,
aut per poros totius carnis subeunt (& hæc quid vehe-
mentia sunt) necesse est primo odoribus blandis ac refici-
entibus spiritum roborare, deinde ventriculum ac vis-

cera corroboratius asinare, vt cinnamomo, vino macis, aliisque aromatis; vt prauus odor repens expugnetur. Extrinsecus vero Cucurbitulas attrahentes adplicare sanguinem & vaporem educere: & vino firmissimo confirmare. Sed quidem sudor prodest mirifice. Hæc omnia profunt timentibus à Venerea lue; quæ nimirum foetida gignitur exhalatione inficiente spiritus & sanguinem deinde, ac tandem sonum temperamentum. Quapropter labor & sudor prauos attenuet, imminuit, educitque succos, lauacra vero tanquam similia roborant spiritus, qui sunt in cute, & membra ne inficiantur aliaque intrinsecus corroboratiua partes interiores: ac ita victoria paritur. Eadem remedia conferunt contra pestem, quæ vapor est foetidus: primo spiritum lædens, deinde sanguinem & tandem temperiem, ergo prius est subueniendum spiritui per odores corpori per sapes, extrinsecus vero cucurbitulis & lauacris; aeri tandem ignibus & combustis aromatis, & rumoribus tympanorum & Campanarum attenuantibus & ventilantibus.

Hinc planum fit, eas res omnes producere vitam quæ venenis contrariæ sunt, nobis vero similes, præsertim primordiali temperamento feminis & sanguinis puri (non menstrui) ex quibus constituti sumus. Oportet ergo eligere primo aerem tenuem, mobilē, lucidum apertum leuiter agitatam, vaporibus aggrauari non solitum, procul à paludibus & cadaueribus, & herbis beluisque venenosis. Secundo aquam leuem per tophum aut cryptam dulcem purgatam, tenuem, sapidam mobilem, agitatam;

tam; tertio vinum album aut rubicundum vel aureum,
 leue, transpicuum, odoriferum, suaue, subdulce non
 semper subasperum, lapidum, & quasi stipticitate exic-
 cans, sicut vinum Amarinum, quod caliditate sua stipti-
 ca & sorbinis atomis humores exiccat, humectat partes
 corporis siccas, sua penetrantetenui humiditate; Calefa-
 cit neruos partesque frigidas, incidit plegmata, & excreari
 & excerni efficit. Refrigerat partes aridas humectatque
 penetrando duritiem illarum ac spongiosas reddendo
 nutritque aptas. Quarto cibos facile in substantiam ci-
 bati transeuntes; non crassos viscososque, nisi medicine;
 gratia, non molles nimis, nec acres, albos potius quam
 nigros, sapidos, odoriferos ex herbis & arboribus & ani-
 malibus vitam longam viventibus, non natis ex putredi-
 ne, nec ægritudine mortuis in terra salubri ac robusta
 nascentibus sponte, non ingenerantibus fuligines nec ex-
 crementa multa. Moritur homo quoniam auctoca-
 lore partes corporis indurescunt, nec bellè nutriti possunt,
 spiritusque pauci fiunt: quoniam iecur inducatur, & san-
 guinem generat semiuistum paucorum spirituum, &
 multarum fuliginum materiam. Magnopere igitur cu-
 randum est, vt iecur perpetuo molle seruetur, quale inest
 pueris, caroque humida mediocriter, sanguis floridus
 & copiosus spiritus. Ad molliendum iecur lac confert,
 ac res molles & parum excrementi habentes. At suspen-
 dere vas aquæ, ex cuius canali interpolatim guttæ aquæ
 cadant super iecur; optimum est remedium. Timorem enim
 flammam exhalantis caloris indurantisque iecur absces-
 su tenui-

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 fu tenuitatis reprimat retruditque interius; itaque relaxat,
 emollitque jecur & duras partes per admistā tenuitatem
 disponit ad molliem. Sicuti cothurnix ab accipitre in-
 terfecta tenera est magis, quam aliæ cothurnices, quoni-
 am timore Collecti spiritus introrsum relaxarunt ac mol-
 lierunt carnem: Omnis enim fibra propriam duritiem
 relaxat. Sanguis quoque destillatus ex vitula, capreolo,
 pullis gallinaceis, aliisque confert multū: nutrimentum
 que candidum & leue radicali humido conuenit mirifi-
 ce, vt conditio ciborum ex odoriferis spiritui: & omnia a-
 nimalia adoleſcentia, & olera teneriora comprobantur.
 Sapiēter Fl. Iosephus scribit priscos seculi patres per phyſi-
 cam & Astrologiam vitam diuturnam vixisse. Palam qui-
 dem est, magum posse vitam artibus præfatis producere.
 Quibus ad de purgationes excrementorum necessarias
 purgatiuis interdum cibus, & lenibus pharnacis interius
 mundantibus spiritum & carnem & sanguinem. Exterius
 vero per sudores & vnctiones prætiosorum oleorū & vina
 & blanda aromata interius exteriusq; ita vt tota temperi-
 es immutetur iuxta arcanum quod hic scribere non da-
 tur, semper habita ratione temperiei: Siccis enim calidisq;
 cibus conuenit multus & crassiusculus: Plegmaticis pin-
 guibus, siccus, leuis, subacidus: melancholicis altus sub-
 dulcis pinguis faciliſq; vt dictum est. At vero exercitum
 vitæ omnino maximeq; prodest. Non enim purgatur
 excrementa, nec roborantur membra, nec ventū atur spi-
 ritus absq; ipſo. Otium producit cruditatem vnde distil-
 latio & inflatio, ex quibus oritur podagra, chiragra, gona-
 gra-

gra, sciatica, formiculationes, palliditas, http://t.me/cardinglatinotg
 lici, tumores & sæpe hydropisis: nimius labor inflammationem, ariditatem, dissolutionem membrorum, luxationem, acrimonias, corrosiones, exercitio ergo inter vtrumq; vitium medio vtendum. Nec nisi eo, quo omnia membra simul laborant, & roborantur, sicut ludus pilæ & armorum, nam cursus crura tantum roborat, ferraria ars brachia, & aliæ aliud. Quæ autem membra exercitio vacant trahunt ad se aliorum morbos. Sed nunquam Corpus sine ingenio exercebis & ne fias præda hæresiarcharum, & Sophistarum & Empiricorum medicorum: nec animam sine corpore, ne sis præda medicorum & athletarum & armatorum. Tandem victoria spiritus super corpus vitam seruat diutinam; propterea que temperati moribus antiqui monachi modico contenti cibo digestionem apto, passionibus vehementibus liberi vitam vivere diuturnam.

CAPVT. IX.

In Cadaueribus sensum reperiri, & de putredine.

PAssim ad manifestationem falsitatis vulgaris argumenti deuenimus; quo putant nequaquã omnia sentire eũ mortua corpora propterea mortua dicantur, q̃ sensus penitus priuata sũt, quãdoquidẽ videmus viui qualitates in mortuo velexigas remanere. Quoniã vero id per nos se dogmati nostro toti necessariũ est veniã ad demonstrationes

tionem primo non aduertere, mortem animalium fo-
 lo abscessu fieri spiritus, qui habitat in capite, intercurrit
 per neruosum genus, & sensum motumque exquisitum
 toti præstat animali, & quamuis non destruat corpus,
 sed iutegrum remaneat, vt in suffocationibus patuit, ni-
 hilominus moritur animal. At mors rerum simplicium
 est mutatio in aliud Ens, sicut spiritus in aerē, aqua in ter-
 ram, aut ignem, quoniam similia sunt & vniformia,
 iccirco sola mutationem formæ alienantur à proprio
 esse. Animalia vero multiformia sunt & composita,
 solaque separationem desinunt esse. Igitur spiritus in aere
 sensit postea sensu quidem aereo, amittitque memoriam
 corporis in quo fuit interclusus, quoniam magnæ mu-
 tationis passio, aufert passiones motionesque anteceden-
 tes, & ipsa est fluuius lethæus. Corpus autem remanet
 cum sensu proprio obtuso, naturæ ipsius conuenientes; si-
 que spiritus in neruis relinquitur, sensit adhuc, vt palam
 fit in caudis anguillarum & lacertorum. Quæ ideo po-
 stremò moriuntur sicut & cor, quia vasa spiritus angusta
 sunt nec facile permittunt illi exitum; pariter cum lanii
 decoriant boues, quibusdam in partibus caro tremit &
 mouetur & contrahitur manifesto sensu interfecti quoq;
 homines in conspectu mox interfectoris, sanguinem e-
 mittunt & feruent irā, vel timore sentientes per affectum
 aeris communem adesse odiosum hostem. Et hoc indi-
 cio vtuntur legisperiti, ad agnoscendum homicidam.
 Quidam Nucerinus occidit hominem & obruit humo;
 positusque est in carcerem aliam ob causam, post 20. dies plu-

pluitque illi uero cadauer detexit, detulitque usque in plateam ciuitatis vbierant carceres. Cumque cadauer inspectaret proximus de fenestra intersector, cepit ebullire cadauer, & sanguinem mittere ex vulneribus non sine terrore illius conscii sceleris. Quo abeunte ebullitio cessauit, & redeunter rediit. Ac ille homo seorsum confessus est mihi hoc post 29. annos. Quapropter remanet affectus non modo in exhalante spiritu, sed etiam in corpulentia, in qua sanguis est, & tenuitas: Sic & nos inimicum obuiam habentes, aut ebullimus ira, aut tremimus metu. At cum corpus dissoluitur penitus in substantiam alteram, amittit illum sentiendi modum, aliumque sortitur. Præterea generantur vermes in cadauere: quorum sensus ex nihilo manare potis non est, nec ex materiæ potentia, vel sinu, quæ suscipit duntaxat & non dat, sicut in 2. lib. ostendimus. Ergo inerat cadaueri sensus, calorque nobis occultus, qui natura actius cū sit, nunquā agere cessat, aut obliuiscitur, propereaque cresci & liquefacit, & attenuat molem, & foetere facit: foetor enim crassus est, calidusque nimis vapor qui spiritus nostri tenuitatem grauat, & vires exuperat, alienatque à symmetria sua. Idcircoque displicet nobis: non autem brutis illis, quibus spiritus inest calidior, crassiorque. Quod de re, quod alteri est foetor, alteri odor est. Dum ergo agitur calor & ex portione viscosa tenuem segregare non valet, ingenerat spiritum, & fit vermis, vel aliud animal cui magis cognata est temperies illius caloris, & illius sic effectæ molis. Præterea in cadaueribus conspiciuntur vn-

Pp

gues,

gues, & capillorum. Humor enim: caloris innati, qui
 quibus continuo agentis incalescit, forasque effluit, nu-
 tritque portiones extremas, præsertim ipsi excremen-
 titio similes. At temporis mora exhalat attenuatus,
 remanetque cadaver siccum, cum solo sensu obtusissi-
 mo ossium, donec transmutetur in terram, aliudue
 in corpus. At nutritionem absque sensu fieri non posse
 iam dudum ostendimus. Sal quidem à putredine ser-
 uat, aliaque aromatica, quoniam exhalare faciunt ca-
 lorem quam primum: reliquaque moles remanet sicca,
 duraque illius abscessu in tenuitate: ex quo intelligimus
 calorem debilem plus valere ad putrefaciendum; eo-
 quod nequit exhalare cum attenuata mole, emollitaque
 fedea vitur ad disponendum cæteras duriores, ad re-
 laxationem, ad emolliationem & ad euaporationem: ita
 quod vna omnes putrescunt. Non enim aliud putre-
 factio est, quam relaxatio partium solidarum & euapo-
 ratio mollium, acta simul à calore blando, qui in eis au-
 getur & exire non potest. Non ergo est amissio caloris
 natiui, vt Arist. opinatur, sed augmentum. A quo sub-
 oritur tandem amissio ex viribus nactis ad exhalandum,
 cum fuerit à se paulatim auctus aut à calore externo ad-
 iuuante. Porro cum S. August. de cur. pro mort. affirmat
 nullum ineffe cadaveribus sensum, intelligitur de sensu
 humano, & viui spiritus, & animæ, quam gentiles etiam
 ad comedendum in sepultura redire, vel oberrare puta-
 bant, vnde epulas sepulcretis adponebant: Non autem
 de sensu obtuso materiali & communi, quam ipse quo-
 que

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 que in aere agnouit, ut dictum est: quamuis huic physica operam philosophicam minime dederit.

CAPVT. X.

In rebus diu consumptis remanere sensum antecedentem, & recentem; experimenta mirifica ad magiam.

AT quidem non obtulum modo sensum, quam in cadaueribus remanere narrauimus, experimur, sed etiam passiones affectusq; proprios & peculiare sentientis naturæ. Vnde magia negotiationem nacta est multam. Profectò si tympanum conficies ex lupina pelle, aliudq; tympanum ex pelle agni vel pecudis, illiusq; magis, quæ à lupo vim aut terrorem pertulit; videbis dum simul pulsaueris tympanum lupinum, frangi ac disrumpi ouinum. Euidens indicium, quod passio consueta in rebus sopita excitatur, ac renouatur reminiscencia quadam, propter quod pellis contrahitur, patiturque sicut & nos inimicum obuiam habentes declinamus, siq; nominetur is; à quo timemus valde; timemus, & commæ eriguntur refugientis spiritus abscessu pelle constituta, & quando dæmon nominatur timidi quoque præsertim pueri expauescunt & crines stant, quoniam metum adprehendunt illis incuti consuetum. Porro eadem res alios læticia afficit, qui ex ea benesperant

ne sperant, alios vero timore, qui male. Timent Turcæ
 in irremediabilem à Christianis impetita; at mancipia lætantur.
 Illi enim mortem, hi vero libertatem præsentiscunt. Nec
 infortunium cupiam imminet quod non præsentitur
 in spontanea quadam lassitudine, aut in diffidentia; aut
 pauore occulto: aut à vate per veritatem, vel per iocum.
 Amicus cui per archibugium instabat mors, dixit nego-
 tiando in via, animo attacto: num quis ne nunc impetat
 archibugio? & dum conuertitur retrorsum pila ignita
 transiit & bombus à latrone? & quid nemini hæc no-
 ta non sunt. Quoniam aer, in quo fit passio instans adest,
 sensus nobisque communicat. Quapropter redeuntes,
 palam esse dicimus ita remanere affectum in pelle, ovis à
 lupo quid passæ, ac deinde tympanizando excitari, sicut
 in nausea spectanti cibum, quam alias euomit. Iccirco
 quidam dux Bohemus moriens præcepit ex propria pelle
 tympanum fieri, quo terreantur hostes assueti ab eo time-
 re in bello. Credo etiam tympana lupina equos fugare
 posse; & ex pelle Draconis Elephantes. Nam si conficias
 chordas ex intestinis vulpis pulsando eas in lyra, fugiunt
 gallinæ: & ex lupinis, fugit ovis, & ex nervis viperæ
 absterrentur mulieres ab hac bestia pauere solitæ, & con-
 trariorum animalium chordæ in duobus instrumentis
 pulsata obstrepunt & rumpuntur. Præterea si concordēs
 Cytharas ad symphoniam quis vnus reddere velit, pul-
 sando chordam, quam dicunt primam in altera cythara,
 tunc alterius cytharæ prima, si concordis est, hoc est eo-
 dem prorsus tenso tractaque modo, mouetur sponte
 nullo.

nullo tangente, utque id certo agnoscas, superponito illi paleam aut plumam aut chartulam, nam videbis resili-
 lire, & excuti paleam, tum pulsas alteram consimilem
 chordam, & tunc fidicen intelligit iam concordem esse
 ambas, & unisonas. Nec quidem excutitur ab aere agi-
 tato, qui violenter deinde moueat paleam. Nam si tabu-
 las inter duas cytharas erigas, ne ventulus communicetur
 idem euenit. Præterea nec vnquam palea mouetur, licet
 nimis pulses, antequam hæc, quam pulsas omnino red-
 dita est illi, cui paleam superposuisti, unisona, eodem, ten-
 sa modulo. Præterea si hoc motus efficeret absque sensu,
 omnes aliæ chordæ mouerentur & superpositas excute-
 rent festucas, quod quidem non faciunt; nec si cytharas
 propinques magis. Mouerentur quoque & magis chor-
 dæ minus tractæ, minusque tensæ, quæ molliores sunt &
 flexibiliores. At vero nulla quidem mouetur nisi quæ e-
 iusdem est crassitudinis, & tensa in cythara æque prorsus,
 ut sit unisona. Hoc autem fateri cogit, similem gaudere
 simili, & sentire & consentire simul per motum, non
 quidem tanquam violentum, sed tanquam portitorem
 sensus & affectionis sensatæ symbolæque. Porro aiunt
 colubrum occisum positumque sub umbra fraxini, sibi
 natura inimici, adeo agitari donec recedat ab ea. Multa-
 que alia sunt experimenta sensus consensusque in rebus,
 quæ nobis sensus expertes videntur. Si patiens lienis tu-
 morem ipse vel alius suo nomine, alterius animalis lie-
 nem camino suspendat ad fumum, compertum est,
 quod dum exsiccatur suspensus lien, exiccatur & tu mor-

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

patientis & lien. Hoc diabolus non facit, quoniam intra nostra viscera non operatur, sed patientis affectio paupere ingenerat in proprio splene, qui contrahitur, stringitur, vomitque humorem compatiendo cum suo simili, & recipiendo per aeris communionem illius affectum. Ast hoc contingit, hac fide affectis magis, ut mox declarabimus. Singula membra sensum habent peculiarem, quo communicant in toto: iccirco metus jecori per aquam incussus mollitiem eidem affert. Vidi quoque acuta securi lienem incidi superposita charta in loco lienis, & percutiendo contra ipsam nihil læsa charta, nec ventre: lien vero contremiscebat, diffugiebat, ac per os & per alvum sanguis faculentus atrabiliosus mox exibat. Affirmant multi curari vulnera medendo ensi, quo vulneratus est quispiam. Hoc non sum expertus; sed fieri potest, quod vulnus sentiat affectum eius, qui nocuit, versus ad auxilium dum medicatur, sicque fiduciam arripiat spiritus in eius fibris, & spem auxilij, aut gaudium de vindicta, sicque curetur, ut multa mox exempla suadebunt. Si sensus magnetis usque ad polum extenditur, quis dubitet de sensu cæterorum rerum in aere communicantium. At quoniam superstitiosa plebs, quæ rerum causas non intelligit, falsa admiscet multa, & dæmon ad decipiendum ingeritur, perpetuo sacerdotes huiusmodi occultas artes persecuti sunt, modicumque scitur. Cæterum qui sensum consensumque & dissensum rerum norunt, Duce Deo perscrutari & invenire non diffident.

CAPVT.

Non modò remanere sensum absente aut consumpto sentiente, unde deciditur: sed etiam multiplicari & alia in se conuertere: comprobatur in morsu Appule Aranea, & canis rabidi, aperiturque mirabilis quadam latens Morgia, nulli hucusque nota.

Isthæc autem omnia veritate comprobantur euidenti in moribus arancarum Appullarum, & rabidorum canum. Nascuntur eiusmodi araneæ (quas Tarentini, tarantulas vulgo à loco nominant) sub feruentissimo cælo æstiuo: nucis magnitudinem adæquant plus minusue: similes cæteris araneis pedes habent, manus, figuramque. Colore croceo, viridi, rubro, nigro, pauonaceo & misto sparseti sunt. Mordent rusticos dum metunt aut triturant. Quialiquo tempore paruo dolore, sed quodam ardore in cicatrice afficiuntur. Deinde languent, obstupefcunt, & cadunt interdum semianimes, sensu motuque ex parte amisso: Insuper vt furentes in motum aguntur, vbi viderint vestem, aut quippiam eo colore coloratum, quo aranea, quæ momordit eos, insequuntur auide hominem, aut bestiam sic coloratam. Sono gaudent, alij fidis, alij cytharæ, alij Barbiti, alij p'alterij: Quisque suorum & sono agitantur, saltant, vt in tripudiis, sed furentius, nullitamen nocentes. At si cesset sonus cadunt languentes humi & quasi exanimis, cupiuntque semper
falca-

saltare ad sonum; adeoque exsulant, quod lassari decidunt, & conualescunt repetitis sudoribus & laboribus eiusmodi tripudij: Nihilominus post ubi conualuerint, cum vident alios commorosos saltare ad sonum, ipsi quoque reuertuntur ad eandem affectionem, & saltant cum eis. Et singulis annis eodem in tempore, quo morfi fuerint, redeunt ad eandem passionem & tripudium, sed non perpetuo. At dicunt rustici, donec supervixerit Tarantula, punctum ab ea reiterare annuas saltationes. Dicunt philosophi vulgares conterranei, nihil rusticos lædi, sed ex ignavia & dolo sic simulare. Alii dicunt secretam esse vim nulli notam. Equidem haut credam eiusmodi pauperculos cupere pecuniam anno quolibet per simulationem fidicinibus, & cytharædis solvere frustra. Nec quia ignoratur causa, sensus tot confirmatus seculis abnegandus est. Quapropter inquam eiusmodi Tarantulam peracutissimo calidissimoque veneno donatum esse, ac prauissimæ qualitatis ad nos. Iaque dum mordet, modicus illo vapor & humor ardens, quam in plaga relinquit, augmentatur paulatim, quoniam eius ardor vehementior est, quam noster in particula illa plage; conuertitque humorem nostrum in sui conditionem: ac deinde spiritus nostri illa afficiuntur passim, adeo quod omnes fere immutantur in ardorem inimicum; quoniam ex humoribus reficiuntur & nutriuntur; & iuxta humoris conditionem ipsi qualitatem sortiuntur. Quoniam verò multa exhalatio æstuosa similis Tarantulæ fit in corpore serpendo passim, spiritus ipsi amittunt ordinarios motus suscipiuntque passio-

passionem illam vehementem, & sunt similes spiritibus tarantulæ, sicuti paulo ante dicebamus vaporibus tetrissifici spiritum, fierique obscurum & sordidum, posteaque cupere sepulchre a, cadauera, & cloacas, quoniam simile ad simile fertur. Itaque amisso proprio essendi modo, ac in alium verso, quando videt spiritus colorem similem Tarantulæ, unde ipse habet originem istam, currit ad illum tanquam ad similem, si iam penitus aut nimis propria temperies immutata est, in Tarantulæ temperiem: Sin minus, currit ad colorem illius sicut ad rem hostilem; diuinando ex intrinseca passione sua, se passum esse à re, quæ eiusmodi est coloris; neque enim discursu, sed sagacitate & natura hoc fit, ut in 2. lib. dictum est. Propterea autem prosternuntur & languent, quoniam calor & prauitas Tarantulæ iam vieit, quapropter ipsi victi spiritus nesciunt sicut ante corpus regere, nec possunt; nempe à vehementia alienati in tantam passionem nouam, ita quod obliuiscuntur, aut deditcunt quod fuerunt, & quod & quomodo operabantur. At sonum audientes gaudent illo, quoniam res omnis calida mobilis tenuisq; inuitatur à motu ad propriam operationem, qua seruatur. Nec omnes eod. oblectantur sono: Quoniam Tarantulæ variæ sunt, variosq; induunt affectus: & temperies hominum variæ varios affectus ab ead. re quoq; contrahunt. Delectantur autem, aut quia venenum ipsum est illius soni amicum, cum sit similiter tenue ac mobile; aut quia spiritus natura mobilis adpetit sonum, quo ab illa passione infecta in aliam meliorem transfertur, sibiq;

Qq

con-

conuenientiore; & quod per se facere non poterat, sibi
 impellentis auxilio remediū captat. Sanescūt vero quoniam
 spiritus prave affectus exhalat partim, prauusque humor
 per corpus sparsus, quo vterq; nutriebatur similiter prave,
 attenuatur, egrediturq; per transpirationē, aut per sudo-
 rē solidum temperamentū mundatur. Deinde probi exhi-
 biti cibi in nouū meliorem succū fundūtur, & non con-
 uertūtur in sui similitudinē à succo priori: hic enim iam
 debilitatus, est per sudorē imminutus, ergo & ineptus ad
 conuertendū in se alimentum, cum iam exhalauerit, ex-
 sudaueritq; magna sui pars, & vehementia. Itaq; paulatim
 repetitis sudationibus liberatur morbo generatque spiri-
 tus puriores. & blandiores diræ illius affectionis minus
 participes. Idem accidit in febribus, quæ sunt feruores
 spiritus contra prauum humorem intra vasa aggregatū,
 aut iuxta ipsa, & cum spiritus partem illius humoris ex-
 pulerit in sudorem & vaporem actam, imminuitur afflic-
 tio sequentis paroxismi. aut nō mouetur eod. in tēpore,
 sed tardius. Si vero spiritus parum præualuit in primo præ-
 lio, humor crescit, spiritumq; ad prælium prouocat pau-
 lō ante. Sed propinquior comparatio est inter hūc & vene-
 reū morbū: qui nimirum totū similiter Temperamentum
 minutat. Ideoq; sudoribus oportet ipsum expellere & suc-
 cos probos intus generare & emollire carnē & ossa & visce-
 ra, ac purgare continuo, donec omnis prauitas exhalet, su-
 det & excernatur, totaq; Temperies innouetur. Postquam
 videmus hominem complexionē mutatum, pinguescere
 magis, quoniam ad puentiam corpus redactum est. Hac
 ratione

ratione ars refluendi cendi inueniri potest. Nam aquila
& cerui serpentibus venenosis pasti, & ab illis commor-
si, post longum cursum sudoremque immerguntur a-
quis tepentibus & in aquas exit venenum iam exsu-
dans; ipsorumque carnes molliuntur; & viscera, red-
dunturque aptiora ad nutrimentum primæ ætatis. Ve-
hementia enim veneni apta est in spongiam omnem du-
ritiem intermutare. Magia id imitatur in theriaca & pur-
gationibus secretis, & vñctionibus exterioribus. Ad rem
reuerſi, dicimus, quod quando postea vident quempiam
à mortu affectū, expergiscitur in eis eadē passio in spiritus
sopitis motionibus, redeūťq; ad furorē: Sic quādo nausēā
in mari passi sumus, reminiscētes postea ex visione maris
aut nauigii in eandē ferimur nausēā. Memoria enim est
sopitus quidam motus remanēs, quasi vetus cicatrix: spi-
ritusq; patitur secundum illum quoties aliunde represēta-
tur. Iccirco si ridere alios conspiciamus: ridemus & ipsi sæ-
pe nescientes propter quid: Si plorare ploramus, & mortē
amici statim recordamur alios moti videntes; omnisquo
passio memoriā reuocat. Tempus quoque atq; locus
apti sunt memoriā reficere: Iccirco eodem in tempore
anni patiuntur. Sicuti nobis quocunque die aut tempo-
re, quid mali ingentis aut lætitiæ accidit, cum reuertitur,
renouat passionem dolorificam aut lætam. Et quidam
amicus, assuetus per pietatem tergum verberare fu-
niculis, & stimulis ferreis in hebdomade sancta,
quotannis pruritum ibidem patitur & ampullas, ita,
ut si se non verberet, in infirmitatem incurrat. Natu-

Qq 2

ra quo-

ra quoque eandem seruat memoriam, quoniam eadem in temporibus quotannis renouat poma, cerasa, vuas, ventos, pluuias & in Rep. festiuitates & funeralia repetere natura nostra nos docuit. Et magus si hoc percipit, scit quando ex voto opificium succedet.

Fieri quoque potest, vt passio reuertatur quamdiu Tarantula viuit, fons causaque damni. Quoniam viuente causa effectus viuidior est, quamvis absens, ex natura, & aeris communione, & mundi consensu. Eadem enim influentia quæ opitulatur illi, opitulatur & isti, & moriente causa effectus ruit, aut malis premitur magnis. Quoniam influxus inimicus interficiens causam, est quoque effectui contrarius, loquor communi ratione. Noui enim particulari ratione ob circumstantias hoc falsum esse. Nam mortuo patre, non moritur filius, eo quod robustior est iam patre ex noua in ipso virtute aucta perfectus. Atego expertus sum, quotiescunque amicus quid aduersi patitur, amicos consimiliter pati licet absentes: Sic & in bonis communicare vidi: Amicitia enim ex similitudine oritur: & quæ causæ rem quampiam seruant, seruant & illius similes. Hoc autem nemini non persuadeat, vir Neapolitanus, cui amputatus fuerat nasus, emit mancipium permittendo illi libertatem si sineret nasum refici sibi ex carne brachij, illius secundum Magiam Tropiensium, quæ in 40. diebus hoc opus explet. Refectus est nasus, liberatus est seruus, sed post tres annos mortuus est morbo consueto, & simul particula nasi cepit languere, & mortua est & computruiteodem tempore &

re & ordine, quo seruus. Quantū a me amicus cuiusnam anima viuebat nasi particula, seruire an Domini? Si Domini, quare mortua est, mortuo seruo? si serui quare viuebat ab eo separatim? cum quæcunque recisa membra intereant? Præterea quare surculus insertus non moritur, mortua arbore vnde reciditur, & quare filius non moritur mortuo patre, cuius est semen? Respondeo quod secundum animam à Deo immissam viuebat anima heri, quæ est in toto, quod viuificatur in suo subiecto. Non enim particula nasi erat segregata sicut vermis in ventriculo, sed coalita toti. Sed de hac non est quæstio, quando quidem idem euenisset inter cætera animalia, de altrice & sensitiua est sermo. Dicimus ergo ad vniuscuiusque rei constitutionē concurrere totam rerū vniuersitatem, & hærmōniā omniaq; certo ordine currere, qui præteriri nequaquā potest: & vitas cunctis rebus à Deo statutas omnes, & simul à consensu omnium causarum secundarum, & rerum quæ in virtute primæ sunt & operantur. Quapropter fatendū est vitam illius particule dependere à prima constitutione quam habuit in suo toto, contractam ex tota rerum vniuersitate. Sed quia à suo toto seiuncta erat, quoad radicalem substantiam pertinuisse ad vitam serui, quo vero ad conseruationem nutrimentalem ad vitam heri. Sicut funiculus lucernæ habet substantiam à gossipio, & nutrimentum ab oleo & viuit vitalucernæ & gossipij; Et ramulus insertus de pomō in pyro, viuit vita pomī radicali & pyri nutrimentali. Quapropter si deficit nutrimentum moritur, si substantia nutrita etiam

ingrue

Q 3

mori-

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

moritur. Cum ergo calum & viuertas rerum termi-
nassent vitā serui nutu Dei, necesse erat particulā ab eo ab-
stractam simul commori, quoniam causæ fauētes & ad-
uersantes cōmunes erant illis. Et quidem mortua est sub-
stantia radicalis, ergo frustra accurrit nutrimentū cui res
nutribilis defecerat. At in plantarum insertione non forte
similiter euenit, quoniam ramulus desertus aptus est pro
se aliquid esse & fieri. Videmus namq; plantarū ramos hu-
mi p̄latatos germinare, & fieri nouas arbores. Similiter &
semen aptum est fieri animal, & nouo addito nutrimēto
augeri totum in multas partes, quapropter nō seruant ra-
dicalem substantiā, sed in rem aliā mutantur & mutāt, &
augentur; Particula vero nasi non excessit primam quan-
titationem, nec ex ea aliquid per se fieri natum erat, sed ratum
poterat cum alio nutrirī ergo perdita substantia primæ
constitutionis, ipsam perdi oportuit, cum quia aliud fa-
cta non erat, vt surculus & semen, nec nouā virtutem &
esse acquisiuit, nec in rem nouam per se existentem transi-
uit; sed alteri adhæsit : tum quia per se aliquid esse & fieri
apta non erat, sicut planta & semen, & periit cum suo to-
to, quæ esset totum aut fieri apta non fuit. Viuebat autem
extra totum, quia consimile nutrimentum nacta erat.
Substantia ergo basilaris nunquam prorsus mutatur, &
sic venenum viuuit viuente Tarantula. Qui autem mor-
dentur à cane, vel feli rabidis, molestiam vix sentiunt vs-
que ad 40. diem. Dehinc languent, & latrāt vt canes, aut
feles; mordentque alios homines, sicuti ipsi morfi fue-
runt. In aquam claram introspicere abominantur &
fugiant,

fugiant, tandem quasi canes aut felis vociferantur
 rabidoque furore pereunt; & emittunt ex genitalibus se-
 men instar catulorū canis, aut felis, & tandē in canes trans-
 formantur, licet non in figura exteriori & misere pereunt
 latrando, & imaginando se esse canes. Vnde palam fit, ar-
 dentem spiritū humoremq; in vulnere à cane derelictum
 passim augeri, & temperamentū vincere; sicut modicum
 coagulū lac multum; Inq; se ipsum cōuertit. Quapropter
 spiritus adeo afficitur, quod obliuiscitur esse humanus, i-
 maginaturq; esse caninus. Motiones enim passionēsq; ca-
 ninē in eo præualent, imaginātemq; vim caninā faciunt.
 Sicut furiosus quidā se esse Papā credebat. Et veluti modic-
 um semen frumenti terrā multā mutat in frumentum;
 sic caninus ille spiritus modicus operatur vehementia sua
 immutando temperiem sensumq; in se. Ita q; patiens cre-
 dit se esse canem, & iam canis est intrinsecus nō autem in
 figura: nam sicuti mutatur in corpore canis cibo & san-
 guis in spiritum caninum: ita & in corpore nostro, dum
 caninum semē sic potens est. Mens autem à Deo nobis in-
 dita patitur eadē passione & credulitate, quia est involuta
 spiritu patiente, & credente se canem esse.

Quod si propriam operationē haberet, spiritum corrige-
 ret vt videas nō posse sustineri eius immortalitatem, nisi
 mortalis spiritus he passionē agnoscatur. Introspicere at-
 quā reluctatur quoniā vident in aqua propriā figurā hu-
 manā & nō caninā, quam vellent. Aut forte si prorsus ca-
 ninus non est factus spiritus, putat se videre in aqua caninā
 figurā inimicā, causam suā passionis, refugitq;. Hoc a-
 agnosci

agnoscere possent. Nam transformati amant, affecti vero oderunt. Ex parua delineatione vident prauae imaginantes quicquid in animo obuersatur vt dictum est, in lib. 2. Multi quidē aegritudine dira mutati credunt se esse gallos, aut vrnas: videtiam iuuenem, qui cum sanus esset omnino, nihilominus à calore aestiuo infestatus in sudores liquefcens cogitatione dixit, ita esse pepones putrescentes & ita vehementer id imaginatus est; quod in sequente passione omnino credidit, se esse peponem putridum, & sic affirmabat prorsus. Hoc euenit ex magna imbecillitate exilis spiritus: qui ordinariis non potest moueri motibus ad suam passionem considerandam, sed, passionem propriam pensiculando, vt primum in mentem venit quippiam simile suo passioni; quoniam alias illam rem nouit, imaginatur se esse illud. Hoc autem in somno contingit magis, quando intumescunt testiculis communicatur motio ipsorum vsque ad caput. Spiritus autem putat subito extrinsece futuitionem exerceri quoniam ipse nō est in sensoriis oculorum, & aurium ad videndum & cuius imago mulieris primum in eo expergiscitur per motionem illi conuenientem aut procedentem cogitationem, illam subagitare se imaginatur; & saepe matrem, ac mox ait, peccatum est hoc, quoniam simul in eo cogitatio peccati cum matre mouetur. Videturq; sibi cogi illud committere scelus, propterea quod calorem genitalis corrigere non valet, quoniam non intelligit, qua ratione vectandum est corpus fugiendumque, cum hoc non nisi

omnibus hæc doctrina cōprobatur. Credam corium canis rabidi, & Tarantulam mortuam super plagis ab eis inflictis adposita posse ad se venenum trahere, ea ratione amicitie, quam cum ipsis habent, & odii nobiscum venena ipsorum. Quas ob res qui sciret ex auro spiritalem vehementiam educere, qualis est in cane rabido, & non ordinariam, qualis in sano, possent eius missione alia metalla in aurum conuertere. Potest habere aurum eiusmodi virtutem sopitani in densitate, (vt patet in magnete, & in silice ignem continente) & per ignem excitari, roborari & vehementia donari; sicuti est iui ardor solis ipsam in cane excitat; & naturaliter dat Tarantulæ. At nescio num aurum (spiritus nobilis expers, fieri tale possit, & non exhalare, & verti aliud in Ens.

CAPVT XII.

In lege lepra Moysen docere sensum affectumque communicari & multiplicari in res dissimilimas & distantes, consensumque comprobare.

TAndem sapientissimus Moyses docet, non modo animal animali proprias communicare passiones & contagia, sed rebus quoque, quas insensatissimas vulgus existimat. Ex quo intelliges, quod retulimus de medicamine ensis & lienis non omnino à veritate aberrare. Nam & huius experientiam vidimus.

Rr 2 igitur

igitur in Leuitico, septima ab homine in hominem con-
 tagione trāsire & in animalia. Deinde vero in vestimenta
 & in parietes domus consimili serpendo modo. Dat le-
 gem, si apparuerit lepræ macula in homine, separetur
 septem dies, & quando macula adparet humilior carne
 reliqua, & quando serpit post primam probationem iu-
 bet dies 40. extra castra manere & curari oportunis reme-
 diis: ac deinde sacerdotis iudicio supponi, an recte cura-
 tus sit; qui hoc quibusdam indiciis in carne & pustulis ex
 colore & plagæ cicatrice agnoscebat. Eadem ratione
 iubet, si in veste adparuerit plaga lepræ separandam esse,
 ac deinde pluries lauari; sique macula stare, amputari à
 reliqua veste, si vero serpat coburis; quoniam volatilis (ait)
 lepra est. Idem de arcubulis & pannis absconditis docet.
 Tandem ait, si apparuerit plaga lepræ in parietibus do-
 mus quæ sit lucens & humilior reliquo pariete, abraden-
 dum esse locum plagæ & lauandum & habitatores disce-
 dente à domo donec probetur ad sacerdotis iudiciū. At
 si postea redeunt viderint maculā serpere sæpius, demo-
 liri iubet domum & comburi, quoniam lepra est volatilis
 & vaga & pulueres illius & lapides extra ciuitatem proi-
 ci ad sacerdotis Imperium. Ex quo declarat, vestibus ines-
 se sensum passiuum, qualis homini in partibus sui stupi-
 dius sentientibus; sic etiam parietibus: Hæc quidem
 morbi multiplicatio & contagium non fieret consimili
 modo in illis, vt in nobis, nisi consimiliter paterentur.
 Nec macula & plaga multiplicabilis, volatilisque in ipsis
 fieret, sed vapor duntaxat in eis fieret & inhæreret, qui ad
 ignis.

ignis conspectum euanesceret, & sanaretur. Nec Moyses hoc ex Dei ore docuisset, nisi euenire isthæc contagia ibi consueuissent. Nec mirum si nostris domibus non fiunt, quoniam procul ab æstu solis & ab illa fumus vehementi temperie. Nec enim lepra nisi mitis & raro apud nos extat. Sed in Ægypto tunc temporis dira fuit, sicut pestis apud nos, quod & scriptores profani testantur. Hoc autem dixi ad minus credentes. Præterea experientia docet, domum, quæ non habitatur ab hominibus, quamuis bene consolidata & ornata sit tota, munitaque citius senescere & corruiere quam domus male concinnata, & exiliter munita, sed habitata. Homo enim est causa eius efficiens, & idealis & finalis. Effectus autem omnis præsentia suæ causæ viuificatur & entificatur magis. Ac veluti corpus hominis à spiritu inhabitatum uiuit, & spiritu abeunte, remanet cadauer mortuum: Sic domus habitatore viuificatur & sine ipso remanet ipsa cadauer. Præterquam quod nascuntur herbar, puluere necatur, madefit, vermiculis scatet, impletur muribus, non secus ac cadauer, cui crescunt pili & vngues, puluere obruitur, madefit, vermibus scatet, muribus perforatur. Credo etiam lepram ac rabiem plantis communicari. At parietibus rabiem non intelligo: Carent enim spiritu soluto in quo rabies primo residet, non tantum soliditate, subiecto nimirum lepræ, quale quod & caro pestes & contagia communicari aquis & aeri, vestibis & cunctis vitalibus rebus palam est. Eademque ratione remora nauim stupefacere potest, ut in l. 3. dictum est.

CAPVT XIII.

Vniuersales Canones ad inueniendum introductionem & immutationem affectuum.

Tot experimentis, rationibusque compertum est remanere passionem & sensum propriæ originis non modo in semine, sed etiam in vapore & humore & neruositate, omnique in re coniuncta; & tangentem rem, nisi potentior fuerit res quæ tangitur, multiplicari, crescere & in se attractam conuertere. Vnde Magus doctrinam elicere queat, inducendi quamlibet affectionem atque sanandi: Sicut humi seminantur & euelluntur semina. Contrarium expellit contrarium, magis autem si applicetur interiorius quam exteriorius, simile educit simile, magis quidem adplicatum deforis, quam intrinsecus. Simul commixta duplicem pariunt effectum, vel dupliciter aut utroque modo operari possunt. Qui potest capere capiat.

Quoniam summum bonum est conseruatio, summumque malum destructio, illa res plus voluptatis, lætitiæ, amoris, spei, fidæ ingenerat, quæ conseruat magis aut disponit ad conseruationem, vel ipsam ostendit. Illa autem plus doloris, odij, mœroris, diffidentie, incredulitatis, quæ magis destruit, aut conseruationem impedit. Nam (ut melius dicam) quæ disponit ad conseruationem aut ad destructionem, secundum habet gradum in introductione

etione affectuum prædictorum. Res conseruatur aut in se, aut in prole simili sibi, aut in opinione, fama & honore. Maximam ergo potestatem habent exhilarandi hominem & passionibus lætas inducendi, cibus, potus, habitatio, aer, libertas, dominatus, diuitiæ, securitas, quæ nimirum hominem in seipso conseruant: adde lucem, sonos Musicos, scientiam, robur, & quæcunque spiritui sunt conseruatiua & similia. Opposita his dolorifica sunt, quoniam destructiua. Secundo loco potentiam hilariter afficiendi habent, formosa mulier, iuuentus, venustas, vigor fæmineus, & denique filij, & omnia Entia generationem concernentia. Et hæc mutant animum in lætitiā, confidentiam, robur, venustatem, facerías, amorem; Contraria vero in odij tantum. Quod si quis impedit equo, aut colubro actum venereum, insiliunt viribus immensis, nunquam in eis visis, ad vindictam. Tercio Respub. dignitas, statua, libri, laudes populares, Historici, Poetæ, potentissimi sunt ad ingenerandam lætitiā, fiduciam, amorem &c. Contraria autem contrarios effectus. Verum enim verò promissio vitæ æternæ in cælo post mortem indit probe credentibus quemcunque magnum, nobilem, charitate, sapidum affectū, omnisque mali contemptum; quin & omnis boni, quoniā cōparatum illi, nullum est. Magia vulgaris ad seminandum odium, vel amorem inter homines cunctis est nota: ostendēdo alteri quod alter impediatur directè, vel indirectè per se aut per accidens, disponendo vel efficiendo rem quampiam, aut modum prædictarum conseruationum:

tionum & destructionum. Insuper existimat homo
 feruari se rebus quandoque noxiis, eo quod suo sunt hu-
 mori & spiritui similes. Sicut placet atro bilioso obscuri-
 tas, affecto Tarantula eius color, febricitanti aqua; igno-
 ranti ineptia; Libidinoso Venus præpostera. Idcirco his
 cunctis tanquam ægris inducitur passio quam cupit Ma-
 gus eorum plaudendo moribus; aut obliuione procura-
 ta. Et propinando malum tanquam bonum & bonum
 tanquam malum; si aut sanescere illos cupis, oportet
 temperiem spiritus immutare; hoc est tenuitatem, lu-
 cem, mobilitatem, calorem, ut dictum est. Maximè Ma-
 gus Legislator esse debet, ut iubeat res, quæ profint place-
 antque omnibus, & paucis repugnantibus ut solet, per-
 suadeat esse utiles necessariaeque cælitus & humanitus:
 Oratores ac Poetæ secundè Magia indigent; qui affectus
 immutant, sed ad propriam laudem vel utilitatem tor-
 quent non sine impietate. Cum enim sint Legis instru-
 mentum contra legem populos docent. Præstantissimus
 est, qui vile & commodum miscet. Sique addas phy-
 sicam & Astrologiam, quæ certis rebus &
 temporibus mouent & mutant,
 perfectus es.

CAPVT.

CAPVT. XIV.

*Canones, quibus animalia, plantæ & mineralia ad
magicum vsum adplicantur.*

Nunc ergo generatim proponere liceat, animalia, plantas ac mineralia propterea quod proprias passiones nobis communicant, ingredi omnia magicæ vsum. Itaque animalia somnolenta sicut glires & taxi vim habere inducendi somnum, si adplicentur, magis autem si comedantur; præsertim cerebrum, ac cor ipsorum quibus immanet vis spiritualis, eò quod spiritus sedes sunt; quapropter eam nobis affectionem conciliant, quam habent, cum iam compertum sit in eis retineri etsi non vehementem, sicut in humore rabidi canis & Tarantulæ, saltem taliter, quod continuata manducatione ad sui ingenium trahat. Animalia vigilantia, sicut grus, noctua, gallus, canis, vigilantiam indere, si gestentur continuo, vel comedentur viscera, sicut laspis symbolo sanguinis cohibet fluxum: & inspiratio & transpiratio & aviditas hominis erga affectum quæsitum, communicant afficientium rerum vim. Igitur qui carnibus leonum & vrsorum & Luporum, magis autem visceribus vescuntur, fiunt audaces, strenuique; hinc ossium medulla laudatur. Homerus canit; Achillem ex his nutritum euasisse audacissimum, & robustissimum Græcorum. Idem Virgilius de Camilla. E contra animalia timida, sicut lepus, ceruus, hominem
Ss efficere

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

monitur. Cum ergo calum & viuacitas rerum terram
 nassent vitā serui nutu Dei, necesse erat particulā ab eo ab-
 stractam simul commori, quoniam causæ fauētes & ad-
 uersantes cōmunes erant illis. Et quidem mortua est sub-
 stantia radicalis, ergo frustra accurrit nutrimentū cui res
 nutritibilis defecerat. At in plantarum insertione non forte
 similiter euenit, quoniam ramulus desertus aptus est pro
 se aliquid esse & fieri. Videmus namq; plantarū ramos hu-
 mi plantatos germinare, & fieri nouas arbores. Similiter &
 semen aptum est fieri animal, & nouo addito nutrimentō
 augeri totum in multas partes, quapropter nō seruant ra-
 dicalē substantiā, sed in rem aliā mutantur & mutāt, &
 augentur; Particula vero nasi non excessit primam quan-
 titatem, nec ex ea aliquid per se fieri natum erat, sed ratum
 poterat cum alio nutriri ergo perdita substantia primæ
 constitutionis, ipsam perdi oportuit, cum quia aliud fa-
 cta non erat, vt surculus & semen, nec nouā virtutem &
 esse acquisiuit, nec in rem nouam per se existentem transi-
 uit; sed alteri adhæsit : rum quia per se aliquid esse & fieri
 apta non erat, sicut planta & semen, & perit cum suo to-
 to, quæ esset totum aut fieri apta non fuit. Viuebat autem
 extra totum, quia consimile nutrimentum nacta erat.
 Substantia ergo basilaris nunquam prorsus mutatur, &
 sic venenum uiuit uiuente Tarantula. Qui autem mor-
 dentur à cane, vel feli rabidis, molestiam vix sentiunt vs-
 que ad 40. diem. Dehinc languent, & latrāt vt canes, aut
 feles; mordentque alios homines, sicuti ipsi morfi fue-
 runt. In aquam claram introspicere abominantur &
 fugiunt,

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 fugiunt, tandem quasi canes aut felis vociferantur
 rabidoque furore pereunt; & emittunt ex genitalibus se-
 men instar catulorū canis, aut felis, & tandem in canes trans-
 formantur, licet non in figura exteriori & misere pereunt:
 latrando, & imaginando se esse canes. Vnde palam fit, ar-
 dentem spiritū humoremq; in vulnere à cane derelictum
 passim augeri, & temperamentū vincere; sicut modicum
 coagulū lac multum; Inq; seipsum cōuerit. Quapropter
 spiritus adeo afficitur, quod obliuiscitur esse humanus, i-
 maginaturq; esse caninus. Motiones enim passioneq; ca-
 ninę in eo praualent, imaginātemq; vim caninā faciunt.
 Sicut furiosus quidā se esse Papā credebat. Et veluti modi-
 cum semen frumenti terrā multā mutat in frumentum;
 sic caninus ille spiritus modicus operatur vehementia sua
 immutando temperiem sensumq; in se. Ita q; patiens cre-
 dit se esse canem, & iam canis est intrinsecus nō autē in
 figura: nam sicuti mutatur in corpore canis cibus & san-
 guis in spiritum caninum: ita & in corpore nostro, dum
 caninum semē sic potens est. Mens autem à Deo nobis in-
 dita patitur eadē passione & credulitate, quia est involuta
 spiritu patiente, & credente se canem esse.

Quod si propriam operationē haberet, spiritum corrige-
 ret vt videas nō posse sustineri eius immortalitatem, nisi
 mortalis spiritus hę passionē agnoscatur. Introspectere at-
 quā reluctatur quoniā vident in aqua propriā figurā hu-
 manā & nō caninā, quam vellent. Aut forte si pressus ca-
 ninus non est factus spiritus, putat se videre in aqua caninā
 figurā inimicā, causam suę passionis, refugitq;. Hoc a-
 agnolci i

omnibus hæc doctrina cōprobatur. Gredam corium canis rabidi, & Tarantulam mortuam super plagis ab eis inflictis adposita posse ad se venenum trahere, ea ratione amicitie, quam cum ipsis habent, & odii nobiscum venena ipsorum. Quas ob res qui sciret ex auro spiritalem vehementiam educere, qualis est in cane rabido, & non ordinariam, qualis in sano, possent eius missionem alia metalla in aurum conuertere. Potest habere aurum eiusmodi virtutem sopitam in densitate, (vt patet in magnete, & in silice ignem continente) & per ignem excitari, roborari & vehementia donari; sicuti æstiuus ardor solis ipsam in cane excitat; & naturaliter dat Tarantulæ. At nescio num aurum spiritus nobilis expers, fieri tale possit, & non exhalare, & verti aliud in Ens.

CAPVT XII.

*In lege lepra Moysen docere sensum affectumque
communicari & multiplicari in res dissimili-
mas & distantes, consensumque
comprobare.*

TAndem sapientissimus Moyses docet, non modo animal animali proprias communicare passiones & contagia, sed rebus quoque, quas insensatissimas vulgus existimat. Ex quo intelliges, quod reuulimus de medicamine ensis & lienis non omnino à veritate aberrare. Nam & huius experientiam vidimus. Dicit

Rr 2

igitur

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

igitur in Leuitico, lepram ab homine in hominem contagione trāsire & in animalia. Deinde vero in vestimenta & in parietes domus consimili serpendo modo. Dat legem, si apparuerit lepræ macula in homine, separetur septem dies, & quando macula adparet humilior carne reliqua, & quando serpit post primam probationem iubet dies 40. extra castra manere & curari oportunis remediis: ac deinde sacerdotis iudicio supponi, an recte curatus sit; qui hoc quibusdam indiciis in carne & pustulis ex colore & plagæ cicatrice agnoscebat. Eadem ratione iubet, si in veste adparuerit plaga lepræ separandam esse, ac deinde pluries lauari; sique macula staret, amputari à reliqua veste, si vero serpat coburi; quoniam volatilis (ait) lepra est. Idem de arculis & pannis absconditis docet. Tandem ait, si apparuerit plaga lepræ in parietibus domus quæ sit lucens & humilior reliquo pariete, abradendum esse locum plagæ & lauandum & habitatores discedente à domo donec probetur ad sacerdotis iudicium. At si postea redeuntes viderint maculā serpere sæpius, demoliri iubet domum & comburi, quoniam lepra est volatilis & vaga & pulueres illius & lapides extra ciuitatem proiici ad sacerdotis Imperium. Ex quo declarat, vestibis inesse sensum passiuum, qualis homini in partibus sui stupidiis sentientibus; sic etiam parietibus: Hæc quidem morbi multiplicatio & contagium non fieret consimili modo in illis, vt in nobis, nisi consimiliter paterentur. Nec macula & plaga multiplicabilis, volatilisque in ipsis fieret, sed vapor duntaxat in eis fieret & inhareret, qui ad ignis.

ignis conspectum euanelceret, & sanaretur. Nec Moyses hoc ex Dei ore docuisset, nisi euenire isthac contagia ibi consueuissent. Nec mirum si nostris domibus non fiunt, quoniam procul ab æstu solis & ab illa fumus vehementi temperie. Nec enim lepra nisi mitis & raro apud nos extat. Sed in Ægypto tunc temporis dira fuit, sicut pestis apud nos, quod & scriptores profani testantur. Hoc autem dixi ad minus credentes. Præterea experientia docet, domum, quæ non habitatur ab hominibus, quamuis bene consolidata & ornata sit tota, munitaque citius senescere & corruiere quam domus male concinnata, & exiliter munita, sed habitata. Homo enim est causa eius efficiens, & idealis & finalis. Effectus autem omnis præsentia suæ causæ viuificatur & entificatur magis. Ac veluti corpus hominis à spiritu inhabitatum uiuit, & spiritu abeunte, remanet cadauer mortuum: Sic domus habitatore viuificatur & sine ipso remanet ipsa cadauer. Præterquam quod nascuntur herbar, puluere necatur, madefit, vermiculis scatet, impletur muribus, non secus ac cadauer, cui crescunt pili & ungues, puluere obruitur, madefit, vermibus scatet, muribus perforatur. Credo etiam lepram ac rabiem plantis communicari. At parietibus rabiem non intelligo: Carent enim spiritu soluto in quo rabies primo residet, non tantum soliditate, subiecto nimirum lepræ, quale os & caro pestes & contagia communicari aquis & aeri, vestibibus & cunctis visualibus rebus palam est. Eadem queratione remora nauim stupefacere potest, ut in l. 3. dictum est.

Rr. 3;

CAPVT

CAPVT XIII.

Vniuersales Canones ad inueniendum introductionem & immutationem affectuum.

Tot experimentis, rationibusque compertum est remanere passionem & sensum propriæ originis non modo in semine, sed etiam in vapore & humore & neruositate, omnique in re coniuncta; & tangentem rem, nisi potentior fuerit res quæ tangitur, multiplicari, crescere & in se attractam conuertere. Vnde Magus doctrinam elicere queat, inducendi quamlibet affectionem atque sanandi: Sicut humi seminantur & euelluntur semina. Contrarium expellit contrarium, magis autem si applicetur interius quam exterius, simile educit simile, magis quidem adplicatum de foris, quam intrinsecus. Simul commixta duplicem pariunt effectum, vel dupliciter aut utroque modo operari possunt. Qui potest capere capiat.

Quoniam summum bonum est conseruatio, summumque malum destructio, illa res plus voluptatis, lætitiæ, amoris, spei, fidæ ingenerat, quæ conseruat magis aut disponit ad conseruationem, vel ipsam ostendit. Illa autem plus doloris, odij, mœroris, diffidentie, incredulitatis, quæ magis destruit, aut conseruationem impedit. Nam (ut melius dicam) quæ disponit ad conseruationem aut ad destructionem, secundum habet gradum in introductione

etione affectuum prædictorum. Res conseruatur autem in se, aut in prole simili sibi, aut in opinione, fama & honore. Maximam ergo potestatem habent exhilarandi hominem & passionibus lætas inducendi, cibus, potus, habitatio, aer, libertas, dominatus, diuitiæ, securitas, quæ nimirum hominem in seipso conseruant: adde lucem, sonos Musæos, scientiam, robur, & quæcunque spiritui sunt conseruatiua & similia. Opposita his dolorifica sunt, quoniam destructiua. Secundo loco potentiam hilariter afficiendi habent, formosa mulier, iuuentus, venustas, vigor fæmineus, & denique filij, & omnia Entia generationem concernentia. Et hæc mutant animum in lætitiā, confidentiam, robur, venustatem, facetias, amorem; Contraria vero in odij tantum. Quod si quis impedit equo, aut colubro actum venereum, insiliunt viribus immensis, nunquam in eis visis, ad vindictam. Tercio Respub. dignitas, statua, libri, laudes populares, Historici, Poetæ, potentissimi sunt ad ingenerandam lætitiā, fiduciam, amorem &c. Contraria autem in contrarios effectus. Verum enim verò promissio vitæ æternæ in cælo post mortem indit probe credentibus quemcunque magnum, nobilem, charitate sapidum affectū, omnisque mali contemptum; quin & omnis boni, quoniā cōparatum illi, nullum est. Magia vulgaris ad seminandum odium, vel amorem inter homines cunctis est nota: ostendēdo alteri quod alter impediat directè, vel indirecte per se aut per accidens, disponendo vel efficiendo, rem quampiam, aut modum prædictarum conseruationum.

tionum & deinde Fortunæ. PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 feruari se rebus quandoque noxiis, eo quod suo sunt hu-
 mori & spiritui similes. Sicut placet atrobilioso obscuri-
 tas, affecto Tarantula eius color, febricitanti aqua; igno-
 ranti ineptiæ; Libidinoso Venus præpostera. Iccirco his
 cunctis tanquam ægris inducitur passio quam cupit Ma-
 gus eorum plaudendo moribus; aut obliuione procura-
 ta. Et propinando malum tanquam bonum & bonum
 tanquam malum; si aut sanescere illos cupis, oportet
 temperiem spiritus immutare; hoc est tenuitatem, lu-
 cem, mobilitatem, calorem, ut dictum est. Maximè Ma-
 gus Legislatoresse debet, ut iubeat res, quæ prosint place-
 antque omnibus, & paucis repugnantibus ut solet, per-
 suadeat esse utiles necessariaeque cælitus & humanitus:
 Oratores ac Poetæ secundè Magia indigent; qui affectus
 immutant, sed ad propriam laudem vel utilitatem tor-
 quent non sine impietate. Cum enim sint Legis instru-
 mentum contra legem populos docent. Præstantissimus
 est, qui utile & commodum miscet. Sique addas phy-
 sicam & Astrologiam, quæ certis rebus &
 temporibus mouent & mutant,
 perfectus es.

CAPVT.

CAPVT. XIV.

*Canones, quibus animalia, planta & mineralia ad
magicum vsum adplicantur.*

Nunc ergo generatim proponere liceat, animalia, plantas ac mineralia propterea quod proprias passiones nobis communicant, ingredi omnia magicæ vsum. Itaque animalia somnolenta sicut glires & taxi vim habere inducendi somnum, si adplicentur, magis autem si comedantur; præsertim cerebrum, accor ipsorum quibus immanet vis spiritualis, eò quod spiritus sedes sunt; quapropter eam nobis affectionem conciliant, quam habent, cum iam compertum sit in eis retineri et si non vehementem, sicut in humore rabidi canis & Tarantulæ, saltem taliter, quod continuata manducatione ad sui ingenium trahat. Animalia vigilantia, sicut grus, noctua, gallus, canis, vigilantiam indere, si gestentur continuo, vel comedentur viscera, sicut laspis symbolo sanguinis cohibet fluxum: & inspiratio & transpiratio & aviditas hominis erga affectum quæsitum, communicant afficientium rerum vim. Igitur qui carnibus leonum & vrsorum & Luporum, magis autem visceribus vescuntur, fiunt audaces, strenuique; hinc ossium medulla laudatur. Homerus canit; Achillem ex his nutritum euasisse audacissimum, & robustissimum Græcorum. Idem Virgilius de Camilla. E contra animalia timida, sicut lepus, ceruus, hominem
Ss efficere

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

afficere timidum, fugacemque. Astuta vero vt vulpes, cor-
 uus, apis, simia, hiena, polypus, astutos; stolidi, sicut as-
 inus, phasianus, gallina ignorantes. Quæ noctu loquuntur,
 vt luscinia, gallus, bubo, dormientes loqui. Memoriae ex-
 pertia, vt struthio, musca, Ostrea, obesse memoriae; Sic de
 cæteris iudicabis, quod proprias inferunt passiones & si-
 cut calida calefaciunt, frigida frigefaciunt, humida hu-
 medant, sicca exsiccant, vel sui mistione, ita passiones a-
 lias communicare. Ergo senescentia senescere faciunt,
 iuuentia iuuenescere, venenosa venenescere, crudelia
 immitescere, rabida rabire. Præterea arbitror anima-
 lium partes humanis consimilibus partibus conuenire,
 & prodesse vel obesse. Itaque ad roborandos nervos hu-
 manos portionem nervosam animalium maceratam
 contritamque valere: ad ossa vero medullas ossium: ad
 carnes, carnes, ad iecur, iecora, ad splenē splenes, sed quia
 augeri lienem & vasa immunda obest nobis, ideo ad
 nocendum lieni, & fouendam atram bilem, lien animali-
 um valet, ad felleam vesicam ipsorum fel; & quidem ad
 augendos humores, qui excrementa sanguinis sunt con-
 ferunt vasa ipsorum & humores consimiles: Sanguis
 quoque ad sanguinem sed iuuenis & consimilis anima-
 lis; alioquin facile transit in spiritus nutrimentum pra-
 uum. Potest quoque Magia inter homines producere
 affectiones odii, amoris, fiducia, fastidii vtendo anima-
 libus inimicis & amicis & adplicando. Quapropter ad
 lasciuum amorem augendum, aut imprimendum ma-
 sculum palumbum mulieri, foeminam palumbam viro
 exhi-

exhibere in cibum conseruit mutuum. Macerum si colēba
 vxor fuerit columbi: idem de passeribus ceterisque la-
 uis animalibus, vt concilient amorem, sed repetitis vici-
 bus. Ad pium amorem valet Pelicanus, aut ciconia, alteri
 matrem, alteri filium Ciconiæ præbendo. Ad odium
 alteri canis, alteri felis detur in cibum, omniaque mutuo
 sese odio prosequuntur. Ad iram excitandam iracunda
 animalia, ad velocitatem velocia, ad pigritiam pigra, ad
 luxuriam luxuriosa. Sed quidem quando prævalent
 passionēs iam dictæ, exhibenda videntur magis, vt luxu-
 riosa in Vere, & quando cocunt; & cum belligerant,
 subito præbenda videntur corda vtriusque personis dua-
 bus, quibus rixam aut odium mutuum procuras. Quan-
 do coturnices certant duello, vt Neapoli cōsueuerunt, sunt
 ad rem. Similiter herbis & mineralibus vtēmur. Namque
 non modo calefaciunt, lubricant, infrigidant, humectant;
 sed dum has operantur actiones, inducunt iam dictas af-
 fectiones. Quapropter vaporosæ & viscosæ somniferæ
 sunt, vt opium, lactuca; lentæ, & acuti saporis, & mōtan-
 vigiliam, procurant vt sinapes. Aromaticæ, vires & solitu-
 dinem. Acres salæque luxuriam, acetosæ vel frigidæ ca-
 stitatem. Nigræ & feculentæ atram bilem & mœrorem
 & somnia dira. Albæ acutæque lætitiā. Albæ cor-
 pulentæque plegma & pigritiam. Succiplenæ, rubræ-
 que sanguinem, vt cerasæ & vua, ac proinde hilarita-
 tem. Habent quoque symbolum cum partibus corpo-
 ris humani, quibus etiā profunt. Pulposæ carnib. vt pyrū,

frumentum, peps. De quo generis, & castanea, glandes, cardui; siccae ossibus ut myrtus. Porta autem ex figura putat argumentandum, ut cucurbita capitis; sed melius, si addas calorem, colorem & consistentiam, ut rubrae & succulente profint sanguini: albæ duræque ossibus crocæ choleram augment, non expellunt, ut putant magi Empyrici, nisi per similitudinem attrahentem, ut dictum est. Vidi apud Neocastrum Citria & limones grandes, quorum alia formantur à natura instar manus hominis cum digitis, & brachiali prorsus, & plantas; alia sicut cor, alia sicut veretrum cum præputio & testibus: alia sicut cunnus omnino, ut rideas ac mireris simul. Atque existimanda sunt prædictis membris per symbolum prodesse. At in mari Parthenopeo vidimus de genere imperfectorum piscium, quendam prorsus similem veretro humano. Et alium cunno muliebri. Ipsorum femina humano femini prodesse palam est; præcipue alba pinguique illi similia, ut nuclei pinearum & pistaciorum & ova. Quoniam vero inter plantas est amicitia, & inimicitia & natus & foemina, eadem ratione qua de animalibus diximus, adplicari ad usum possunt. Existimabimus in super res omnes attractiuas ad amorem valere, sicuti magnes, cornu cerui trahentis colubros naso, succinum trahens paleam & caratoblepharon quem gestabant Ægyptiæ adperentes maritum. Quidam pilos & semen conficiunt misturis, ut foemina in illis eorum passionem hauriat, & sensum, & auditatem. Et quamvis hæc non attrahant plerumque & per se, applicata tamen

men affectum attrahendi habenti mixtionem, & vires addunt. E contra res expulsiuæ ac fætidæ conciliant odium, sicut stercus amasiæ, menstruum, sputum, crepitus, & quando res vna non sufficit, multæ ac multoties sufficiunt. Addit Ouidius remedia contra amorem venationem & bellum & alia exercitia, quæ passionem validiorem indant, & hoc verum est. Iussit Moyses ne coquas hædum in lacte matris suæ. Credo equidem, & vt charitatem etiam erga bestias doceret; quo tenacius erga homines eam coleremus; Et quia remanet sopitus in cadaueribus sensus, & alterius alter & proprio malo dolet, malamque coctionem efficiunt. Haut dubium quin si mortuus aspis ab umbra fraxini recedit, inter matrem & filium passio ingentior symbolumque remaneat. Posse quoque operari, vt oculus Aquilæ visum nostrum acuat, aures lupi auditum, canis odoratus nostrum iuuet, & sane qui bene Philosophatur, ex coloribus, saporibus, consistentia, figuris, actionibus, vsibus, & proprietatibus rerum, inueniet arcana innumera ad quemcumque cupierit. vsum.

CAPVT XV.

*Ex oculis manare vim immutatiuam, & per
consensum actiuam.*

OCulus multa ostendit magica. Siquidem homine homini obuiam facto, pupilla contra pupillam, alterius lux vivacior hebetat demittitq; alterum vt sustinere intuitum nequeat, sæpeque quam ipse habet passionem indit patienti, vt amantes amorem, irati iracundiã, turbati mœrorem: Sed parum perseuerant, quoniam amouetur nec pergit mutus intuitus aut passio aliunde nequaquam fouetur. Ferunt Regulum intuitu occidere, quoniam ardentes ac venenosi spiritus, ab eo egrediuntur, quos inspiratione, & oculis inbibimus. Existimatur oculo fecundare oua, vt & Testudo: Ego tamẽ credo anhelitu: at fascinum vim eius patefacit. Inspectantes enim attentione & affectu nimio tenellam arborem, aut infantulum, morte afficiunt. Qui aliquid admiratur erigit supercilium, vt oculi aperiantur, adeo quod intret res quã admiratur, possitque illam cognoscere, vel frui: & in ea apertione emitit foras spiritus, multos auidos rei desideratæ, vel quam admiratur. Qui subitò communicantur tenellulæ rei per poros & simul affectus aer, ac proinde operantur sicut in generante, ea quidem ratione, qua rabidi canis venenum conuertere conatur nostras humores, spiritusque in se. Quapropter exuperati hebetati que spiritus

tus arbusculi aut infantis cedunt, nec opera vitæ exercere possunt. Ergo eo moriuntur. Id aniculæ efficiunt magis, quibus obstructæ sunt purgationes menstruas; ideoque foetidis abundant exhalationibus in ore, & oculis, itaque speculum inspectantes obnubilant maculantque: Frigidiusculum enim transpicuumque speculum colligit vaporem crassum sua frigiditate ac resistentia illum densando, sicut marmor aut trinum vaporem: vel interius inspergitur, quia perspicuum. Filum quoque vetularum sputo netum putrescit. Cubare cum amiculis noxium est pueris, breuiatur vita, & languida fit: illis vero proficuum valde. Dormire enim & conuersari cum pueris est sibi spiritus multiplicare, vivificare & reiuuenescere. Tuum enim siccum pascitur ipsorum blando humido, quapropter siccis aridisque coitupinguum succi plenarum mulierum uti plurimum prodest, phlegmaticis vero graciliū ficcarumque, & hac ratione proles optima quoque generatur. Visio lupi teraucum facit; quoniam crassi ipsius vapores in nos ingredienti replent fauces: ac timor ipsarum constrictioni præstat auxilium: quoniam est contractio ad interiora. Iam diximus de timore quo gallus leonem afficit, & mus Elephantem & porcus: quod fiat vel quia stridula vox penetrat, sicut suberis sectio nobis horrorem indens, aut quia spiritus acumen aptius est ad penetrandum hæc quam alia animalia
ex temperiei proportionem,

CAPUT

in nobis repentem, sed quidem excitat nos ad sentien-
dū canē quo affecti sumus, re in omni habente modicam
cū illo similitudinem. Quod in ægrotis patet, qui ex li-
nea parua mouentur ad credendum se videre draconem.
Præterea adposita oculis specilla rubra, aut viridia omnia
suo colore colorata ostendunt. Quoniam lux obiectis
tincta rebus cum pertransit specilla, iterum tingitur ipsa
& res quas defert, & eiusmodi iterum coloratas represen-
tat. Eadem ratione potest fieri, quod oculi pinguibus
crassisque vaporibus obnubilentur asininis, ac simul asini
odorem in spiritum afferant, aut sensum vix, alterius
ue commistæ rei, spiritusque affectus videat per nubilo-
sum vaporē eam rem, qua est affectus, sed quidem in mo-
dica similitudine, & in hoc plus valet affectio quam ex-
terior adparentia: sicuti timenti hostem, quicumque of-
fertur oculis videtur esse hostis, & amanti quicumque in-
cedit mulier amasia videtur sua. Cuidam persuasum est
à condiscipulis quod sibi cresceret nasus: illeque sæpe tan-
gebat & pro certo affirmabat sibi nasum grandescere.
Quantum igitur vale, in his affectio nota, tantum et à
ignota in eis, qui capita asinina se videre putant, sicut pa-
tet in rabidis punctisque affectu ipsis occulto. Atrabiliosi
pariter horribilia vident obnigram fuliginem quæ caput
interuolat, sic & hi à fumo asinino vel alterius rei affecti
spiritus putant se videre illiusmodi. Quod aiunt quos-
dam inuisibiles fieri spectantibus, impossibile est, nisi se-
ipsos arment fumosis rebus ita ut semper fumus eos am-
biat, aut spectantium oculos obnubilet Nec puto Diabo-

Tt

lio pe-

li opera posse fieri nisi eadem ratione naturali. Alij in cho-
 rea mulieres expoliari coegerunt. Equidem non ista
 credo: nisi fumus à lucerna, vel igne manasset infestus,
 quo quasi suffocari se sentirent, pectore illum haurien-
 do velextrahi natium calorem quod crocus efficit, ea-
 que passione affectos se expoliasse. Quin minxisse pos-
 sunt si vapor acutus seminati pulueris cunnum eleua-
 tus stimulasset, quando quidem artemisia & ruta prouo-
 cant sponte menstrua tibialibus adposita. Fiunt arte na-
 turali & mathematica mirabilia quidem, sicut adparere
 in aere pendulam imaginem, quæ reflectitur ex globis
 vitreis transuecta & in pyramidis cono hanc adparenti-
 am efficit. Pariter osculando aut loquendo in speculi
 concaui medio, qui procul est à tergo in puncto reflexio-
 nis sentit sibi osculum dari aut loqui. Alij vero sic non
 sentiunt. Nam aer in medio vnitur sicut lux & non ex-
 panditur ex basi resiliens concaua. Efficiunt adparere
 faciem hominis in speculo adhærente tecto, n& escis vn-
 de in filiat, sed tantummodo scripturam videbis in qua-
 dam tabella. At tabella multas habet scindas, quæ ex in-
 teriori reflectentes lucem ad speculum, quæ superastat ei
 quasi cælum, conueniunt sic ad formandam eiusmodi
 imaginem; quæ in eis est diuisa, & quidem extrorsum su-
 perne expositæ sunt æqualiter, nec sinunt videri, quando
 retrorsum exporriguntur. Sic in pagina formatur ima-
 go longa palmis duabus aut pluribus, atque si oblique
 spectes lineas illas quæ imaginem recta spectanti non o-
 stendebant, tunc certam ostendunt imaginem; quoni-
 am di-

Sim distantiora videntur, deinde minora & copulata
magis.

Faciunt quoque videri cerasum, qui est in fundo cyathi
pleni aqua, in superfice vbi lux infringitur, quæ ab eo ele-
uatur, & ad nos defertur. Hinc vsque Româ potest cuius-
piam imago ostendi, ferrique per multiplicata specula ac
contraposita passim. Opinantur quidam posse ad lunam
reflecti scripturam Neapoliei expositâ, atq; à Luna in Hi-
spaniam deflecti vel alibi, vbi amicus exponendo speculû
sub eadem hora & puncto excipiat scripturam legatque.
Hoc autem impossibile mihi videtur, quoniam languida
lux scripturæ non potest vsque ad Lunam eleuari: Nec
angelus qui fit in Luna, poterit tantus esse in tanta di-
stantia, vt distinguat in ambobus angulis basis. Ex-
tinguunt alij candelam, ac deinde eam accendunt in
ore alicuius imaginis, cui apposuerant sulphuris pulue-
rem: qui tactus igne remanente in funiculo absque flamma
inflammat. Deinde prædicant ab imagine id factû:
Carnem coctam calidam fidibus cytharæ minutatim in-
cisis spargunt, quæ à calore statim contrahuntur & ex-
tenduntur; & videtur caro vermibus per miraculum sca-
tere; Eandem de cocta crudam efficiunt superiniie-
ciendo puluerem siccati sanguinis; qui ibi liquefcit
adparetque sanguis viuus. Multa similia fiunt per lu-
dum aut dolum. At dæmones facere, vt res videantur
aliter quam sunt, non est dubitandum. Cum S. Cle-
mens narret Simonem Magum immutasse faciem Patris

T t 2

eius,

eius, aliaque multa leguntur. Quare necesse est repenti
 in natura hæc arcana, ac dæmonem scire vsum. Nec ipse
 intelligo qua ratione Dæmon incorporeus, vt schola
 Theologorum docet, vel subtilissimo corpore & S. Aug.
 in lib. de diuin. Dæm. opinatur, & patres multi: Et Ephes.
 quondam Concilium videtur dicere, possit visibilis fieri
 oculis nostris, non videntibus nisi res aere crassiores. Alij
 dicunt palpabiles esse tactu nostro, sed molles: alij subagi-
 tari & subagitare. Quod nulli dubium esse potest, teste S.
 Bernhardo & innumeralibus testibus. At nos nō intelli-
 gimus hoc, quoniam aerem, ex quo densato corpus assu-
 mere dicuntur, non cognoscimus adeò dēfari posse, quin
 non conuertatur in aquam. Quis scit, an assumant aliud
 corpus humanum aut bestiale aut Satyrorum? Nec pos-
 sumus intelligere, qua ratione commouēt ventos, maria,
 pluuias, nisi actiui sint, tanquam ignis; qui possint trans-
 mutare & alterare. aut manus habeant, organaque similia
 ad concitandum, aut creature obediunt illis, sicut Deo,
 quod impossibile est, cum ipsi rebus intrinseci non sint,
 nec res habeant ab eis sensum, potestatem & amorem,
 sed à Deo. Dicamus ergo hominis magiam exiguam
 esse, quæ nec videt, has ipsorū artes, nec vincula quib. aerē
 copulant, figurantque & incorporant, & mouent. At ipsi
 corpulentia expediti altius intelligunt vires, actiuitates,
 passibilitates rerum naturalium atque vtuntur. vt libet,
 quantum Deus permisit. At experientiæ innumeræ & au-
 thoritates potissimæ comprobant eos tot mirabilia face-
 re, cum & nos quoad licet mirabilia quoque efficimus.

Pluuias.

Pluuias homo potest facere ex fumis ascendentibus ad tetrum Aulae de super niue opertum; & tonitrua, si miscuerit formis illis camphoram & sulphur ardens: Cuius vapores intra alios compressi accenduntur, & erumpunt. Et idem spargendo aquam in aerem contra solem in medio lucis & umbræ; Ventos contrarios aperiendo fenestras, prius tamen fumo repleta domo, aliaque multa.

APPENDIX.

NUmlamiae cum daemonibus corporaliter ambulant; ac conuessentur, dubitatio est magna. S. August. putat eas vngi & stupefcere vaporibus vnctionis, cadere, dormire, ac somnare se iussu mouente daemone imaginatiuam. Quod potest inducendo eos spiritui motus, quos aer afferre solet in somnis. Sed experientiae multae ipsi docent, eas ire in corpore, & sensu exteriori, ac à daemonibus plurima videre; at quo pacto ingrediantur exantque clausis januis non inteligo; nisi per Diabolum aperiuntur. Possunt quoque verè etiam dormiendo ire, cum multi dormiendo ambulant, multasque actiones edant, & reuertantur ad lectum. Dicunt ab imaginante spiritu circumduci, bene. Sed nequit fieri absque communione aeris communis spiritus; quo ad certum iter absque errore reguntur. Num corpora immutare possit daemon dubitatur. Sed non nisi imaginationem credo, qua putat quis se videri canem: & interim corpus eius iacere. Si autem canis à daemone suppositus in negotio de quo

Tt. 3. som.

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

somniat lamina truncatur, Daemon lamina corpus truncat
 in lecto, vt verè ambulasse in tali figura credatur; & sic
 experimenta. Grillandi & Spinæ declaramus in Metaph.
 Multa contingunt ab astutia quæ dæmonibus vel ange-
 lis tribuuntur. In foro Iulio F. Roccus cum obseruasset
 monachum singulis surgerè noctibus ad orationem co-
 ram statua lignea S. Dominici, deposuit statuam ex altari:
 & induit se sicut S. Dominicus cum disciplina in manu.
 Monachus iuit rogatum. Roccus mouebat disciplinam,
 sed parum quasi minitendo: Monachus cæpit pauere;
 Roccus se mouit, monachus fugit, Roccus insequitur;
 monachus cadit exanimis, Roccus reddita statua ad lo-
 cum suum, accurrit cum aliis monachis & erigebant e-
 um, qui nunquam loqui potuit & capilli omnes albi fa-
 cti sunt, calore in torsus redeunte, ac debilitato; mortuus
 est sine voce post paucos dies; Hoc ego postea à Rocco au-
 diui. Idem accidit in Pracanica cuidam seruo summo
 mane ad molendinum eunti, cui conseruus extraneo in-
 ductus habitu præcedens timorem incutiebat. Ergo bene
 opus est distinguere vera à falsis & vim affectus intel-
 ligere, quo quisque fit id, quod imaginatur,
 sicut dictum est, & mox dicetur.

CAPVT

CAPVT XVII.

Sonos qua motus & qua signa vim magicam mirificam certamque continere.

Spiritus naturæ mobilis delectatur motu tanquam propria operatione qua seruatur inesse suo, purgatur, attenuatur, diffunditur, augetur, viuificatur; propterea soni vim magicam continent, qui mouent ipsum ad diuersas affectiones pro ipsarum veritate, asperi vt tubæ & Tympani, agitant ad iram, molles planique vt fidis & cytharæ ad amorem, faciles & significatiui mysteriorum ad pietatem, vt Templi organa. Idcirco verum est quod Plato docet, mutationem musicæ morum & status adducere, vel significare mutationem, sic quidem multi abiecta Ecclesiæ musica, & nouam inducentes, mutauere religionem. Ergo & bonos & prauos potest effectus inducere. Pythagoras in fanos à motionibus furiosis & in compositis traxit ad sanitatem, musica dulci & leni motiones spiritus componendo. Damon curauit ebrios, attrahendo spiritus in caput, & somnum procurando; vel eos ventillando & à vaporibus purgando. Appuli soni Tarentula oblaesos fanant, spiritum roborando vt possit corpus agitare, sudareque venenum; & quando sonatur gagliarda non potest quis saltare pagnolettam: quoniam sonus mouet spiritum modulis suis, nec permittit spiritum alios motus corpori communicare. Sic furia.

furia sanatur contrario sono. Hic autem dicendum re-
 stat, num soni quatenus signa sunt, no quatenus motus,
 vim habeant magicam? Quod nil dubium est. Videmus
 enim Oratores ac Poetas homines ad planctum inducere,
 ad iram, ad lætitiā memorando res, quę naturā istā mo-
 uent. Præterea homo hominem obiurgans, adfert me-
 tum, blandiens amorem & fiduciam: quoniam quid bo-
 ni aut mali adprehendit ex vocis significatu, licet non sit.
 Quare Cæsar in Pharsalico bello, dicens suis militibus; ab-
 stine à ciuibus, &, faciē feri: molles reddidit Pompeianos
 clementiam ostendendo, & audaces suos, quod crederēt
 se vicisse, cum non esset opus ad victoriā occidere ciues
 contrarios: itaque singuli studuerunt primi esse, qui vi-
 ctoriā acclamarent. Legimus in Tito Liuiο voces dis-
 sonas languen'esque cladē illius significare exercitus,
 à quo emittuntur, quoniā ostendunt spiritus debilitatem
 refugiēis ad interiora, ex diffidentia pugnæ; quod adver-
 sa acies animaduertens capit fiduciam & vincit. Sæpe vox
 falsa cladē aut victoriā attulit. Extant homines viuā-
 cis spiritus venerandique, qui voce aut intuitu horrorem
 incutiunt. Sicut C. Marius eis, qui ipsum occidere para-
 bant. Idem contigit D. Lælio Vrsino, qui solo intuitu ex-
 animauit sicarios mercede conductos ad interficiendū
 eum. Et in Germania rusticorum turma impetitus solo
 intuitu toruo, digito minaci, quoniam regionis linguam
 non callebat, inuadentes repressit. Patet ergo, aerem al-
 teratum à spiritu nobili abstertere viles. l. Cæsar quoque
 absterruit eos qui captiuum ipsum detinebant. Mihi
 quoque

quoque euenire possent CANALIBUS / in me cardinglatinotg
 corum. At quo pacto verba simplicia ab lentis animos
 afficere possunt & quando Characteres & scriptura? Aui-
 cen. ait: Confidentia de bono medico sanat ægrotum &
 recte. Nam spiritus imaginans sanari, afficitur sanitate:
 viresq; arripit contra morbum: Fiducia enim est medie-
 tas virium, hæc quoq; fiducia requiritur in diuinis rebus.
 Nam quo in excellentiori confidis re, eo magis crescit a-
 nimus. Ergo in Deum confidere penitus & omnino certif-
 sima ratio est habenti speratam rem. Itaque Christus di-
 cebat semper fides tua te saluum fecit. Pari modo proce-
 dit natura, quæ est ars Dei insita rebus: ubi enim ponit fi-
 duciam, apponit & victoriam, Fiducia supernaturalis ad
 supernaturales gratias erigit: naturalis vero ad naturales:
 eo spiritus peruenit, quorsum mouetur. Spes est motus
 inchoatus in fide certa. Audiui mulierem petiisse schedu-
 lam sacram, qua sanaretur à quartana, & quidam sceles-
 tus scripsit in ea sic: Deus tibi det malam septimanam,
 & præcepit ne quis legeret, confuit, colloque adpendit, vt
 rem magnæ virtutis. Mulier subito sanata est ex fide. Qui-
 dam in platea sua ferat viro non idiotæ, ipsum egrotare, &
 singuli dicebant ad illum: Tu es pene mortuus; alij, eheu
 quando pallidus; multiq; conuentione facta passim id
 dicebant. Tunc vir cœpit dicere se aliquid dolere, & hau-
 sto timore incidit in morbum & mortuus est; quoniam
 spiritus affectus est per suasa infirmitate; operatusque est
 in corpore tanquam infirmus non purgando & nutriendo,
 sicut solebat. Spiritus tenuissimi ac fuliginosi credunt hu-
 iusmodi

Vu

iusmodi

iusmodi persuasionibus, etiam quoque discursus habent clarescentes similiter. Quoniam nec hi, nec illi discursus habent claros, absolutos distinctosque; ut in lib. 2. dictum est. Hęc credulitas interdum detegit latronem exhibendo ei in potus puluerem quendam lapideum: quem nimirum deglutire non potest, quoniam spiritus timeret, ne forte furtum sic detegatur propterea refugit, nec libenter sorbet rem; à qua timeret, at qui in innocentia confidit, cupitque eam palam fieri securus deglutit facileque. Sed quidam versutiores hac arte non capiuntur nisi vero religionis metu paueant. Moyses in lege exhibet in potu puluerem quendam mulieris occulti adulterii in simulate per manum sacerdotis cum imprecatione: quod si vera adultera esset, disrumpantur viscera eius, si pudica, seruetur; & quidem iuxta imprecationem contingebat in Veteri Testamento. Cum quia Deus Testimonium ferebat innocentie vel culpe, ut promiserat, (quod in T. Novo non promisit, ideo Papa probationem per ferrum ignitum & per aquam abstulit, ut patet in Decreto) tum quia naturaliter accidit ut spiritus conscientius sceleris sic vehementer imaginetur periculum ex reuerentia sacerdotis, & ex animo culpa pleno semetipsum, timente, & accusante, quod à se illud malum pateretur, ut etiam disrumpere viscera, sicut rabie agitati generant catulos & latrant. Idcirco Orestis furiam haud falsam reor, aliorumque multorum, quibus in poenam dedit Deus imaginationem efficacissimam, teste August. quem postmodum in eas prorumpit actiones. Quilibet enim cogitat & operatur prout est affectus, & tales actus figurasque exprimit formator spiritus corporis, quales ipse in genere habebat. Insuper & nouos.

& nouos superuenientes; vnde desidium mulieris infatulo
 expressum intueri consueuimus. Scribit Galenus, quod
 Esculapii sacerdotes, licet parum docti, plures sanabant
 infirmos quum medici perfectissimi. Nam infirmo in
 cibo & potu obediebant illis magis ; & fides tanta erat,
 quod fiduciam & vires contra morbum nacti sanaban-
 tur. Quapropter sacerdotes prisci solebant corporis ani-
 mique similesse medicis; vt Orpheus, Trismegistus, Za-
 molxis, Pythagoras & Ægyptij & Hebræi. Verba igitur vim
 habent in nobis ex affectu, quā inprimunt & motu quam
 excitāt in sentiēte. Proptereaq; sapientes in se magica vim
 habent ad populum, quoniā existimātur scire verum & nō
 mentiri. Et viri quoq; probitate insignes vim magicā ha-
 bent, quoniam quacunque cupiditate aut metu urgente
 mentiri nolle existimantur. Sic patribus & fratribus vim
 magicam exhibemus, quoniā putamus eos nolle decipe-
 re nos: maxime vero si etiā sapientes sint, quoniā nec eos
 decipi posse, nec decipere velle intelligimus. Sed cum fra-
 ter fuerit & sapiens & probus, nihil est, quod dubitemus.
 Sed quidem aliæ nationes authoritati credunt magis, vt
 Hispani, aliæ rationi, vt Itali; aliæ sensui proprio, vt Aqi-
 lonares vt plurimum. Consuetudo quoque magica vi a-
 bundat; quoniam natura habituata est, eiusque mutatio
 in communitate statum & Remp. mutat: In particulari-
 bus vero mores: vt de musica dictum est. Rebelles serui
 Scytharum aduenientes heros de bello armis exceperūt,
 nec potuere vinci, aut domari: sed visis flagellis ad quæ
 Domini recurrerunt de consilio magico, superati sunt:

V u 2

quoniam

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 quoniam consueta passio excitatur, & potest magis in
 spiritu quam insueta. Nulla vi magis foeminā vinces sala-
 cem, quā dicēdo, te velle ipsam futuere & subagitare, pro-
 pterea quod eius est consuetudinis ita subiaccere. Hoc
 confirmatur ex renouata passione Tarantulæ & nausæ
 post naufragium, & ex amore vasallorum erga Tyrannos,
 à quibus duriter & misere habiti, eos tamen suspiciunt,
 amantque; & filios eorum ad sceptrum vocant, eriguntq;
 etiam expulsis parentibus, adeo quod plebs Romana lu-
 xit Neronem, & Patauina Ezelinum,

C A P V T. XVIII.

*Verba vim in absentes res habere; sed saepe daemones
 dolo se interuenire.*

Difficilius quidem captu est, qua ratione verba pos-
 sint in absentibus mouere amorem, odium, infirmi-
 tatem mortem vt malefici & incantatores teiactant. Nec
 istud modo, sed mutare aerem, tempestates, sidera, & ma-
 re. In presentibus iam dictum est imaginationem minu-
 tari, imaginantemq; spiritum proinde secundum ipsam
 operari. Ego in pueritia sanatus sum à morbo lienis cu-
 iusdam mulieris verbis & precibus in aspectu deficientis
 lunæ; delictia prioris mei F. Andreæ Zappaignæ Theo-
 logi doctissimi. Verum si, quod vidi in altero, qui sanatus
 est appenso liene bouino ad fumū credēdū est, hautdubi-
 um, quin voces plerunq; affectione & cerimonia prolata
 plurimos

plurimos pariant effectus. Ceremonię autem per se non valent, nisi vt spiritus noster afficiatur magis, immuteturq; actibus exteriorib., & simul aer à spiritu & cerimonia afficiatur vehemētius qui deinde cōmunicat affectic-
nē eis, ad quos dirigimus, dū dispositi sint. Quod interd nobis occultē innotescit sicut venator sentit, vtrum iaculū ferierit beluā ex rediversus & motus, velex cōsensu rerum. Quapropter Avicen. admiratur qui anima profere-
rens affectu vehemēti verba eiusmodi, reddat sibi res obedientes. Mulieres quādam condixerunt, vt irent animi gratia in viridarium; vna eorum non iuit. Cæteræ Arangium colludentes acceperunt & perforabant eum stylis acutis dicentes: ita perforamus mulierem talem quæ nobiscum venire detrectauit; & proiecto arangio intra fontem abierunt. Postmodum mulierem illam dolentem inue-
nerant, quod se transigi quasi clavis acutis sentiret ab ea hora quæ arangium cæteræ perforarunt: & cruciata est valde donec arangij claves extraxerunt imprecantes bona & salutem. Equidem fateor non intelligere, qua ratione Diabolus infligat dolores, & eiusmodi detrimenta creaturis Dei inferat. Sed posse non negem permittente Deo, cum job tantopere ab ipso maceratus sit dolore & tabe. Veruntamen si Dæmon non est in muliere hac operatus, ratio verisimilis à nobis dicta est de liene paulo antea. Alia plurima huic similia visa sunt & visuntur passim. Imaginem ceream fabricantur similem illi quam afficere volunt. Deinde ad ignem voluunt imaginem dicentes; v-
ro personam talem. Quæ mox languore tangitur arden-

ti, sicut Meleager ad titionis consumptione consumptus est apud Ouidium. Capiunt animal cui similis est persona intenta (alij enim canis , alij simiæ, alij Leonis, alij corui similitudinem in vultu gerunt, vt acute Porta notauit) illudque animal sub cæremoniis percutiunt aut cremât, & inferunt passionēs personæ , cuius gratia id agunt, quod Virgilius in Ecloga testatur. Vtuntur etiam capillis, ligulis & soluunt, ligantque in amore: Dicunt verba, quæ somniare Venerem vsq; ad seminis emissionem faciunt, quod credibilis est. Idem faciunt in intuitu fixo, quod libidinosis est facile. Noui amicum qui nunquā fere in occursum mulierū formosarum nō stillet seminis quippiā. Attamē existimo opera Diaboli eiusmodi plurima effectū sortiri; & nō sine optima ratione legib. vbiq; vetatur. Sed ad notitiā aerii sensus; vidi aliquādo pueros, qui pallium amiserant, tenentes cribrum forficib. infixis appensum dicentes: Per sanctum Petrum & per sanctum Paulum, rapuitne Flavius palliū; & cū multos nominarent cribrū stabat immotum: cum a. ad nomen Flauii veniebant, cribrum quod vterque ex ambobus forficis ansis tenebant, voluebatur sponte quodam impetu. Ego obstupescens periculum feci eum eis inuocato Deo altissimō ne permetteret me à dæmonib. ludificari: Et similiter nō mouebatur cribrum , nisi ad nomen Flauij , & expiata conscientia per Sacramenta semper reperi idem repetito periculo. Qua dere, patet conscium aerem ita affectum afficere. Sed periculum inest magnum , ne diabolus interueniat quamuis nominas S. Petrum & S. Paulum: His enim do-
lis

lis decipit miscendo sacra prophanis ; vt sancta docet Theologia. Hosce effectus, si naturales sunt , raros fieri existimandū est. Non enim absens semper ad passionem dispositus est ; sicut nec homo dispositus est ad prouidendum pluuiam , coruus autem est. Nec de amici casu somniat nisi pensiculus amicus , vt dictum est. Icciro Magi tempus à stellis captant, vt dicemus. Quod autem aiunt, posse stellas, aerem , ab excantatore mutari & fruges exiccare, intelligere non valeo.

Non enim adeo valet vox , & imaginatio, vt possit cælum & mare immutare. Potest aliquid in disposito subiecto, eo q̃ affectus in hoc crescat, sicut in fascino. At in aere & cælo paulatim deficit sicut motus virguli agitati & aquæ intra cōchā. Quod ergo narrāt historici de Magis Africanis & Tartaris nostri tēporis credibile est, dæmonis arte fieri, qui in extremis regionib. habitāt magis quā aliibi, vt Ptolomæus agnouit. At quomodo ista faciat dæmō ipse nouit. Nā fortasse sensum aeris immutat, vt nos hominis , & quia est sphaera actionis suæ, sicut corpus actionis animæ, potest in aere & mari sicut nos in corpore. Sed nō in stellis nisi ad parentiā facere per interpositos vapores vario cōinnatos modo. Imaginatio humana potest in imagināte, sed extra minime, nisi alter executionem perficiat. At Diaboli astutias expertus tantum intelligit ; equidē fidē facere malignitatis eius possum toti mūdo, vt alibi scripsi. Nā profecto sicut sunt homines alij scelesti, alij sancti, ita esse angelos pios & impios in mūdo & queritare numerum & societatem augere quāq; suam. Nec putem

Tris.

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>
 Trimegitum ad Deum obtutum fuisse, ne id periret, quod dicitur
 dixit, hominem facere posse Deos loquentes. Vidit enim
 angelos aut demones statuas ingredi, obstupuitque quod
 tantum posset homo: Ideo vocat ipsum miraculum
 mundi: Et ex hoc agnoscit, ipsum pertinere ad Deorum socie-
 tatē post mortē. Verum Diogenes & Diagoras aliique cum
 Arist. irrideant Apollinis oracula fallacia plerumque; putant
 que Pythiæ ex passione suboriri: Sed falluntur quoniam
 vere Dæmon in ea loquebatur. Nec quidem homo queat
 frenare naturā corpore nō irretitā crasso, qualis est Diabō-
 lica; nisi virtute Dei, aut illecebris & reuerētia: Quod quidē
 iniquitas maxima contra Deum est. Dæmon tamē potest
 sibi cultum usurpare, sicut nos possumus Deum blasphe-
 mare: Et multi homines Dij haberi voluerunt; cum scele-
 ratī essent. Sed Deus huiusmodi permissionibus utitur ad
 arcana mirifica, alibi dicenda. Flatum colophonii antri
 diuinos fecisse homines, impossibile est absque Deo. Sed
 inde aliquam contraxisse qualitatem, qua attenuatur &
 purgetur spiritus, reddaturque idoneus ad prophetiam na-
 turalem, fieri potuit ut dictum est. Efficiunt alii, ne homo
 possit futuere, si tantū credat, non enim potest facere quod
 non credit posse facere. Eademque imaginatio soluitur
 arrepta fiducia super affectum.

Sed semina impediri carmine nequit. Tantus enim af-
 fectus qui cunnum obferet non inuenitur, sicut qui vere-
 trum demittit. Quod spiritus timens abscedendo relin-
 quit labascens, quod in muliere facere non potest quin
 remaneat foramen, quo pati non agere est apta. Actiones
 autem

autem affectu prohibentur non passionibus. Porro quidam accincti nimia concupiscētia ad veneris actus, nulla precedente magia vires amittūt, labefcente veretro: eo quod spiritus vltro recedit intro, præfentiens in tanta auiditate totum se posse exhalare ac mori: Aut in confluxu impetuoso suffocatur: aut reuerentia amassæ ipsū timidum reddit. Timor autem fuga naturalis est à proprio malo aut ab agendo malo in alterum. De veneficio contra fruges dictum est superius. Tandem putamus stolidos esse qui arbitrantur vi sonorum ex cælo, potuisse Orpheum saxa & plantas allicere mouereque. Non enim vis modicā soni potest in maxima pondera lapidum & plantarum: neque tantus in his sensus est, qui motum arripere possit tantum. Ergo Dæmones & Angeli ista facitare tantum valent, quibus Magi vti solent. De quo in Metaph.

CAPVT. XIX.

Magia ad Generationem.

AD nobilitandam generationem Magia obseruari posset mirifica: cum iam notum sit adeo affectum generantium valere, quod in regenita exprimunt. Hac magia vsus est olim Patriarcha Iacob; qui dum vellet quod oves parerent fœtus albos, adponebat canalibus, in quibus adaquabantur, res virgasque albas. Quo in tempore recreatæ ab æstu mouebantur ad Venerem, & cele-

Xx

brato

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

brato coitu, concipiebant albos pariebantque foetus: cum vero vellet nigros virgas adponebat nigras, cum varios varias, ubi sapientiam mirere viri. Tunc enim oves potabant summa auiditate aquam; in Mesopotamia enim & Syria ingens calor est, aquæ vero pauca & pureales: exque in auiditate inspectantes virgas, quæ erant in aqua, hauriebant oculis, & quasi bibebant imagines virgarum annatarum in amore aquarum, quas in virgis vel ex virgis decurrentes hauriebant; sic & nos cum quid desideratum ab homine quoquam accipimus, retinemus magis illius hominis imaginem in mente quam aliis cernentes vicibus. Quapropter hilariter expletæ contentæque aquis suscipiebant semen eodem in tempore, ea affectum imagine, in utroque parente; masculo & femina. Spiritus vero seminalis eodem affectu & idem operabatur in fabrica corporis & consimiliter exprimebat. Ens enim omne operatur sicuti effectum est, res calida calefacit, frigida frigefacit, iratus iram operatur, timidus in timore, amans amore effectum qui que suum: & in eo effundit seipsum sicuti ipse tunc est; cum agere sit effundere naturam similitudinemque propriam, sicuti calefacere est facere aliud calidum, sicuti est ipsum calidum calefaciens. Scribere vero est facere & significare id, quod scribentis mente est, & facere scamnum, est exprimere in ligno ideam & similitudinem scamni quam in mente habet artifex. Hinc Arist: ineptias admirari satis nemo queat, qui fabricam foetus & animationem motioni insensatæ & quasi non Enti committit,

cum

cum vis bene actiua beneque imaginans requiratur, quæ possit in foetu imaginem exprimere ad petentis genitoris vel genitricis.

Regina quædam test. Avicen: in actu Venereo conspiciens imaginem Æthyopis genuit nigrum instar Æthyopis, foetum. lamque moris est principum; picturas equorum & canum generosorum adponere equabus & canibus cum Venerem exercent, vt consimiles generarent. Sed miror eorundem bestialitatem qui bestialis generationis curam tantam gerunt, humanam vero negligunt. Propterea quidem in Repub. consulendū esset, ne secundū dotem matrimonia copulenter, sed secundum virtutem, veluti Ocellus Pythagoricus animaduertit; vtque strenui viri strenuis mulieribus coniungantur; & statuas imagineque virorum clarissimorum literis & armis & probitate inspectent, eorumque amore afficiantur, & tempus obseruent quando stellæ benignæ sunt in horoscopo in summo cælo, & plantæ felici aspectu mutuo, & ad fixas, primæ magnitudinis præsertim, fruuntur in suis dignitatibus; multum enim possunt conferuntque ad prolis nobilitatem. Item omnes vtantur coitu deficientibus menstruis, quando mundatus est uterus, & semen non inficit vitiato excremento. Item post mediam noctem cum iam digestio perfecta est: tunc enim auctum est semen, plenumque spiritu & eius emissio genitori non officit interpellando nutritionem & spiritum imminuendo & ab opere impediendo. Recte consultum est ne sacerdotes generarent, Qui enim

contemplatione diuinorum & celestium nauant operam, viribus flaccescunt & paucos attenuatosque habent spiritus; & in coitu non ex capite defluunt in vterum, quoniam pauci sunt, cogitationeque continua irretiti, sed ex testiculis; Ac homines proinde crassos, corpulentia ingenioque procreant, quales Socrates genuit, & Cicero & Samuel & Heli & Dauid & Telefius. At viri minus Minerva imminuti, aliud non cogitant, sed totum spiritum ac semen in cunnum iaculantur; qui robustior est sapientiorque eo quod ex capite defluit, quam sapientum semen ex testiculis. His tamen rarus conueniret coitus cum mulieribus viuacioribus, strenuis & succiplenis & pinguedinis; quæ semen & spiritum eorum optimum licet exilem exciperet, viuificarent, multiplicarentque. Viri acuto præditi ingenio natos generant animo leues, acutos, furiososque. Viri vero graues, sapientesque generant crassos, stupidosque vt dictum est. Quapropter acutis conuenit coniungere mulieres corpulentas, frigidiusculas, corpore & animo blandas, temperatasque. Sic enim semina mirifice coalescunt materno semine pascente paternum abunde; simulatque temperante. Hanc Deus ob causam inter alias, solet in septentrionem Australes ad bellum mittere, & septentrionales in Austrum, vt scilicet semina inferantur. Crassities enim mollities, succulentia & blandus calor Longobardorum, Gothorum, Hunnorum temperauerunt tenuitatem, paruitatem, siccitatem, & caliditatem Italorum, Hispanorum, Pannoniorum & Dalmatarum & Asiaticorum; sicuti Italorum sanguis.

sanguis nobilitauit Gallos, Germanos, Anglos & Barba-
 ras nationes ciuiles suam mitione fecit, & ipse simul aug-
 mentum accepit. Sic quidē proles melior pulcriorque na-
 scitur, sicut castaneæ insertæ, nobiliores sunt ordinariis
 non insertis, grandiores, pulcriores & vigentiores. Omni-
 bus quidē hominibus inest anima à Deo immissa. Sed alij
 ita rudes sunt, quod bestiae adparent, alij vero ita sapientes
 quod Dij, ergo id procedit ex temperamento spiritus, ut
 in 2. lib. dictum est; ac comprobatur, mentem agere pa-
 ti que cum illo, & non per se; cum non sit abstracta, sed
 forma illius, totiusque compositi. Quam ob causam
 in furiosis, rabidisque hautquaquam spiritui veritatem
 ostendere & ipsius fallaciam potest, sed rapitur imagina-
 tione qua per illum in illo afficitur. Temperies spiritus o-
 ritur ex seminibus maris foeminaeque copulatis, & ex affe-
 ctibus, quos spiritus cum semine effusus secum fert. Ic-
 circo spurij geniti in fugacitate, suspicione, & amore ple-
 runque libidinosi sunt, acres suspiciosi, vigiles. Geniti ve-
 ro in molitie, molles; in ira iracundi, in infirmitate infir-
 mi; Potest nihilominus semen probius affectum perface-
 re alterum, probitateque afficere. At cum repugnantia
 sunt, gemellos faciunt, aut duplici animo. Verum & stellas
 valent multum; ipsarum enim calor tunc disponit & po-
 stea comparatur iuxta propriam virtutem, ac recipientis
 dispositionem. Itaque monstra & semibestiae, & multige-
 nae figurae nati homines visuntur, ex repugnantia semi-
 num, vel defectu & abundantia; & quia stellae calorem
 illi bestiae, cuius simulacrum gerunt, similem admini-

Xx 3: strant.

frant. Mas nascitur ex nimio calore quantum in matris
 terdum similis: fœmina autem ex modico calore in geni-
 talibus foras propellere eas non valente. Sicut in Philoso-
 phia naturali scripsimus. Fœminas quoque vidimus fa-
 ctas mares, ex libidinosa confricatione. De quo alibi. Si-
 milis est matri fœtus, si illius præualet & spiritus & affe-
 ctio; similis patri, si huius præualet robur & imaginatio:
 Con sanguineis vero si de eis cogitarint, aut neutrum su-
 perauerit: Extraneis verò distantibusque gentibus, quan-
 do ea ratione temperantur, qua in gente extranea. Hoc
 autem accidit ex varia generantium dispositione, à variis
 cibis, affectibus, locis, temporibus, & stellis. Qui etiam
 argumentari nouit plantarum & brutorum prolem qua-
 liter sibi placet, progigni efficiet & magnificabit vel de-
 primet, genus humanum his artibus. Mulier quippiam
 adpetens si nimio flagrauerit adpetitu, quoniam fœtus
 secum res vna est, eodem afficitur adpetitu, & cum tenel-
 lus adhuc fuerit exprimit ipsum in opificio; & (aiunt) il-
 la in parte quam sibi auida mulier tangit. Quod possi-
 bile arbitror; spiritus enim partium afficitur appetitu spi-
 ritus totius & quando pars tangitur, putat se tangi à re illa
 quam adpetit. Hoc in veretro patet; quod per se ipsum
 erigitur tanquam proprium habeat sensum, sitque alte-
 rum animal, repugnatque obedientiæ totius, & cum tan-
 gitur, videtur sibi tangi à re imaginatione adpetituque
 concepta operaturque non secus ac cum illa. Igitur
 fœtus membrum respondens per similitudinem mem-
 bro matris attacto, afficitur illo tactu; imaginaturque

ICM

rem adesse desideratam prorsus proindeque exprimit.
Quod in timoribus peculiaribus lecoris & lienis ostendi-
mus, & in titillatione lienis, quæ ad risum agit nolentes
dilatando spiritum, ibi semipotentem; sicut in
physicis docuimus. Spiritus autem foetus dignoscere per
oculos & aures fallacias non consuevit, sed imaginem
adprehendit tanquam veram. Quod & nobis dormien-
tibus accidit, cum putamus subagitare reuera mulie-
rem, nec contrarium credimus, cum spiritus non sit in
oculis, ubi possit se ipsum corrigere. Quas ob res qui
prægnantis animo mulieris auditatem rei magnæ vel
parvæ ingenerare ingentem nouit, potest efficere ut
nascatur partus figuratus, coloratus & affectus illa res;
ergo si concupiscat virtutem, nobilitatem, sapienti-
am communicat foetui hæc ipsa. Itaque spiritus foetus
iuxta eundem affectum operatur, fabricatur, crescit,
multiplicatur, sicut dicebamus de rabidis conuersis in
canem, quando spiritum, & actiones, remanentes dun-
taxat figura ac mente humana, quæ tamen pene amit-
tit cognitionem sui, quod mens sit humana, propter
unionem rabidi spiritus in caninum acti. Hanc affe-
ctionem studiumque secum fert natus, euaditque talis,
qualem procurauit magus. Ergo conceptio, plusque nati-
uitas potest in foetu: licet variari queat ex nutrimento &
accidentibus, in quibus oportet adhuc magum esse soli-
citem usque ad natiuitatem. Quam, quia perfecti est ho-
minis, & certior, & velut principium vnde multa se-
quitur.

quitor, Astrologus considerat, sed meliora præstat, & conceptionem pernoſſet.

Posſunt quoque ex lacte temperies, moresque mutari in tenello foetu, & generosa nutritrix generosos reddit; ignaua ignauos, vt Cryſippus dicebat, & causas diximus. Idẽ obſeruare poſſet magus in generando doctrinam in diſcipulo vna cum diſidij vehementia. Atque mutare illius temperiem aquis deſtillatis, purgationibus, oleis, aere, cibo, potuque conuenientibus ſpiritu puro, lucido, nobili. Sed religio longe magis immutat remouendo affectus ſordidos, viles, vanosque, inprimendoque cupiditatem rerum diuinarum cæleſtium & præſtantiffimarum. Hoc autem fiet natura diſponente, & gratia diuina perficiente. Fides ſane nihil hæſitans pura & viua fundamentum eſt altiffimi ædificij vſque ad Deum grandæſcentis. Hanc concedat nobis ipſe Deus. Veli miſeris, qui vilibus ſemper in rebus fidem locamus; iccirco etiam ſemper vileſcimus. Ecce quando ipſa naturalis Magia noſtram nobis detegit ſtultitiam. Poſteſt & magus veluti plantas vbi libet oriri facit, facere, vt naſcantur animalia: At illa modo, quæ ex putredine fiunt, vt mures, pediculi, muſcæ, anguillæ, vermes, non autem Elephanti, equi, homines. Dicitur Architas columbam fabricaſſe, quæ cum aliis volabat, & in germania artificialis Aquila itidem viſa eſt ſub Ferdinando Cæſare. Sed opificium fuit ex attractionibus confictum, ſicuti recentia horologia, vt dum rotæ ſiſ circūdatae voluuntur, eleuent, deprimantque alias. Haute quidem credam ſpiritum & carnes in eis fuiſſe. Sta-

tua

tua Dada, quæ penderibus & rotis & argento viuo
 mouebatur. Dicitur etiam Albertus caput humanum
 confecisse quod loquebatur, sed fabula est. Animal enim
 tam perfectum non nisi in vtero fabricari potest. Nouem
 enim menses requiruntur ad absolutionem eius. Sol au-
 tem vires suas detinere loco in vno non potest. Tellus e-
 nim in opposito vinceret cælum, nec hic calor concin-
 nari posset vt in vtero: Sicut secare non possumus stuppa
 & aqua sed ferro. Nec ab arte calortalis & semen affe-
 ctum idea equina vel humana concinnari posset. Deus i-
 gitur perfectis generationem ab inuicem præbuit: Imper-
 fectis vtramque. Nam paruo negotio absoluentur. Auicenn.
 contendit omnia absque semine animalia posse o-
 riri, sed ipse hoc non fecit nec Epicurus, nec Diodorus Si-
 culus, alique allegantes quod ex Nili inundatione,
 humefacta Ægyptiaca tellure animalia ingentia nascun-
 tur. Ponunt & syluestres homines sponte generare & ac-
 eolas noui orbis, quos ignoramus vnde & quando co trā-
 sierunt. Equidem contendere in hoc pigresco. Posset forte
 natura eas concinnare vires quibusdam in locis, quæ opi-
 ficium perfecti animalis fabricent: Potest & Deus formo-
 so mox opificio infundere mentem, sicut in vtero con-
 suevit. At historiam certam nō habemus, nisi de Adamo.
 Et quidem impossibile arbitror assertum Auicenn. incolæ
 noui orbis ex nostro transierunt hemisphærio: Et Plato
 scribit in Atlantico historiam antiquissimam, fuisse quō-
 dam in Oceano Atlanticam insulam, quæ vtrumque co-
 pulabat hemisphærium, quæ in diluuiο submersa est. Ita-
 Yy que

que antiquissimis temporibus sub Noe transfreta sunt. Et memoria perdita est. Sicut apud nos Origines multæ ignorantur. Idem ex Islandia, quæ est vltima forte Thule ad Est totilantem, brevis est nauigatio & ex China in Iaponem, & ex Iapone in Quiviram breuior, vt transferrare potuerint, & quidem in Incatham circumcisi more Hebræorum inuenti sunt plurimi incolæ: ritusq; multi nostri persimiles. At similes homines sunt & similia possunt inuētare. Hæc ars efficiēdi perfecta animalia adhuc visa nō est. Nā perdurasset inter homines. In statu enim dæmones loquebantur. Nec in hoc dubitare licet: Metallū namque nequit spiritu humano animari; Excipere distillatione spiritus animalium intra occisorum possibile non est, nimia tenuitate refugiente; nec refundere sicut magnetis spiritum, quoniam hic est liquor. Sponte nasci ingentia animalia duplici forma decorata, arduum est creditu. Satyri homines sunt syluestres à nostris aberrantes. Nam capti ciuitatem didicere, & literas & genuerunt homines. Inter Scotiam & Angliam non desunt, & in Scythia & Scandinauia: Et Plinius genera multa narrat hominum syluestrium. Qui ergo contemplationi & opificio operam sedulam nauabit, plura quam dicere queam, inueniet & faciet in laudem, Authoris rerum, rite considerans symbola cæli & terræ & maris. Ars volandi possibilis mihi videtur, cum qui super funem ambulat, quasi volant; si quis ergo cibis aptis & abstinentia agilitatem funambulatorum sibi comparabit ac alas similes gruis alis parabit, ac bene imitari intelliget, vt brachia

chia sint alata & crura & coxendices pennatae, poterit forte volare, non sicut natare, sed difficilius, & de ciuitate in ciuitatem ibit, & de Insula in Insulam adiacentem volatu vno, cogitet cui datur. Proculdubio volauit Dædalus, & in Calabria quidam per quingentos passus, sed super nuncem descendens, cruris fracturam passus, artem dimisit: Hæc vna ars mundo deest. Ego autem hic artes non manifesto, sed rerum modo sensum, in quo Magia fundatur,

CAPV'T XX.

Necessariam mago optimo Astrologiam esse, & de eius virtute, veritate, & vsu.

HOminum nemo ita stupidus est, qui non animaduertat, generationem, corruptionem, alterationes, anni tempora, aeris mutationes & maris & terræ, & animalium & plantarum germinationes, augmenta, decrementaque a duobus effici luminaribus & stellis; Quoniam vero quicumque apud nos fiunt, ab his temporibus & mutationibus efficiuntur, omnisque effectus, ab alteratione, generatione, & corruptione confertur, proculdubio affirmandum est, Deum ordines & leges rerum, quęcunque fiunt in substantia corporea locasse in stellis. Quapropter in Sap. 8. inter sapientię diuinę filias, id est scientias numeratur Astrologia, qua intelligimus signa & mōstra antequā fiant & cunctis temporū & seculorū; Ergo

Yy 2

& totius

& totius mundi. Porro D. Gregorius colligit propinqua esse
 signa interitus mundi a Christo permilla, in sole, Luna &
 stellis ex aeris immutatione ingenti suo tempore facta,
 quando anomalia erat in maxima velocitate, & sol velo-
 cissime deorsum descendit gradus plurimos, iuxta Alba-
 tegnij obseruationes, qui paulo post Philosophatus est;
 factæque sunt alterationes mirificæ in natura & Politica.
 Ergo mutationes quas causis inferioribus attribuimus
 habent adhuc causas potiores in cælo, quibus primo ad-
 scribantur & deinde cæteris: Et concursui totius
 mundi & consensui vniuersali. Vere homo &
 Angelus liberam habent voluntatem, non tamen
 efficere, ponunt quod volunt. Quando enim pluit,
 necesse est pluere, & quando feruet, feruere; & quando de-
 tineris in carcere exoso, maneres libera est voluntas, sed nō
 actus exteriores. Quin D. Thomas acute 3. Cont. Gen. ait:
 Astrologos plerumq; vera prædicere, quoniā homines ple-
 runq; viuunt secundū sensum alteratū ab astris, & non se-
 cundum mentem rationalem; & quidem patet posse ho-
 minem occidere hominem, lætitia afficere, rabie, ebrieta-
 te, somno, adplicando res corpus & spiritum ad eiusmo-
 di passiones mouentes. Ergo res naturales atque stelle hoc
 efficiunt manente libero arbitrio; cum inuenias hominē
 quadraginta horis tormentorū seuiſsimorum cogi non
 posse, iudici aperire quod poscit, si tanta vis voluntatem
 vincere non potest, multo minus poterunt sidera suaui-
 ter mouentia; sed quidem plurimos videas, qui volupta-
 tibus vinci magis quam doloribus soleant, stellæ autem
 suaui-

suauiter agunt, modo quodam naturali, imperceptibili,
 Videmus plantas crescere, Nec quomodo & quando in-
 telligimus. Equidem Astrologorum inimicissimus fui, &
 contra ipsos in adolescentia scripti, sed ex infortunijs di-
 dici, meis multas ab illis veritates aperiri, magnam quoq;
 inter eos ignorantiam versari, cum ob magnitudinem &
 distantiam scientiæ huius, cum quia ineptus, quilibet A-
 strologus diuinus esse cupit. Hinc scientia vituperiis con-
 spersa. Sancti patres vno ore laudant Magos, qui Chri-
 stum in stellis cognouerunt. Expectabatur enim tunc
 temporis mundi Monarcha, teste Cicer. & Plat. At S. Au-
 gust. qui vt parum Astrologus negauit Antipodas, putat
 non esse, post minicum magorum illorum studium &
 experientiam ab eo & cunctis laudatissimam, hinc sci-
 entia operam dandam; puto, quoniam dæmon nigeri
 potest cum eis, qui superstitiones pro Astrologia vendi-
 tant, sed quidē non potest dæmon efficere, vel vnā stel-
 larum mutare situm & ordinem sibi naturalem, vel co-
 metas non oriri, nec Cancrī signum fieri Capricorni, Nec
 scientiam inuenio Dæmoni isthac minus subiectā. Me-
 dicina res tractat, in quibus Dæmon valet multum, nec
 tamen relinquenda. S. Isidorus & Hieron. laudant hoc
 studium, longe magis Albertus Magnus; similiter D.
 Thom. ibid. & in opusc. & in 2. de generat. & corrupt. &
 S. Brigittæ reuelatum fuit; quod si homines cursus fide-
 rum bene intelligerent, ac Dei iudicia, nihil casu euenire
 putarent. At quidem Esaias Astrologorum irridet progno-
 stica, sicut Iob consilia Politicorum: Non tamen pru-
 dentia

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

dentia est abiicienda, ergo nec Astrologia quando supponuntur Theologiæ, sed quando opponuntur abiiciendæ sunt, quoniam non filiæ & scientiæ sed sophistica mæcipia erunt. Non equidẽ credo Astrologiam ab hominib. inuentã esse. In mille enim seculis non potuissent homines tot imagines in cœlo designare quæ symbolo & virtute responderent rebus terrestrib. & marinis, & signa Planetis distribuere, iuxta qualitates suas, & triangulos proprios ad signare, & terminos in gradib. 360. & exaltationes. Iosephus & omnis Antiquitas Hebræorũ putat reuelatã fuisse Noc à Deo, qui signa propalauerit pluuiarum, diluuiorum, incendiõrũ, quando mox arcam fieri iussit contra diluuiũ. Idem ait Philon & ab Habram ad Ægyptios delatam fuisse. Moyse quoque sapientissimus hac in sciẽtia videtur, si quis legem & cæremonias suas rite intelligat; & Prisci Patriarchæ hac scientia vitam producebant eorundem testimonio. Plato quoque in Epinomide arbitratur non potuisse absque præeunte Numine hanc scientiam inueniri, putatque reuelatam fuisse. Nec ego satis eius principia defendi puto, nisi reuelatione teneantur. Sed de his in Metaph. Igitur veram esse suppono sed physico intellectu, affirmo stellas esse causas ac signa directe rerũ necessariarum inferioris mundi; indirecte vero actionum liberarum: rerum verò diuinarum tantummodo signa. Maximum opus hominis est, leges hominibus ferre; sub arietis triangulo sunt Monarchiæ ingentes leges iustæ, sapientes diuinorum pietas bona cæli, & Europæi, in nostro hemisphærio; in altero vero sub libræ triangulo ista

lo ista fiunt. Sub triangulo Tauri labascunt, & partim
 fiunt Resp. & leges variables & doctrinæ. Libido regnat
 & mutationes multæ, & bona terræ & Babylonijs cum
 parte Asiæ meridionali, in nostro hemispherio in altero
 vero oppositi parallelo, & sub Triangulo Scorpij: sub ge-
 minorum triangulo regna sacerdotalia, Resp. multæ, prin-
 cipatus congeminati, cæremoniæ, superstitione, mercatu-
 ra, artes mechanicæ, res aeris; Asia Septentrionalis &
 oppositi illi occidentales: Sed in altero hemispherio hæc
 sub sagittarij, Trigono fiunt. Sub Cæcro hereses, leges ar-
 mis defensæ, impietas, casus eorum, quæ facta sunt in pri-
 mo; inuentiones regionum multæ, imperium
 mulierum, luxuria dira; inuentiones in aqua Tyrannides,
 Africani. At in altero hemispherio sub Capricorno ista fi-
 unt. Coniunctiones magnæ in quolibet Trigono perse-
 uerant annis fere ducentis, & possunt in subditis; mox trā-
 eunt ad subsequens, & absoluitur omnium circulus in
 800; & tunc in rebus dira mutatio. Saturnus, Iupiter, &
 Mars res longæ durationis efficiunt, & tarditate; Luna &
 Mercurius brevissime, alij medicorij. In duodecim signa
 obliquitas solis & Plantarum partitur, quoniam toties sol
 Lunæ cōiungitur in solari obliquitate; ex qua fit annus.
 Cuilibet signo datur 30. gradus; quoniam trigesimo quoq;
 die reconiunguntur. Eorum coniunctiones & oppositiones
 varietatē ordinariam rerum faciunt, & varietatis varietatem
 ex situ ad fixas & cardines, & alias planetas Sed quæ
 fiunt ante ingressum solis in puncta cardinalia in quatuor
 Arietis

Arietis, Cancer, Libra, Capricornus, plus valent tribus quo-
 que mensibus: Cætera sequuntur ipsarum regulam. Pla-
 netæ habent domum, trigonum, exaltationem, & Ter-
 minum, quoniam experientia docuit, plus in hoc quam
 in illo signo hunc Planetam operari & valere. Similiter
 plus in quibusdam partibus eiusdem signi & aliorum, vel
 plus immorari, ex quo cognoscitur locus Apogei validus,
 cuius mutatio de signo in signum Planetæ vim transfert,
 & aliis proinde rebus, nationibusque fauet: magis autem
 indicat efficitque transpositio, æquinoctiorum, solstitio-
 rum, excentricitatum & obliquitatis mutatio. Quorum
 varietas alias tardior, alias velocior fit. Res in tarditate ge-
 nitæ, diuturniores sunt, Descensus solis transfert virtutes
 de Oriente & meridie in occidentem & septentrionem,
 Obliquitas miscet septentrionales australibus, quando
 stringitur; Econtra si ampliatur translatio magnarum
 fixarum de signo stellato, in signum non stellatum in
 spatio vniuersali imaginatum, & ex eadē inibus Cointel-
 lectum transferunt Principales hominum potestates &
 nationum sedes. Planeta in angulo maxime potest; in
 succedentibus minus; in cadentibus vile scit, & ad male
 agendum valet. Quoniam in 12. domicilia partitur posi-
 tura cælis; quando igitur fit Coniunctio aut oppositio
 Eclyptica, siue alius aspectus, siue Cometa, effectus ma-
 ior erit in prouincia & ciuitate cui perpendiculariter est;
 præsertim si non repugnat origo & Trigonus, & apheta
 originis, consequenter præualet magis in angulo Orien-
 tali, & postremo in occidentali. Angulus Nadir non tan-
 to pere

topere valent in octentis & in dandamentis & in Orientali quadrante indicat iuvenes & principia rerum & quæ promouentur; in medio cæli viros, media Principes, templa & quæque clarissima afficit. In occidente vero fines, senes, inimicos, absentia, prout magis minusue propinquant, & planeta angulares, & signa, & fixæ maiores con significant, & determinant; & interregnantes magis, & signa fixa res stabiles, communia populares & duplices animo, vel res; Æquinoctialia & solstitialia, sacra, doctrinas, leges, & primordia tangunt, quibus adde Configurationem & situm & vim, quam in anni circulo habent: Eandem enim per analogiam in rebus consimilibus ter uant. Nascenti cuilibet homini vel ciuitati, vel arti vel rei, vitæ dator tribuitur plerunque sol & Luna, si super terram & in angulo & dignitate, vel in tribus domibus sublimioribus fuerint aut planeta interregnans in angulis potens in locis luminarium & Synodorum aut oppositi onis præcedentis & in loco fortunæ. Aut ipsa fortunæ pars, quæ est horoscopus Lunæ, aut ipse horoscopus & partes apheticæ sunt semper sol, Luna, fortuna, horoscopus & Zenith. Porro cum aphereta beneficis fouetur stellis, bene succedunt negotia & salus illi cuius est aphereta; quando maleficis male. Quilibet Planeta propriis pollet conditionibus & bona malaque inducit per se, quæ ipse potest; Aliis mistus mista. cum ergo tuus præualeat aphereta, res tuæ pertinentes ad illiusmodi apheretam & negotia, & salus bene se habent, & tunc oportet operari, ut ex voto succedat actio. Nec enim sub cane vites plantamus, quoniam cæ lum

Zz

lum

quirit, Astrologus considerat, sed meliora præstat, si conceptionem pernoisset.

Posiunt quoque ex lacte temperies, moresque mutari in tenello foetu, & generosa nutrix generosos reddit; ignaua ignauos, vt Crysiippus dicebat, & causas diximus. Idē obseruare posset magus in generando doctrinam in discipulo vna cum disidij vehementia. Atque mutare illius temperiem aquis destillatis, purgationibus, oleis, aere, cibo, potuque conuenientibus spiritui puro, lucido, nobili. Sed religio longe magis immutat remouendo affectus sordidos, viles, vanosque, inprimendoque cupiditatem rerum diuinarum cælestium & præstantissimarum. Hoc autem fiet natura disponente, & gratia diuina perficiente. Fides sane nihil hæsitans pura & viuā fundamentum est altissimi ædificij vsque ad Deum grandescentis. Hanc concedat nobis ipse Deus. Veli miseris, qui vilibus semper in rebus fidem locamus; iccirco etiam semper vilescimus. Ecce quando ipsa naturalis Magia nostram nobis detegit stultitiam. Potest & magus veluti plantas vbi libet oriri facit, facere, vt nascantur animalia: At illa modo, quæ ex putredine fiunt, vt mures, pediculi, muscæ, anguillæ, vermes, non autem Elephanti, equi, homines. Dicitur Architas columbam fabricasse, quæ cum aliis volabat, & in germania artificialis Aquila itidem visa est sub Ferdinando Cæsare. Sed opificium fuit ex attractionibus confectum, sicuti recentia horologia, vt dum rotæ filis circumdatæ voluuntur, eleuent, deprimantque alias. Haute quidem credam spiritum & carnes in eis fuisse, Statuæ

tura Dædalus quoque ponderibus & rotis & argento viuo
 mouebatur. Dicitur etiam Albertus caput humanum
 confecisse quod loquebatur, sed fabula est. Animal enim
 tam perfectum non nisi in vtero fabricari potest. Nouem
 enim menses requiruntur ad absolutionem eius. Sol au-
 tem vires suas detinere loco in vno non potest. Tellus e-
 nim in opposito vinceret cælum, nec hic calor concin-
 nari posset vt in vtero: Sicut secare non possumus stuppa
 & aqua sed ferro. Nec ab arte calortalis & semen affe-
 ctum idea equina vel humana concinnari posset. Deus i-
 gitur perfectis generationem ab inuicem præbuit. Imper-
 fectis vtramque. Nam paruo negotio absoluentur. Auicenn.
 contendit omnia absque semine animalia posse o-
 riri, sed ipse hoc non fecit nec Epicurus, nec Diodorus Si-
 culus, alique allegantes quod ex Nili inundatione,
 humefacta Egyptiaca tellure animalia ingentia nascun-
 tur. Ponunt & syluestres homines sponte generare & ac-
 colas noui orbis, quos ignoramus vnde & quando co-
 tra-
 fierunt. Equidem contendere in hoc pigresco. Posset forte
 natura eas concinnare vires quibusdam in locis, quæ opi-
 ficiū perfecti animalis fabricent; Potest & Deus formo-
 so mox opificio infundere mentem, sicut in vtero con-
 suevit. At historiam certam nō habemus, nisi de Adamo.
 Et quidem impossibile arbitror assertum Auicenn. incolæ
 noui orbis ex nostro transferunt hemisphærio: Et Plato
 scribit in Atlantico historiam antiquissimam, fuisse quō-
 dam in Oceano Atlanticam insulam, quæ vtrumque co-
 pulabat hemisphærium, quæ in diluuiū submersa est. Ita-
 que

Yy

que

chia sint alata & crura & coxendices pennata, poterit forte volare, non sicut natare, sed difficilior, & de ciuitate in ciuitatem ibit, & de Insula in Insulam adiacentem volatu vno, cogitet cui datur. Proculdubio volauit Dædalus, & in Calabria quidam per quingentos passus, sed super nuncem descendens, cruris fracturam passus, artem dimisit: Hæc vna ars mundo deest. Ego autem hic artes non manifesto, sed rerum modo sensum, in quo Magia fundatur,

CAPVT XX.

Necessariam mago optimo Astrologiam esse, & de eius virtute, veritate, & usu.

HOminum nemo ita stupidus est, qui non animaduertat, generationem, corruptionem, alterationes, anni tempora, aeris mutationes & maris & terræ, & animalium & plantarum germinationes, augmenta, decrementaque a duobus effici luminaribus & stellis; Quoniam vero quicumque apud nos fiunt, ab his temporibus & mutationibus efficiuntur, omnisque effectus, ab alteratione, generatione, & corruptione confertur, proculdubio affirmandum est, Deum ordines & leges rerum, quęcunque fiunt in substantia corporea locasse in stellis. Quapropter in Sap. 8. inter sapientię diuinę filias, id est scientias numeratur Astrologia, qua intelligimus signa & mōstra antequā fiant & euēctus temporū & seculorū; Ergo

Yy 2

& totius

& totius mundi Porro D. Gregor. colligit propinqua effe-
 signa interitus mundi a Christo permiffa, in fole, Luna &
 ftellis ex aeris immutatione ingenti fuo tempore facta,
 quando anomalia erat in maxima velocitate, & fol velo-
 ciffime deorfum descendit gradus plurimos, iuxta Alba-
 tegnij obferuationes, qui paulo post Philofophatus eft;
 factæque funt alterationes mirificæ in natura & Politica.
 Ergo mutationes quas caufis inferioribus attribuimus
 habent adhuc caufas potiores in cælo, quibus primo ad-
 fcribantur & deinde cæteris: Et concursui totius
 mundi, & confenfui vniuerfali. Vere homo &
 Angelus liberam habent voluntatem, non tamen
 efficere, ponunt quod volunt. Quando enim pluit,
 neceffe eft pluere, & quando feruet, feruere; & quando de-
 tineris in carcere exolo, manere; libera eft voluntas, fed nõ
 actus exteriores. Quin D. Thomas acute 3. Cont. Gen. ait:
 Astrologos plerumq; vera prædicere, quoniã homines ple-
 runq; viuunt fecundũ fenfum alteratũ ab aſtris, & non fe-
 cundum mentem rationalem; & quidem patet poſſe ho-
 minem occidere hominem, lætitia afficere, rabie, ebrieta-
 te, fomno, adplicando res corpus & ſpiritus ad eiufmo-
 di paſſiones mouentes. Ergo res naturales atque ſtelle hoc
 efficiunt manente libero arbitrio; cum inuenias hominẽ
 quadraginta horis tormentorũ ſeuiffimorum cogi non
 poſſe, iudici aperire quod poſcit, ſi tanta vis voluntatem
 vincere non poteſt, multo minus poterunt ſidera ſuaui-
 ter mouentia; ſed quidem plurimos videas, qui volupta-
 tibus vinci magis quam doloribus ſoleant, ſtelle autem
 ſuaui-

suauiter agunt, modo quodam naturali, imperceptibili.
 Videmus plantas crescere, Nec quomodo & quando in-
 telligimus. Equidem Astrologorum inimicissimus fui, &
 contra ipsos in adolescentia scripsi, sed ex infortunijs di-
 dici meis multas ab illis veritates aperiri, magnam quoq;
 inter eos ignorantiam versari, cum ob magnitudinem &
 distantiam scientiæ huius; cum quia ineptus quilibet As-
 trologus diuinus esse cupit. Hinc scientia vituperiis con-
 spergitur. Sancti patres vno ore laudant Magos, qui Chri-
 stum in stellis cognouerunt. Expectabatur enim tunc
 temporis mundi Monarchia, teste Cicer. & Plat. At S. Au-
 gust. qui vt parum Astrologus negauit Antipodas, putat
 non esse, post mirificum magorum illorum studium &
 experientiam ab eo & cunctis laudatissimam, hinc sci-
 entiæ operam dandam; puto, quoniam dæmon nigeri
 potest cum eis, qui superstitiones pro Astrologia vendi-
 tant, sed quidē non potest dæmon efficere, vel vnam stel-
 larum mutare situm & ordinem sibi naturalem, vel co-
 metas non oriri, nec Cancrī signum fieri Capricorni, Nec
 scientiam inuenio Dæmonii isthac minus subiectā. Me-
 dicina res tractat, in quibus Dæmon valet multum, nec
 tamen relinquenda. S. Isidorus & Hieron. laudant hoc
 studium, longe magis Albertus Magnus; similiter D.
 Thom. ibid. & in opusc. & in 2. de generat. & corrupt. &
 S. Brigittæ reuelatum fuit; quod si homines cursus fide-
 rum bene intelligerent, ac Dei iudicia, nihil casu euenire
 putarent. At quidem Esaias Astrologorum irridet progno-
 stica, sicut Iob consilia Politicorum. Non tamen pru-
 dentia

dentia est abiicienda, ergo nec Astrologia quando suppo-
 nuntur Theologiæ, sed quando opponuntur abiiciendæ
 sunt, quoniam non filiæ & scientiæ sed sophistica mæcipia
 erunt. Non equidẽ credõ Astrologiam ab hominib. inuẽ-
 tã esse. In mille enim seculis non potuissent homines tot i-
 mages in cœlo designare quæ symbolo & virtute respõ-
 derent rebus terrestrib. & marinis, & signa Planetis distri-
 buere, iuxta qualitates suas, & triangulos proprios ad sig-
 nare, & terminos in gradib. 360. & exaltationes. Iosephus
 & omnis Antiquitas Hebræorũ putat reuelatã fuisse Noe
 à Deo, qui signa propalauerit pluuiarum, diluuiorum, in-
 cendiorũ, quando mox arcam fieri iussit contra diluuiũ.
 Idem ait Philon & ab Habram ad Ægyptios de latam fu-
 isse. Moyses quoque sapientissimus hac in sciẽtia videtur,
 si quis legem & caeremonias suas rite intelligat, & Prisci
 Patriarchæ hac scientia vitam producebant eorundem
 testimonio. Plato quoque in Epinomide arbitratur non
 potuisse absque præeunte Numine hanc scientiam inue-
 niri, putatque reuelatam fuisse. Nec ego satis eius prin-
 cipia defendi puto, nisi reuelatione teneantur. Sed de
 his in Metaph. Igitur veram esse suppono sed physico
 intellectu, affirmo stellas esse causas ac signa directe rerũ
 necessariarum inferioris mundi; indirecte vero actio-
 num liberarum: rerum verõ diuinatum tantummodo
 signa. Maximum opus hominis est, leges hominibus
 ferre; sub arietis triangulo sunt Monarchiæ ingentes leges
 iustæ, sapientes diuinorum pietas bona cæli, & Europei,
 in nostro hemisphærio; in altero vero sub libræ triangu-
 lo ista

Iōīsta fiunt. Sub triangulo Tauri labascunt, & partim
 fiunt Resp. & leges variabiles & doctrinæ. Libido regnat
 & mutationes multæ, & bona terræ & Babylōnij cum
 parte Asiæ meridionali; in nostro hemispherio in altero
 vero oppositi parallelo, & sub Triangulo Scorpij; sub ge-
 minorū triangulo regna sacerdotalia, Resp. multæ, prin-
 cipatus congeminati, cæremoniæ, superstitio, mercatu-
 ra, artes mechanicæ, res aeris; Asia Sep̄entrionalis &
 oppositi illi occidentales: Sed in altero hemispherio hæc
 sub sagittarij, Trigono fiunt. Sub Cācro hēreſes, leges ar-
 mis defenſæ, impietas, casus eorum, quæ facta sunt in pri-
 mo; in iura & Inuentiones regionum multæ, imperium
 mulierum, luxuria dira; inuentiones in aqua Tyrannides,
 Africani. At in altero hemispherio sub Capricorno ista fi-
 unt. Coniunctiones magnæ in quolibet Trigono perse-
 uerant annis fere ducētis, & possunt in subditis; mox trāſ-
 eunt ad subsequens, & absoluitur omnium circulus in
 800; & tunc in rebus dira mutatio. Saturnus, Iupiter, &
 Mars res longæ durationis efficiunt, & tarditate; Luna &
 Mercurius breuissimæ, alij medicorū. In duodecim signa
 obliquitas solis & Plantarum partitur, quoniam toties sol
 Lunæ cōiungitur in solari obliquitate; ex qua fit annus.
 Cuilibet signo dātur 30. gradus; quoniā trigesimo quoq;
 diereconiungūtur. Eorū coniunctiones & oppositiones
 varietatē ordinariam rerum faciunt, & varietatis varietatē
 ex situ ad fixas & cardines, & alias planetas Sed quæ
 fiunt ante ingressum solis in pūcta cardinalia in quatuor
 Arietis

Arietis, Cancri, libræ, capricorni, plus valent tribus quæque mensibus: Cætera sequuntur ipsarum regulam. Planetæ habent domum, trigonum, exaltationem, & Terminum, quoniam experientia docuit, plus in hoc quam in illo signo hunc Planetam operari & valere. Similiter plus in quibusdam partibus eiusdem signi & aliorum, vel plus immorari, ex quo cognoscitur locus Apogei validus, cuius mutatio de signo in signum Planetæ vim transfert, & aliis proinde rebus, nationibusque fauet: magis autem indicat efficitque transpositio, æquinoctiorum, solstitiorum, excentricitatum & obliquitatis mutatio. Quorum varietas alias tardior, alias velocior fit. Res in tarditate genitæ, diuturniores sunt. Descensus solis transfert virtutes de Oriente & meridie in occidentem & septentrionem, Obliquitas miscet septentrionales australibus, quando stringitur; Contra si ampliatur translatio magnarum fixarum de signo stellato, in signum non stellatum in spatio vniuersali imaginatum, & ex cardinibus Cointellectum transferunt Principales hominum potestates & nationum sedes. Planeta in angulo maxime potest; in succedentibus minus; in cadentibus vilescit, & ad male agendum valet. Quoniam in 12. domicilia partitur positura cæli; quando igitur fit Coniunctio aut oppositio Eclyptica, siue alius aspectus, siue Cometa, effectus maior erit in prouincia & ciuitate cui perpendiculariter est; præsertim si non repugnat origo & Trigonus, & apheta originis, consequenter præualet magis in angulo Orientali, & postremo in occidentali. Angulus Nadir non tantopere

topere valeant. In Quadrante Orientali quadrante indicat iuuenes & principia rerum & quæ promouentur in medio cæli viros, media Principes, templa & quæque clarissima afficit. In occidente vero fines, senes, inimicos, absentiam, prout magis minusue propinquant, & planetæ angulares, & signa, & fixæ maiores con significant, & determinant; & interregnantes magis. & signa fixæ res stabiles, communia populares & duplices animo, vel res Æquinoctialia & solstitialia, sacra, doctrinas, leges, & primordia tangunt, quibus adde Configurationem & situm & vim, quam in anni circulo habent: Eandem enim per analogiam in rebus consimilibus seruant. Nascenti cuilibet homini vel ciuitati, vel arti vel rei, vitæ dator tribuitur plerunque sol & Luna, si super terram & in angulo & dignitate, vel in tribus domibus sublimioribus fuerint aut planeta interregnans in angulis potens in locis luminatum & Synodorum aut oppositionis præcedentis & in loco fortunæ. Aut ipsa fortunæ pars, quæ est horoscopus Lunæ, aut ipse horoscopus & partes apheticæ sunt semper sol, Luna, fortuna, horoscopus & Zenith. Porro cum apheta beneficis fouetur stellis, bene succedunt negotia & salus illi cuius est apheta; quando maleficis male. Quilibet Planeta propriis pollet conditionibus & bona malaque inducit per se, quæ ipse potest; Aliis mistus mista. cum ergo tuus præualeat apheta, res tuæ pertinentes ad illiusmodi aphetam & negotia, & salus bene se habent, & tunc oportet operari, ut ex voto succedat actio. Nec enim sub cane vites plantamus, quoniam cæ-

Zz

lum

lunarum planetarumque est, aliarum vero rerum minime: quod manifesta tempora reb. manifestis efficiunt idē occulta occultis Non enim annus modo solaris exat, sed omnium Planetarū similiter, & synodi, & ceteri aspectus. Agnoscere autem virtutem aphe: ex positione quam ad solem habet, & ad mundi angulos & ad proprias dignitates cōsueuimus. Virtus illorum ingens est in se, in nobis v. pene insensibilis propter distātiā. Solaris tamen & Lunaris patent vbiq;. Propter hoc ordinarię mutationes & res luminarib. competunt; Aliis vero stellis extraordinarię, quas cū ipsis cōtortuntur. Mirifica cū voluptate inueni aphe: tām meum, cum ad Diametrum aphe: propinqui mei pertēnisset, vel directione vel transitu inimiciā cōportasse. Et tunc oportuū arbitror physica iam dicta remedia ad inimiciā adplicare: Quando v. sextili, aut trigono radio sese aspiciunt, amicitia per pharma & verba procurare: & quid. cōterre ad amorē. Quando in domib. Aphetarum aut in bono aspectu fiunt Ecclipses & magnę synodi prodest ad facinora pręclara & nouitates. Obseruanda sunt signa fixa, mobilia, cōmunia, masculina, fœminina, quę sic dicuntur ex stabilitate, vel origine, vel mutatione temporum in ipsis, aut ex vi influendi. Quinquaginta in cælo stellato sunt imagines animalium aliarumq; rerum pluresq; notari possunt. Omnesq; in terra & in mari sibi similes res habent quib. influunt; & quādo maleficę in eis stellę sunt, aut cōfigurantur male influunt, cū beneficę bene. Et res omnis terrestris ad eas refertur, & quicquid reperitur in terra siue à natura, siue ab arte, reperitur & in mari: Itaq; reperias piscē enlē cum ense, atramentariū cum atramento & pen-

& penna, nouacula instar nouaculę, catena, lorica, stella, veretrum, episcopū nostro episcopo similē prorsus; & hominē, quē à nobis vix secernas. Et sufficit, q̄ in quā, omnia vbiq; reperiri. Est ergo in arcanis naturę symbolū mirificū ab idea cōmuni æterna. Plinius ipse, qui dixit, nō tāta cum cælo nobis societas est, postmodum admiratur heliotropiā cōuerti cum sole; & lupinos oliuasq; motum eius obliquum insequētes, & puleium carduumq; intrāte sole in solstitorū puncta florere sub eadem nocte; quib. vtuntur Magi. Sed quid diceret de magnete polum inspectante, & de Indica aui, quę ad Lunę cursum mutat remutatq; circulariter colores? Et de lapidib. stellariis, quę stellarum imagines habēt? Et de aliis quę varias animalium formas referunt? Hoc sane: Naturā vniuersā sibi met cōsimilē esse, & in omni re esse vestigium aliarū rerum; sicut in corpore humano; omnesq; demū esse in Ideis diuinis, quę præexistunt in vnica Idęa verbo Dei, viui, veri & sancti. Habeātne Astrologicę Imagines virtutē solummodo à metallis, ex quib. cōficiuntur, vt D. Thomę videtur, aut etiā à stellis per symbolum, cum fiāt tēpore Dominatus earum & in metallo illis symbolico, equid. nō intelligo, quoniā experi nō licuit. Idē de characterib. dico; At forte virtutē habēt stellarē exiguā, insensibilē, quę ab omni vi superatur, nisi affectione nutriatur, vt dictū est. Quod autē eligere tēpus negotiorū & opificiorum volunt, non modolibertati humane nō nocet, sicut quidam putant, sed actus est sagacitatis liberi arbitrij, teste Alberto Magno. Hoc autem quicunque neget, nauigare nobis suadeat non obseruata Luna, & vētis, & peribimus naufragio; & seminare &

plantare abluque stellis & tempore, ipsarum motus sobole,
 & colligemus frustra. Sed quidem si his actionibus ita cō-
 ferunt, de ceteris idem restat iudicium. Medicina cogit
 nedum persuadet criticos obseruari dies, hi autem à Lune
 pendent motu. Nam quartus iccirco criticus est, quod
 luna peruenit ad signum succedens & situm contrarium,
 illi in quo morbus incepit: Ergo affectum adducit cōtra-
 rium. Ergo vel sanat, quia natiua vis vincit, vel deterius se
 habet, quia vincitur. Quartus autem vindicatiuus est se-
 ptimi, quoniam tūc peruenit ad aliud Contrarium persi-
 mile primo; simulatque ad perfectum suum quadratum
 totale, aspectum nempe inimicitiae mediocris, in quo
 maior exspectatur mutatio, quæ si in aliis compareat die-
 bus, perniciosum symptoma reputatur, quoniam fit in
 signo similicuius origini; nec proinde aduersa ut morbo,
 quod eius fauet exordio. Quin morbus vigorem assumit,
 quoniam in suo sextili, aut trigono sit proficuo sibi; hinc
 patet error medicorum, qui semper in sexto indicium
 malum credunt, nec ita se habet in Experimento nostro;
 quando luna est velox, (Non enim semper aequali fertur
 motu) peruenit ad suum quadratum in sexto die; quan-
 do vero tardior in octauo, iccirco vtilem facit sympto-
 maticam mutationem: At in 14. ad oppositionem per-
 tingit inimicitiam totalem, & tunc mutationem affert
 mirificam. Idem obseruabis in sequenti hebdomade
 in die 18. & 21. semperque incipias numerum sequentis in
 numero postremo precedentis in medio septenariorum,
 non autem in fine, vt congruat numeratio critica aspe-
 ctibus

etibus lunaribus in cælo. At in acutis dicimus, vnus duo, tres; & deinde repetimus tres, quatuor quinque seriatim. Quoniam in qualibet signi mutatione, quæ fit tercio quoque die fere ipsa Luna mutationem facit, non in crassis rebus parum sentientibus mutationes non vehementes, sed in tenuibus, velocibusque quales sunt acuti morbi ex materia & accensione tenues. In peracutis vero citius. Profecto qui non nouit eius mutationes, stationes, velocitates, tarditates & aspectus ad solem & sidera, imperitus est medicus valde.

Porro cum febres aliæque alterationes tantam cælestium obseruationem requirant, longe maior existimanda est deberi cæteris in rebus temporis subiectis. Iccirco generis aegroti thema erigere, & horæ decubitus necessarium est mago; namque eadem influentia, quæ huic nocet, alteri prodest, idem dico in omnibus actionibus. Iisdem quæ amico fauet fauēt, & tibi, & animalibus hominibus familiaribus, quæ autem obest tibi, amicis quoque tuis obest propter symbolum; idem in cæteris consimilibus obseruatur rebus: Nam & patiente mari omnes afficiuntur aque & cum Sæturnus in virgine signo humano pro ducit brucos, obest hominibus humanisq; animalibus vt equis, bobus, ouibus. & particula nasi seruilis coalita herili, & mortua in morte serui indicauit id superius abunde, & Tarantularum affectio, vsque ad ipsarum mortem reuertens. Obseruare singulis in mensibus Lunæ aspectus necesse est, in annis solis ingressum in cardines vigesimo quoque anno synodum magnam, & cyclum ca-

pitis Draconis; in intermedio Periodos Planetarum. In se-
 culis triplicitates absides, excētricitates, obliquitates solsti-
 tia, æquinoctia; tam solis quā planetarum analogice. Itē
 origines magnarum rerū, vt legis, religionis, Monarchiarū
 Rerump. incendiorum, diluuiorum, bellorū, & quicquid
 varietatis addunt ordinario cursui Ecclipses & cometæ.
 singulis autē dieb. positionē solis ad cēteras Planetas, & in
 qualibet diei quarta cardinali introitum solis ad angulos
 tui horizōtis: Reliquum n. illis conformatur. Sed etiam in
 quauis hora Caldeī dominatū Planetę obseruarunt, ei ab
 prima hora, in qua singuli per circulū dominātur, dieb. no-
 mina imposuerunt. Quod adhuc perseuerat etiā in Chri-
 stianismo. Sed sane successionē admiror qui potis sit cū in
 eodē tempore hora alia est Romæ & Hispaniæ & Planeta a-
 lius. Potest quoq; Planeta tūc debilis esse, ac prauē aff. ctus,
 quomodo ergo dominabitur? At cū cogito successiones
 huiusmodi etatib. tribui quarum Luna habet, quatuor
 primos annos; Mercurius currit vsque ad 14. Venus ad 22.
 Sol ad 41. Mars ad 36. Iupiter ad 68. Saturn. ad 98. & ab aphe-
 ricis locis fieri profectioes signorum annuas, quę vim in-
 genituris habet manifestā, ad hāc etiā successionē creden-
 dā inducor; at quid. virtutis esse imbecillæ, insensibilisq; &
 Planetā qui reperitur inualidus, propria nō carere vicissitu-
 dine sed noxia esse, vt cum sunt in detrimento; & cuilibet
 horizōti propriā successionē esse, atq; infinitas esse multi-
 plicationes cōsimiliter ad rerū nūmerū. Hoc aduertendum
 quoq; videtur hodierno tēpore, ex quo totius orbis ambi-
 tus peragatur & notus est. Posse quēlibet in cælo gradum
 cuiuslibet terræ gradui adaptari ad perpendiculum; & in-
 telligi

telligi poterit. ^{Patrocinado por el Canal} ^{https://t.me/cardinglatinotg} ~~Patrocinado por el Canal~~ ~~https://t.me/cardinglatinotg~~
 subdita prouincia & regno, & ciuitate; Noua q; construi A-
 stro. 7 tolo. ignotā; si mundi genesim certā haberemus mi-
 nifice prädicare ex illa possemus. Sed. Bibliorum trāslation-
 nes varię Hebræorum & Christianor. & 70. interpretum
 incertitudinem faciunt & anni circulares absq; mensibus,
 & diebus, & diuersitas eorundem sacrorum librorum, oc-
 cultā facit chronologiam. Falso. tamen Cicero Chaldaïs
 70000. annos obseruationis tribuit, decep us ab historico
 gręco: Calithenes enim Arist. teste. Simplicio, 000. tātum
 in archiuis inuenisse ex Babylonia scribit: Alj alios nume-
 ros habent; vt Plinius, Herodotus, sed falsis innixi relatio-
 nib. Nos ergo obseruabimus horas, aspectus, directiones,
 pgressus peculiāres & mundi, & legis, & regiones, & illō-
 rum, quibus adplicatur magica vis, & transitus pecul. vt
 perfectam magiam assequamur & opera.

Non minus consideranda sunt metalla, & lapides & plantæ & anima-
 lia & signa cælestia illis fauentia & noxia; Idem quæ prouinciæ & leges
 & mores, quib. planetis & astris & constellationib. iuuentur aut turben-
 tur. Nosse insuper decet constellationes vniuersales, præpotentiores es-
 se particularib., & speciales Ind. uidualibus. Nam peste, aut naufragio,
 aut bello effectibus vniuersalib. moritur, qui modicam mortis signifi-
 cationem habet. Idem in euentibus felicib. dices. Itaq; cum fortunatis uiue-
 re fortunatum esse solet, aut infortunium certe imminui: Quā in re pe-
 ricula facta sunt plurima. Natiuitas regni præminet Regis natiuitati si-
 gna quæ in australi hemicyclo dominantur, seruiunt in Boreali. Vbi
 regnat Saturnus in Borea, ibi Sol & Luna in austro; Sic de cæteris.

Sed de his in proprio cōmentario fauente Deo. Perfectę a-
 ctiones omnes per magiā naturalem indigent temporis
 obseruatione: Sicut medicina, Agricultura, & Nauigatio
 cōpbat: ad augēdum qppia crescente vt ere lunę ad immi-
 nuendū & vendendū deficiente, & singulorum Planetarum

potestas & virtus operum & actuum illius subditis peruen-
dendæ sunt, exque vna operatione simili ad aliam opera-
tionem similem transfertur influentia similis. Nulli igno-
tum, satellitium luminarium conferre ad sequelam no-
bilibium; pleiadum vero ad vilium, stellamque solitariam
in angulo exercitui aduersam, & cadentem casui rei bonæ,
vel malæ perficere, in angulo vero exaltationi & pretio.
Hoc autem manifesta fit ratione. Stellæ omnes bonæ
sunt toti mundo: Sed partibus aliæ bonæ, aliæ malæ: Ho-
minibus Venus & Iupiter; Colubris, & feris horridis Satur-
nus & Mars. Quod prodesse vides rei tibi amicæ puta
tibi quoque vtile esse: At illa in parte aut actione, in qua
dissimilis. Nec enim similitudo absque dissimilitudine,
nec dissimilitudo absque similitudine reperitur.
Stellæ inter se alias habent magias, quoniam aliter
afficiuntur viuidis ipsarum mutuis viribus. Nobis autem
isthæc, quam ab effectibus notamus, conueniens est.
Mensuratur Ierusalem pede Angeli in Apocalypsi: Nostra
autem pede hominis. Entia quæ apud nos fiunt à calore
gignuntur, magis minusue robusto, copiosoque & va-
riis operante modis, & cuilibet Entis gradui correspon-
det caloris gradus demissus ab astro eidem proprio: rece-
ptusque in tali temperie, talis tantusque. Sic signa vari-
ant gradus viresque calorum. Apparent quedam frigida,
siccaque vt Saturnus: Sed quidem talia sunt ad alios
comparata calores. Nobis aqua & vinum & herba
frigida sunt tactui, sed calida sibi à calore genita & eo-
rum

rum gradibus respondet calor caloris qui frigidus ad-
 paret. Quilibet caloris gradus agit in quemlibet, variam
 ob materiæ affectionem. Iccirco tepens aqua feruorem
 calidæ aufert mista illi, in pluri materia calorem dilatan-
 do, imminuendoque robur; oleum extinguit ignem, po-
 ros vnde exit obturando. Cichoria refrigerat iecur blan-
 do calore suo adaperiendo duritiem, educendo flam-
 mam, qua indurabatur. Aqua tepidula crustâ adustionis
 igneæ sanat adaperiendo & flammæ exitum parando à
 duritie irretitæ. Sic Saturnus refrigerat, Mars vrit, Iupiter
 & Venus blando humidoque calido fouent, Luna vari-
 um influit, sol feruidum, Mercurius acutum insensilem,
 & prout sunt tardi motu aut veloces inprimunt tarde
 aut cito calorem, ex quo omnis est influxus. Sic effectus
 remanet inde affectus. Sed rerum nostrarum vita motu
 subdeficientiæ mensuratur, cælestium vero motû reali
 quoniam plus non Entis quam entis nostram ingredi-
 tur compositionem, vt patuit in nostra Metaphys. In flu-
 unt & magis à loco superiori quam inferiori, ob rectitu-
 dinem, & vapores paucos; & plus ab Angulis ob idem, &
 plus matutini à sole, quoniam ab ipso viuificantur &
 non vincuntur, & plus vespertini à Luna, quoniam ad
 eos vadens dat vires, non tamen vincit, quoniam vires
 non summas obtinet, situs quoque à mundo conside-
 randus est. Sed Scientia hæc infinita est; Sed qui Sym-
 bola animaduertit, omnia intelligit, licet non om-
 nino.

Aaa

EPI.

Arietis, Cancer, libra, capricornus, plus valent in illis, quam
 in mensibus: Cætera sequuntur ipsarum regulam. Plan-
 etæ habent domum, trigonum, exaltationem, & Ter-
 minum, quoniam experientia docuit, plus in hoc quam
 in illo signo hunc Planetam operari & valere. Similiter
 plus in quibusdam partibus eiusdem signi & aliorum, vel
 plus immorari, ex quo cognoscitur locus Apogei validus,
 cuius mutatio de signo in signum Planetæ vim transfert,
 & aliis proinde rebus, nationibusque fauet: magis autem
 indicat efficitque transpositio, æquinoctiorum, solstitio-
 rum, excentricitatum & obliquitatis mutatio. Quorum
 varietas alias tardior, alias velocior fit. Res in tarditate ge-
 nitæ, diuturniores sunt, Descensus solis transfert virtutes
 de Oriente & meridie in occidentem & septentrionem,
 Obliquitas miscet septentrionales australibus, quando
 stringitur; E contra si ampliatur translatio magnarum
 fixarum de signo stellato, in signum non stellatum in
 spatio vniuersali imaginatum, & ex cardinibus Cointel-
 lectum transferunt Principales hominum potestates &
 nationum sedes. Planeta in angulo maxime potest; in
 succedentibus minus; in cadentibus vilescit, & ad male
 agendum valet. Quoniam in 12. domicilia partitur posi-
 tura cæli; quando igitur fit Coniunctio aut oppositio
 Ecliptica, siue alius aspectus, siue Cometa, effectus ma-
 iore sit in prouincia & ciuitate cui perpendiculariter est;
 præsertim si non repugnat origo & Trigonus, & apheta
 originis, consequenter præualet magis in angulo Ori-
 tali, & postremo in occidentali. Angulus Nadir non tan-
 toperc

topere valet, nisi in occultis & fundamentis & in Orientali quadrante indicat iuuenes & principia rerum & quæ promouentur: in medio cæli viros, media Principes, templa & quæque clarissima afficit. In occidente vero fines, senes, inimicos, absentiã, prout magis minusue propinquant, & planetæ angulares, & signa, & fixæ maiores con- significant, & determinant; & interregnantes magis. & signa fixa res stabiles, communia populares & duplices animo, vel res Æquinoctialia & solstitialia, sacra, doctrinas, leges, & primordia tangunt, quibus adde Configurationem & situm & vim, quam in anni circulo habent: Eandem enim per analogiam in rebus consimilibus seruant. Nascenti cuilibet homini vel ciuitati, vel arti vel rei, vitæ dator tribuitur plerunque sol & Luna, si super terram & in angulo & dignitate, vel in tribus domibus sublimioribus fuerint aut planeta interregnans in angulis potens in locis luminarium & Synodorum aut oppositi- nis præcedentis & in loco fortunæ. Aut ipsa fortunæ pars, quæ est horoscopus Lunæ, aut ipse horoscopus & partes aphetica sunt semper sol, Luna, fortuna, horoscopus & Zenith. Porro cum apheta beneficis fouetur stellis, bene succedunt negotia & salus illi cuius est apheta; quando maleficis male. Quilibet Planeta propriis pollet condi- tionibus & bona malaque inducit per se, quæ ipse potest; Aliis mistus mista. cum ergo tuus præualet apheta, res tuæ pertinentes ad illiusmodi apheta & negotia, & salus bene se habent, & tunc oportet operari, vt ex voto succedat actio. Nec enim sub cane vites plantamus, quoniam cæ- lum

& penna, nouacula inftar nouacule, catena, lorica, itella, veretrum, episcopū nostro episcopo similē prorsus; & hominē, quē à nobis vix secernas. Et sufficit, q̄ in quā, omnia ubiq; reperiri. Est ergo in arcanis naturę symbolū minificū ab idea cōmuni æterna. Plinius ipsē, qui dixit, nō tāta cum cælo nobis societas est, postmodum admiratur heliotropiā cōuerti cum soles; & lupinos oliuasq; motum eius obliquum insequētes, & puleium carduumq; intrāte sole in solstitorū puncta florere sub eadem nocte; quib. vtuntur Magi. Sed quid diceret de magnete polum inspectante, & de Indica aui, quę ad Lunę cursum mutat remutatq; circulariter colores? Et de lapidib. stellariis, quę stellarum imagines habēt? Et de aliis quę varias animalium formas referunt? Hoc sane: Naturā vniuersā sibi met cōsimilē esse, & in omni re esse vestigium aliarū rerum; sicut in corpore humano; omnesq; demū esse in Ideis diuinis, quę præexistunt in vnica Idęa verbo Dei, viui, veri & sancti. Habeātne Astrologicę Imagines virtutē solummodo à metallis, ex quib. cōficiuntur, vt D. Thomæ videtur, aut etiā à stellis per symbolum, cum fiāt tēpore Dominatus earum & in metallo illis symbolico, equid. nō intelligo, quoniā experi nō licuit. Idē de characterib. dico; At forte virtutē habēt stellarē exiguā, insensibilē, quę ab omni vi superatur, nisi affectione nutriatur, vt dictū est. Quod autē eligere tēpus negotiorū & opificiorum volunt, non modolibertati humanę nō nocet, sicut quidam putant, sed actus est sagacitatis liberi arbitrij, teste Alberto Magno. Hoc autem quicunque neget, nauigare nobis suadeat non obseruata Luna, & vetis, & peribimus naufragio; & seminare &

plantare absque stellis & tempore, ipsarum motus iobole,
 & colligemus frustra. Sed quidem si his actionibus ita cō-
 ferunt, de ceteris idem restat iudicium. Medicina cogit
 nedum persuadet criticos obseruari dies, hi autem à Lune
 pendent motu. Nam quartus iccirco criticus est, quod
 luna peruenit ad signum succedens & situm contrarium,
 illi in quo morbus incepit. Ergo affectum adducit cōtra-
 rium. Ergo vel sanat, quia natua vis vincit, vel deterius se
 habet, quia vincitur. Quartus autem vindicatio est se-
 ptimi, quoniam tūc peruenit ad aliud Contrarium persi-
 mile primo; simulatque ad perfectum suum quadratum
 totale, aspectum nempe inimicitiae mediocris, in quo
 maior exspectatur mutatio, quæ si in aliis compareat die-
 bus, perniciosum symptoma reputatur, quoniam fit in
 signo simili eius origini, nec proinde aduersatur morbo,
 quod eius fauet exordio. Quin morbus vigorem assumit,
 quoniam in suo sextili, aut trigono sit proficuo sibi; hinc
 patet error medicorum, qui semper in sexto indicium
 malum credunt, nec ita se habet in Experimento nostros;
 quando luna est velox, (Non enim semper æquali fertur
 motu) peruenit ad suum quadratum in sexto die; quan-
 do vero tardior in octauo, iccirco vtilem facit sympto-
 maticam mutationem: At in 14. ad oppositionem per-
 tingit inimicitiam totalem, & tunc mutationem affert
 mirificam. Idem obseruabis in sequenti hebdomade
 in die 18. & 21. semperque incipias numerum sequentis in
 numero postremo præcedentis in medio septenariorum,
 non autem in fine, vt congruat numeratio critica aspe-
 ctibus.

etibus lunaribus in celo. At in acutis dicimus, vnus duos, tres; & deinde repetimus tres, quatuor quinque feriatim. Quoniam in qualibet signi mutatione, quæ fit tertio quoque die fere ipsa Luna mutationem facit, non in crassis rebus parum sentientibus mutationes non vehementes, sed in tenuibus; velocibusque quales sunt acuti morbi ex materia & accensione tenues. In peracutis vero citius. Profecto qui non nouit eius mutationes, stationes, velocitates, tarditates & aspectus ad solem & sidera, imperitus est medicus valde.

Porro cum febres aliæque alterationes tantam celestium obseruationem requirant, longe maior existimanda est deberi cæteris in rebus tempori subiectis. Idcirco generis ægroti thema erigere, & horæ decubitus necessarium est mago; namque eadem influentia, quæ huic nocet, alteri prodest, idem dico in omnibus actionibus. Iisdem quæ amico fauet fauēt, & tibi, & animalibus hominibus familiaribus, quæ autem obest tibi, amicis quoque tuis obest propter symbolum; idem in cæteris consimilibus obseruatur rebus: Nam & patiente mari omnes afficiuntur aque & cum Saturnus in virgine signo humano producit brucos, obest hominibus humanisq; animalibus vt equis, bobus, ouibus. & particula nasi feruilis coalita herili, & mortua in morte serui indicauit id superius abūde, & Tarantularum affectio, vsque ad ipsarum mortem reuertens. Obseruare singulis in mensibus Lunæ aspectus necesse est, in annis solis ingressum in cardines vigesimo quoque anno synodum magnam, & cyclum capit

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

pitis Draconis; in intermedio periodos Planetarum. In le-
culis triplicitates absides, excētricitates, obliquitates solsti-
tia, æquinoctia, tam solis quā planetarum analogice. Itē
origines magnarum rerū, vt legis, religionis, Monarchiarū
Rerump. incendiorum, diluuiorum, bellorū, & quicquid
varietatis addunt ordinario cursui Ecclipses & cometæ.
singulis autē dieb. positionē solis ad cēteras Planetas, & in
qualibet diei quarta cardinali introitum solis ad angulos
tūi horizōtis: Reliquum n. illis conformatur. Sed etiam in
quauis hora Caldēi dominatū Planetę obseruarunt, ei ab
primā hora, in qua singuli per circulū dominātur, dieb. no-
mina imposuerunt. Quod adhuc perseuerat etiā in Chri-
stianismo: Sed sane successionē admiror qui potis sit cū in
eodē tempore hora alia est Romæ & Hispanię & Planeta a-
lius. Poteſt quoq; Planeta tūc debilis eſſe, ac prauē aff. ctus,
quomodo ergo dominabitur? At cū cogitō ſucceſſiones
huiusmodi ctatib. tribui quarū Luna habet, quatuor
primos annos; Mercurius currit vſque ad 14. Venus ad 22.
Sol ad 41. Mars ad 36. Iupiter ad 68. Saturn. ad 98. & ab aphe-
ricis locis fieri profectiones ſignorum annuas, quę vim in-
genituris habet manifeſtā, ad hāc etiā ſucceſſionē creden-
dā inducor; at quid. virtutis eſſe imbecillæ, inſenſibiliſq; &
Planetā qui reperitur inualidus, propria nō carere vicifſitu-
dine ſed noxia eſſe, vt cum ſunt in detrimento; & cui libet
horizōti propriā ſucceſſionē eſſe, atq; infinitas eſſe multi-
plicationes cōſimiliter ad rerū nūmerū. Hoc aduertendum
quoq; videtur hodierno tēpore, ex quo totius orbis ambi-
tus peragrat & notus eſt: Poſſe quēlibet in cælo gradum
cui libet terræ gradui adaptari ad perpendicularum, & in-
telligi

telligi potest. ^{na de constellationibus, & commentariis} & Eclipsis super
 subdita prouincia & regno, & ciuitate; Nouāq; construi A-
 stro. Ptolō. ignotā; si mundi genēsīm certā haberemus ini-
 rifice prādicere ex illa possemus. Sed. Bibliorum trāslation-
 nes variē Hebræorum & Christianor. & 70. interpretum
 incertitudinem faciunt & anni circulares absq; mensibūs,
 & diebus, & diuersitas eorundem sacrorum librorum, oc-
 culrā facit chronologiam. Falso. tamen Cicero Chaldaïs
 70000. annos obseruationis tribuit, deceptus ab historico
 grēco: Calithenes enim Arist. teste. Simplicio; 1000. tātum
 in archiuis inuenisse ex Babylonia scribit: Alij alios nume-
 ros habent; vt Plinius, Herodotus, sed falsis innixi relatio-
 nib. Nos ergo obseruabimus horas, aspectus, directiones,
 pgressus peculiāres & mundi, & legis, & regiones, & illo-
 rum, quibus adplicatur magica vis, & transitus pecul. vt
 perfectam magiam assequamur & opera.

Non minus consideranda sunt metalla, & lapides & plantæ & anima-
 lia & signa cælestia illis fauentia & noxia; Idem quæ prouinciæ & leges
 & mores, quib. planetis & astris & constellationib. iuuentur aut turben-
 tur. Nosse insuper decet constellationes vniuersales, prāpotentiores ef-
 se particularib., & speciales Ind. uidualibus. Nam pestē, aut naufragio,
 aut bello effectibus vniuersalib. moritur, qui modicam mortis significa-
 tionem habet. Idem in eucē. lib. felicib. dices. Itaque cum fortunatis viuere
 fortunatum esse solet, aut infortunium certe imminui; Quā in re pe-
 ricula facta sunt plurima. Natiuitas regni prāeminet Regis natiuitati si-
 gna quæ in australi hemicyclo dominantur, seruiunt in Boreali. Vbi
 regnat Saturnus in Borea, ibi Sol & Luna in austro; Sic de cæteris.

Sed de his in proprio cōmentario fauente Deo. Perfectę a-
 ctiones omnes per magiā naturalem indigent temporis
 obseruatione: Sicut medicina, Agricultura, & Nauigatio
 cōpbat: ad augēdum qppā crescente vt ere lunę ad immi-
 nuendū & vendendū deficiente, & singulorum Planetarum

potestas & obiecta in tractanda re illi subdita perueni-
denda sunt, exque vna operatione simili ad aliam opera-
tionem similem transfertur influentia similis. Nulli igno-
tum, satellitium luminarium conferre ad sequelam no-
bilibus; pleiadum vero ad vilium, stellamque solitariam
in angulo exercitui aduersam, & cadentē casui rei bonæ,
vel malæ perficere, in angulo vero exaltationi & pretio.
Hoc autem manifesta sit ratione. Stellæ omnes bonæ
sunt toti mundo: Sed partibus alię bonæ, aliæ malæ: Ho-
minibus Venus & Iupiter, Colubris, & feris horridis Satur-
nus & Mars. Quod prodesse vides rei tibi amicæ puta-
tibi quoque vtile esse: At illa in parte aut actione, in qua
dissimilis. Nec enim similitudo absque dissimilitudine,
nec dissimilitudo absque similitudine reperitur.
Stellæ inter se alias habent magias, quoniam aliter
afficiuntur viuidis ipsarum mutuis viribus. Nobis autem
isthæc, quam ab effectibus notamus, conueniens est.
Mensuratur Ierusalem pede Angeli in Apocalypsi: Nostra
autem pedē hominis. Entia quæ apud nos fiunt à calore
gignuntur, magis minusue robusto, copiosoque & va-
riis operante modis, & cuilibet Entis gradui correspon-
det caloris gradus demissus ab astro eidem proprio: rece-
ptusque in tali temperie, talis tantusque. Sic signa vari-
ant gradus viresque calorum. Apparent quedam frigida,
siccaque vt Saturnus: Sed quidem talia sunt ad alios
comparata calores. Nobis aqua & vinum & herba
frigida sunt tactui, sed calida sibi à calore genita & eo-
rum

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

tum gradibus respondet calor calidis qui frigidus adparet. Quilibet caloris gradus agit in quemlibet, variam ob materiæ affectionem. Iccirco tepens aqua feruorem calidæ aufert mista illi, in pluri materia calorem dilatando, imminuendoque robur; oleum extinguit ignem, poros vnde exit obturando. Cichoria refrigerat iecur blando calore suo adaperiendo duritiem, educendo flammam, qua indurabatur. Aqua tepidula crustâ adustionis igneæ sanat adaperiendo & flammæ exitum parando à duritie irretitæ. Sic Saturnus refrigerat, Mars vrit, Iupiter & Venus blando humidoque calido fouent, Luna variū influit, sol feruidum, Mercurius acutum insensilem, & prout sunt tardi motu aut veloces inprimunt tarde aut cito calorem, ex quo omnis est influxus. Sic effectus remanet inde affectus. Sed rerum nostrarum vita motu subdeficientiæ mensuratur, cælestium vero motu reali quoniam plus non. Entis quam entis nostram ingreditur compositionem, vt patuit in nostra Metaphys. Influnt & magis à loco superiori quam inferiori, ob rectitudinem, & vapores paucos; & plus ab Angulis ob idem, & plus matutini à sole, quoniam ab ipso viuificantur & non vincuntur, & plus vespertini à Luna, quoniam ad eos vadens dat vires, non tamen vincit, quoniam vires non summas obtinet, situs quoque à mundo considerandus est. Sed Scientia hæc infinita est; Sed qui Symbole animaduertit, omnia intelligit, licet non omnino.

*Aaa**EPI*

EPILOGVS.

De sensu Vniuersi.

MVndus ergo totus est sensus, vita, anima, corpus, statua Dei altissimi, ad ipsius condita gloriam, in potestate, sapientia & Amore. Nullam ob rem dolet. Fiunt intra ipsum tot mortes ac vitæ, seruientes ipsius magnæ vitæ. Moritur in nobis panis & fit chylus, qui moritur, & fit sanguis, sanguis moritur & fit caro, neruus, os, spiritus, semen, patiturque varias vitas, mortes, dolores, voluptates, nostræ tamen vitæ seruientes; Sic toti mundo res omnes lætitia sunt & vtilitas, quoniam res cunctæ totius gratia sunt; totum autem Dei gratia in gloriam ipsius. Intermanent sicut vermes in ventre animalis, omnia animalia in mundi ventre, nec putant sentire mundum, sicut vermes ventris nostri, nos sentire minime norunt: nec animam longe diuiniorem habere, quam ipsi habent: non tamen animantur animalia animatione beatæ animæ mundi, sed quodlibet propria, vt vermes in nobis, qui rationales non sunt, vti nos. Homo ergo epilogus est totius mundi, eius cultor & admirator dum Deum nosse velit, cuius gratia factus est. Mundus est statua, imago, Templum viuum & codex Dei, ubi inscripsit & depinxit res infiniti decoris, gestas in mente sua, & proprios conceptus expressit quem viuus ornauit statuis simplicibus in cælo, demortuis mistis que in terra. Sed ex omnibus ad Deum attollimur?

Beatus

Beatus qui legit in libro hoc, & ab eo discit, quid sit
 quidditates, non autem proprio confingit arbitratu aut
 alieno. Hinc percipit artem & regimen diuinum; ac
 proinde Deo similis fit & spiritus vnus, & cum eo in eius
 lumine videt res omnes bonas esse; Malumque esse res-
 pectuum a claruam in partibus agentibus iucundam co-
 ram Deo comædiam, & secum gaudet, admiratur, legit,
 canit infinitum, immortalem Deum, Primam Potenti-
 am, Primam Sapientiam, Primum Amorem, vnde o-
 mnia sunt, & omnis Entitas, potestas, sapientia & amor
 deriuatur, & est, & conseruatur & mutatur ad fines com-
 muni animæ notos; quæ à creatore discit, & creatoris ar-
 tem in rebus insitam intelligit, & per illam res omnes ad
 finem summum ducit mouetque, quousque omnia fa-
 cta fuerint omnia; & omnibus exprimentur diuitiæ &
 formositates ideæ æternæ. Qui eas admiratur, cognoscit;
 Qui cognoscit, operatur, qui operatur, similis amicusque

Deo est, particeps vniuersalis sapientiæ perpetuo
 gloriose. Quam obsecrare æquum est, vt
 ad sui agnitionem perfectam nos
 eleuare dignetur Amen.

FINIS.

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

plantare abique telis & tempore, plantarum motus soboles,
 & colligemus frustra. Sed quidem si his actionibus ira cō-
 ferunt, de ceteris idem restat iudicium. Medicina cogit
 nedum persuadet criticos obseruari dies, hi autem à Lune
 pendent motu. Nam quartus iccirco criticus est, quod
 luna peruenit ad signum succedens & situm contrarium,
 illi in quo morbus incepit: Ergo affectum adducit cōtra-
 rium. Ergo vel sanat, quia natua vis vincit, vel deterius se
 habet, quia vincitur. Quartus autem Tindicatiuus est se-
 ptimi, quoniam tūc peruenit ad aliud Contrarium per si-
 mile primo; simulatque ad perfectum suum quadratum
 totale, aspectum nempe inimicitiae mediocris, in quo
 maior exspectatur mutatio, quæ si in aliis compareat die-
 bus, perniciosum symptoma reputatur, quoniam fit in
 signo similicuius origini, nec proinde aduersa ut morbo,
 quod eius fauet exordio. Quin morbus vigorem assumit,
 quoniam in suo sextili, aut trigono sit proficuo sibi; hinc
 patet error medicorum, qui semper in sexto indicium
 malum credunt, nec ita se habet in Experimento nostro;
 quando luna est velox, (Non enim semper æquali fertur
 motu) peruenit ad suum quadratum in sexto die; quan-
 do vero tardior in octauo, iccirco vtilem facit sympto-
 maticam mutationem: At in 14. ad oppositionem per-
 tingit inimicitiam totalem, & tunc mutationem affert
 mirificam. Idem obseruabis in sequenti hebdomade
 in die 18. & 21. semperque incipias numerum sequentis in
 numero postremo præcedentis in medio septenariorum,
 non autem in fine, vt congruat numeratio critica aspe-
 ctibus.

etibus lunaribus in celo. At in acutis dicimus, vnus duos, tres; & deinde repetimus tres, quatuor quinque feriatim. Quoniam in qualibet signi mutatione, quæ fit tertio quoque die fere ipsa Luna mutationem facit, non in crassis rebus parum sentientibus mutationes non vehementes, sed in tenuibus; velocibusque quales sunt acuti morbi ex materia & accensione tenues. In peracutis vero citius. Profecto qui non nouit eius mutationes, stationes, velocitates, tarditates & aspectus ad solem & sidera, imperitus est medicus valde.

Porro cum febres aliæque alterationes tantam cælestium obseruationem requirant, longe maior existimanda est deberi cæteris in rebus tempori subiectis. Idcirco generis ægroti thema erigere, & horæ decubitus necessarium est mago; namque eadem influentia, quæ huic nocet, alteri prodest, idem dico in omnibus actionibus. Iisdem quæ amico fauet fauēt, & tibi, & animalibus hominibus familiaribus, quæ autem obest tibi, amicis quoque tuis obest propter symbolum; idem in cæteris consimilibus obseruatur rebus: Nam & patiente mari omnes afficiuntur aquæ & cum Sæturnus in virgine signo humano producit brucos, obest hominibus humanisq; animalibus vt equis, bobus, ouibus. & particula nasi feruilis coalita herili, & mortua in morte serui indicauit id superius abūde, & Tarantularum affectio, vsque ad ipsarum mortem reuertens. Obseruare singulis in mensibus Lunæ aspectus necesse est, in annis solis ingressum in cardines vigesimo quoque anno synodum magnam, & cyclum capitis

telligi potentia constellationis & cometæ & Eclipsis super
 subdita prouincia & regno, & ciuitate; Nouaq; construi A-
 stro. Ptol. ignotâ, si mundi genesim certâ haberemus mi-
 nistrice prædicere ex illa possemus. Sed Bibliorum translatio-
 nes variæ Hebræorum & Christianor. & 70. interpretum
 incertitudinem faciunt & anni circulares absq; mensibus,
 & diebus, & diuersitas eorundem sacrorum librorum, oc-
 cultâ facit chronologiam. Falso tamen Cicero Chaldæis
 70000. annos obseruationis tribuit, deceptus ab historico
 græco: Calithenes enim Arist. teste. Simplicio, 5000. tantum
 in archiuis inuenisse ex Babylonia scribit: Alij alios nume-
 ros habent; vt Plinius, Herodotus, sed falsis innixi relatio-
 nib. Nos ergo obseruabimus horas, aspectus, directiones,
 progressus peculiâres & mundi, & legis, & regiones, & illo-
 rum, quibus applicatur magica vis, & transitus pecul. vt
 perfectam magiam assequamur & opera.

Non minus consideranda sunt metalla, & lapides & plantæ & anima-
 lia & signa cælestia illis fauentia & noxia; Idem quæ prouinciæ & leges
 & mores, quib. planetis & astris & constellationib. iuuentur aut turben-
 tur. Nosse insuper decet constellationes vniuersales, præpotentiores es-
 se particularib., & speciales ind. uidualibus. Nam peste, aut naufragio,
 aut bello effectibus vniuersalib. moritur, qui modicam mortis signifi-
 cationem habet. Idem in euentibus felicib. dices. Itaq; cum fortunatis viue-
 re fortunatum esse solet, aut infortunium certe imminui: Quam re pe-
 ricula facta sunt plurima. Natiuitas regni præeminet Regis natiuitati si-
 gna quæ in australi hemicyclo dominantur, seruiunt in Boreali. Vbi
 regnat Saturnus in Borea, ibi Sol & Luna in austro; Sic de cæteris.

Sed de his in proprio cōmentario fauente Deo. Perfectæ a-
 ctiones omnes per magiâ naturalem indigent temporis
 obseruatione: Sicut medicina, Agricultura, & Nauigatio
 cōpbat: ad augēdum qppia crescente vterelunq; ad immi-
 nuendū & vendendū deficiente, & singulorum Planetarum

potestas & obiectio in tractanda re illis subdita perpendenda sunt, exque vna operatione simili ad aliam operationem similem transfertur influentia similis. Nulli ignotum, satellitium luminarium conferre ad sequelam nobilium; pleiadum vero ad vilium, stellamque solitariam in angulo exercitui aduersam, & cadentē casui rei bonæ, vel malæ perficere, in angulo vero exaltationi & pretio. Hoc autem manifesta fit ratione. Stellæ omnes bonæ sunt toti mundo: Sed partibus alię bonæ, aliæ malæ: Homini bus Venus & Iupiter; Colubris, & feris horridis Saturnus & Mars. Quod prodesse vides rei tibi amicę puta tibi quoque vtile esse: At illa in parte aut actione, in qua dissimilis. Nec enim similitudo absque dissimilitudine, nec dissimilitudo absque similitudine reperitur. Stellæ inter se a'ias habent magias, quoniam aliter afficiuntur viuidis ipsarum mutuis viribus. Nobis autem isthęc, quam ab effectibus notamus, conueniens est. Mensuratur Ierusalem pede Angeli in Apocalypsi: Nostra autem pedē hominis. Entia quę apud nos fiunt à calore gignuntur, magis minus uero robusto, copiosoque & variis operante modis, & cuilibet Entis gradui correspondet caloris gradus demissus ab astro eadem proprio: receptusque in tali temperie, talis tantusque. Sic signa variant gradus viresque calorum. Apparent quędam frigida, siccaque vt Saturnus: Sed quidem talia sunt ad alios comparata calores. Nobis aqua & vinum & herba frigida sunt tactui, sed calida sibi à calore genita & eorum

rum gradibus respondet calor calidus qui rigidus ad-
 pareret. Quilibet caloris gradus agit in quemlibet, variam
 ob materię affectionem. Iccirco tepens aqua feruorem
 calidę aufert mista illi, in pluri materia calorem dilatan-
 do, imminuendo quæ robur; oleum extinguit ignem, po-
 ros vnde exit obturando. Cichoria refrigerat iecur blan-
 do calore suo adaperiendo duritiem, educendo flam-
 mam, qua indurabatur. Aqua tepidula crustā adustionis
 igneę sanat adaperiendo & flammę exitum parando à
 duritie irretitę. Sic Saturnus refrigerat, Mars vrit, Iupiter
 & Venus blando humidoque calido fouent, Luna vari-
 um influit, sol feruidum, Mercurius acutum insensilem,
 & prout sunt tardi motu aut veloces inprimunt tarde
 aut cito calorem, ex quo omnis est influxus. Sic effectus
 remanet inde affectus. Sed rerum nostrarum vita motu
 subdeficientię mensuratur, cælestium vero motu reali
 quoniam plus non. Entis quam entis nostram ingredi-
 tur compositionem, vt patuit in nostra Metaphys. In flu-
 unt & magis à loco superiori quam inferiori, ob rectitu-
 dinem, & vapores paucos; & plus ab Angulis ob idem, &
 plus matutini à sole, quoniam ab ipso viuificantur &
 non vincuntur, & plus vespertini à Luna, quoniam ad
 eos vadens dat vires, non tamen vincit, quoniam vires
 non summas obtinet, situs quoque à mundo conside-
 randus est. Sed Scientia hæc infinita est; Sed qui Sym-
 bola animaduertit, omnia intelligit, licet non om-
 nino.

Aaa

EPI.

EPILOGVS.

De sensu Vniuersi.

MVndus ergo totus est sensus, vita, anima, corpus, statua Dei altissimi, ad ipsius condita gloriā, in potestate, sapientia & Amore. Nullam ob rem dolet. Fiunt intra ipsum tot mortes ac vitæ, seruientes ipsius magnæ vitæ. Moritur in nobis panis & fit chylus, qui moritur, & fit sanguis, sanguis moritur & fit caro, neruus, os, spiritus, semen, patiturque varias vitas, mortes, dolores, voluptates, nostræ tamen vitæ seruientes; Sic toti mundo res omnes lætitia sunt & vtilitas, quoniam res cunctæ totius gratia sunt; totum autem Dei gratia in gloriā ipsius. Intermanent sicut vermes in ventre animalis, omnia animalia in mundi ventre, nec putant sentire mundum, sicut vermes ventris nostri, nos sentire minime norunt: nec animam longe diuiniorē habere, quam ipsi habent: non tamen animantur animalia animatione beatæ animæ mundi, sed quodlibet propria, vt vermes in nobis, qui rationales non sunt, vt nos. Homo ergo epilogus est totius mundi, eius cultor & admirator dum Deum nosse velit; cuius gratia factus est. Mundus est statua, imago, Templum viuum & codex Dei, vbi inscripsit & depinxit res infiniti decoris, gestas in mente sua, & proprios conceptus expressit quem viuus ornauit statuis simplicibus in cælo, demortuis mistisque in terra. Sed ex omnibus ad Deum attollimur?

Beatus

Beatus qui legit in libro hoc, & ab eo discit, non
quidditates, non autem proprio confingit arbitratu aut
alieno. Hinc percipit artem & regimen diuinum; ac
proinde Deo similis fit & spiritus vnus, & cum eo in eius
lumine videt res omnes bonas esse; Malumque esse respe-
ctiuum a claruam in partibus agentibus iucundam co-
ram Deo comædiam, & secum gaudet, admiratur, legit,
canit infinitum, immortalem Deum, Primam Potenti-
am, Primam Sapientiam, Primum Amorem, vnde o-
mnia sunt, & omnis Entitas, potestas, sapientia & amor
deriuatur, & est, & conseruatur & mutatur ad fines com-
muni animæ notos; quæ à creatore discit, & creatoris ar-
tem in rebus insitam intelligit, & per illam res omnes ad
finem summum ducit mouetque, quousque omnia fa-
cta fuerint omnia; & omnibus exprimentur diuitiæ &
formositates ideæ æternæ. Qui eas admiratur, cognoscit;
Qui cognoscit, operatur, qui operatur, similis amicusque

Deo est, particeps vniuersalis sapientiæ perpetuo
gloriosæ. Quam obsecrare æquum est, vt
ad sui agnitionem perfectam nos
eleuare dignetur Amen.

F I N I S .

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>

PATROCINADO POR EL CANAL : <https://t.me/cardinglatinotg>